

JOMSVIKINGARNES SAGA

1.

Åke och Palne.

En man hette Toke. Han bodde i Danmark, i det härad, som kallades Fyn. Han var en mägtig och dugande man.

Hans husfru hette Torvar.

De hade tre söner, som alle komma före i denna saga. Den äldste hette Åke; närmast honom i ålder var Palne. Den yngste bar namnet Fjolne. Han var frilloson.

Toke var nu en gammal man. En höst sjuknade han och dog.

HERVARS OCH HEDREKS SAGA

1.

Bersärken Arngrims anor.

Här börjar sagan om konung Hedrek den vise.

Det förtäljes, att i forntiden kallades Finnmarkens norra del Jotunhem. Landet söderut, det som ligger emellan Jotunhem och Hålågaland, benämndes Ymesland.

Vida kring i Jotunhem bodde resar; några voro blott halfresar. I denna tid försiggick en mägtig sammanblandning af folken, ty resarne togo sig qvinnor från Ymesland.

8

FRÅN VIKINGATIDEN

NY FÖLJD

FORNNORDISKA SAGOR

I SVENSK BEARBETNING AF

A. U. BÅÅTH

------- MED ORIGINALILLUSTRATIONER AF **JENNY NYSTRÖM-STOOPENDAHL** ----------------
STOCKHOLM OSCAR L. LAMMS FÖRLAG

STOCKHOLM, GERNANDTS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1888.

Förord till den elektroniska utgåvan

Innehåller: *Jomsvikingarnes saga* och *Hervars och Hedreks saga.*

Boken, som tillhör University of Minnesota Libraries, har scannats av Google Books. Den anpassades och OCR-tolkades för Projekt Runeberg i oktober 2014 av Bert H.

Förord.

De fornnordiska sagor, jag förut i svensk bearbetning lemnat allmänheten*Nials saga*, Stockholm 1879; *Egil Skalle-Grimssons saga,* Stockholm 1883; *Gunnlög ormtungas saga, Berättelsen om Torsten stafhugg, Ramnkel frös-godes saga* och *Gisle Surssons saga,* Stockholm 1886., efterföljas härmed af tvenne nya, *Jomsvikingarnes saga* och *Hervars och konung Hedreks saga;* och vore afsigten att med dem söka göra den intresserade läsaren förtrolig med forntida berättelser af annat kynne än deras föregångares.

Väl höra de härmed gifna sagorna till olika sagoområden, i det jomsvikingarnes saga bringar berättelser från den

historiska tiden, medan Hervars och konung Hedreks saga har sin plats inom den s. k. mytisk-romantiska sagokretsen, men den förstnämnda ströfvar i sådan grad in på det mystiskas — drömsynernas och undrens — område, att den näppeligen kan sägas komma på orätt rum, då den ställes vid sidan af den senare. Jomsvikingasagan kan sägas gifva ett prof på, huruledes den fornnordiska fantasien opererar under brytningstiden mellan hedendom och kristendom.

Sedd från historisk synpunkt, är den berömda Jomsvikingasagan, såsom kändt, en berättelse om vikingafästet Jomsborgs anläggning af dansken Palnatoke samt om tillväxten af dettas magt och anseende under honom och sedan under Sigvalde jarl. Saganmynnar ut i skildringen af jomsvikingarnes tåg till Norge, företaget år 994 till följd af deras vid bragebägaren afgifna löften, samt i den målande och mytiska berättelsen om striden på Hjörungavåg mellan dem och den mägtige Håkan jarl, en strid, som slutar med vikingarnes besegrande, och som utgjort ett af de mest omtyckta ämnena för de isländske sagoförfattarnes berättelser.

Den följande sagan, Hervars och konung Hedreks, har till sin kärna sägnen om svärdet Tyrving, som Hervar, dottern af den i mytiska fornsagor mycket berömde kämpen Anganty, tvang denne att ur grafhögen lemna sig.

I sin nuvarande form synes sagan ej vara äldre än från 13:de århundradet, men den innehåller qväden af vida högre ålder, nemligen från en tid, då man klädde berättelsen i rim och vers för att säkrare kunna hålla den i minne. Dessa diktfragment handla hufvudsakligen om den berömda striden på Samsö, der Hjalmar den hugstore håller med Anganty tvekamp för svenska konungsdottern Ingeborgs skull, om Hervars besök dersammastädes, då hon med mägtig sång sjunger till sig svärdet Tyrving och dervid får faderns spådom, att det skall tillintetgöra hela hennes ätt; de innehålla vidare hennes son Hedreks och den till Gestumblinde förklädde Odens visdomstäflan, hvars gåtor höra till det mest intressanta, den skandiska fornliteraturen har att uppvisa, samt till sist kampen mellan Hedreks söner Anganty d. y. och Lad.

De åldriga sångerna utgöra sagans sjelfva grundstomme; hvad författaren af dem *ordagrant* minnes återgifver han i den gamla, poetiska formen, det öfriga låter han sin egen prosa förtälja oss med enkla ord — på så sätt har en mytisk-romantisk saga uppstått. Liknande är fallet med Völsungasagan, Norna-Gests saga, Rolf Krakes m. fl.

Hervararsagan har, såsom synes redan af diktfragmentens ofvan antydda innehåll, upptagit flere ursprungligen skilda sägner, som med poetisk frihet blifvit satta i förbindelse med hvarandra. Den enhet, som förenar delarne till ett helt, är sägnen om svärdet Tyrving och den förbannelse, som dvergarne, af hvilka det smiddes, strax fästevid det, och som får sin fullbordan i de olyckor, det är med om att vålla Hervars ätt. —

Vi följa jomsvikingarne på deras blodiga härnadståg, bänka oss med dem vid gästabuden, och vi äro dervid vitnen till deras handlingskraft och deras vetts skärpa. Så få vi ock inträde i deras starka och konstrikt byggda borg; men om det hvardagslif, som de härinne lefva, om de ting, som här under lugnet sysselsätta deras tankar, ger sagan oss ej något närmare besked. Dock kunna vi lätt föreställa oss, att de klara och vakna hufvuden, som stiftade Jomsborgs lagar, ej sedan befunno sig i sysslolös ro. Intet förbjuder oss, med den kännedom vi hafva om den forntida nordbons kärlek till saga, sång och vettiga lekar, att tänka oss, det dessa äfventyrslystna slagskämpar under sin hvila ifrån allt stridsvimmel förnöjt sig med sägner om strider från en långt äldre tid än deras egen — af myten färglagda sägner, som ännu burit sångens urgamla form. Måhända ha de t. o. m. känt och för hvarandra qvädit *de* visor ifrån början till slut, som nu blott styckevis utgöra källorna till långt senare sammanskrifna sagor, såsom Hervars och konung Hedreks samt de med denna beslägtade. —

Vid bearbetningen af jomsvikingarnes saga, som härmed för första gången framträder i svensk drägt, formad efter kritiskt god text Nästan obrukbar är numera den 1815 utkomna upplagan: *Jomsvikinga-Sagan eller Historia om Kämparne från Jomsborg, på isländska och svenska, redigerad och öfversatt af Magnus Adlerstam, och utgifven af L. Hammarsköld.* , har jag närmast följt den yngsta redaktionen från 15:de århundradets senare del — i *Cod. A. M. 510*, utgifven af *Carl af Petersens*, Lund 1879 — enär denna i sträfvan att göra berättelsen fängslande går vida längre än de båda från 13:de århundradet stammande redaktioner, som jag dock äfven i viss mån ansett mig böra begagna mig af: *Jvs. efter Arnamagnæanska handskriften n:r 291*, utgifven af *Carl af*

Petersens, København 1882 samt *Jvs. efter skinnboken 7*, 4:to å Kungl. Biblioteket i Stockholm, utg. af *Gustaf Cederschiöld.* Sålunda har jag tillgodogjort mig den senare,då Jvs. i Cod. A. M. 510 visat särskild långsläpighet och enformighet i sin framställning; detta gäller berättelserna om stridigheterna mellan Strut-Haralds och Vesetes söner och deras och Vagn Åkessons upptagande i jomsvikingaförbundet (kap. XXI—XXVI, s. 44[30]) samt om beskrifningen af kampscenerna i Hjörungavåg (kap. XLIII—XLVII). Äfvenså har jag ur Jvs. i Cod. A. M. 291 upptagit ett och annat smådrag, som särskildt synts mig karaktäristiskt och målande.

Jag har trott mig kunna med fog på detta sätt förfara vid bearbetningen, enär alla tre redaktionerna bevisligen stamma från en gemensam ursaga, och sagan utan tvifvel härmed vunnit i njutbarhet för nutida läsare.

Till grund för försvenskningen af Hervars och konung Hedreks sagaFörut på svenska tolkad af Ol. Verelius 1672 samt af A. A. Afzelius, Sthlm 1811. ligger Soph. Bugges edition i *Norrœne skrifter af sagnhistorisk inhold*, 1873, och har jag följt redaktionen i *Hauksbok;* dock har berättelsen om striden på Samsö inflikats efter N. M. Petersens edition, Köpenhamn 1847.

Med all möjlig varsamhet har jag för öfrigt sökt att låta bearbetningen af de båda sagorna sluta sig till originalen.

Ombord å »Jane» d. 20 aug. 1887.

A. U. BÅÅTH.

JOMSVIKINGARNES SAGA

Iomsvikingarnes saga *Ill. Jenny NyströmGravyr J. C.*

1.

Åke och Palne.

En man hette Toke. Han bodde i Danmark, i det härad, som kallades Fyn. Han var en mägtig och dugande man.

Hans husfru hette Torvar.

De hade tre söner, som alle komma före i denna saga. Den äldste hette Åke; närmast honom i ålder var Palne. Den yngste bar namnet Fjolne. Han var frilloson.

Toke var nu en gammal man. En höst sjuknade han och dog.Sedan led det ej lång tid, förrän äfven Torvar vardt krank och gick hädan.

All qvarlåtenskapen tillföll Åke och Palne. De togo den ock under sig.

Fjolne sporde sine bröder, hvad de tillärnade honom af arfvet efter fadern Toke. Det var en ansenlig rikedom, de ärft, både jordar och lösören.

Bröderne gåfvo det svaret, att en tredjedel af lösörena skulle de afstå men alls ingen af jordarna. Fjolne kräfde då tredjedelen af all förmögenheten, såsom om han varit sann arftagare; men bröderne förklarade, att de ej ville gifva honom mera än hvad de bjudit.

Han vardt mycket missnöjd med att icke få samma arfslott som sine bröder, och han menade, att han nog någon gång skulle stå dem emot.

Dermed for han med det gods, han fått.

Han drog till konung Harald Gormsson och vardt hans handgångne man och rådgifvare.

Fjolne var klok, rådig och ondskefull, och konungen var icke djupsinnig.

Snart belackade Fjolne inför honom sin broder Åke.

Ingen, som icke bar furstligt namn, var i Danmark vid denna tid ansenligare man än Åke Tokesson.

Hvarje sommar låg han i härnad, och nästan alltid vann han seger. Han var vettig och vänsäll; och månge gåfvo sig till honom, när konungen syntes dem hård.

Fjolne sade konung Harald, att han ingalunda ensam komme att hållas för konung i Danmark, så länge Åke vore i lifvet. Han ordade härom så länge för kungen, att dennes stämning emot Åke till sist ej vardt så ofarlig.

Åke fann alltid ett fredligt tillhåll och god vänskap hos jarl Ottar i Götland.

En gång drog han till honom på gästabud med två skepp och hundra man, alla väl försedde med vapen och kläder. Han stannade der någon tid. Vid afskedet fick han gåfvor af jarlen och vände sedan hem.

Så snart konung Harald sport, att Åke dragit ur landet, lät han rusta ut tio skepp och femhundra man.

Han bjöd dem fara åstad och invänta Åke, när han vore på hemvägen, samt taga lifvet af honom och allt hans följe.

Konungsmännen gåfvo sig af. De spejade snart ut Åkes färd. Det gick lätt, ty han visste ej om, att han skulle vakta sig.

På Selands kust föll hären en natt oförvarandes öfver honom och hans folk. Den dref mot dem en skur af pilar och andra vapen, ref ned tälten, som de lagt sig att sofva i, och fälde dem alle.

Derefter förde männen till konungen allt det byte, de tagit.

Han förklarade sig mycket nöjd och menade, att nu kunde han för Åkes skull vara ensam konung. Fjolne fann allt väl beställdt: nu hade han gifvit *någon* gengäld, för det han icke kom åt arfvet.

Dessa tidender spordes till Fyn. När de nått Palne, grepo de honom så hårdt, att han lade sig till sängs.

Om hämd hade han intet hopp, enär den skulle tagas på konungen sjelf.

Hans fosterbroder hette Sigurd, en förslagen och rik man. Hos honom sökte han råd, huru han nu skulle förfara.

Sigurd sade sig vilja å hans vägnar gilja till en qvinna.

Palne sporde, hvem hon vore.

Han svarade, att hon hette Ingeborg, dotter af jarl Ottar i Götland.

»Jag fruktar», sade Palne, »att jag icke kan få den mön; men visst tänker jag, att min sorg säkrast skulle lindras, om jag blott finge henne.»

Sigurd gjorde sig resfärdig. Med ett skepp och sextio man drog han norrut till Götland.

Han kungjorde jarlen sitt ärende och bad å Palnes vägnar om hans dotter; han sade, att guld icke tröt denne på Fyn, men hans lif stode på spel för sorgens skull.

Slutet vardt, att jarlen lofvade bort dottern, och skulle han sjelf bringa Palne bruden.

Sigurd vände åter till Fyn med detta budskap; och strax vardt det mycket bättre med Palne. Ett ståtligt gille tillrustades, och intet vardt dervid sparadt.

På den utsatta dagen kom jarl Ottar med stort följe till Fyn. Der hölls sedan ett yppigt gästabud. Hedersamt vardt Palnes bröllop drucket.

Den första aftonen somnade Ingeborg fort in. Hon fick en dröm.

Då hon vaknade, sade hon Palne den.

»Jag drömde», berättade hon, »att jag var här i denna gård. Jag tyckte mig hafva uppe en lingrå väf; mycket var ej färdigt af den. Ränningen var behängd med sina vigter; i det jag nu väfde, föll ifrån dess midt baktill en vigt ned, och jag tog upp den. Då såg jag, att alla dessa vigter voro manshufvud: det, som lossnat och jag upplyft, betraktade jag. Och jag kände igen det.»

Palne sporde, hvem det hufvudet tillhört.

Hon svarade: »Harald Gormsson!»

»Detta är bättre drömdt än odrömdt», sade han.

Gillet slöts, och gästerna drogo hem med ansenliga gåfvor.

2.

Palnatoke.

Palne och Ingeborgs samlif var godt, och hädanefter höll sig hans anseende väl uppe. Och det dröjde ej länge, innan dem föddes en son. Namn gafs åt svennen, och han kallades Toke.

Han växte upp der hemma på Fyn och vardt tidigt både klok och fager och vänsäll, och ingen var han så lik i allt som sin farbroder Ake.

Sedermera vardt han kallad Palnatoke.

Då han nått något öfver barnsåldern, sjuknade hans fader och dog. Mycken rikedom tog han i arf efter honom, både land och lösören. Öfver allt detta rådde han tillsamman med sin moder der på Fyn.

Det är berättadt, att Palnatoke var sommartid ute i härnad, så snart han hade ålder till det. Första sommaren hade han med sig tolf skepp, härjade vida omkring och vann mycket gods och stor ära.

Så var han åter en sommar ute i viking med många skepp och talrikt manskap. Vid denna tid var jarlen Stemne herre öfver Bretland. Han hade en dotter, som hette Ålof, en klok, vänsäll och mycket skön qvinna. Hon var det yppersta gifte.Palnatoke lade med sina skepp till vid Bretlands kust och ärnade nu härja i jarlens rike. När Stemne och hans dotter sport detta, vordo de, på hennes fosterfader Björn bretskes inrådan, öfverens om, att Palnatoke skulle bjudas hem till ett gästabud, så vida han ville hafva ett fredligt tillhåll i landet och icke sköfla der.

Inbjudningen täcktes Palnatoke, och han drog med allt sitt folk åstad till gillet. När han der satt, såg han jarlens vackra dotter, och han bad öppet om hennes hand. Jarlen gaf lätt med sig, och qvinnan vardt honom lofvad.

Så blef hon Palnatokes fästmö, men länge satt hon ej som sådan, ty deras bröllop dracks vid samma gästabud.

Med henne fick han ock jarls namn och hälften af Stemnes rike; han hade att taga emot det helt och hållet, när jarlens dagar ändats, ty Ålof var dennes enda barn.

Palnatoke stannade i Bretland den sommaren ut och vintern med.

När det vårades, gaf han tillkänna, att han ärnade vända hem till Danmark. Innan han for, kallade han till sig Björn bretske och förtrodde honom styrelsen öfver sitt rike i Bretland, till dess han sjelf återkomme. Derefter drog han bort med husfrun Ålof. Färden vardt god, och de kommo hem till Fyn i Danmark.

Palnatoke förblef hemma någon tid och gälde nu mera, näst konung Harald, för den störste och mest frejdade mannen i hela Danmark.

3.

Sven Söm-Åsason.

Konung Harald drog genom landet på gästabud, såsom danakonungars sedvänja var.

Palnatoke redde till ett gille och bjöd konungen hem till sig.

Han kom och satt i hans gård länge som gäst.

Hos Palnatoke var en qvinna, som hette Åsa och kallades Söm-Åsa. Fattig var hon men mycket förfaren i det, hon hade att ombestyra. Hon sattes att betjena konungen, medan han var vid gästabudet.

Mycket täcktes hon honom.

När konungen omsider bröt upp, valdes ut åt honom goda gåfvor.

Då det vårades, skönjde man, att Åsa gick med barn, och Palnatoke talade i enrum med henne och sporde, hvem samman med henne egde barnet. Hon genmälte, att det ingen annan vore än konung Harald Gormsson.»Hittills har jag icke för någon utom dig yppat detta», sade hon.

»Först och främst», förklarade Palnatoke, »gifver jag dig lof att stanna här, till dess du varder förlöst.»

Och tiden gick, tills Åsa nödgades hålla sig inne i qvinnokammaren. Hon födde en gosse, som fick namnet Sven; sedan vardt han efter sin moder kallad Sven Söm-Åsason. Han växte upp hos Palnatoke på Fyn, och denne gaf honom god omvårdnad.

När Sven var tre år gammal, bar det så till, att konung Harald åter hade att draga kring Fyn på gästning.

Då han infann sig hos Palnatoke, sade denne till Åsa:

»Nu skall du med svennen vid din hand träda inför konung Harald och tala så: här leder jag efter mig denne pilt; jag säger, herre, att ingen annan man än I eger honom tillsamman med mig! Huru konungen än tager detta, så var dock dristig. Jag skall gifva svaren och stödja din sak.»

Hon gick fram till konungen och sade de ord, Palnatoke lagt henne på tungan.

Harald sporde, hvad det der vore för en qvinna.

Hon nämnde sitt namn.

»En förunderligt djerf qvinna är du», sade han. »Drag dina färde och fördrista dig icke att tala slikt, så vida du vill behålla lif och lemmar!»

Palnatoke inföll:

»Herre, hon nödgas att tala så. Vi känna henne. Hon är ej som andra löperskor eller skökor; snarare är hon en god qvinna, fastän hon är fattig; och torde det, hon sagt, vara sant. För den skull hafva vi tagit svennen till oss, och därmed har i hvarje fall eder ära vuxit »

»Det väntade jag icke af dig, Palnatoke», sade konungen, »att du på sådant vis ville vid *mig* häfta denna sak.»*Ill. Jenny NyströmGravyr J. C.*»Som din son skall jag akta honom», svarade Palnatoke,» och höja hans ställning; men nu skola vi sluta detta samtal.»

Kort derefter drog konungen bort från gästabudet — men utan gåfvor.

Det var kyligt mellan honom och Palnatoke.

4.

Sven och hans fader Harald.

Ej lång tid efter det konung Harald bröt upp från gillet, fick Palnatoke en son med husfrun Ålof.

Han kallades Åke och uppföddes på Fyn hos sin fader. Vän var han att se. Han och Sven blefvo fosterbröder.

Palnatokes fränder och vänner menade det icke vara rådligt, att han fostrade upp den, som gälde för konungens son, — allra minst, ifall denne dock var af en ringare ätt. Men han sade sig härutinnan vilja råda.

»Mig anar», tillade han, »att af detta kan komma något godt.»

Så fostrades Sven på Fyn, tills han nått femton år. Då yttrade Palnatoke till honom:

»Nu skall du draga hän till konung Harald och bedja honom vidkännas dig och edert slägtskap. Du skall kalla dig hans son, vare sig det behagar honom eller icke.»

Palnatoke gaf honom tjugo raska män till färden.

Sven for åstad. När han trädt in i konung Haralds hall, sade han fram det, som Palnatoke ingifvit honom; och då han talat ut allt, hvad honom lyste, tog konungen till orda:

»Hvi är du nog förmäten att kalla dig min son? Din moder torde ej med så mycken omtanke just valt en fader åt dig — snarare har hon det gjort efter sitt eget kynne. Af dina ord höres det mig, som om du vore en kollrig glop och icke olik moder din.»

»Nog är den meningen sann», svarade Sven, »att dig är det en heder att handla väl emot mig, ty jag är för visso din son; men vill du icke unna mig magt i riket, så skänk mig skepp och skaffa mig något anseende. Trenne bemannade skepp må du gifva — det är icke för riklig gåfva åt din son! Min fosterfader Palnatoke kommer att lägga lika många farkoster till och ej färre kämpar än dem, du bringar mig.»

»Jag väntar», genmälte konungen, »att din affärd lätt kan köpas med hvad du här begär — men aldrig komme du sedan inför min åsyn!»

Konung Harald gaf Sven tre skepp och hundra man, och voro hvarken skepp eller folk af utsökt art.

Derefter drog Sven sina färde.

När han kom hem till sin fostrare på Fyn, sade han honom, huru orden i allo fallit mellan honom och fadern.

»Sådant, men intet bättre, var att vänta», förklarade Palnatoke.

Sedan gaf han honom tre skepp och hundra man, väl rustade, samt råd, huru han nu skulle förfara. När han åter stod redo att draga hemifrån, yttrade Palnatoke:

»Nu skall du pröfva på en härnadsfärd med detta följe. Dock skall du i sommar icke draga längre bort än att du kan härja här i Danmark, i konung Haralds rike, så mycket du mägtar — det hålle du på med hela sommaren! Underligt är det», tillade han, »att konungen lät *dig* vederfaras vanära men höjer de män till magten, som ej i den ega någon del med rätta, och gör dem till höfdingar och till sine rådgifvare.»

Han menade vidare, att Fjolne vållade det, att landets folk vore så oblidt stämdt emot honom, Sven.

»Är det derför som sig vederbör», slöt han, »att man af dig får tåla hård dom eller räfst. Kommen vid hösttiden åter till oss och hafven här en fridsam vistelseort!»

Sven seglade bort med sitt folk. I allo följde han Palnatokes råd. Han härjade i konung Haralds rike: på Oland, Langeland, Seland och Mön; och gjorde han mången illbragd, drap män och brände land.

Detta sporde danakonungen, och det tycktes honom hafva varit ett dåligt köp, när han gifvit Sven manskapet.

Då vintern var inne, gaf sig denne på hemfärd. Han hade under sommaren vunnit gods i mängd.

Medan han seglade med sine kämpar hemåt, föll det öfver dem stor storm och mägtigt oväder; alla skeppen, som konung Harald skänkt, förliste, och i qvaf gick allt hvad de buro, både gods och folk.

Med de skepp, som voro qvar, kom Sven hem till Fyn. Och Palnatoke tog väl emot honom. Han stannade der med sine män öfver vintern.

När det åter var vår, sade Palnatoke:

»Än en gång skall du fara att träffa din fader konungen och äska af honom, att han nu visar dig större aktning än förra gången. Du skall bedja honom förära dig sex skepp och full besättning — allt i vederbörligt skick! Kom ihåg, att du dermed beder om hvarjehanda ondt åt honom sjelf! Har din framfart likat honom mycket illa, så säg, att det skedda varit mindre än ryktet mält. Låt icke märkas på dig, att du kommer föga manstark!»

Väl rustad, gaf Sven sig i väg med sitt följe.

De nådde fram till konung Harald, just då han satt vid dryckesbordet.

De trädde inför honom.

»God dag, herre!» sade Sven.

Konungen såg på honom men svarade intet.

»Herre», fortfor Sven, »vi vilja till eder ställa det tal, vi förr en gång stält: vi begära af eder folk till följesmän!»

»Detta är mera djerft än vettigt taladt», svarade konungen, »eller menar du dig hafva så präktigt lönat mig för hvad jag sist halp dig med? Du har härjat i mitt rike, och rätt vore, att I nu hängdens upp alle samman, men för det ryktets skull, som säger, att du är min son, skall det icke ske.»

»Herre», återtog Sven, »lemnen mig sex bemannade skepp, och jag skall med det folket sköfla hos edre ovänner men aldrig i edert rike — eder skall jag låta vederfaras ära! Men viljen I icke förläna mig detta manskap, så skall jag med härsköld fara fram emot edra egne män och ej underlåta att göra allt ondt, jag förmår, inom edra landamären.»

Konung Harald svarade:

»Sex skepp och två hundra man vare dina! Men kom sedan aldrig mer inför mina ögon!»

Sven lofvade att värna landet.

Han drog åter till Palnatoke.

Af honom erhöll han lika månge följeslagar, och hade han nu fyrahundra man och tolf skepp.

Vid afskedet med Palnatoke tog denne till orda:

»I sommar skall du fara ut och härja Haralds länder, dock icke de samma som förra sommaren. Nu skall du plundra de större fastlanden; du skall hemsöka Seland och Halland, och far der fram med värre våldsamhet, eftersom du nu har med dig en större här. Bryt icke upp från de landen i sommar! Vid vintertid må du vända åter till mig och sedan blifva här.»

De skildes, och Sven drog med sin härskara sköflande fram öfver riket. Han kom både till Seland och Halland. Så hetsig var han under sommaren, att han härjade natt och dag, och ingen stund lemnade han danakonungens välde i ro: han utförde, hvad Palnatoke rådt honom till. Månge män dråpos, och mångatorp och härad brändes. Nu skedde vida värre och större dåd än förra sommaren, och innebyggarne flydde för härskaran.

Till danakonungen nådde budskapet, att stor ofrid var i landet, och man hotade honom med sitt tadel, om han ej ville värja sitt rike; men Harald lät orden gå sig förbi, fastän mycket talades härom.

När hösten kom, drog Sven sig hemåt, och intet folk gick på den färden förloradt för honom.

Hemma på Fyn vardt han välkomnad af Palnatoke och stannade hos honom vintern öfver med sitt följe.

Rundt i landet gick talet om, att konungen ej månde behålla riket, om slikt fortfore, och hans vänner menade, att han borde rensa sitt land från denna flock af rånare och illgerningsmän; de sade, att det vore enligt Palnatokes råd, Sven och hans män ofredade riket.

Då vintern gått, gaf Palnatoke sig i tal med sin fosterson och sade:

»Nu har din styrka blifvit så stor, att du ej är stadd i någon som helst förlägenhet. Konung Haralds välde har du ock vållat mycken skada, och hända kunde, att du snart lade det allt under dig. Gör nu dina skepp segelklara och drag med alla dine män till honom. Du skall med dem besöka honom, när han sitter vid dryckesbordet. Alle skolen I komma inför honom med svärden dragna och i full vapenrustning såsom till strid. Träd fram till högsätesbordet och kräf följesmän af kungen — fyrahundra man och tolf skepp! Gif löfte att fara ur riket; lofva dertill att stödja detta, blott han skänker dig, hvad du äskar! Men vägrar han, skall du bjuda honom strid på stället — och må du aldrig hafva varit mera harmsen än nu!»

***

Åter gjorde Sven, som Palnatoke sagt.

Han for till konung Harald, och intet rykte om hans färd gick före honom.

Han kom med alla sine män inför Harald.

»Ett och det samma, herre, har jag ofta här att säga», började han. »Jag beder er om ett län här i landet, det der vore min börd värdigt. Länge har jag varit utan hvarje ärebevisning ifrån eder sida. Änskönt det må hafva synts eder dristigt, torde det dock ej ha öfverraskat eder, att jag velat hämnas den skam, jag af fränder lidit. Gifven mig nu, herre, tolf skepp och fyrahundra man, och vi skola lemna edert rike.»

I vredesmod svarade konungen:

»Ej lönar det sig att äska slikt. Du är en undransvärdt oförvägen man, som vågar visa dig inför mig — du, som är både tjuf och missdådare. Jag håller före, att all nedrighet blifvit ditt sinne rikligt beskärd, och du behöfver ej vänta på, att jag skall vidgå frändskap med dig, ty du är icke af min ätt. Förr skola vi näpsa eder såsom tjufvar och rånare, ty vårt rike far ingen ro för eder, och I viljen öda det.»

Fjolne inföll:

»Det säger jag eder, herre, att länge har Palnatoke haft sin hand med i dessa resningar mot eder.»

»Två ting», afbröt Sven, »har du, konung, att välja emellan: gif mig, hvad jag begär, eller ock mån I slåss med oss här på stället — då skall du icke komma ut ur denna hall! Vi skola ej skona eder mera än I oss.»

Då sade konung Harald:

»Du är vansklig att komma till rätta med. Måhända du ändock eger gäfve fränder — sådan till kynnet som du är; ty mycket är det icke, du skrämmes af. Denna gången vilja vi ej våga oss i en strid med eder; dertill äro vi icke väl beredde.»

Konungen gaf honom tolf skepp och fyra hundra man samt bad honom draga ur riket. Han sade sig icke skola oftare sätta tro till honom, i fall han nu visade svek. Sven lofvade att utan härjningar segla förbi danakonungens välde.

»Hellre skola vi», sade han, »stärka det efter vår förmåga. Vi ärna sommaren i ände plundra våra ovänner!»

Sven for sina färde med det folk, han fått; det var lika välrustadt som talrikt. Med tjugofyra skepp kom han hem till Fyn och helsades med fägnad af Palnatoke.

»Din färd synes mig god», sade han; »hvad jag velat, har fullbordats: din styrka har blifvit stor och trösterik, och

än större varder den framdeles, liksom den hittills oaflåtligen vuxit. Nu är det sannolikast, att konung Harald hädanefter blott i kort tid kommer att styra riket, och derför är det mitt råd, att du icke hejdar dig, förrän du hafver det allt i ditt våld. För dig skall nu hela Danmark ligga fritt till härjning — dock icke Fyn. Här skall du hafva din fristad. Nu vilja vi låta denna ofred nå sitt slut! Du är behandlad såsom en viking, jagad från magten, och konung Harald gifver dig sin hjelp, blott för det han vet, hvad det är, du verkligen eger del uti! Öfverväg, huru mycket en slik handräckning gäller emot det, du har rätt att besitta; han vill blott med sina gåfvor göra sig fri från dig. Härja derför hans rike i sommar och tillred dem, som det ej lyster att ställa sig vid din sida, allt hvad ondt du förmår. Jag skall gifva dig lika många skepp som dem, du redan har; och skall mitt rike varda eder alla en trygg hemort.»

»Sjelf drager jag», fortsatte han, »denna sommar till Bretland att der träffa min frände Stemne jarl; femton skepp tager jag med mig. Men du, Sven, skall fara fram så, som jag rådt dig till. Jag skall låta hålla utkik på din flotta i sommar, och vid hösten skall jag komma till dig med mycket folk. Hjelp skall jag bringa dig, enär mig anar, att en här skall resas upp mot dig: man skall icke vilja hafva denna ofred längre. Tänk aldrig på att fly, om än en stor härsmagt föres emot dig; håll kampen uppe, fastän fienden kommit något mera manstark!»

***

Sven följde det råd, honom gifvits, och härjade ånyo dag och natt i sin faders rike. Han drog under sommaren vida kring i Danmark och for dess värre fram, som hans härskara nu var större.

Alla, som det kunde, flydde undan för denna örlig. De funno sig svårt misshandlade och hastade till konung Harald, förtalde honom sina olyckor och bådo honom taga det beslut, som döge.

Då konungen såg af de förnyade härjningarna, att hans rike vardt användt till här-land, blef han mägta vred, samlade kämpar i mängd och drog sjelf åstad med de kamplystne. Hans mening var att möta Sven och dräpa honom och allt hans följe, om så kunde ske. För länge tyckte han sig hafva suttit lugn vid allt det oskick, som han icke skulle hafva tålt af någon annan.

Han hade med sig femtio storskepp.

När det led med sommaren, träffades han och Sven. Det var vid Bornholm sent en afton. De förmådde visserligen att skönja hvarandra, men dagen var dock så långt framskriden, att det icke var ljust nog till kamp.

I morgonbräckningen rustade de sig begge; de lade hvar sina skepp tillsamman.

Strax drabbade de ihop.

Det var dagen före allhelgonamessan.

De slogos ända till qvällen, och manfallet i bådas flockar var stort. Tio af Haralds skepp och tolf af Svens vordo rödde, och sår buro beggederas kämpar.

Sven förde sina skepp in i en hafsbugt, och der utanför lade Harald sina, hopkedjade stam vid stam.

Dermed stängde han Sven inne i bugten, så att denne ej kunde komma dädan, om han än gjorde ett försök. Konungen ärnade om morgonen falla öfver honom och slå ned hvarje man i hans följe och honom sjelf med, ty han hade en vida större styrka ikring sig.

Ill. Jenny Nyströmgravyr J. C.

Samma afton landade Palnatoke vid ön. Han kom med tjugofyra skepp.

Dem lade han in under näset på andra sidan viken. Bredvid dem lät han slå upp tälten.

Derefter gick han ensam upp i land. I handen hade han en båge och på axeln ett pilkoger; han var omgjordad med svärd och hade en gyllene hjelm på hufvudet.

Det hände sig, att konung Harald nu var uppe på ön med ett följe af elfva man. I skogen hade de gjort upp en eld åt sig, och de värmde sig vid den. Alle tolf sutto på en fallen trästam. Det var mörk natt.

Palnatoke gick in i skogen. Der blef han stående en stund midt emot männen, som sutto vid elden.

Konungen höll på att värma sitt bröst. Under honom voro kläder bredda, och han stödde sig på knäna och armbågarne, djupt nedhukad och med ryggen vänd emot det håll, der Palnatoke stod.

Denne hörde tydligt männens samtal. Han tog nogsamt sigte på konungen, lade en pil på bågsträngen och sköt den af. Bakifrån susade den rakt in i konungen och gaf honom banesåret.

Han föll strax död till marken. Så snart man sett, hvad der timat, drog Fjolne ut pilen och gömde den, sådan den var. Den var lätt igenkänlig, ty den var guldomvirad.

»Stort olycksskott var detta!» utropade Fjolne. Sedan sade han till de andra:

»Rådligast synes det mig, att vi alle hafva det samma att förtälja om konung Haralds bane; ty med nöd kunna vi, tyckes det mig, säga annat än att han skjutits i strid och deraf fått sin död. Säga vi detta, skola vi, som varit här tillstädes, befrias från det tyngsta tadlet. Jag håller före, att detta ej bör omtalas så, som det tillgått.»

Alle instämde, och de gjorde härom ett fast aftal med hvarandra. Sedan förtalde de allt så, som de kommit öfverens om.

De togo Haralds lik och buro det ned till skeppen.

Palnatoke hade hört deras rådplägning. Han vände om till sina skepp, kallade till sig tolf man och sade sig vilja draga hän att träffa sin fosterson Sven. De gingo tvärs öfver näset.

Sedan rådslogo Sven och Palnatoke i natten om, hvad utväg de nu skulle söka. Palnatoke berättade, att han sport, detkonungshären ärnade göra ett öfverfall, så snart morgonen blifvit så ljus, att man kunde se att slåss.

»Jag skall fullborda *det*, hvars framgång jag lofvat dig», sade han. »Ett och det samma skall gå öfver oss begge, och Gud skall unna dig magten — snart skall du styra ett konungavälde!»

Ingen af deras män hade ännu kunskap om, att Harald Gormsson fallit. Endast Palnatoke visste det, och han sade det ej för någon.

»Min fostrare», bad Sven, »leta nu upp ett godt råd, som hjelper oss!»

»Länge skall jag icke töfva dermed», svarade han; »alle skola vi gå med eder ut på skeppen, och vi skola styra dem fram emot kedjorna. Vi binda ankare fast vid deras bord, som föras främst, och vi skola hafva lyktor tända i hvarje framstam, ty det är ännu kolmörk natt. Derpå ro vi som häftigast emot deras flotta. Det är mig förhatligt, att de hålla oss vanmägtige härinne i bugten.»

Detta råd följdes. De rodde strax om natten så skarpt emot konungsflottan, att de skepp, de stötte på, drefvos undan och gingo i qvaf. Det var tre snäckor, och hvarje man, som ej var simkunnig der om bord, gick till botten.

Sven och Palnatoke ströko sedan med alla sina skepp in i öppningen och ut förbi näset, tills de nådde Palnatokes flotta.

Så fort det dagats så mycket, att man med knapp nöd kunde se att strida, angrepo Palnatoke och Sven med hela sin styrka konungens här.

Då först vardt tidningen om hans fall förkunnad.

Det var allhelgonadagen.

Palnatoke tog från sitt skepp till orda och talade så:

»I, som följt konung Harald, hafven nu att välja mellan tveggehanda. Antingen skolen I hålla ut en strid emot mig och Sven, eller ock skolen I alle gå honom tillhanda och tillsvärjahonom både rike och undersåtar: I skolen taga honom till konung öfver eder — ty till sådan är han boren!»

Kämparne höllo rådplägning, och alle enades om att kora Sven till konung, enär de ej ville slåss med Palnatoke.

De kungjorde, hvad beslut de tagit, svuro Sven trohet och gåfvo ed på att stärka hans välde.

***

Palnatoke och Sven drogo sedan begge tillsamman rundt om i Danmark. Hvar helst de kommo, lät Palnatoke kalla folket tillhopa, och innan de lyktat sin färd, var Sven tagen till konung öfver allt danaherskarens välde.

5.

Sven och Palnatoke.

Man fann det nu skäligt, att konung Sven lät arföl drickas efter sin fader, ty den tiden ålåg det både den mägtige och den ringe att efter död fader göra ett sådant gille, innan den tredje julen gått in.

Fjolne kom till konung Sven och erbjöd sig att inträda i hans tjenst, såsom han varit i hans faders. Konungen samtyckte.

Fjolne hade icke åldrats i ondsinthet, fastän han eljes nått hög ålder.

Han sade till konungen:

»I skolen få vetskap om något, som I ären skyldig att känna: man har fördolt sanningen om konung Haralds död. Palnatoke har tett sig illistigt emot eder. Han understödde eder, blott på det han sjelf måtte nå eder fader med sitt svek — han är nemligen dennes sanne baneman! Det kan jag med vitnen styrka. Ej kunnen I vara konung, om I icke hämnens er fader. Betrakten den här pilen: den gaf honom en neslig död. Män finnas, de der kunna vitna, att jag säger sant.»

Konungen vardt högeligen vred. Sedan enades de om, att Palnatoke skulle bjudas till ett gästabud.

Sven ämnade nu heller icke dröja längre med sin faders graföl, ty på det skulle han dräpa Palnatoke.

Han sände någre män till honom med helsning, att han skulle komma och dricka Haralds arföl tillsamman med alle de fynbor, han ville taga med sig.

När sändebuden fört fram sitt ärende, svarade han dem, att han ej kunde gästa det gillet, enär han sport den nyheten, att hans frände jarl Stemne dött i Bretland: han vore nödd att draga dit, ty han egde allt riket efter honom.

Männen vände åter till konungen och sade honom svaret. Gästabudet vardt om intet, ty kungen ville, att Palnatoke skulle vid det vara tillstädes.

Innan denne for hemifrån, bjöd han sin son Åke stanna qvar i landet och egna det sin bästa omvårdnad, medan han sjelf var borta. Det gjorde också Åke.

Palnatoke drog med några skepp till Bretland och tog emot hela det rike, hans svärfader Stemne rådt öfver.

Vid sommartiden skickade konung Sven åter budskap till honom, att han skulle komma till gästabudet med så stort följe, det honom lyste Palnatoke bjöd kungen tack för inbjudningen.

»Dock är det så», sade han, »att en krankhet tynger mig, hvadan jag icke tror mig duglig till färden. Dertill kommer, att jag har så mycket att här i riket ombestyra, att jag ock för den skull ej kan resa.»

Sändemännen gåfvo sig hem och sade konungen, hvad han svarat.

Men så snart de dragit bort, gick all sjukdomen från Palnatoke.

Konung Sven lät åter inställa grafölet. När nästa sommar var ute, kunde han icke längre skjuta upp det.

Fjolne gaf sig då i samtal med honom.

»Herre», sade han, »nu kunnen I förnimma, att jag talat sant om det slut, eder faders lif fick — för den skull vill Palnatoke ickekomma inför eder! Ej hållen I uppe eder värdighet, om I intet gästabud gören efter en sådan höfding som konung Harald. Sänden derför åter bud till Palnatoke, och drabbe honom eder vrede, om han icke kommer!»

För tredje gången infunno sig sändemän hos Palnatoke för att bjuda honom gästa kung Harald.

De framförde inbjudningen och dertill den helsning, att konungen skulle låta sin vrede falla öfver honom, om han stannade hemma. Då Palnatoke hört detta, svarade han:

»Om så är, att konungen kastar sin vrede på mig, skall jag långt hellre resa till arfölet, när jag för godt finner.»

Han bad dem fara tillbaka med det budskapet:

»Till gillet kommer jag!»

De vände åter och läto Harald veta, att Palnatoke kunde väntas.

Konungens män tillrustade nu grafölet så, att allt komme der att varda mägta ansenligt, både kosten och gästernas mängd.

Den dagen, gillesfolket samlades, syntes Palnatoke icke till. Dagen gick, och det vardt afton.

Då satte man sig till bords, och konung Sven lät högsätet å den oansenligare långbänken stå tomt och derinvid rum finnas för hundra man, åt dörren till. Han väntade nemligen, att Palnatoke och hans följesmän likväl skulle komma och der taga plats.

Men då deras ankomst syntes varda något sen, togo gästerna för sig af maten och drycken.

Detta gille hölls i en kungsgård nära hafvet.

***

När Palnatoke gjorde sig redo att draga från Bretland tillsamman med Björn den bretske, yttrade hans husfru Alof till honom:

»Mig anar, att vi ej mera skola se hvarandra.»

Han genmälte, att detta dock ej skulle förhindra hans färd.

»Tid är för konung Sven», sade han, »att få veta hvad sant är om hans faders fall, fast jag dock skulle hafva önskat, att han egt en annan rådgifvare än Fjolne.»

Palnatoke hade med sig ur landet trenne skepp och tre hundra man, hälften daner och hälften britter.

Vid qvällstid lade han med sin skara i land nära gården, der konung Svens gästabud nyss börjats.

Vädret var godt, och det var vindstilla.

Sina skepp förtöjde de, der vattnet tycktes dem djupast. De vände framstammarne från land och gjorde skeppen roddfärdiga, liksom om de tänkte sig blott få ett kort uppehåll der; de läto alla årorna hvila mellan årtullarne, så att de måtte som fortast kunna fatta dem, om så tarfvades.

Derpå tågade Palnatoke med allt sitt folk upp till kungsgården. Derinne satt man vid dryckesborden.

Med hela följet kom han in i hallen, trädde fram till konungen och helsade honom.

Denne tog emot hans helsning och visade honom och männen hän till deras platser. De slogo sig ned på den andra långbänken.

Här sutto de nu och drucko och voro mycket glade.

Fjolne steg fram till konungen och talade tyst till honom en stund.

Kungen skiftade färg och vardt röd som blod.

Hans fackelsven hette Arnold. Han stod framför hans bord.

Fjolne lade en bågpil i piltens hand och bjöd honom bära den från man till man i salen, till dess någon derinne kändes vid den som sin. Arnold lydde.

Han gick ifrån högsätet inåt hallen och bragte hvarje man pilen, men ingen visste sig vara dess egare. Då han kom till Palnatoke, sporde han, om denne kände pilen.

»Hvarför skulle jag icke igenkänna mitt eget vapen», svarade han, »ty jag eger det. Gif mig det fort!»

Det vardt tyst en stund i salen.

»Du, Palnatoke!» utbrast konung Sven, »hvarest var det, du sista gången skildes från den pilen?»

»Ofta har jag fogat mig efter dig», genmälte Palnatoke; »är du derför hågad att erhålla mitt svar hellre inför en ansenlig skara män än inför få, och tyckes dig detta vara en större heder, så skall jag äfven nu göra dig till viljes. Sista gången, jag skildes från denna pil, låg den på bågsträngen — det var, innan jag sköt den in i din faders bak, och den tog hans lif!»

Då ropade konung Sven:

»Stån upp med fart, alle män! Gripen Palnatoke och hans följe, dräpen dem alle, ty nu är det ute med vår vänskap!»

Det vardt just icke lugnt derinne i hallen.

Palnatoke drog sitt svärd och sprang på Fjolne, högg honom i hufvudet och klöf det helt ned i hals och skuldror.

»Oftare skall du ej missfirma mig inför konungen», sade han.

Han vände sig till Sven:

»Icke är det dig förunnadt att taga hämd på mig. Med din fader hade jag i lång tid fördragsamhet, och dig har jag gjort, hvad godt jag kunnat!»

Så vänligt voro alla gästerna stämde emot honom, att ingen ville lyfta sitt svärd.

Han kom med hela sin flock ut ur hallen; blott en af Björn bretskes män blef qvar.

Derute mönstrade de sitt folk. Björn sade, att en man saknades.

»Mindre förlust var väl icke att vänta», svarade Palnatoke, »skyndom ned till skeppen!»

»Ej skulle du så der ränna din väg», återtog Björn, »om du varit i mitt ställe, och mannen varit din. Jag ärnar icke löpa min kos.»

Han vände om och gick in i hallen. Der voro konungens kämpar sysselsatte med att kasta britten öfver sina hufvud, och de hade redan nästan slitit honom sönder.

Björn nådde mannen, grep tag i honom, kastade honom upp på sin rygg och sprang ut med honom. Det bar af ned till skeppen.

Detta gjorde han mest för egen äras skull; han hade nemligen tyckt sig kunna förstå, att den mannen, såsom sant var, redan gifvit upp anden.

Sedan gingo Palnatoke och alle hans följeslagar om bord.

De fattade årorna och rodde bort i natten, och konungen kunde icke hindra deras affärd.

Han lät arfölet drickas efter fadern. När det lyktats, drog en hvar gäst hem till sitt efter undfången ärebevisning.

6.

Jomsvikingarne.

Då Palnatoke kom hem till Bretland, var hans husfru Ålof död. Han tyckte sig hafva gjort en stor förlust.

Sedan fann han ingen trefnad i Bretland.

Han satte Björn bretske att vårda rikét, och när våren kom, lemnade han det med tjugo skepp.

Han ville ligga i härnad.

Om sommaren härjade han i Skottland och Irland och vann sig rikedom och ros.

Denna sysselsättning hade han i tre somrar, och han var den segersällaste, hvart han kom. Gods och ära flödade till honom.

Nu hade han i sin ego tio storskepp och i allt sextio skepp. Han ärnade härja i Venden.

Vid denna tid herskade öfver landet den konung, som hette Burislef.

Palnatokes rykte nådde honom. Hans härnad gaf honom dystra tankar, ty det förtaldes, att Palnatoke städse vann seger, der han stred, och var den ypperste af alla, som voro i viking; och ginge det tungt att slåss mot honom.

Konung Burislef sände någre män till honom med det budskap, att han bjöde honom till sig på ett tre dagars gästabud, och atthan åstundade frid med honom. Den helsningen bragtes ock, att konungen ville gifva honom till skänks det fylke, som hette Jom, på det han der måtte taga sitt uppehåll; och förärade han honom detta rike mest af önskan att se honom tillsamman med sig sjelf värja landet, när ofrid var å färde.

Till allt detta samtyckte Palnatoke och hans män. Han drog med dem alle till gästabudet.

Der slöto konung Burislef och Palnatoke vänskap med hvarandra.

Palnatoke lät med hast resa en stor borg, som sedan vardt kallad Jomsborg.

En del af den stod ute i sjön. I dess inre lät han bygga en så vid hamn, att trehundra långskepp kunde alla ligga innelyckta der. Med mycken konstmässighet var allt i hamnen förfärdigadt; utåt hafvet voro liksom portar gjorda, och uppe öfver inloppet hvälfde sig ett väldigt stenhvalf; för portarne voro starka jernstängsel satta, de der innantill voro lästa med jerntaggar. Ofvan stenhvalfvet var ett ansenligt kastell bygdt. I det funnos många valslungor.

När borgen blifvit färdig, stiftade Palnatoke lagar i samråd med de klarsyntaste männen der i Jomsborg, på det att hans härskaras kraft skulle varda än större.

***

I borgen skulle som följesman ingen tagas upp, hvars ålder ginge öfver femtio år, eller som ännu ej hunnit aderton. Emellan de åldrarne skulle alla derinne vara.

Ingen finge i Jomsborg vistas, som sprunge undan för annan man, lika vapenduglig och lika rustad som han sjelf, ej heller den, som ensam ryggade för två mans angrepp.

Hvarje man, som trädt in i förbundet, hade att hämnas en hvar af de andre såsom sin fader eller broder.Ingen skulle der väcka tvedrägt mellan andre.

Ej heller finge någon der fara med falska rykten eller osannfärdigt sladder. Spordes tidender dit, skulle man först mäla Palnatoke dem; han hade sedan att kungöra dem för alla.

Den, som funnes saker till brott mot dessa nu sagda bud, vore vräkbar. Han skulle drifvas ur förbundet, vare sig

han vore en mera eller mindre ansenlig man.

Alle de, som vore eller ville vara i Jomsborg, skulle lefva i god sämja inbördes, såsom om de vore samborne bröder.

Ingen finge bryta annans fred — äfven om i borgen tagits mot en man, hvilken dräpt dens fader eller broder, som redan vore derinne; komme sådant i dagen, efter det tillträde gifvits honom, skulle Palnatoke om allt döma.

Inom Jomsborgs murar finge ingen enda man hafva qvinna.

Och ingen man vore det tillstadt att vara borta ifrån borgen längre än en natt, så vida Palnatoke icke gifvit lof dertill.

Allt hvad i härnad vunnes skulle bäras till hufvudbaneret för att kring det skiftas, både större och mindre ting.

Icke skulle den man få stanna i Jomsborg, som förde klenmodigt tal eller räddes för något, om han än kommit i vådligt trångmål.

Bland männen skulle intet tima, som ej till fullo kungjordes för Palnatoke.

Frändskap eller andra band finge intet gälla, om sådan man äskade inträde, som vore yngre än hvad denna lag bjöde eller på något vis oskicklig att hålla det, som i den stode.

Blefve det med visshet utrönt, att någon icke lydde dessa bud, skulle han jagas bort, vare sig han vore en mera eller mindre ansenlig man.

***

I god fred sutto kämparne i Jomsborg och höllo sina lagar väl.Hvarje sommar drogo de ut och härjade vida kring i landen samt vunno sig ärorikt rykte.

De höllos för de väldigaste härmän, och man ansåg, att deras vederlikar icke funnes i den tiden. De voro frejdade öfver höfvan och kallades *jomsvikingarne.*

7.

Strut-Haralds söner mottagas i Jomsborg.

Om Konung Sven har man att förtälja, att han på allt vis skickade sig vänlig emot Palnatokes son Åke och lät denna icke umgälla det groll, som varit mellan honom och fadern.

Konungen höll sitt fostbrödalag med Åke högt i ära.

Åke var af sin fader satt till herre öfver Fyn, såsom förut omtalats. Han var en mycket vänsäll man, en mägtig och stor höfding.

Nu nämnes i sagan en man vid namn Vesete.

Han rådde öfver Bornholms fylke. Tre barn egde han. Den ene af hans söner var Bue och kallades den digre; den andre hette Sigurd med tillnamnet hvite eller kåpa, och dottern hette Torgunna. Hon var enka sedan några år.

Om den qvinnans hand bad konung Sven å sin fosterbroder Åkes vägnar, och enär denne var en vacker och vänsäll man, sågo Vesete och hans söner i detta gifte ett godt stöd.*Ill. Jenny NyströmGravyr J. C.*Hon vardt Åkes fästeqvinna. Sedan gjordes ett dråpligt bröllop, och gästernas skara var talrik; konung Sven var der äfven och med honom månge andra gäfve män.

Samlifvet mellan Åke och Torgunna var godt, och länge hade de ej varit tillsamman, innan de fingo en son.

Han kallades Vagn.

Tidigt vardt han stor till växten och stark. Han fostrades upp hemma hos sin fader. Så snart hans skaplynne lät sig något förspörja, visade han sig olik alla andre, svår som han var att handskas med. Han slog och dängde till allt. Så hårdnackad var han, att man trodde sig näppeligen kunna komma till rätta med honom.

Vänligast var han mot Bue ibland alla sina fränder. Han lydde helst hvad denne talade för honom. Bue var ock väl stämd emot Vagn.

De andre frändernas ord aktade denne alls icke på, så snart han sjelf hade en annan mening. Han vardt till växten resligare än alla andre män och till utseendet fagrare. Han vardt den ypperste i alla idrotter.

Hans morbroder Bue var en ordkarg man, gifmild och storslagen i lynnet. Han var så stark, att man knappast kände måttet af hans styrka, ty krafter tröto honom aldrig, hvad han än tog tag i. Hans anletsdrag voro icke väna, men han var väl vuxen och väldigare byggd än andra. Derför kallades han den digre. Det är sagdt, att Bue var vid denna tid den handfastaste mannen i hela Danmark.

Hans broder Sigurd kåpa var fagerhyad och höfvisk och hade en krigares gestalt. Han var tystlåten och storsint.

***

Öfver Seland herskade vid denna tid jarlen Harald, som kallades Strut-Harald. Sitt tillnamn fick han deraf, att han egde en hatt, hvarpå satt en topp af guld, så stor, att den vägde tiomark. Med sin husfru Ingegerd hade han tre barn, som alla komma före i denna saga.

Sönerna voro Sigvalde och Torkel höge; dottern hette Tova.

Sigvalde hade en ful näsa, var blek och krum i ansigtet; men hans ögon voro sköna, och hans växt var god. Han var klok, förslägen och stark.

Brodern Torkel var en sällsamt högrest, senfull och vettig man.

Båda bröderna voro stora härmän, städse segersälle.

Tvenne skepp gjorde de segelfärdiga. De aktade att lemna landet och fara till Jomsborg för att pröfva på, om de toges emot der. De sporde sin fader Strut-Harald, hur rådligt detta syntes honom. Han menade, det vore rådligt nog att fara åstad och träffa så frejdstore män.

»Och skall det så varda utrönt», tillade han, »hvad män I sjelfve blifven eller ären.»

De bådo honom om penningunderstöd och lifsmedel till färden. Han gaf dem till svar, att antingen finge de fara på sådant sätt, att de sjelfve skaffade sig hvad de behöfde, eller också alls icke fara.

De drogo ändock sina färde, fastän fadern med intet ville hjälpa dem.

De seglade, tills de hunno Bornholm.

Nu menade de sig behöfva något till egendom och till vägkost, och de beslöto sig för att der göra landgång.

De plundrade en af Vesetes gårdar, den rikaste, han egde. Allt gods, der fans, rånade de och buro ned till sina skepp. Sedan styrde de till hafs. Intet är förtaldt om deras färd, förrän de kommo till Jomsborg.

De lade sina skepp utanför borgporten.

Då jarl Palnatoke vardt dem varse, gick han med stort följe upp i kastellet, som höjde sig ofvan inloppet. Derifrån plägade han tala till dem, som närmat sig borgen.

Han sporde, hvem styresmannen vore för detta folk. Skeppenoch all rustningen såg han vara i mycket vårdadt skick, och deraf tyckte han sig förstå, att han hade för sig utmärkte män.

En man stod i röd kortrock uppe i lyftingen. Det var Sigvalde. Han helsade jarl Palnatoke. Sedan sade han:

»Höfdingarne här äro tvenne bröder, söner af Strut-Harald. Jag heter Sigvalde; min broder är Torkel. Mitt ärende hit är, att jag önskar gifva mig i edert lag tillsamman med honom och dem af våre män, I finnen brukbare.»

»Godt rykte», genmälte Palnatoke, »går om eder, bröder — det stämmer ock väl samman med eder ätt.»

Palnatoke öfverlade med sine män, om de borde taga mot de komne eller icke.

Alle enades om, att han skulle afgöra det så, som honom lyste, och komme hans beslut att blifva deras. Derpå sade Palnatoke till Sigvalde:

»Viljen I stanna här i Jomsborg, så hafven I först att höra våra lagar.»

Han sade fram lagarne.

Bröderne förklarade, att de ville underkasta sig dem.

Borgen vardt upplyckt, och de rodde med sitt folk in i den.

Sedan mönstrade man manskapet för att få utrönt, om alle voro duglige till jomsvikingar. Det befans, att den ena hälften syntes användbar; den andra sändes tillbaka.

Derefter blefvo Sigvalde och brodern Torkel jemte ett halft hundrade man upptagne i jomsvikingarnes förbund.

8.

Vesetes söner komma till Jomsborg.

Nu vänder sig sagan till Vesete, hvars gård vardt plundrad. Han drog till konung Sven och förtalde, hvad honom timat, sedan han likväl först derhemma lagt band på sina söners lust till en våldsam hämdfärd.

Konungen rådde honom att till en början hålla sig lugn.

Jag skall, sade han, »sända bud till jarl Strut-Harald och se till, om han vill å sönernas vägnar gifva sådana böter, att du hålles skadeslös. Jag önskar, att du härmed låter dig nöja.»

Vesete vände hem.

Konungen sände någre män efter jarl Harald. När han hade honom inför sig, förtalde han, huru sönerna farit fram mot Vesete, samt äskade, att han för dem gåfve gods i böter; och skulle då frid råda.

Strut-Harald genmälte:

Ännu har jag icke i min ego de penningar, jag skall gälda som böter, för det unge män skaffa sig får och nöt till föda.»»Far då hem», utbrast konungen, »nu har jag sagt dig min önskan. Men vakta dig sjelf och ditt gods för Vesete och hans söner!»

Jarl Harald svarade, att för dem räddes han icke. Derefter for han hem.

Då Vesete och hans söner fått spörja detta samtal, utrustade de med stor omsorg trenne skepp och två hundra man. De styrde till Seland, plundrade tre gårdar, de rikaste, jarl Harald der egde, och vände åter hem.

När jarlen sport rånet, sände han någre män hän till konung Sven med bön, att han måtte åstadkomma en förlikning. Gerna ville han nu göra allt, hvad konungen bjöde.

»Blott sina egna goda råd skall jarlen numer följa», förklarade konungen, »alldenstund han tillförene icke velat lyssna till mina. Med detta vill jag ej befatta mig.»

Sändebuden kommo åter och sade jarlen konung Svens svar.

»Så skola vi då begagna oss af våra egna råd», utbrast jarl Harald, »om blott kungen under tiden vill hålla sig i ro.»

Med tio skepp seglade han till Bornholm. Der sköflade han trenne af Vesetes gårdar, som ej voro ringare än de, hvilka lagts öde för honom. Han vände åter hem, och färden tycktes hafva lyckats öfver måttan väl.

Så snart ryktet härom nått Vesete, for han till konungen, som mottog honom vänligt.

»Mellan mig och jarl Harald», sade han, »har förhållandet blifvit sådant, att strid lätt kan bryta ut mellan landets egne män, om du icke ingriper. Hända kan, att ställningen framdeles kommer att synas dig mera vansklig än nu.»

»Snart skall jag fara till Isöreting», svarade konungen; »dit skall jag bjuda jarl Harald att komma, och der skolen I förlikas.»

Så led det till tingstid.

Med ett synnerligt stort följe gaf sig konung Sven till tinget, ty han ville ensam afgöra allt mellan parterna. Han hade medsig femtio skepp. Jarl Harald, som ej hade lång väg att fara, kom med tjugo. Vesete infann sig med blott fem skepp. Hans söner syntes icke till.

Han slog upp sina tält nära stranden af det sund, som stryker förbi tingsstället. Jarl Harald hade tältat något längre upp i land. Emellan dem lägrade konungen sig.

Hän emot aftonen såg man tio skepp styra ifrån jarl Haralds hem fram emot tingsplatsen. De lades för ankar, och anförarne gingo med sitt manskap i land.

De skredo upp till tinget. Det var Vesetes söner.

Bue digre var präktigt klädd, ty han bar Harald jarls högtidskläder, de der voro smyckade med tjugo marker gull. På hufvudet hade han jarlens hatt med tio marker gull i toppen.

Han hade ock tagit tvenne kistor ifrån jarlen; i hvarje af dem lågo tusen marker gull.

I fylkad flock drogo Bue och brodern Sigurd fullrustade fram på tinget.

Bue tog till orda:

»Om du, jarl Harald, känner något till dessa klenoder, som du här ser skina på oss, så är det mitt råd, att du utan feghet söker få dem tillbaka — i fall du djerfves, och någon käckhet finnes i dig! Länge har du blåst upp dig emot oss fränder; nu är jag redo att slåss med dig, om du eger något mansmod.»

Konung Sven hörde Bues ord och fann, att han ej hölle uppe sin värdighet, ifall det tillätes att blifva strid.

Han trädde fram emellan dem. Nu kunde de ej drabba tillsamman.

Till sist fingo båda parterna nöja sig med att låta konungen skipa dom.

Dock framstälde Bue det förlikningsvilkoret, att han aldrig skulle lemna ifrån sig jarlens gullkistor. Och har man sagt, att han verkligen tyckes hafva genomdrifvit detta.

Konungen sade fram fredsförslaget.»Du, Bue digre», förklarade han, »skall återgifva jarlen hans högtidskläder, men båda gullkistorna skall du hafva. I skolen ock gengälda hopom de tre gårdar, som utplundrats, emot det, att han gifter sin dotter Tora med Sigurd kåpa. Gårdarne skola medfölja henne såsom hemgift!»

Begge parter samtyckte villigt till denna förlikning. Vesete öfverlemnade derefter åt sonen Sigurd tredjedelen af all sin egendom, och denne gladde sig mycket åt sitt gifte.

Från tinget for man strax till bröllopet hos jarl Harald; dit bjöds konung Sven af båda parterna.

Bröllopet vardt drucket med mycken prakt.

***

Vesete drog hem till Bornholm, och frid rådde nu. Endast kort tid hade hans söner varit hemma, då Bue fick lust

att fara till Jomsborg och der öka sin ära.

Brodern Sigurd kåpa ville följa honom, fastän han nyss ingått giftet.

Med två skepp och hundra man bröto de upp från hemmet. De ärnade skicka sig på alldeles samma vis, som Strut-Haralds söner gjort före dem.

De kommo till Jomsborg och lade sina skepp under sten-hvalfvet ofvan hamninloppet.

Borgens höfdingar gingo med stort följe upp i kastellet. Sigvalde kände igen de komne.

Bue framförde sitt ärende: han ville sluta sig till Palnatokes här, ifall denne ville taga mot honom och hans broder. Sigvalde sporde:

»Huru hafven I och min fader Strut-Harald gjort upp edra mål, innan I drogen hemifrån?»

»Lång är berättelsen om det, som mellan oss timat», svarade Bue, »annat kan jag icke nu förtälja än att vi äro förlikte efter konungens dom.»Palnatoke vände sig till sine män:

»Viljen I göra ett rön, huruvida desse män tala sant eller ej? Sjelf vore jag mycket hugad att taga emot dem, ty månge deras likar finnes det icke ibland oss.»

Männen svarade:

»Vår vilje är, att du tager dem upp i vårt förbund, ifall det täckes dig. Men yppa sig sedan mål, som dem angå och vi nu icke känna, så skola dessa liksom allt annat ställas under din domvärjo.»

Borgen öppnades, och Bue och Sigurd lade sina skepp in i hamnen.

Derefter mönstrades deras folk. Åttio man höllo profvet, men fyrtio fingo vända om till Danmark.

Jomsvikingarne sutto nu i sin borg, vida berömde. Men hvarje sommar voro de i viking, och åter utförde de många lysande bedrifter.

9.

Vagn varder jomsviking.

Nu rör sig berättelsen om Akes son Vagn. Han vistades ömsevis hos sin fader och hos sin morfader Vesete.

Af så våldsamt lynne var han, att han vid nio års ålder redan dräpt tre män. Han dvaldes dock hemma, tills han nått tolf år.

Dit hade det nu kommit, att man knappast trodde sig få magt med hans obändiga sinne. Han var en sådan våldsverkare, att han ingenting ville skona; och hans fränder visste sig ingen utväg ur denna vansklighet.

Då tog man det beslutet, att hans fader Åke skulle skänka honom ett halft hundrade man och ett långskepp. Morbrodern Vesete gaf honom lika mycket.

Ingen af de män, han fatt till följe, var äldre än tjugo år, och ingen yngre än aderton. Vagn allenast var tolf år gammal.

Han förklarade, att han sjelf skulle skaffa sig vägkost och vapen, och drog sina färde med detta förhoppningsfulla manskap.

Lifsmedlen måste de strax skaffa sig, men Vagn fattades det icke utvägar, så ung han var.

Han följde Danmarks kuster och gjorde strandhugg utan skonsamhet. Både vapen och härkläder röfvade han och

höllicke upp, förrän han fått nog af beggedera — då först seglade han bort från Danmark.

Han förde sina skepp till Jomsborg.

Bittida en morgon, strax vid soluppgången, kom han dit. Han stannade med skeppen nedanför stenhvalfvet.

Med månge män kring sig trädde borgens höfdingar Palnatoke, Bue och Sigvalde fram och sporde, hvilka de komne vore.

Vagn frågade tillbaka, om Palnatoke funnes deruppe i kastellet.

Denne svarade, att just den mannen kommit att tala med honom, som bure det namnet.

»Men hvem är du, som skickar dig så storståtligt ?» tilllade han.

»Det skall jag icke dölja för dig», var svaret; »jag heter Vagn, och jag är Åkes son från Fyn, hit kommen, för det jag önskar inträda i eder trupp. Jag befans icke lätt att umgås med derhemma, och mina fränder menade, att jäg näppeligen skulle saknas, om jag droge bort.»

»Tror du dig blifva fogligare här, frände», återtog Palnatoke, »då man der hemma med knapp nöd mägtat tygla dig?»

»Man har ej sagt mig sant om dig, frände», sade Vagn, »ifall du ej är karl att så tämja mitt sinne, att jag kan intaga en god kamrats plats bland raske män. Nog skall du visa oss någon heder, eftersom vi kommit hit till er.»

Palnatoke yttrade till sine män:

»Synes det eder rådligt, att de tagas mot?»

»Fastän han aktar mig högst bland sine fränder», yttrade Bue, »tyckes mig dock rådligast, att han aldrig kommer hit in i borgen.»

»Vagn frände», sade Palnatoke; »mine män vilja mota dig — dina egne fränder lika ifrigt som de andre.»

»Det väntade jag mig icke af dig, Bue frände», utropade Vagn.

»Dock är jag saker till den meningen», svarade Bue.»Hvad säga Strut-Haralds söner?» sporde Vagn. Sigvalde genmälte:

»Vårt rena allvar skall du höra. Vi önska, att du aldrig måtte komma att stå i vår flock.»

»Hur gammal är du, frände?» frågade Palnatoke.

»Ej vill jag ljuga för dig», svarade Vagn; »jag är tolf år gammal.»

»Då har du icke våra lagar på din sida», sade Palnatoke, »ty du har på långt när icke den ålder inne, vi fastställt. Detta omöjliggör din härvaro.»

»Icke vill jag yrka på, att du bryter dina lagar», återtog Vagn, »men minst må de kallas brutna, om jag är jemgod med dem, som hunnit sina aderton vintrar eller flere.»

»Håll icke på denna begäran, frände», sade Palnatoke; »jag skall hellre sända dig till Björn i Bretland; och för vår skyldskaps skull skall jag gifva dig hälften af det rike, jag der eger.»

»Det är godt bjudet, men jag vill icke taga emot det», svarade Vagn.

»Hvad har du då i sinnet?» frågade Palnatoke.

»Det skall jag nu yppa», genmälte han; »jag bjuder Sigvalde, Strut-Haralds son, att komma med två skepp och hundra man ut ur borgen. Låtom oss så se till, hvem af oss först viker i strid eller går af med seger, och skall detta varda aftalet mellan oss, att I tagen emot mig och mine män, om Sigvaldes skara ryggar — i annat fall draga vi våra färde! Min utmaning ställer jag icke till honom med tamare ord än de här: jarlssonen Sigvalde må slåss med oss, om han är en oförsagd karl och har mera mannamod än en hona!»

»Hör du, Sigvalde, hvad Vagn säger», utbrast Palnatoke; »icke väljer han sina utmaningsord, och jag tänker, att I kommen att sättas på fullgodt prof. Enär han äskat ut dig så eftertryckligt, vill jag ej afråda dig från att lägga mot honom och vålla honom hvad men du förmår. Dock vill jag icke, att I dräpenVagn, min frände, om än han icke må synas eder så god att nappas med.»

***

Sigvalde och hans män klädde sig i rustningar och rodde med två skepp emot Vagn.

De drabbade strax hårdt tillhopa.

Vagn och hans kämpar läto ett så stridt stenregn falla, att de andre ej förmådde annat än skydda sig, och gaf detta dem tillräckligt att göra; de lågo långskepps. Så snart motkämparnes stenar tröto, behöfde de icke länge vänta på deras huggvapen. Det blef en huggstrid, och man slogs oförskräckt med svärden.

Omsider vardt det så, att Sigvalde lät sina skepp glida undan in emot land. Han ville der skaffa sig sten; men Vagn satte genast efter honom.

De möttes uppe i land, och Sigvalde nödgades vika.

Här stod ett vida skarpare slag än ute på sjön, och folket stupade i Sigvaldes fylking.

Palnatoke och de andre jomsvikingarne stodo uppe i kastellet och följde striden. Han tyckte sig nu se, hur den skulle ändas.

Han ropade till Sigvalde, att man skulle sluta slaget.

»Denna kamp skall det icke lyckas eder att härda ut», sade han; »mitt råd är, att vi taga emot Vagn och hans följe, änskönt han är yngre än hvad våra lagar bjuda. Efter min mening är det godt hopp om, att den mannen varder en ypperlig kämpe.»

Man gjorde, som Palnatoke bjöd; slaget slöts.

Borgporten uppläts, och Vagn och hans stallbröder togos in i förbundet.

Trettio af Sigvaldes män hade fallit men blott få af Vagns. Månge voro sårade.

Nu var Vagn i Jomsborg; och det är berättadt, att han der var en saktmodig man, och att ingen fans der så godsint som han.*Ill. Jenny Nyström*Liksom de andre jomsvikingarne var han hvarje sommar ute i härnad, och Palnatoke satte honom till höfding öfver en stor skara. Fast han var ung till åren, var ingen i all ledung käckare eller dristigare än han. Bättre stridsmän gåfvos icke än han och hans stallbröder. Vagn var den oförvägnaste kämpe.

Alle jomsvikingar utförde fortfarande hvarje sommar många och ansenliga bragder, om an dessa icke här äro hvar för sig omtalade, och segrar vunno de öfver alla folk. Derför ville också ingen hafva ofrid med dem, om han kunde slippa; hellre gaf man sig med alla sina egodelar i deras våld. Hvart de kommo, drogo de fram så öfverdådigt, dem lyste, och deras rykte spred sig öfver verldens hela norra hälft. De höllos för mer än alla andre härmän.

Hvarje vinter voro de hemma i Jomsborg.

10.

Palnatokes död.

Nu hade Vagn i fyra somrar varit tillsamman med jomsvikingarne.

Kort tid efter det de återkommit hem den fjerde hösten, kände Palnatoke sig sjuk. Vagn var då femton år gammal.

När sjukdomen angripit Palnatoke, inbjödo jomsvikingarne konung Burislef till borgen.

Palnatoke sade till honom:

»Mig anar, herre, att jag icke skall få flere sjukdomar än denne; det synes sannolikt för min ålders skull. Min mening är, att en man må i mitt ställe koras till höfding här i Jomsborg och ombestyra de ärenden, jag hittills stått före.»

»Hvem tyckes dig bäst fallen till styresman?» sporde konungen.

»Månge äro här utmärkte i tapperhet», svarade Palnatoke, »och store kämpar, men jag tror dock, att dem brister något af det, som funnits hos mig — om än sjelfros kan synas eder skymta fram af mina ord! Bue och Vagn äro i krafter och idrottsfärdighet för mer än alla de andre och på allt vis ypperligt utrustade, men de hafva dock icke tillfyllest det skaplynne, jag tror böra tillkomma den, som här skall vara förstyre. Bue är ordkarg ochnågot sträfsint, och Vagn är äfven fåordig; men ingen är klokare än Sigvalde. Han har ock det bästa höfdingsskicket. Honom finner jag både för vettets och rådklokhetens skull mest duglig, att döma i de mål, som här kunna komma före.»

Konung Burislef svarade:

»Tidt hafva dina råd varit oss goda, och skall äfven detta, du nu gifvit, följas. Det torde gagna oss alle mest. När vi dertill nödgas befara, att vi icke länge få lyssna till råd af dig, äro vi dess mer skyldige att följa detta ditt sista. I dig hafva vi haft vårt fastaste stöd, och främmande folk ha efter din hitkomst mindre oroat vårt rike.»

Sigvalde var ej ovillig att varda Palnatokes efterträdare, och han åtog sig höfdingskapet efter dennes råd och konung Burislefs och alle jomsvikingars.

Palnatoke gaf sonsonen Vagn sitt rike i Bretland: tillsamman med Björn bretske skulle han ega och herska öfver det. Han bad jomsvikingarrie på allt sätt vårda sig om Vagn, och han sade dervid många fagra ord. Sålunda yppade han, att han höll sin frände mycket kär, och att det var honom värderikt, om Vagn bemöttes väl.

Ej länge derefter dog han, och alle kämparne funno förlusten stor, ty näppeligen gälde någon för hans jemlike i den tiden.

11.

Sigvaldes svek mof konung Sven.

Efter Palnatokes död tog Sigvalde mot styrelsen i borgen. Desse män voro de förnämste höfdingarne der: Vagn Åkesson, Bue digre, Torkel höge och Sigurd kåpa.

När Sigvalde en kort tid styrt Jomsborg, brötos i någon mån de forna bruken, sådana de varit under Palnatokes dagar.

Qvinnor stannade qvar i borgen två eller tre nätter efter hvarandra. Männen blefvo borta längre tid än lagen tillstadde. Stundom timade slagsmål derinne och äfven enstaka dråp.

Sigvalde for en dag ifrån borgen. Han drog till konung Burislef.

Denne hade tre döttrar, som omnämnas i denna saga. Astrid hette den äldsta; hon var både klok och skön. Den andra var Gunnhild och den yngsta Gera; henne fick konung Olof Tryggvesson.

Då Sigvalde kommit till konungen, bjöd han denne välja mellan tveggehanda: antingen skulle han, Sigvalde, öfvergifva borgen och ej längre hålla den besatt, eller ock skulle konungen skänka honom sin dotter Astrid. Burislef svarade:»Jag hade tänkt att låta henne äkta en förnämare man än du, Sigvalde. Dock är mig din vistelse i borgen nödvändig, och skola vi nu alla tre tillsamman öfverlägga om, hvad oss synes gagneligast.»

Han sökte upp sin dotter Astrid och sporde henne, huru ett gifte med Sigvalde täcktes henne.

»Jag* vill», sade han, »att vi med klokskap klara detta mål — dock så, att icke Sigvalde drager sin kos ifrån Jomsborg, ty jag behöfver honom väl som värn för mitt rike.»

»Det förhåller sig så, fader», svarade Astrid, »att jag aldrig skulle kunna känna en lust att hafva Sigvalde — och dock skolen I icke visa honom bort med ens. För detta giftes vinnande skall han fullgöra något, som ej är så ringa just: han skall göra Venden fritt från pålagor, så att man aldrig mera här gäldar danakonungen skatt. Ett annat vilkor är, att han bringar hit konung Sven af Danmark — och det med ej större följe än att I kunnen hafva honom fullt i edert våldl Detta skall han först ha fullbordat, innan han kommer i samma bädd som jag.»

Konung Burislef meddelade Sigvalde dotterns svar, och han vardt mållös dervid. Han skönjde, att hvad hon äskade ej läte sig så lätt ske. Om en stund sade han:

»Det är ett svåra hårdt prof, herre — huru skall jag få detta gjordt?»

»Ej känner jag rätt din klokskap och listighet, om du ej hittar på något råd!» svarade konungen.

Enär Sigvalde var begärlig efter giftet med Astrid, sade han sig till sist skola utföra, hvad hon fordrat. Han slöt med konungen ett oryggligt aftal, att allt skulle vara verkstäldt, innan den tredje julen gått in. Blefve detta icke fallet, vore deras aftal häfdt.

***

Samma vår drog Sigvalde ur landet med tre skepp och tre hundra man. Han seglade raka vägen till Seland.Då han landat, träffade han några män, af hvilke han fick höra, att konung Sven befann sig med sexhundra man på ett gästabud uppe i land ej långt från stället, dit han kommit.

När han alltså tyckte sig hafva vunnit visshet om, hvar konungen vore att råka, lade han sina skepp vid ett näs, i hvars närhet inga andra farkoster funnos. Det låg heller icke långt från gården, som konungen med sine män gästade.

Sigvalde lät skeppen vända framstammarne ut mot hafvet, och det ena bands vid bakstammen till det andra. Så höllos de alla tillsamman, och årorna lågo redo emellan årtullarne.

Han bjöd tjugo tillförlitlige män draga hän till konungen och säga, att Sigvalde ville råka honom.

»I skolen», tillade han, »bringa konung Sven från mig den helsningen, att han äfventyrar allt sitt rike och lifvet dertill, om han icke kommer. I hafven att meddela, det jag är mycket krank — nära min bane!»

Sändemännen träffade konungen och framförde sitt ärende.

Han bröt upp och drog strax ned till stranden med allt det folk, som med honom gästade gården.

Sigvalde höll sig då på det skepp, som låg längst ifrån land. Han var i sin säng och befann sig mycket illa.

När han såg folkskaran komma, sade han så lågt, att blott de män, som stodo honom närmast, kunde höra honom:

»Då trettio man kommit ut på skeppet, som ligger närmast land, skolen I draga upp bryggan och ropa: icke skall man tynga ned skeppen under oss eller trampa under fötterna sjuke män! Jag väntar, att konungen skrider före de andre. När han så med tjugo man nått det mellersta skeppet, skolen I draga dess brygga in, och då han är med tio följeslagar här ombord på mitt eget, må sista bryggan ryckas undan. Sedan skall jag nog hitta mig ett råd.»

Detta talade han med matt stämma, dock så, att hvarje ord kunde urskiljas.Konung Sven hade nu hunnit fram med sitt folk.

Han sporde, om Sigvalde låge magtlös, och det svarades, att hans krafter sjunkit mycket.

Konungen steg ut på det närmaste skeppet och gick sedan upp på det andra.

Sigvaldes folk gjorde i allo, hvad han bjudit dem.

När kungen till sist stod med sina tio män på hans eget skepp, frågade han, om Sigvalde ännu hade sitt mål i behåll; det genmältes, att han jemt upp kunde tala; krafterna vore nästan uttömda.

Sven gick bort i lyftingen, der Sigvalde låg. Han böjde sig ned och sporde, om hans ord kunde höras, och hvad tidender Sigvalde hade att förkunna, eftersom deras möte vore af sådan vigt.

»Luta eder ned till mig, herre», hviskade Sigvalde, »så kunnen I bättre förnimma, hvad jag säger, ty jag är så lågmält.»

Då konungen hukade sig ned emot Sigvalde, grep denne honom med begge händerna om midjan och höll honom orubbligt fast. Ej var han då så alldeles utan krafter.

Sedan ropade han så högt, att det hördes ut öfver alla skeppen:

»Dragen upp hvart enda ankare, gripen årorna och ron ifrån land så raskt, I förmån!»

Man gjorde så, och vinden var forlig.

Men de sexhundra konungsmännen stodo qvar uppe på land och sågo sin furstes bortfärd, ovisse om, hvad slikt underligt hade att betyda.

Konungen tog till orda:

»Hvad är det, Sigvalde? Vill du svika mig, eller hvad bär du i sinnet?

»Herre, icke aktar jag att svika eder», svarade han; »I skolen blott följa mig till Jomsborg, och jag skall visa eder all den heder, mig är möjlig. I varden välkommen hos oss; och när I sitten vid det gille, vi ärna reda till åt eder, fån I veta, hvarför dettaallt timat. Alla skola vi i underdånighet tjena eder och, såsom det höfves, gifva eder på allt sätt den största hyllest.»

Konungen förklarade sig skola hålla till godo med allt detta — sådan hans ställning nu var.

De seglade österut mot Venden, tills de nådde Jomsborg.

Sigvalde uppvaktade på allt vis konungen, såsom tillbörligt var, och jomsvikingarne tillrustade för honom ett gästabud.

Der sade Sigvalde honom, hvad orsak han haft att föra honom bort från hans land: å hans vägnar hade han friat till konung Burislefs dotter, en mägta fager, klok och i hvarje hänseende förträfflig mö.

»Detta har jag blott gjort af vänskap för eder, herre», sade han, »jag ville ej, att I gingen miste om ett så ypperligt gifte.»

Konung Sven sporde, hvad hon hette, mön, som han tillärnat honom.

»Qvinnan, som jag för eder giljat till», svarade han, »heter Gunnhild. Den andra af konungens döttrar heter Astrid; henne har jag fäst mig. Dock är Gunnhild i allt mycket för mer än systern. Nu skolen I, herre konung, sitta i ro här vid gästabudet i Jomsborg, medan jag drager till konung Burislef och för igenom både er och min sak. Raskt skolen I få vetskap om utgången, och skall den i allo varda för eder god!»

Sedan for Sigvalde till konung Burislef.

Han sade honom, att han nu kommit dit för att äkta dottern Astrid.

»Jag har fullgjort, hvad öfverenskommet var», förklarade han; »konung Sven dväljes i Jomsborg — i vårt våld!»

Då Burislef hörde, att danakonungen var fången, vardt han mycket glad och ville strax fara åstad till Jomsborg.

Men Sigvalde bad, att det måtte tillåtas honom sjelf att i allt döma emellan de båda konungarne.Burislef genmälte, att Sigvalde vid deras aftal lofvat att bringa konung Sven i *hans* händer — blott om detta och intet annat ville han höra en dom.

Då Sigvalde fått detta svar, förklarade han sig missnöjd med konungens oginhet.

»Allra helst som jag skall blifva eder svärson», utlät han sig.

Han sade vidare, att han ämnade låta kung Sven fara åter till sitt land, ifall Burislef afsloge hans nyss gjorda anhållan, samt att han ej mindre hade danakonungens väl för ögonen: han ville handla hedersamt mot ett så manstarkt folks mägtige furste, ty tillfogades honom någon nesa, skulle sådant draga mycket efter sig. Konung Sven hade dertill tillitsfullt lagt sin sak i hans händer.

»Och åligger det oss att hägna den så, att han varder tillfreds», utbrast han och tillade, att han verkstält, hvad lofvadt och aftaladt var, när danernas herre nu funnes i hans våld borta i Jomsborg. Han bad konung Burislef och hans dotter handla klokt.

Desse togo det beslut tillsamman, att Sigvalde skulle ensam få afgöra allt.

»Min mening är», sade han, »att stor vördnad må visas konung Sven af Danmark, ty intet annat varder oss till båtnad; i hvarje fall kommer han dock att känna sig missbelåten med den smälek, han måst lida — fast han icke är en så djupsinnig man! Nu har jag hittat utvägen: gifven honom, herre, med all ståt eder dotter Gunnhild till äkta och gören hans förd hit ärofull! Till gengäld skall han efterskänka eder alla utskylder och skatter, så att I aldrig mera kommen att lemna sådana ifrån edert rike. Jag skall medla emellan er båda och föra detta mål till ett lyckosamt slut.»

Konungen gaf sitt samtycke till, att Sigvalde afgjorde allt mellan honom och konung Sven.

Sedan vände Sigvalde med sitt följe åter till Jomsborg.

Sven sporde honom, hur saken gestaltat sig.

»Allt beror nu på eder allenast, herre», svarade han.

»Huruledes då?» frågade kungen.»På så vis», återtog Sigvalde, »att om I befrien Vendens konung från skatterna, gifter han sin dotter med eder. En större heder är det för eder begge, om han, er svärfader, ej är skattskyldig under annan furste, ty de kungar aktas alltid ringare, som gälda skatt.»

Konungen stod tyst.

»Viljen I icke detta», fortsatte Sigvalde, »så hafven I att göra ett annat val. Jag skall då lemna eder i konung Burislefs händer.»

När Sven besinnade, att han var i Sigvaldes våld, fann han det bättre att foga sig än att tåla tvång af venderkonungen, ty denne var en heden man.

Bud sändes efter konung Burislef. Han kom till Jomsborg, och konungarne blefvo ense om, att den dom skulle stå fast, som Sigvalde afgåfve i målet mellan dem.

I begge furstarnes närvaro föreskref han förlikningen: konung Sven skulle få Gunnhild, Burislefs dotter, mot det, att han eftergaf Vendens skatter. Han skulle ock gifva Burislef sin syster Tyra till brud. Konung Harald Gormsson hade skänkt denna sin dotter stora jordagods i Jutland — dem skulle Gunnhild hafva såsom brudgåfva; men den egendom, som *hon* fått af sin fader Burislef i Venden, skulle varda Tyras!

Så fort denna dom sagts fram, vardt bröllopssammankomst beramad, och skulle båda bröllopen stå samtidigt.

När tiden var inne, foro jomsvikingarne till gästabudet, och konung Sven följde med.

Det var ett i allo mägta ståtligt gille, så att man sagt, att ett ypperligare aldrig hållits i Venden.

Det berättas, att första qvällen, man satt till bröllops, hade brudarna sin plats å högbänken. De sutto i så sida

hufvuddukar, att man knappast kunde skönja deras anleten.

Men nästa morgon hade de hufvuden obetäckta och voro då mycket muntra.

Konung Sven betraktade nu nogsamt deras ansigtsdrag, tyhan hade ej sett någon af dem förrän vid denna högtid. Han kände blott af Sigvaldes utsago deras fagring och höfviskhet.

Konungen fann icke systrarna så, som denne skildrat dem, ty qvinnan, som han, den räfven, nu egde, syntes honom vara på allt vis den bästa. Dock var han så storsinnad, att han lät intet märkas utan vände allt, som han kunde, på denna färd till glädje och heder för sig.

När gästabudet lyktats, seglade han bort med sin husfru Gunnhild. Han hade trettio skepp, lastade med mycket gods, många kostbarheter och vackert manskap.

Han kom åter till sitt rike Danmark, och allt hans folk välkomnade honom gladt.

12.

Vid Strut-Haralds Graföl.

Jomsvikingarne foro hem till Jomsborg.

Der skedde numera mången afvikelse från lagarne, sådana de hållits under jarl Palnatokes tid.

Vikingarne aktgåfvo på detta, men de voro dock alle ännu någon tid i sämja tillsamman, utan att något märkligt timade.

Då spordes från Danmark den tidningen, att Sigvaldes och Torkel höges fader Strut-Harald var död. Deras broder Hemming var ännu ung till åren, och konung Sven fann sig derför förpligtigad att rusta till arfölet efter jarlen, så vida dennes båda andre söner ej komme hem.

Tillsamman med sina visaste män Öfvervägde nu Sven, på hvad sätt han skulle skaffa sig upprättelse af Sigvalde.

Han sände bud till bröderna i Jomsborg, att de måtte komma till grafölet; der skulle de alle träffas, göra gillet tillhopa och så sörja för anordningen, att det blefve allra som hedersammast.

Jomsvikingarne rådplägade sinsemellan, och månge menade, att konung Sven Söm-Åsason nu ämnade hämnas den sidvördnad, som visats honom, och de misstänkte, att hans vänskap till Sigvaldeej vore så djup efter allt det, som timat mellan dem. Det syntes dem föga rådligt att fara till gilles, så vida de icke toge med sig så stor härskara, att Sven ej kunde hafva någon magt öfver dem.

Bröderna Sigvalde och Torkel sände Sven den helsningen tillbaka, att de vore att vänta vid faderns arföl. De bådo honom i allo tillreda gästabudet samt taga af deras egendom, hvad han funne för godt.

Konung Sven lät gillet göras präktigt; han bjöd dit gäster i stor mängd och bland dem månge, som förstodo sig på mångt och mycket: dessa bryggde en stark och rusande dryck.

När tiden var inne att färdas till grafölet, bröto jomsvikingarne upp med allt sitt yppersta manskap.

Man är icke ense om, med huru stor flotta de denna gång dragit ut ur Jomsborg. Månge mena, att de haft med sig hälften af borgens hela besättning på halftannat hundra skepp, men somlige säga, att de seglat med sextio långskepp, alla öfvermåttan stora; så säger Sämund den vise. Manskapet var väl utvaldt, blott sådant, som syntes dem mest dugande i strid.

Jomsvikingame styrde rakt på Seland.

Konung Sven var redan kommen till gillet; allt var färdigt, och gäster voro samlade i ansenlig myckenhet.

Det var vid vinterns början.

Sven bjöd jomsvikingarnes höfdingar plats i den hall, hvari han sjelf satt. Här stod gillet ståtligast både för de utsökt frejdade mäns skull, som här voro tillstädes, och för de lysande anordningarnes.

Sigvalde satt på fotsteget framför högsätet, såsom bruket bjöd, när arföl hölls.

Der skulle han sitta, tills den första minnesbägaren vardt drucken.

Man har berättat, att jomsvikingame drucko under gillets första afton våldsamt, och drycken verkade starkt på dem. Dem bragtes ock blott sådan, som var mest rusande.När konung Sven förnam, att de voro på väg att blifva dödsdruckne, ty de pratade mycket och voro muntra och drogo sig icke för att säga, hvad de eljes skulle hafva hållit inne med, då tog han till orda:

»Mägta stor är gästernas mängd härinne, och månge äro vidt berömde män. Jag ville nu bedja eder företaga något, som kunde varda oss alle till skämtan och glädje.»

»Detta är väl taladt, konung», sade Sigvalde; »slikt kunde också väntas af eder. Men oss synes bäst, att I begynnen, ty vi hafve alle att med huldskap följa eder, höge herre!»

»Jag vet», svarade Sven, »det hafva skett, att män högtidligen afgifvit löften, sig sjelfve till gamman och ros. Mig lyster att fresta den leken, ty jag håller före, att I, jomsvikingar, som ären så store män, i all frejd större än andre kämpar å verldens hela norra hälft, skolen för visso i slik skämtan komma fram med mycket, som är mägta märkligt; och skall det visa sig, att I i detta som i allt annat stån vida öfver andre män. Troligt är, att man länge skall hafva edra löften i minne och prisa dem. Dock vill jag icke vägra att sjelf begynna denna gamman.»

Konung Sven fortsatte:

»Det löftet gör jag, att innan trenne vintrar äro lidne, skall jag hafva fört min här vesterut till England och äfven bort derifrån; och skall då konung Adalråd antingen vara fallen eller jagad ur landet och hans välde vara i mina händer. Nu eger du att tala, Sigvalde!»

»Det skall jag ock, herre», sade han.

Man bar till honom ett väldigt dryckeshorn. Han stod upp, tog emot det och talade:

»Jag gör det löftet, att jag, förrän den tredje vintern gått, skall draga till Norge och der fara jarl Håkan härjande till mötes. Ej skall jag vända om, innan jag dräpt jarlen eller drifvit honom dädan; eller ock skall jag sjelf till sist blifva liggande qvar der »

Han drack ut hornet.»Nu går det bra», sade konung Sven; »det löftet var vackert gifvet.»

Han ledde Sigvalde upp i högsätet.

Sedan sade han sig vänta, att denne som manligast skulle utföra hvad han nu lofvat; dertill borde han ju ock löna norrmännen för mycken fiendskap.

Konung Sven tog åter till orda:

»Nu är ordningen din, Torkel höge! Hvad löfte gifver du? Nödigt är, att du låter det blifva dråpligt.»

»Jag lofvar», svarade Torkel, »att följa min broder Sigvalde. Slåss han på sjön med jarl Håkan, så skall jag ej fly, innan jag sett bakstammen på hans skepp, eller årorna äro i färd med att flytta det undan; men håller han slag på land, skall jag icke flykta, så länge han sjelf är i fylkingen, och jag ännu kan skönja hans banér framför mig.»

»De der voro stolta ord», utbrast konungen, »och nog skall du göra, som du sagt, så ädel och käck som du är! Nu tale du, Bue digre! Alle veta vi, att du månde låta något karlavulet höras, ty du är i sanning befunnen vara den förträffligaste kämpe.»

Bue sade:

»Mitt löfte lyder: till Norge skall jag segla med Sigvalde och följa honom på denna färd, så långt som min mandom räcker, och icke skall jag rygga för jarl Håkan, förr än de, som stå upprätte af våre män, äro färre än de fallne — nej, stanna skall jag i alla fall, så länge Sigvalde håller stånd.»

»Det gick, som jag förmodade», sade konungen; »ditt löfte vardt manhaftigt. Det stämmer samman med allt ditt skick i öfrigt. Sigurd kåpa! Nu vilja vi lyssna till, hvad du har att säga.»

»Fort är mitt löfte gifvet», sade Sigurd; »jag skall vara min broder Bue digre följaktig, så länge han drager anden, och ej fly, förrän lifvet lemnat honom, om ödet så vill.»

»Af dig väntade jag mig», inföll konungen, »att du skulle vilja det samma som din broder Bue. Vagn Åkesson! Mycketlyster det oss att höra dina löftesord, ty I fränder hafven genom flera ättled varit utmärkte kämpar, och äfven du är en baddare i oförskräckthet och annan mandom.»

Vagn svarade:

»Jag lofvar att segla till Norge med min frände Bue den digre och vara på denna härfärd vid hans sida utan att vika, så länge han går fram och är i lifve. Till detta mitt löfte lägger jag ett nytt: jag skall, innan den tredje julen brutit in, hafva hvilat i bädden hos Ingeborg, Torkel leras dotter österut i Viken, och hafva dräpt honom sjelf.»

Björn bretske var äfven med bland jomsvikingarne. Han var Vagn Åkessons synnerlige stallbroder, ty de styrde begge Bretland tillsamman efter Palnatokes död.

Konung Sven sporde:

»Hvad löfte gör du, Björn bretske?»

»Jag följer», svarade han, »min fosterson Vagn Åkesson så, som jag har förstånd och mod till.»

Dessa löften afgåfvo Jomsvikingarne mest af rusighet och hänförelse.

De drucko häftigt, och all den kraftigaste drycken bragtes dem.

Sedan gingo männen att sofva.

Sigvalde lade sig hos sin husfru Astrid och somnade, så snart han kommit i sängen.

Då han sofvit en stund, väckte Astrid honom och frågade, om han droge sig till minnes det löfte, han gjort om aftonen.

Han sade sig icke minnas något som helst löfte.

»På det sättet kan du icke slippa ifrån det, efter hvad jag förmår att se», fortsatte hon; »nu tarfvas dig både vett och råd.»

Hon sade honom, hvad han lofvat.

»Hvad hjelpmedel gifvas nu?» sporde han; »du är alltid så rådig.»

»Ej vet jag det nu», svarade hon, »men något råd vill jagdock ge. När I i morgon satt eder vid dryckesborden, kommer konung Sven att spörja eder, om I hafven edra löften i minne. Du skall då genmäla: drucken man är *annan* man; drycken var mig för stark; hade jag ej varit rusig, så hade jag icke gått ifrån mitt vett! Sedan skall du fråga konungen, hvad han vill bistå dig med, på det du måtte kunna göra denna fard, och du skall låtsa, som om du trodde, att all din räddning nu funnes hos honom allenast, ty han inbillar sig, att han med detta har hämnats på dig och fått seger öfver dig. Fråga honom vidare, huru många skepp han vill hugna dig med till tåget. Upptager han ditt spörsmål vänligt men likväl icke ger något besked om, huru många skepp han vill afstå, då skall du ställa dig enträgen och bedja, att han strax måtte säga dig, hvad han kan gifva. Säg, att du behöfver mycket folk, ty Håkan jarl skall möta dig med stora härmassor. Du måste, Sigvalde, *strax* låta honom gifva dig visshet om, hvad hjelp han vill lemna dig, ty jag tror, att han minst drager sig för att lofva dig en sådan, så länge han ännu icke vet, *om* färden kommer att företagas. Är denna väl en gång fullt besluten, så varder enligt min mening konung Svens

bistånd ringa, ty han månde icke vilja hålla någon af eder, dig eller jarl Håkan, undan från dödshugget. Helst såge han, att I begge gåfven hvarandra döden.»

Allt gick så, som Astrid gissat.

När man följande dagen börjat dricka i hallen, frågade konung Sven, om jomsvikingarne hölle i minnet sina löften, dem de låtit höras om natten, och Sigvalde svarade honom med alla de ord, Astrid lagt honom på läppen; han sporde, hvad hjelp konungen ville gifva honom.

Till sist vardt det så, att konungen lofvade honom tjugo skepp till resan.

»Den handräckningen är god att få af en och annan mägtig bonde, men icke är den kunglig», sade Sigvalde.

Konungen inföll något vresigt: »Hvad begär du då?»»Det kan jag fort säga», svarade han, »sextio skepp, alla präktigt utrustade med män och vapen.»

»Alla desse skepp», återtog konungen, »skola vara utstyrda enligt din åstundan, så snart I viljen gifva eder i väg.»

»Detta är vackert och manligt bjudet, såsom man också af eder kunde vänta», sade Sigvalde; »sätten nu äfven edert löfte i verket lika ädelt, som I hafven lofvat det! Så snart detta gille ändats, skall jag låta hemta alla skeppen, på det färden icke måtte försinkas.»

Konung Sven teg. Han satt en stund tvekande. Sedan sade han:

»Det skall ske, som du önskar, Sigvalde. Dock går allt detta något hurtigare än jag tänkt mig.»

»Större utsigt är, att denna vår föresats varder spord till Norge, ifall man sölar med färden», menade Sigvalde.

Han sade sig hafva bättre förväntan om seger, derest intet rykte om hären ginge före densamma.

Det berättas, att Tova, Strut-Haralds dotter, yttrade till sin husbonde Sigurd kåpa:

»Nu månde du draga med på detta tåg, såsom du beslutat. Jag beder dig väl fullgöra, hvad du lofvat, och varda din broder Bue en god följesman — må du lemna ett fagert beröm efter dig! Mitt löfte gifver jag dig, att ingen man skall hvila i min säng, så länge jag hör dig vara i lifve.»

Sedan vände hon sig till Bue:

»Här äro två män, som jag vill gifva dig med på resan. Den ene heter Håvard och kallas den huggande; den andre heter Åslak holmskalle. Desse kämpar skänker jag dig, enär jag håller af dig, och ärligt vill jag tillstå, att jag gerna hade velat varit gift med dig — hellre än med honom, jag nu eger!»

Bue tog emot männen och bad henne hafva tack för dem.

Desse begge män hade af Tovas bröder tagits till fånga under ett härnadståg i österled. Hon fick dem till tjenareoch skosvenner. De voro präktiga karlar, kampdugtige och okuflige.

Bue gaf Holmskalle strax åt sin frände Vagn, men Håvard tog han till sig.

Jomsvikingarne sutto vid gästabudet den tid ut, de från början bestämt.

Sedan bröto de upp.

De drogo bort för att med danakonungens bistånd rusta sig till härnadståget emot Norges rike.

13.

Jomsvikingarne härja i Norge.

När jomsvikingarne gjort allt det redo, som de ämnade taga med sig, foro de från Danmark med, såsom man sagt, ett hundra storskepp, men somlige mena, att de haft sjuttio till.

Skeppen voro lastade med utsökta dyrbarheter, förträfflige kämpar och allsköns vapen, sköldar och goda härkläder.

De förnämste höfdingarne voro: Sigvalde, Bue den digre och Vagn Åkesson.

Så gåfvo de sig till hafs.

De fingo god vind och kommo till Viken i Norge.

Det var sent på dagen.

Oförvarandes kommo de för alla, ty intet hade sports om deras färd, förrän de nu voro framme.

De styrde upp till staden Tunsberg. Der landade de vid midnatt.

När de kommit in i köpstaden, plundrade de den helt och hållet. Med eld och vapen föllo de våldsamt öfver invånarne, togo all egendom, de kunde lägga hand på, och dråpo folket. Månge, som endast sårades, fingo snart sitt banehugg.Enär staden mest var byggd af trä, brann den raskt. Vikingarne hejdade sig icke, förrän den låg i aska.

Så noggrant dråpo de, att icke ett menniskobarn kom ur den staden lefvande.

Derefter vände de om till sina skepp och seglade norrut längs kusten.

Om deras härnad är intet förtaldt, förrän de alle på en gång nådde Jädern. Skeppen fingo de alla godt i hamn.

Detta var om julnatten.

Landstigningen skedde hastigt. Hären fördelades i stora flockar, de der hvar för sig skulle härja i bygden. Den var stor och folkrik.

Den mest ansedde mannen der hette Germund. Han var Håkan jarls länderman, ung till åren och mycket aktad af jarlen; han var högste styresman på Jädern och skötte sin syssla å jarlens vägnar.

Jomsvikingarne sköflade strax i den närmaste bygden hvar enda gård, som var i deras väg; och innevånarne vaknade ej vid en god dröm, när härbergena lågade, och en väpnad här kom rusande öfver dem.

Germund vaknade vid denna ofrid liksom de andra, hvilka sofvo med honom i huset.

Tillsamman med någre män flydde han upp på ett loft, der han trodde sig kunna göra det långvarigaste motståndet.

Så snart vikingarne vordo varse hans flykt, trängde månge fram till loftet och höggo med kraft och fart upp det. Germund såg, att de icke här kunde värja sig.

Han hoppade ifrån loftet och kom stående ned på gatan.

Vagn Åkesson stod der i närheten. Han högg till honom, och hugget tog af handen ofvan handleden. Den föll i gatan, men Germund kom undan och lopp till skogs.

En stor gullring hade följt med handen. Vagn tog den upp och gömde den.Då Germund nått in i skogen, stannade han på en plats, hvarifrån han kunde urskilja männens röster, ty det syntes honom fåvitskt att icke kunna berätta, hvilke denna härs höfdingar voro — helst som han sjelf fått sig ett sådant märke.

Af de ord och rop, han hörde, vardt han viss om, att det var jomsvikingarne, som kommit dit. Han fick äfven veta, hvem som gifvit honom hugget.

Jomsvikingarne höllo vakt, på det ingen måtte slippa ut ur bygden. En och annan, som sökte smyga sig bort, vardt strax nedhuggen eller motad tillbaka in i elden. Den gafs af det ena huset åt det andra.

Omsider hade vikingarne bränt ned hela bygden med allt det folk, der bott.

Ingen slapp undan utom denne ende, nyss nämnde Germund.

Han strök in i skogar och snår, och det säges, att han i tre dygn ströfvat ute i ödemarker, innan han nådde en bygd.

Här gaf han sig strax i samtal med folket och togs mycket gästvänligt mot, så snart man fått veta, hvem han var.

Han drog vidare, tills han fick spörja, hvar jarl Håkan och sonen Erik voro på gästning.

De uppehöllo sig på gården Skugge.

Mannen, som höll gästabudet, hette Erling. Han var jarlens länderman.

Det var sent på dagen, då Germund hann fram till Skugge.

Han gick strax in i dryckeshallen, trädde hän till jarlen, som satt vid bordet, och helsade honom.

Han tog väl emot helsningen och sporde efter tidender.

»Stora tidender har jag att förkunna», svarade Germund.

»Goda skola de vara, och godt skola de bringa», sade jarlen.

»Nog kommer jag med tidender, men de äro onda och dertill sanna», återtog Germund. »Jag skall mäla eder ett stridsbud: en stor här har fallit in i landet; den drager fram med gruflig ofrid och våldsverkan och gör edert rike den argaste skada —det är daner, som kommit! Jag tror dem hafva i sinnet att så färdas fram, till dess de träffat eder.»

Jarlen utropade i vrede:

»Detta budskap är en nedrig lögn! För länge sedan skulle allt Norges rike hafva legat öde, om danerna här härjat hvarje gång, I förtalt det. Ej skall man höra upp med att ljuga krigsrykten här i landet, förrän någon blifvit hängd för dem! Det skall också ske.»

Erik vände sig till sin fader.

»Tala icke så, herre», sade han, »ty denne sagesman far icke med osanning — han är ingen lögnare.»

»Känner du honom», sporde jarlen, »eftersom du så här tager dig af hans sak och värnar honom?»

»Jag håller före», svarade sonen, »att det är Germund, som kommit hit, eder länderman söderut från Jädern. Ofta har han tagit vänligare emot oss, än vi nu taga mot honom.»

»Icke kände jag igen honom», sade jarlen. »Må han åter komma hit fram och tala!»

Germund trädde ånyo hän till jarlen.

»Hvem är du?» sporde denne.

Germund sade sitt namn.

»Jag vet», fortsatte jarlen, »att du säger sant. Men hvem för an denna stora här?»

»Sigvalde heter den ene höfdingen», svarade han; »de andre äro Bue den digre och Vagn Åkesson. Jag bär äfven ett märke såsom bevis på, att jag icke ljuger.»

Han visade upp sin stympade arm.

»Det anar mig», fortsatte han, »att innan få veckor förlidit, skolen I och många andre medgifva, att hvad jag sagt är sanning.»

Han sade sig kunna besanna sina ord med ännu flera sår, som han hade.»Hårdt och ömkansvärdt har man handskats med dig», utbrast jarlen; »känner du något till, hvem som gifvit dig detta sår och huggit din hand af?»

»Jag slöt mig till, hvem mannen var», svarade han, »af de ord, man sade, när han tog upp ringen, som följde med

handen. Rikare vardt du nu, Vagn Åkesson, ropade man. Deraf tyckte jag mig kunna veta, att det varit han, som huggit till mig. Jag fick ock utrönt, att desse härmän kallades jomsvikingar.»

Ill. Jenny NyströmGravyr J. C.

»Nog blifva vi snart riktigt kloke på dessa tidender», utbrast jarlen. »Sant att säga, skulle jag sist hafva korat desse män och denna här till mine motståndare, om jag fått göra ett val bland alla dem, jag i verlden känner. Nu torde här tarfvas både visa råd och käckhet.»

Han lät dryckesborden skyndsamt tagas bort och gick till det härberge, han skulle sofva i.Så led natten.

Nästa morgon sände jarlen någre män norrut till Lade att der bringa sonen Sven detta budskap om örlig samt bjuda honom se till, att folket som snabbast samlade sig ifrån hela Trondhjem; han skulle ock med män och vapen utrusta hvarje skepp, han kunde erhålla.

Jarl Håkan grubblade tillsamman med sina klokaste rådgifvare mycket öfver, hvad beslut man nu hade att fatta.

Hans första råd var, att vårdkasar skulle tändas, budkaflar sändas ut och folkhopar gifva sig i väg åt alla håll. Han bjöd en hvar att draga åstad, som vågade värja sig och sitt gods.

Sjelf bröt han genast upp från gästabudet med det manskap, han vunnit.

Han tågade in i Römsdalen. Sedan samlade han folk både i Nord- och Södermöre. Ländermannen Erling sände han söderut till Rogaland att der draga ihop härflockar. Han affardade bud till alla de vänner, han hade i landet, att de skulle sluta sig till honom. Jemväl lät han bud gå till de män, han låg i osämja med; han bad dem komma till sig och helsade dem, att han nu ville förlikas med hvar och en, som blott gjorde honom följe, hade han ock förbrutit sig aldrig så svårt; han förläte den man allt, som blott räckte honom en hjelp.

Hans son Erik for norrut igenom Nömdalen och öfverallt omkring på öarna längs kusten.

Då han var i Hamarsundet, hände sig, att sex skepp kommo honom till mötes.

Den man, som förde an folket, hette Torkel och benämndes midlång. Han var en väldig viking, svår att handskas med. Med jarlen låg han i skarp delo, ty han hade föröfvat många illgerningar och gjort riket mycken skada både med dråp och rån. Ofta hade Håkan sändt manskap mot honom för att få honom ur lifve, men alltid hade han kommit undan.

Då Erik stött på honom i sundet, tog han så till orda:»Vill du, Torkel, draga med ditt folk till min fader och i strid gifva honom din hjelp, så skall han förlika sig med dig. *Gerna* torde han det göra!»

»Villig är jag att på så vis köpa mig frid», svarade Torkel midlång, »ifall du, Erik, går i god för, att detta också blifver verklighet, när jag råkar fader din.»

»Det gör jag», sade Erik.

Torkel slog strax följe med Erik och skaffade sig dermed frid hos jarlen.

Med Erik seglade han fram till det ställe, Håkan bestämt till mötesplats för sig och sönerna.

Här träffade de alle tillsamman, jarl Håkan, Erik och Sven.

Det var vid den ö i Södermöre, som heter Had.

Hit samlades hela hären, och månge ländermän voro i jarlens följe.

Håkan och hans söner hade tillsamman tre hundra skepp, men många af dem voro icke synnerligen stora.

De lade dem alla in i den vik, som kallas Hjörungavåg. Sedan höllo de rådplägning.

Här låg nu hela flottan.

***

Om joms vikingarne har man att förtälja, att de fortsatte sin färd norrut längs kusten.

De foro icke fridsamt fram. De rånade och dräpte. Hela härad och byar brände de ned till kallt kol, och ideligen gjorde de strandhugg.

Långt upp i norr ströko de på sådant vis längs landet; och intet motstånd funno de, ty när de, som bodde fjerran från bygderna, fingo spörja deras framfart, samlade de sig i stora flockar, och alla, som voro unga och stridbare, drogo bort till Håkan jarl; medan de innebyggare, som härnaden nådde, flydde hän tillödemarker och skogar, somlige upp på fjellen, andre ut till skären.

Sålunda räddade sig alle, som det kunde, undan vikingarne och bidade landshären.

Omsider vordo alla bygderna utmed hafvet lagda öde — ifrån Jädern i söder och norrut helt till Stad.

Jomsvikingarne hade nemligen nu hunnit till Ulfvasundet och voro framme vid Stad.

Ännu hade de ej fatt någon säker nys om jarl Håkan, lika litet som han om dem.

De seglade förbi Stad sex sjömil norrut. Der var vanskligt att komma fram; hvarken funnos hamnar uppe vid kusten eller öar att landa vid.

De nådde till sist hamnen vid Häröarna. Dit lupo de in med hela flottan.

Nu ville de skaffa sig några lifsmedel, och Vagn Åkesson for på ett långskepp bort till ön Had.

Han visste ej, att jarlen låg med sitt folk i viken ej långt derifrån.

Han lade till vid ön och steg i land med sine män i akt att der göra ett strandhugg, ifall det vore möjligt. De träffade en man, som dref sex kor och tolf getter framför sig. Vagn sade till sine följeslagar:

»Tagen getterna och korna, slagten dem och forslen dem ut på vårt skepp!»

»Hvem är han, som befaller öfver det här folket?» frågade bonden.

»Han heter Vagn Åkesson», svarade männen.

»I så fall tyckes mig», återtog bonden, »som om tillfälle till en större slagt skulle finnas för eder — och det ej så långt härifrån. Icke sköten I eder på rätt härmansvis i ett främmadt land, hvilket I fjerranfrån sökt, hur oöfverträfflige I än ären och lystne efter att på denna härfärd öka eder ära — I tagen kidoch kalfvar, getter och nöt, svin och får; men ros vunnen I, om I läten boskapen vara och i stället togen tag i björnen, som nu nästan sitter fast i snaran, blott I gripen till!»

Vagn sporde mannen efter hans namn. Han sade sig heta Ulf.

»Om hvilken björn ordar du», frågade sedan Vagn, »som det vore oss en sådan lycka att fånga?»

»Om den samme», genmälte han, »som inom kort skall sluka eder alla, ifall I icke nu fån honom fatt.»

»Säg oss de goda och sanna tidender, vi behöfva veta», bad Vagn; »vi skola löna dig väl. Om du känner något till jarl Håkans förehafvanden, och du säger oss sanningen, så skall du fa behålla både dina getter och kor.»

Ulf svarade:

»Vare sig I viljen löna mig väl eller icke alls, skall jag likväl säga eder, hvar Håkan jarl i går låg med ett enda skepp — han låg här innanför ön Had i Hjörungavågen. I kunnen nog strax få honom dräpt, ifall I viljen; han bidar der ännu på sine män. Underligt finner jag det, att han utan en större styrka gifver sig så der oförsigtigt åstad. Troligast är, att han nu är sin död nära. Han har för visso icke sport till eder; eljes låge han icke så.»

»Du skall ha friköpt all din boskap och dig sjelf med», sade Vagn, »om det är sant, hvad du säger. Följ oss nu ombord på skeppet och lotsa oss fram till jarlen!»

»Sådant höfves mig icke», genmälte bonden, »då vill jag hellre slåss med jarlen, ty det anstår mig bättre. Dock skall jag säga eder vägen, så att I sjelfve kunnen hitta till Hjörungavåg.»

»Visst skall du fara med oss», förklarade Vagn, »vare sig det behagar dig eller icke.»

Ulf steg ombord med Vagn och de andre. Det var tidigt på dagen. De styrde strax hän till Häröarna och sade Sigvalde och alla jomsvikingarne dessa tidender.Genast gjorde man sig fullt stridsfärdig, som om man skulle draga till den hårdaste kamp; man ville finna sig beredd på, att allt ej aflupe så lätt, som Ulf låtit förstå.

Så snart flottan var segelklar, blåstes det till anfall för hela hären, och skeppen ströko in längs ön Had.

Det var svag östanvind. En rök af brinnande mossa dref emot dem; snart kom en ny och så en tredje, som icke var den mattaste. Sigvalde utbrast:

»Denna rök månde visa, att en härsmakt kan väntas ligga i närheten. Måhända Håkan jarl ej har ett så fåtaligt följe, som man sagt oss.»

Främst seglade Bue digre, dernäst Vagn och sist Sigvalde, en hvar med sitt folk.

Så nådde de Hjörungavåg vid öns norra ända.

Nu misstänkte bonden Ulf, att skeppen, som lågo der, skulle synas vikingarne något flera än hvad han omförmält.

Så fort skeppen började visa sig för dem, som styrde främst, sprang han öfverbord och dök i djupet. Han ärnade simma till land, ty han ville ej bida lönen för sina upplysningar; men Vagn, som såg hans hopp, fick lust att gifva honom den; och han slungade sitt spjut efter honom. Det for i Ulfs midja, så att han strax lät lifvet.

Så skildes han och Vagn.

Jomsvikingarne rodde in i Hjörungavåg.

Med ens sågo de hela viken besatt af skepp. Här träffade de omsider jarl Håkan, som de letat efter; han låg här ej med ett skepp, ej med två — svarare voro de öfver trehundra: snäckor, långskepp och handelsskepp, ja, hvarje flytande högbordad skuta, som han mägtat anskaffa. Och alla skeppen voro lastade med folk, vapen och sten.

Jemte jarlen voro sönerne Erik, Sven, Sigurd och Erling härens främste män; en hvar af dem styrde sitt skepp.Inför deras åsyn lade nu jomsvikingarne plötsligt hela sin flotta i slagordning.

Bugten af Hjörungavåg vetter åt öster och dess mynning åt vester. Ute i viken höja sig trenne stenar, den ene något större än de båda andre. De kallas Hjörungarne, och har viken fatt af dem sitt namn. Midt inne i den ligger ett skär, från hvilket det åt alla håll är lika långt till land, både inefter bugten och utmed de begge stränderna. Norr om Hjörungavåg ligger ön Primsignd, söder om den ön Hörund; innanför denna breder sig Hörundsfjärden.

Jomsvikingarne ordnade sig sålunda till striden: Sigvalde lade sitt skepp i midten af fylkingen; närmast honom höll sig på styrbordssida hans broder Torkel höge; Bue digre och brodern Sigurd befunno sig i fylkingens norra arm, Vagn Åkesson och hans fosterfader Björn bretske i dess södra.

Emot dem alla gjorde nu jarlen och hans söner sin flotta slagfärdig. Det faststäldes, att tre skeppshöfdingar skulle strida emot en hvar af desse kämpar; ty så mycket manstarkare voro norrmännen enligt denna sagas mening. Dock säger biskop Bjarne i den dråpa, han diktat om jomsvikingarne, att fem af jarlens män stodo emot en dansk man, och flere äro de, som instämma med honom.

Man bestämde, emot hvilkendera af joms vikingarnes höfdingar en hvar skeppsförare skulle upptaga striden.

Sjelf skulle jarl Håkan segla fritt omkring. Han hade att stärka och stödja alla fylkingarna.

Det är förtaldt, att fyra isländske män varit med jarlen.

Den ene bland dem var Sköldmö-Ejnar, hans skald.

Numera stod han ej så högt i heder hos Håkan som tillförene.

En gång talade han om, att han ämnade löpa ifrån jarl Håkans flock och till Sigvaldes och qvad så detta:

»Ljöd min sång om jarlen: Hjelten landet hägnarÄn, när andre slumra — Ångrar nu jag dråpan. Goda gullet spara Gode kungar icke: Skald, der jag har sjungit, Skattats mer än pengar!»

»Jag skall till sist ändock draga till Sigvalde», utbrast han och sprang från Håkans skepp upp på bryggan. Han låtsade, som om han ville vandra vidare. Så rask var han dock ej i gången, ty han ville se, huru jarlen tedde sig.

Uppe på bryggan qvad han denna visa:

»Finnom jarl, som gerna Gifver ulfvar föda: Sköldens sken från Sigvalds Skepp låt mäktigt flamma! Skall den skätteödarn Skald ej från sig kasta, När jag fursten finner — Fort till skeppen hastom!»

Nu fick jarlen se, att Sköldmö-Ejnar stod i beredskap att rymma undan. Han kallade på honom och bad honom komma hän till sig.

Ejnar vände om.

Sedan hemtade Håkan två skålar, dem han egde. De voro gjorda af luttradt silfver och helt och hållet förgylda. Med dem följde tvenne vigter, den ena af gull, den andra af silfver; på båda var en mansbild inskuren. De kallades lotter.

Sådana egde man ofta i forntiden, och i dem dolde sig en hemlig kraft.

Jarlen brukade dem vid hvarje tillfälle, då något vigtigt var å förde. Han plägade då lägga dem i skålarne, sedan han bestämt, hvad hvar och en skulle betyda. Kom den lotten upp,han önskade, välte sig den andre om och låg aldrig lugn i skålen; deraf vardt en stark klang.

Dessa klenoder gaf jarlen Ejnar samt bad honom vara glad.

Han stannade qvar och sprang icke bort mera.

Af detta fick Ejnar ett tillnamn. Han kallades skålglam.

De öfriga isländingarne voro Vigfus Viga-Glumsson, Tord vensterhand och Torlef skuma, son af Torkel rike från Myrarne vesterut i Dyrafjärden.

Det berättas, att Torlef skuma drog till skogs och högg sig en väldig klubba af en knotig trästam. Sedan gick han hän, der kockarne redde till maten, svedde klubban lätt och härdade så knottrorna.

Han vandrade ned till skeppen och mötte jarl Erik, i hvars följe var Ejnar skålglam. När jarlen såg denna ansenliga klubba, som Torlef hade i handen, sporde han:

»Hvad vill du med den der digre knölpåken, du bär på?»

Torlef svarade således:

»I handen jag har, För hufvun gjord, Store benbrytarn, Sigvaldes ofärd, Vikingars ve, Värnet för Håkan. Skall ekeklubban, Om jag lefver, Icke varda Vänlig mot daner!»

Derpå gick jarl Erik med sine isländingar ombord på sitt skepp och rodde ut till flottan.

14.

Slaget i hjörungavåg.

Fylkingarne stötte samman, och en hetsig strid började. Ingen behöfde någon maning att gå fram.

Det var före soluppgången.

Först slogs man med stenar. Månge sköto med låsbågar och handbågar. Somlige slungade spjut och klufna stockar, och snart stupade folk på norrmännens skepp.

Då jarlarne Håkan och Sven drabbat ihop med Sigvalde, hölls det å båda sidor godt stånd. Ingen lät sitt skepp vika.

Kampen mellan jarl Erik och Vagn var äfven jemn.

Men Bue och brodern Sigurd trängde fram med kraft, och Bue högg dryga hugg, så att det tycktes dem, som stredo emot honom, bäst att hålla sig på afstånd. De läto skeppen sacka, och Bue gjorde ett stort veck i jarlafylkingen.

Nu vardt der ett starkt ropande, och lurarne ljödo våldsamt.

Detta uppmärksammade jarl Erik. Han seglade ditåt på eget skepp, och brodern Sven följde honom på sitt; de styrde emot Bue.

Det vardt en rasande träffning, och för modlös man var det ledt att vara der inombords på skeppen. Jarlarne fingo fylkingen rät igen, men det var också allt.

Under tiden kämpade Håkan allena med Sigvalde.Då hördes ett högljudt skri från Vagns kämpar. Erik rodde tillbaka.

Vagn hade våldsamt sprängt dennes flotta. Han hade brutit sig igenom den och rifvit upp hela fylkingsarmen.

Då Erik vardt varse detta, lade han sitt skepp Jernbarden långskepps emot Vagn, och de slogos ånyo.

Det är en allmän mening, att hetsigare slag ej hållits.

Med ens sprungo Vagn och Åslak holmskalle upp på Jernbarden och fram på dess däck. De följde hvar sin sida, och huggande trängde de fram, så att allt vek för dem.

Åslak var stark och skallig. Ingen hjelm hade han på hufvudet; med naken hjessa bröt han sig väg i vimlet. Fastän huggen föllo på hans skalle, vardt der icke mera bett än om man klappat den med ett hvalfiskben.

Vädret var godt, och solen sken varm. Månge togo sina kläder af och buro endast rustningarna.

Åslak och Vagn fälde män i mängd, och jarl Erik eggade ifrigt sitt folk. Då tog Vigfus Viga-Glumsson från Jernbardens däck upp ett stort städ, mot hvilket han nyss nitat fast sitt lossnade svärdshjalte, och dref det i Åslaks hufvud, så att dess spets sjönk ned deri. Han föll strax och var död.

Vagn gick längs andra skeppsbordet och drap i ursinne norrmän. Torlef skuma sprang fram och slog till honom med ekklubban. Slaget kom i hjelmen, och var så väldigt, att den remnade. Vagn vacklade tillbaka, men i det samma stack han svärdet i Torlef, tog ett språng öfver bord och stod på sitt eget skepp samt kämpade med käckhet.

Jarlen lät Jernbarden glida undan, ty Vagn och Holmskalle hade nästan rodt det skeppet ända fram till masten.

Håkan jarl hade under tiden lagt i land med hela sin här.

Nu vardt hvila i kampen, och jarlen och hans söner träffades åter alle.

»Jag tror mig se», sade Håkan, »att striden börjat taga enför oss vansklig vändning. Alltid har jag tänkt mig en kamp med desse män mägta mödosam — nu har jag fått visshet derom. Icke skall det gå oss väl, om vi ej fatta ett godt beslut. Sjelf stiger jag i land, men I skolen här vid skeppen akta under tiden på, om de lägga fram till anfall.»

Jarlen trädde med några män upp på ön Primsignd.

Han gick in i en skog. Här lade han sig ned på knä och gjorde bön, vänd emot norr. Han anropade sin skyddsgudinna Torgerd Hördabrud, men hon ville ej lyssna till bönorden. Hon var vred. Mångahanda ting bjöd han henne såsom offer, men hon ville icke taga emot dem. Allt hopp syntes honom ute.

Så långt gick det, att han lofvade henne menniskooffer, men ännu vardt hon ogunstig.

Omsider bjöd han henne sin egen son Erling, sju år gammal och en mycket förhoppningsfull sven.

Honom ville hon hafva. Jarlen sände efter pilten och lemnade honom i trälen Skafte karks händer. Denne tog honom bort med sig och gjorde honom skada.

Sedan drog Harald åter till skeppen. På nytt eggade han sine män.

»Nu vet jag för visst», utropade han, »att seger varder oss förunnad. Gån nu än bättre fram, ty jag har bönfallit de båda systrarna Torgerd och Irpa om segern!»

Han steg ombord på sitt skepp. Ånyo gjorde de sig stridsfärdige. De rodde fram till anfall, och åter tog den mest förbittrade kamp vid.

Då började vädret tjockna i norr. En dunkel och dyster sky drog upp ur hafvet. Hastigt höjde den sig hel öfver viken.

Det var vid tretiden om eftermiddagen.

Snart täckte skyn himmelen, och en stark hagelby följde. Det syntes folket, som om både blixtar och åskskrällar blandade sig deri.

Alla joms vikingarne måste kämpa emot vinden.Detta oväder drog fram med så stora under, att somlige män ej förmådde mera än hålla sig upprätte. Och de, som förut tagit kläderna af sig för hettans skull, började nu att frysa; dock skötte de kampen tadelfritt.

Då jomsvikingarne slungade stenar och vapen eller kastade sina spjut, dref vädret det alltsamman tillbaka emot dem, och dermed följde ock ovännernas vapenskurar.

Bues följesven Håvard huggande var den förste, som såg Hördabrud på jarl Håkans flotta. Sedan skönjdes hon af många andre, äfven af dem, som ej mägtade se spökelser.

Då vädret saktat sig litet, sågo de, huru en pil flög ut från hvarje finger på trollet och tog, hvar enda en, fäste i någon man.

Detta förtaldes Sigvalde.

»Ej tyckes mig, att vi slåss med menniskor allenast i dag», utbrast han. »Dock är det nödigt, att en hvar visar den mandom, han förmår!

Då hagelbyn något mildrade sig, anropade jarlen för andra gången Torgerd och påminde henne om, huru stort offer han gifvit.

För andra gången bröt ovädret löst men nu vida större och stridigare.

Så snart skurarne begynte, såg Håvard huggande två qvinnor stå på Håkan jarls skepp. De hade samma åtbörder begge.

Sigvalde ropade:

»Bort vill jag fly — följe mig alla mine män! Icke gjorde vi löfte att slåss emot trollen. Nu är det värre än nyss, ty vi hafva tvenne trollqvinnor emot oss.»

Han löste sina skepp från flottan och ropade till Bue och Vagn, att äfven de skulle flykta undan.

Vagn bad honom draga ensam sina färde som den fegaste niding.

Under denna oro sprang vikingen Torkel midlång ifrån sitt skepp upp på Bues och högg till honom — detta gjorde han i en enda handvändning.Han högg af honom läppen och hela hakan, så att tänderna röko ur hufvudet. Och Bue sade:

»Värre skall det nu tyckas den danska mön på Bornholm att kyssa oss.»

Han högg emot Torkel, och som däcket var halt af blod, föll denne upp emot sköldbommen, när han ville afvärja hugget. Det råkade honom i midjan och skar honom mot skeppsbordet sönder i två delar.

Strax derefter tog Bue den digre sina båda gullkistor, en i hvar hand, och ropade högt:

»Öfver bord, alle Bues män!»

Han sprang i hafvet med kistorna.

Nu drog Sigvalde sig ur flottfylkingen, och Vagn qvad denna visa:

»Sigvalde har under huggen Hållit i dag oss alle, Nu med fart den fege Flyktar hem till Danmark. Fort till fagra husfruns Famn han hinna längtar. Ned i sjön från skeppsbord Sjönk den tappre Bue.»

Sigvalde hade blifvit kall under ovädret. Han sprang hän till årorna för att ro sig varm, och en annan man satte sig vid styret.

Vagn slungade sitt spjut. Det tog i den, som styrde, och nitade honom fast vid skeppsbordet, ty Vagn trodde, att den mannen var Sigvalde.

Torkel höge drog sig ur striden, så snart brodern Sigvalde rott undan. Det gjorde ock Sigurd kåpa, när hans broder Bue sprungit öfver bord.

Båda menade sig nu hafva uppfylt löftena, de gjort.

Med tjugofyra skepp vände de hem till Danmark.Om Vagn och hans kämpar har man att förtälja, att de ånyo värjde sig käckt. De män, som ännu voro vapenföre, gingo alle upp på hans eget långskepp. Jarl Erik och många andre höfdingar anföllo det, öch striden vardt åter mägta het.

Men det gick så, som ordstäfvet säger: intet förmår man mot öfvermagt.

Så grundlig manspillan blef det på Vagns långskepp, att icke flere än åttio man der stodo lefvande qvar. De värnade ännu lyftingen.

Då föll natten så mörk på, att man icke såg att kämpa mer.

Jarl Håkan lät rycka bort alla årorna från de rödda skeppen.

Sedan rodde han med sine män till land, ty för nattmörkrets skull kunde de ej syna skeppen och se, hos huru månge af männen hopp om lif funnes qvar.

I land spände de tälten öfver sig — dem tycktes, att de nu kunde rosa sig af vunnen seger!

Jarlen lät taga haglet och väga det. Hvarje hagelkorn vägde ett öre, och jarlen fann de båda trollsystrarnas magt ansenlig.

Derefter förbundos männens sår, och nästan ingen fans, som ej hade sådana.

Jarlen sjelf och hans frände Gudbrand den hvite af Dalarne höllo vakt om natten.

Gudbrand var en klok och mägtig man. Näst sine söner älskade jarlen honom mest.

Vagn Åkesson och Björn bretske öfverlade med hvarandra, hvad utväg de nu skulle söka. Vagn menade, att de antingen skulle stanna der på skeppet, tills det dagades, och värja sig, så länge de det förmådde —

»eller ock», sade han, »fara in till land och göra Håkans här allt hvad ondt vi kunna.»

De funno på det rådet att taga masten och årorna och med dem fortskaffa sig vidare.Tillsamman voro de åttio man, som sökte att på träna leta sig i mörkret in till land.

De kommo hän till ett skär och trodde, att de nått fastlandet.

Mycket utmattade vore de, och tio män dogo der af köld och sår. Af de sjuttio, som ännu lefde, voro månge magtlöse af sårnaderna och ännu mera af nattkylan.

De förmådde icke den gången färdas längre.

***

Så fort Bue hoppat i hafvet, och Sigvalde och de andre flyktat, hade hagelskurar, ljungeldar och tordön stannat af, och luften hade blifvit lugn och skyfri men mycket kall.

Vagn och hans följeslagar blefvo qvar på skäret, tills dagen kom, och det vardt ljust.

15.

Efter slaget.

Under natten hörde jarlens män, hur en bågsträng klang.

En pil kom susande från det skepp, Bue egt. Den for in under armen på jarl Håkans frände, Gudbrand den hvite af Dalarne, och han föll strax liflös ned. Jarlen och många andre funno förlusten mycket stor, då de sågo en så dugande man som Gudbrand död.

De bonade om hans lik, såsom tidens sed var.

Erik gick om natten ut ur sitt tält. Då vardt han varse en man, som stod vid dörren. Han sporde, hvem det vore.

»Hvi är du så blek som en död man?» frågade han.

Det var isländingen Torlef skuma.

»Se kan jag, att du är din bane nära», fortfor Erik. »Hvad fattas dig?»

»Jag är ej så säker på, om icke Vagn Åkessons svärdsklinga rörde litet vid mig i går», svarade han, »när jag gaf honom klubbslaget.»

»Ute på Island har fader din haft klen lycka såsom din skyddsande, om du nu skall dö — en så karsk kämpe!»Derefter segnade Torlef ned och dog strax.

Många andre af jarl Hakans män gåfvo den natten upp andan för sina sårs skull.

Så snart dagen bräckt, drogo jarlen och hans folk ut att undersöka skeppen. De kommo till det, som varit Bues; mannen, som skjutit af pilen, tycktes dem väl värd allt ondt.

De funno der blott en enda man lefvande. Det var Håvard huggande, han, som varit Bues följesven. Han var svårt stympad: båda benen voro afhuggna ofvan knäna.

Sven Håkansson och Torkel lera gingo hän till honom. Han sporde:

»Kom någon sändning här från skeppet bort till er å land i natt?»

»Visst kom det en», svarades; »kom den kanske från dig?»

»Ej vill jag dölja», sade han, »att det var jag, som sände eder pilen. Stod någon i vägen för den, eller fick någon skada af den?»

Man sade, att den, som pilen tog i, fick bane.

»Hvem tog den i?» frågade han.

»Gudbrand den hvite af Dalarne», svarade man.

»Ja, ja», sade Håvard, »så fick icke *det* ske, som jag helst önskat, ty skottet hade jag tillärnat jarlen. Dock är jag

tillfreds med, att *någon* föll för det, som I ogerna velat mista!»

»Intet är här att betänka sig på», sade Torkel lera; »dräpen fort denne man!»

Torkel högg till honom, och många andre sprungo fram och sargade honom, tills lifvet flydde.

Derefter foro de åter i land och förtalde Håkan, hvem de fält. De sade sig hafva förstått af hans ord, att manhaftighet icke fattats honom.

Nu fingo de se, huru ute på skäret en mängd män sutto tillsamman.Håkan bjöd sitt folk fara ut till dem och bringa honom hvarenda en; han sade sig vilja sjelf råda öfver deras lif.

Jarlens män gingo ombord på ett skepp och rodde ut till skäret. De fleste af dem, som sutto här, voro så medtagne af sår och köld, att de ej mägtade värja sig. Ingen gjorde heller motvärn.

De togo Vagn och alle hans följeslagar till fånga och förde dem hän till jarlen. Han lät leda dem alle upp i land. Deras händer snoddes fast på ryggen, och de blefvo alle skoningslöst hopbundne vid ett rep.

Skafte kark och andre trälar höllo tag i repet och vaktade dem.

Derefter gingo jarlen och hans följe bort för att njuta sin måltid. De ärnade senare på dagen i godt mak hugga ned dessa fjettrade jomsvikingar.

Innan de satte sig ned att dricka och äta, vordo vikingarnes skepp med all laddningen förda till land. Godset blef buret samman för att delas, och jarlen och hans kämpar skiftade sinsemellan både det och vapnen.

De tyckte sig hafva vunnit ett vackert byte och dertill en stor seger; någre jomsvikingar hade de fångat, månge hade de dräpt, och alla de andre hade gifvit sig på flykten.

Då de blifvit mätte, gingo de ut ur tälten. De vandrade bort till vikingarne, der de sutto fängslade vid repet.

Torkel lera vardt utsedd att gifva dem alla banehugget.

Först gaf man sig i samtal med dem. Man ville veta, om de verkligen voro så katige män, som ryktet sagt; men jomsvikingarne gåfvo dem intet svar, så vidt man känner.

Någre af dem, som voro svårt sårade, löstes från repet, och trälarne snodde upp deras hår på käppar.

Sedan leddes trenne fram för att halshuggas.

Torkel lera högg hufvudet af dem alle. Derpå vände han sig mot sina stallbröder.»Har jag under detta skiftat utseende något?» frågade han; »ty det säges, att sådant plägar hända de fleste, medan de äro sysselsatte med att slå lifvet af tre män efter hvarandra.»

Håkan jarl svarade:

»Medan du högg, skönjde vi ingen skiftning i dina drag; dock syntes oss ditt utseende redan ändradt dessförinnan.»

Derefter framfördes den fjerde svårt sargade mannen; och en käpp virades i hans hår.

Torkel sporde, huru det syntes honom att dö.

»Det synes mig godt; mig går det, som det gått fader min — äfven jag skall dö», svarade han.

Torkel högg ned honom, och slöt han så sitt lif.

Den femte mannen befriades derpå från repet. Torkel frågade honom, huru det kändes att dö.

»Ej hade jag vår jomsvikingalag i godt minne», genmälte han, »ifall jag talade något rädslans ord, eller jag darrade för min död, ty hvarje menniska skall en gång lemna lifvet.»

Torkel högg af hans hufvud.

Nu bjöd jarlen, att han skulle tillspörja en hvar, innan han dråpes, hvad intryck döden gjorde på honom. Man

menade, att det icke sagts för mycket om deras manhaftighet, ifall de nu icke grufvade sig, och det syntes alle en stor gamman att få höra deras utsagor, vare sig dessa uppenbarade någon dödsfruktan eller ej.

Den sjette mannen leddes fram, och en käpp snoddes i hans hår.

»Hur finner du döden?» sporde Torkel.

»Godt synes det mig att dö med ära», svarade han, »men du skall lefva med skam.»

Denne mans ord behagade icke Torkel. Han lät honom ej länge vänta på banehugget, ty sjelf ville han ej invänta flere ord af honom.Den sjunde vikingen lösgjordes ur repet. Torkel gaf honom samma fråga som nyss de andre.

»Jag tycker mycket om döden», genmälte han; »och kommer den mig nu mägta lägligt. Jag vill nemligen, att du hugger hufvudet af mig, så fort du formår, ty vi jomsvikingar hafva talat med hvarandra om, huruvida en man vet något till sig, när hufvudet mycket hastigt slagits af honom. Här håller jag en täljknif. Den skall jag räcka emot dig, om jag eger något medvetande; i annat fall skall den glida mig ur handen. Men sätt fart i hugget, så att det, vi ordat om, för den skull må kunna utrönas. Haf nu till bevis det, som jag sagt!»

Torkel högg så flinkt till mannen, att hufvudet rök af bålen. Det är berättadt, att knifven strax föll ur hans hand, såsom väntas kunde.

Sedan fick den åttonde jomsvikingen framträda, och Torkel stälde till honom sin vanliga fråga.

»Härlig finner jag min död», sade han.

När hans hår svepts om käppen, utbrast han:

»Gumse, gumse!»

»Hvi kommer dig detta på tungan?» sporde Torkel.

»Derför att här icke finnas af det slaget för många åt alla de får, I jarlsmän i går ropaden på, när I känden såren svida.» Texten har här en ordlek, som är grundad på ljudlikheten mellan stammen *á* (= *au*, såsom den nu höres) i ordet *ar*, får, och utropsordet *á,* ännu i danskan bevaradt som *au*.

Då trädde Erik fram och sade:

»Vill du hafva nåd, gode kämpe?»

»Råder *du* för sådan, eller hvem bjuder den?» frågade mannen.

»Den bjuder, som har magt till det — Erik, son af jarl Håkan», svarade denne.

»Då vill jag taga emot nåd», sade han.Erik tog till sig denne jomsviking och förklarade, att han för visso vore en präktig man.

Den nionde mannen vardt löst. Torkel sporde:

»Hvad förnimmer du nu sannfärdigtvis, när du skall lemna ifvet?»

»Godt kännes det att dö», sade han; »men jag vill, att du medgifver, att jag icke slagtas som ett får. Jag skall sitta lugn, om du blott hugger mig rakt i ansigtet. Lägg då nogsamt märke till, om jag blinkar något, ty vi jomsvikingar hafva ofta sagt, att vi ej skulle rycka till för slikt.»

Torkel samtyckte. Han stälde sig framför honom.

Lugn satt han för hugget, som tog honom i ansigtet.

Man såg honom icke blinka; alls ingen skiftning i dragen lät han ses, utom då döden for honom i ögonen; såsom det ofta sker, när en man gifver upp anden.

Den tionde vikingen lösgjordes. På Torkels fråga gaf han det svaret, att döden tycktes honom ljuf. Han tillade:

»En pil jag mig gjorde åt jarlen i våras — *det* var mig gladt som detta är nu.» Och han log till.

»Hugg nu, hugg strax», sade han.

Jarl Erik frågade honom:

»Äskar du nåd, dråplige kämpe?»

»Ja, herre», svarade han.

Äfven den mannen tog Erik upp i sitt följe.

Den elfte fången togs ifrån repet.

Sedan han sagt sig med glädje möta sin död, tillade han:

»Jag önskar, att du gifver mig rådrum att göra mitt tarf. Denne viking var vän i anletet och reslig till växten.Om en stund stod han åter framför Torkel lera och yttrade:

»Som sant kan det dock sägas, att månget går på annat vis än man tänkt sig. Jag hade väntat mig komma i bädd hos Tora Skagesdotter, jarl Håkans husfru.»

Jarlen utropade:

»Dräp fort denne man! Han har länge haft ondt i sinnet.»

Torkel högg hufvudet af honom.

Derpå framfördes den tolfte. Han var en fulländadt fager man, ung att se. Han hade ett stort hår, gult som silke, och lockarne föllo ned på hans axlar.

Torkel gjorde honom sin vanliga fråga, och han sade sig vara vid godt mod.

»Min mest frejdade tid», fortfor han, »har jag lefvat, och jag håller ej lifvet kärt, när sådane män som dessa här nyss lemnat det. Dock vill jag, att du gör mig den tjensten att ej låta trälar leda mig till döden, utan en man, som ej är sämre karl än du — en slik är väl ej vansklig att här finna! Må han hålla fast om mitt hår och rycka hufvudet från bålen, så att håret icke arder blodigt, ty jag har länge varit aktsam om det. Hugg hufvudet af mig så raskt, du kan!»

En af jarlens hirdmän fick i uppdrag att föra denne unge man till döden, och man menade sig ej behöfva sno någon käpp i hans hår.

Hirdmannen fattade tag i det, vecklade det om sina händer och höll honom så under hugget.

Torkel svängde svärdet hårdt i akt att gifva ynglingen bane, men då denne hörde hugget hvina, kastade han sig åt sidan och drog mannen, som höll i håret, in under svärdet, så att det tog hans båda armar af vid armbågsvecken.

Den unge mannen sprang upp, riste på hufvudet och brast ut i ett löje:

»Hvem hade händerna i mitt hår? I hållen länge på, när I huggen!»Då tog Håkan jarl till orda:

»Detta var ett stort missöde; gripen genast denne man och dräpen honom! Han har vållat oss skada nog. Nu vill jag, att alla, som ännu äro i lifve, må som hastigast dödas, ty desse kämpar äro så hårdsinte och så svåre att handskas med, att vi ingalunda förmå taga oss till vara för dem. För mycket har icke ryktet haft att säga om deras mandom och oförsagdhet.»

Erik jarl inföll:

»Jag skulle, fader, först vilja veta, hvilke männen äro, innan de dräpas. Hvad heter du, unge man?»

»Jag heter Sven», svarade han.

»Hvems son är du, eller af hvad ätt är du?»

»Bue digre hette min fader», sade han; »han var son af Vesete på Bornholm. Jag är dansk till ätten.»

»Troligast är», genmälte Erik, »att man icke ljugit för dig om ditt fäderne. Vill du hafva nåd»?

»Hvem annan skulle hellre vilja ha den!» utbrast han.

»Hur gammal man är du?» sporde jarlen.

»Detta blir mitt adertonde år», sade han, »ifall jag öfverlefver det helt och hållet.»

»Du skall visst lefva längre, om jag får råda», förklarade Erik.

Han gaf honom nåd och lät honom taga plats i sina egne mäns trupp.

Då sade Torkel lera:

»Skola alla desse män hafva frid, som dräpt våra vänner och fränder inför ögonen på oss? Dermed göra vi nu ingen nytta.»

»Har du icke», svarade Erik, »förrän nu vetat, att jag eger mera magt än du?»»Ej vet jag, hvad du tänker på, Erik», inföll jarl Håkan, »när du låter denne man slippa undan, som vållat oss sådan skam och vi fått så stor skada af. Men ej vill jag slåss med dig om honom. Den här gången kommer du att råda.»

Han bjöd Torkel lera att hastigt hugga ned de andre.

»Det skall icke ske», förklarade Erik, »förrän jag först talat med dem, ty jag viil veta, hvilke de äro, som ännu lefva.»

I samma stund togs den trettonde mannen från repet. Detta hade vecklat sig om hans fot, så att han dock var något, fjettrad.

Han var ung och ståtlig till växten, mycket fager och käck att se.

»Hur synes det dig att dö?» sporde Torkel honom.

»Godt skulle det tyckas mig», svarade han, »om jag blott haft mitt löfte fullgjordt.»

»Hvad är ditt namn?» frågade Erik.

»Mitt namn är Vagn», återtog han, »och jag är son af Åke Palnatokesson på Fyn.»

»Hvad löfte har du gifvit, Vagn?» sporde Erik.

»Det löftet gaf jag», svarade han, »att om jag komme till Norge, skulle jag hvila när Ingeborg, dottern af Torkel lera, och det utan hans och alla hennes andre fränders vilja och råd, men Torkel sjelf skulle jag dräpa. Mycket misshagar det mig, ifall jag skall dö, innan jag fått detta uträttadt.»

»Jag skall ombestyra, att du aldrig det får», utbrast Torkel och sprang i våldsam fart in på honom. Han högg till med begge händer.

Vagn for undan i repet och snafvade framstupa vid Torkels fötter, ty det var blodigt och halt ikring honom. Torkel högg fram öfver honom, och hugget tog i linan, bet den sönder, och Vagn vardt lös.Torkel snublade, då han högg miste, och föll; svärdet hven ur hans hand.

Men Vagn låg ej länge, efter det han vardt fri. Han for raskt upp och grep vapnet. Han lyfte det upp, svängde det med mycken styrka och högg Torkel lera tvärs öfver axlarna. Han skar honom itu, och svärdet tog fäste i marken. *Ill. Jenny Nyström Gravyr J. C.*Så lät Torkel lera sitt lif.

»Nu har jag uppfylt det ena af mina löften», sade Vagn, »och har dermed hämnats någre af mine män. *Nu* tyckes det mig strax bättre att dö än nyss.»

»Låt ej denne man länge leka lös», sade Håkan jarl, »tagen och dräpen honom, ty stor manspillan har han vållat oss.»

»Icke skall han här på stället dräpas före mig», inföll Erik. »Jag vill taga honom i mitt värn. Så härlig höfding skall man icke döda.»

»Med den saken behöfver alltså icke jag befatta mig, när du ändock ensam vill råda, frände», sade jarl Håkan.

»Vagn är en ståtlig man, och näppeligen gifves det hans like», fortfor Erik, »Torkel hade att vänta just det, som nu vederfarits honom. Spådom är den vises gissning — du såg ju sjelf i dag, hur dödsstämning hvilade öfver hans drag.»

Han tog äfven Vagn upp i sitt följe, och denne var dermed utom all fara.

»Erik», sade Vagn, »jag vill ej få lifvet till skänks af dig, om du ej gifver alle dem af mine män nåd, som ännu lefva. I annat fall skola jag och de fara en och samma färd.»

»Jag vill först tala något med dem», sade Erik; »dock afslår jag icke det, du begär.»

Han gick hän till Björn bretske och sporde honom om hans namn.

»Jag heter Björn», sade han.

»Är du den Björn, som med sådan hurtighet hemtade din man ut ur kung Svens hall?»

»Icke vet jag, om jag gjorde det med hurtighet», genmälte han, »men bort kom jag med honom.»

»Hvad förmådde dig till denna färd, du gamle man — skalligoch hvit som en fiskmåsunge?» fortsatte Erik. »Som sannast kan man säga, att allt strå vill sticka oss norrmän. Vill du nu hafva nåd af mig, fastän det icke är dig så ärofullt att lefva? Du synes mig icke vara något byte att fälla, en så gammal gubbe.»

»Jag vill taga emot lifvet», svarade han, »ifall min fosterson Vagn får behålla sitt.»

»Det får han», sade Erik, »om jag kan råda. Det *skall* jag också!»

Erik gick bort till sin fader och förklarade, att han ville, det alla ännu lefvande jomsvikingar skulle få nåd.

Håkan jarl svarade, att så skulle ske, som sonen ville.

Lifvet skänktes Vagn och alle hans män, och frid gjordes mellan jarl Håkan och jomsvikingarne; försäkran om trygghet till lif och lem gafs dem.

Jarlen bestämde, att Björn bretske skulle taga sig bostad på den gård, som Hallsten käringbane egt.

Det är sagdt, att sex af jarl Håkans ländermän fallit i denna strid; två vordo dräpte, när den lyktats: Gudbrand den hvite och Torkel lera.

Vagn drog med Erik jarlsson österut till Viken och stannade der tillsamman med honom en tid.

Samma afton, han landat, gick han i bädd hos Ingeborg, Torkel leras dotter.

Han blef i Viken vintern öfver. När det vårades, gjorde han sina skepp segelklara. Det berättas, att Erik skänkt honom tre välrustade långskepp, och skildes de omsider såsom goda vänner.

Vagn gick till hafs och seglade ned till Danmark, hem till sina gårdar på Fyn. Dem förestod han länge sedan.

Han förde Ingeborg med sig från Viken, och hon vardt sedermera hans husfru.I de flesta hänseenden var han en ypperlig höfding. Han var en förträfflig, för högsinthet frejdad man. Mera än andra var han i allo storslagen, och månge stormän stamma ifrån honom.

Han herskade öfver Fyn, så länge han lefde, och hans jemnlike i dåd och idrotter har aldrig i allt Danmarks rike blifvit född.

Björn bretske for om våren hem till Bretland. Dess höfding var han till sin död. Han ansågs som en frejdstor och mägta kampduglig man.

Intet är förtaldt om Sven Buessons öden, sedan han kommit åter till Danmark.

Om Sigvalde berättas det, att han efter sin flykt ur striden icke lade till någonstädes, förrän han nådde Danmark.

Han drog till sitt fädernegods på Seland, der Astrid, hans husfru, var förstyre.

Så snart hon sport sin husbondes ankomst, rustade hon till ett gästabud för honom.

Der hade man till skämtan att förtälja om striderna i Hjörungavåg; en hvar sade, hvad han hört och sett.

Husfrun Astrid var glad öfver mannens hemkomst. Hon redde till ett bad och bad honom löga sig.

»Och vet jag», sade hon, »att det efter en så lång färd som från Norge och hit nu är tid för dig att feja de sår, du fått i kampen.»

Sigvalde gick i bad, och Astrid betjenade honom sjelf. Hon gned honom.

Medan han satt i badet, sade hon:

»Några af jomsvikingarne hafva allt haft flera rispor på buken än du, och tyckes mig den här bälgen mest lämplig att gömma hvetemjöl i.»

»Hända kan det ännu under mitt lif», svarade han, »att duicke får skäl att rosa norrmännens seger. Tänk efter, om du då skall bli bättre tillfreds!»

Mera är icke förtaldt om deras samtal.

Sigvalde satt någon tid som herre öfver Seland. Han var en stor höfding och en klok man, som aldrig rätt ansågs vara sådan han syntes.

Om honom finnas berättelser rundt om i sagorna.

Hans son hette Gyrd och var en väldig viking.

Sigurd kåpa for äfven hem till Danmark och tog emot sitt arf efter fadern Vesete på Bornholm. Han herskade der i lång tid och gälde for en tapper man.

Månge män stamma från honom och husfrun Tova. Deras samlif var godt.

Hans broder Torkel höge var både en klok och en manhaftig kämpe. Det kom ofta i dagen.

Håkan jarl var icke aktsam om sig. Han började både af öfvermod och snikenhet att varda hård emot folket. Han lät starkt förtryck tynga både mägtige och svage; och månge kallade honom Håkan den onde.

Han rådde öfver Norge blott en vinter, efter det han kämpat mot jomsvikingarne i Hjörungavåg.

Hans lif fick det slut, att trälen Kark skar halsen af honom.

Ejnar skåleglam drog till Island. Hans lif lyktades i Borgarfjärden, der han drunknade.

De öar, till hvilka hans vigtskålar drefvo, kallades sedan Skålöarna.

Tord vensterhand var den, som först bragte dem på land. Han hade mist sin högra hand i striden. Efter sin faders död bodde han i Alvidra på Island, och en stor ätt leder anorna från honom.Vigfus Viga-Glumsson gaf sig ock till Island. Han var den förste, som der förtalde alla dessa tidender.

Här lyktas jomsvikingarnes saga.

Bevare Gud i evighet honom, som skref och berättade den, och alla dem, som lyssnat till den.

Amen.

Ill. Jenny NyströmGravyr J. C.

Iomsvikingarnes saga *Ill. Jenny NyströmGravyr J. C.*

1.

Åke och Palne.

En man hette Toke. Han bodde i Danmark, i det härad, som kallades Fyn. Han var en mägtig och dugande man.

Hans husfru hette Torvar.

De hade tre söner, som alle komma före i denna saga. Den äldste hette Åke; närmast honom i ålder var Palne. Den yngste bar namnet Fjolne. Han var frilloson.

Toke var nu en gammal man. En höst sjuknade han och dog.Sedan led det ej lång tid, förrän äfven Torvar vardt krank och gick hädan.

All qvarlåtenskapen tillföll Åke och Palne. De togo den ock under sig.

Fjolne sporde sine bröder, hvad de tillärnade honom af arfvet efter fadern Toke. Det var en ansenlig rikedom, de ärft, både jordar och lösören.

Bröderne gåfvo det svaret, att en tredjedel af lösörena skulle de afstå men alls ingen af jordarna. Fjolne kräfde då tredjedelen af all förmögenheten, såsom om han varit sann arftagare; men bröderne förklarade, att de ej ville gifva honom mera än hvad de bjudit.

Han vardt mycket missnöjd med att icke få samma arfslott som sine bröder, och han menade, att han nog någon gång skulle stå dem emot.

Dermed for han med det gods, han fått.

Han drog till konung Harald Gormsson och vardt hans handgångne man och rådgifvare.

Fjolne var klok, rådig och ondskefull, och konungen var icke djupsinnig.

Snart belackade Fjolne inför honom sin broder Åke.

Ingen, som icke bar furstligt namn, var i Danmark vid denna tid ansenligare man än Åke Tokesson.

Hvarje sommar låg han i härnad, och nästan alltid vann han seger. Han var vettig och vänsäll; och månge gåfvo sig till honom, när konungen syntes dem hård.

Fjolne sade konung Harald, att han ingalunda ensam komme att hållas för konung i Danmark, så länge Åke vore i lifvet. Han ordade härom så länge för kungen, att dennes stämning emot Åke till sist ej vardt så ofarlig.

Åke fann alltid ett fredligt tillhåll och god vänskap hos jarl Ottar i Götland.

En gång drog han till honom på gästabud med två skepp och hundra man, alla väl försedde med vapen och kläder. Han stannade der någon tid. Vid afskedet fick han gåfvor af jarlen och vände sedan hem.

Så snart konung Harald sport, att Åke dragit ur landet, lät han rusta ut tio skepp och femhundra man.

Han bjöd dem fara åstad och invänta Åke, när han vore på hemvägen, samt taga lifvet af honom och allt hans följe.

Konungsmännen gåfvo sig af. De spejade snart ut Åkes färd. Det gick lätt, ty han visste ej om, att han skulle vakta sig.

På Selands kust föll hären en natt oförvarandes öfver honom och hans folk. Den dref mot dem en skur af pilar och andra vapen, ref ned tälten, som de lagt sig att sofva i, och fälde dem alle.

Derefter förde männen till konungen allt det byte, de tagit.

Han förklarade sig mycket nöjd och menade, att nu kunde han för Åkes skull vara ensam konung. Fjolne fann allt väl beställdt: nu hade han gifvit *någon* gengäld, för det han icke kom åt arfvet.

Dessa tidender spordes till Fyn. När de nått Palne, grepo de honom så hårdt, att han lade sig till sängs.

Om hämd hade han intet hopp, enär den skulle tagas på konungen sjelf.

Hans fosterbroder hette Sigurd, en förslagen och rik man. Hos honom sökte han råd, huru han nu skulle förfara.

Sigurd sade sig vilja å hans vägnar gilja till en qvinna.

Palne sporde, hvem hon vore.

Han svarade, att hon hette Ingeborg, dotter af jarl Ottar i Götland.

»Jag fruktar», sade Palne, »att jag icke kan få den mön; men visst tänker jag, att min sorg säkrast skulle lindras, om jag blott finge henne.»

Sigurd gjorde sig resfärdig. Med ett skepp och sextio man drog han norrut till Götland.

Han kungjorde jarlen sitt ärende och bad å Palnes vägnar om hans dotter; han sade, att guld icke tröt denne på Fyn, men hans lif stode på spel för sorgens skull.

Slutet vardt, att jarlen lofvade bort dottern, och skulle han sjelf bringa Palne bruden.

Sigurd vände åter till Fyn med detta budskap; och strax vardt det mycket bättre med Palne. Ett ståtligt gille tillrustades, och intet vardt dervid sparadt.

På den utsatta dagen kom jarl Ottar med stort följe till Fyn. Der hölls sedan ett yppigt gästabud. Hedersamt vardt Palnes bröllop drucket.

Den första aftonen somnade Ingeborg fort in. Hon fick en dröm.

Då hon vaknade, sade hon Palne den.

»Jag drömde», berättade hon, »att jag var här i denna gård. Jag tyckte mig hafva uppe en lingrå väf; mycket var ej färdigt af den. Ränningen var behängd med sina vigter; i det jag nu väfde, föll ifrån dess midt baktill en vigt ned, och jag tog upp den. Då såg jag, att alla dessa vigter voro manshufvud: det, som lossnat och jag upplyft, betraktade jag. Och jag kände igen det.»

Palne sporde, hvem det hufvudet tillhört.

Hon svarade: »Harald Gormsson!»

»Detta är bättre drömdt än odrömdt», sade han.

Gillet slöts, och gästerna drogo hem med ansenliga gåfvor.

2.

Palnatoke.

Palne och Ingeborgs samlif var godt, och hädanefter höll sig hans anseende väl uppe. Och det dröjde ej länge, innan dem föddes en son. Namn gafs åt svennen, och han kallades Toke.

Han växte upp der hemma på Fyn och vardt tidigt både klok och fager och vänsäll, och ingen var han så lik i allt som sin farbroder Ake.

Sedermera vardt han kallad Palnatoke.

Då han nått något öfver barnsåldern, sjuknade hans fader och dog. Mycken rikedom tog han i arf efter honom, både land och lösören. Öfver allt detta rådde han tillsamman med sin moder der på Fyn.

Det är berättadt, att Palnatoke var sommartid ute i härnad, så snart han hade ålder till det. Första sommaren hade

han med sig tolf skepp, härjade vida omkring och vann mycket gods och stor ära.

Så var han åter en sommar ute i viking med många skepp och talrikt manskap. Vid denna tid var jarlen Stemne herre öfver Bretland. Han hade en dotter, som hette Ålof, en klok, vänsäll och mycket skön qvinna. Hon var det yppersta gifte.Palnatoke lade med sina skepp till vid Bretlands kust och ärnade nu härja i jarlens rike. När Stemne och hans dotter sport detta, vordo de, på hennes fosterfader Björn bretskes inrådan, öfverens om, att Palnatoke skulle bjudas hem till ett gästabud, så vida han ville hafva ett fredligt tillhåll i landet och icke sköfla der.

Inbjudningen täcktes Palnatoke, och han drog med allt sitt folk åstad till gillet. När han der satt, såg han jarlens vackra dotter, och han bad öppet om hennes hand. Jarlen gaf lätt med sig, och qvinnan vardt honom lofvad.

Så blef hon Palnatokes fästmö, men länge satt hon ej som sådan, ty deras bröllop dracks vid samma gästabud.

Med henne fick han ock jarls namn och hälften af Stemnes rike; han hade att taga emot det helt och hållet, när jarlens dagar ändats, ty Ålof var dennes enda barn.

Palnatoke stannade i Bretland den sommaren ut och vintern med.

När det vårades, gaf han tillkänna, att han ärnade vända hem till Danmark. Innan han for, kallade han till sig Björn bretske och förtrodde honom styrelsen öfver sitt rike i Bretland, till dess han sjelf återkomme. Derefter drog han bort med husfrun Ålof. Färden vardt god, och de kommo hem till Fyn i Danmark.

Palnatoke förblef hemma någon tid och gälde nu mera, näst konung Harald, för den störste och mest frejdade mannen i hela Danmark.

3.

Sven Söm-Åsason.

Konung Harald drog genom landet på gästabud, såsom danakonungars sedvänja var.

Palnatoke redde till ett gille och bjöd konungen hem till sig.

Han kom och satt i hans gård länge som gäst.

Hos Palnatoke var en qvinna, som hette Åsa och kallades Söm-Åsa. Fattig var hon men mycket förfaren i det, hon hade att ombestyra. Hon sattes att betjena konungen, medan han var vid gästabudet.

Mycket täcktes hon honom.

När konungen omsider bröt upp, valdes ut åt honom goda gåfvor.

Då det vårades, skönjde man, att Åsa gick med barn, och Palnatoke talade i enrum med henne och sporde, hvem samman med henne egde barnet. Hon genmälte, att det ingen annan vore än konung Harald Gormsson.»Hittills har jag icke för någon utom dig yppat detta», sade hon.

»Först och främst», förklarade Palnatoke, »gifver jag dig lof att stanna här, till dess du varder förlöst.»

Och tiden gick, tills Åsa nödgades hålla sig inne i qvinnokammaren. Hon födde en gosse, som fick namnet Sven; sedan vardt han efter sin moder kallad Sven Söm-Åsason. Han växte upp hos Palnatoke på Fyn, och denne gaf honom god omvårdnad.

När Sven var tre år gammal, bar det så till, att konung Harald åter hade att draga kring Fyn på gästning.

Då han infann sig hos Palnatoke, sade denne till Åsa:

»Nu skall du med svennen vid din hand träda inför konung Harald och tala så: här leder jag efter mig denne pilt;

jag säger, herre, att ingen annan man än I eger honom tillsamman med mig! Huru konungen än tager detta, så var dock dristig. Jag skall gifva svaren och stödja din sak.»

Hon gick fram till konungen och sade de ord, Palnatoke lagt henne på tungan.

Harald sporde, hvad det der vore för en qvinna.

Hon nämnde sitt namn.

»En förunderligt djerf qvinna är du», sade han. »Drag dina färde och fördrista dig icke att tala slikt, så vida du vill behålla lif och lemmar!»

Palnatoke inföll:

»Herre, hon nödgas att tala så. Vi känna henne. Hon är ej som andra löperskor eller skökor; snarare är hon en god qvinna, fastän hon är fattig; och torde det, hon sagt, vara sant. För den skull hafva vi tagit svennen till oss, och därmed har i hvarje fall eder ära vuxit »

»Det väntade jag icke af dig, Palnatoke», sade konungen, »att du på sådant vis ville vid *mig* häfta denna sak.»*Ill. Jenny NyströmGravyr J. C.*»Som din son skall jag akta honom», svarade Palnatoke,» och höja hans ställning; men nu skola vi sluta detta samtal.»

Kort derefter drog konungen bort från gästabudet — men utan gåfvor.

Det var kyligt mellan honom och Palnatoke.

4.

Sven och hans fader Harald.

Ej lång tid efter det konung Harald bröt upp från gillet, fick Palnatoke en son med husfrun Ålof.

Han kallades Åke och uppföddes på Fyn hos sin fader. Vän var han att se. Han och Sven blefvo fosterbröder.

Palnatokes fränder och vänner menade det icke vara rådligt, att han fostrade upp den, som gälde för konungens son, — allra minst, ifall denne dock var af en ringare ätt. Men han sade sig härutinnan vilja råda.

»Mig anar», tillade han, »att af detta kan komma något godt.»

Så fostrades Sven på Fyn, tills han nått femton år. Då yttrade Palnatoke till honom:

»Nu skall du draga hän till konung Harald och bedja honom vidkännas dig och edert slägtskap. Du skall kalla dig hans son, vare sig det behagar honom eller icke.»

Palnatoke gaf honom tjugo raska män till färden.

Sven for åstad. När han trädt in i konung Haralds hall, sade han fram det, som Palnatoke ingifvit honom; och då han talat ut allt, hvad honom lyste, tog konungen till orda:

»Hvi är du nog förmäten att kalla dig min son? Din moder torde ej med så mycken omtanke just valt en fader åt dig — snarare har hon det gjort efter sitt eget kynne. Af dina ord höres det mig, som om du vore en kollrig glop och icke olik moder din.»

»Nog är den meningen sann», svarade Sven, »att dig är det en heder att handla väl emot mig, ty jag är för visso din son; men vill du icke unna mig magt i riket, så skänk mig skepp och skaffa mig något anseende. Trenne bemannade skepp må du gifva — det är icke för riklig gåfva åt din son! Min fosterfader Palnatoke kommer att lägga lika många farkoster till och ej färre kämpar än dem, du bringar mig.»

»Jag väntar», genmälte konungen, »att din affärd lätt kan köpas med hvad du här begär — men aldrig komme du sedan inför min åsyn!»

Konung Harald gaf Sven tre skepp och hundra man, och voro hvarken skepp eller folk af utsökt art.

Derefter drog Sven sina färde.

När han kom hem till sin fostrare på Fyn, sade han honom, huru orden i allo fallit mellan honom och fadern.

»Sådant, men intet bättre, var att vänta», förklarade Palnatoke.

Sedan gaf han honom tre skepp och hundra man, väl rustade, samt råd, huru han nu skulle förfara. När han åter stod redo att draga hemifrån, yttrade Palnatoke:

»Nu skall du pröfva på en härnadsfärd med detta följe. Dock skall du i sommar icke draga längre bort än att du kan härja här i Danmark, i konung Haralds rike, så mycket du mägtar — det hålle du på med hela sommaren! Underligt är det», tillade han, »att konungen lät *dig* vederfaras vanära men höjer de män till magten, som ej i den ega någon del med rätta, och gör dem till höfdingar och till sine rådgifvare.»

Han menade vidare, att Fjolne vållade det, att landets folk vore så oblidt stämdt emot honom, Sven.

»Är det derför som sig vederbör», slöt han, »att man af dig får tåla hård dom eller räfst. Kommen vid hösttiden åter till oss och hafven här en fridsam vistelseort!»

Sven seglade bort med sitt folk. I allo följde han Palnatokes råd. Han härjade i konung Haralds rike: på Oland, Langeland, Seland och Mön; och gjorde han mången illbragd, drap män och brände land.

Detta sporde danakonungen, och det tycktes honom hafva varit ett dåligt köp, när han gifvit Sven manskapet.

Då vintern var inne, gaf sig denne på hemfärd. Han hade under sommaren vunnit gods i mängd.

Medan han seglade med sine kämpar hemåt, föll det öfver dem stor storm och mägtigt oväder; alla skeppen, som konung Harald skänkt, förliste, och i qvaf gick allt hvad de buro, både gods och folk.

Med de skepp, som voro qvar, kom Sven hem till Fyn. Och Palnatoke tog väl emot honom. Han stannade der med sine män öfver vintern.

När det åter var vår, sade Palnatoke:

»Än en gång skall du fara att träffa din fader konungen och äska af honom, att han nu visar dig större aktning än förra gången. Du skall bedja honom förära dig sex skepp och full besättning — allt i vederbörligt skick! Kom ihåg, att du dermed beder om hvarjehanda ondt åt honom sjelf! Har din framfart likat honom mycket illa, så säg, att det skedda varit mindre än ryktet mält. Låt icke märkas på dig, att du kommer föga manstark!»

Väl rustad, gaf Sven sig i väg med sitt följe.

De nådde fram till konung Harald, just då han satt vid dryckesbordet.

De trädde inför honom.

»God dag, herre!» sade Sven.

Konungen såg på honom men svarade intet.

»Herre», fortfor Sven, »vi vilja till eder ställa det tal, vi förr en gång stält: vi begära af eder folk till följesmän!»

»Detta är mera djerft än vettigt taladt», svarade konungen, »eller menar du dig hafva så präktigt lönat mig för hvad jag sist halp dig med? Du har härjat i mitt rike, och rätt vore, att I nu hängdens upp alle samman, men för det ryktets skull, som säger, att du är min son, skall det icke ske.»

»Herre», återtog Sven, »lemnen mig sex bemannade skepp, och jag skall med det folket sköfla hos edre ovänner men aldrig i edert rike — eder skall jag låta vederfaras ära! Men viljen I icke förläna mig detta manskap, så skall jag med härsköld fara fram emot edra egne män och ej underlåta att göra allt ondt, jag förmår, inom edra

landamären.»

Konung Harald svarade:

»Sex skepp och två hundra man vare dina! Men kom sedan aldrig mer inför mina ögon!»

Sven lofvade att värna landet.

Han drog åter till Palnatoke.

Af honom erhöll han lika månge följeslagar, och hade han nu fyrahundra man och tolf skepp.

Vid afskedet med Palnatoke tog denne till orda:

»I sommar skall du fara ut och härja Haralds länder, dock icke de samma som förra sommaren. Nu skall du plundra de större fastlanden; du skall hemsöka Seland och Halland, och far der fram med värre våldsamhet, eftersom du nu har med dig en större här. Bryt icke upp från de landen i sommar! Vid vintertid må du vända åter till mig och sedan blifva här.»

De skildes, och Sven drog med sin härskara sköflande fram öfver riket. Han kom både till Seland och Halland. Så hetsig var han under sommaren, att han härjade natt och dag, och ingen stund lemnade han danakonungens välde i ro: han utförde, hvad Palnatoke rådt honom till. Månge män dråpos, och mångatorp och härad brändes. Nu skedde vida värre och större dåd än förra sommaren, och innebyggarne flydde för härskaran.

Till danakonungen nådde budskapet, att stor ofrid var i landet, och man hotade honom med sitt tadel, om han ej ville värja sitt rike; men Harald lät orden gå sig förbi, fastän mycket talades härom.

När hösten kom, drog Sven sig hemåt, och intet folk gick på den färden förloradt för honom.

Hemma på Fyn vardt han välkomnad af Palnatoke och stannade hos honom vintern öfver med sitt följe.

Rundt i landet gick talet om, att konungen ej månde behålla riket, om slikt fortfore, och hans vänner menade, att han borde rensa sitt land från denna flock af rånare och illgerningsmän; de sade, att det vore enligt Palnatokes råd, Sven och hans män ofredade riket.

Då vintern gått, gaf Palnatoke sig i tal med sin fosterson och sade:

»Nu har din styrka blifvit så stor, att du ej är stadd i någon som helst förlägenhet. Konung Haralds välde har du ock vållat mycken skada, och hända kunde, att du snart lade det allt under dig. Gör nu dina skepp segelklara och drag med alla dine män till honom. Du skall med dem besöka honom, när han sitter vid dryckesbordet. Alle skolen I komma inför honom med svärden dragna och i full vapenrustning såsom till strid. Träd fram till högsätesbordet och kräf följesmän af kungen — fyrahundra man och tolf skepp! Gif löfte att fara ur riket; lofva dertill att stödja detta, blott han skänker dig, hvad du äskar! Men vägrar han, skall du bjuda honom strid på stället — och må du aldrig hafva varit mera harmsen än nu!»

***

Åter gjorde Sven, som Palnatoke sagt.

Han for till konung Harald, och intet rykte om hans färd gick före honom.

Han kom med alla sine män inför Harald.

»Ett och det samma, herre, har jag ofta här att säga», började han. »Jag beder er om ett län här i landet, det der vore min börd värdigt. Länge har jag varit utan hvarje ärebevisning ifrån eder sida. Änskönt det må hafva synts eder dristigt, torde det dock ej ha öfverraskat eder, att jag velat hämnas den skam, jag af fränder lidit. Gifven mig nu, herre, tolf skepp och fyrahundra man, och vi skola lemna edert rike.»

I vredesmod svarade konungen:

»Ej lönar det sig att äska slikt. Du är en undransvärdt oförvägen man, som vågar visa dig inför mig — du, som är både tjuf och missdådare. Jag håller före, att all nedrighet blifvit ditt sinne rikligt beskärd, och du behöfver ej

vänta på, att jag skall vidgå frändskap med dig, ty du är icke af min ätt. Förr skola vi näpsa eder såsom tjufvar och rånare, ty vårt rike far ingen ro för eder, och I viljen öda det.»

Fjolne inföll:

»Det säger jag eder, herre, att länge har Palnatoke haft sin hand med i dessa resningar mot eder.»

»Två ting», afbröt Sven, »har du, konung, att välja emellan: gif mig, hvad jag begär, eller ock mån I slåss med oss här på stället — då skall du icke komma ut ur denna hall! Vi skola ej skona eder mera än I oss.»

Då sade konung Harald:

»Du är vansklig att komma till rätta med. Måhända du ändock eger gäfve fränder — sådan till kynnet som du är; ty mycket är det icke, du skrämmes af. Denna gången vilja vi ej våga oss i en strid med eder; dertill äro vi icke väl beredde.»

Konungen gaf honom tolf skepp och fyra hundra man samt bad honom draga ur riket. Han sade sig icke skola oftare sätta tro till honom, i fall han nu visade svek. Sven lofvade att utan härjningar segla förbi danakonungens välde.

»Hellre skola vi», sade han, »stärka det efter vår förmåga. Vi ärna sommaren i ände plundra våra ovänner!»

Sven for sina färde med det folk, han fått; det var lika välrustadt som talrikt. Med tjugofyra skepp kom han hem till Fyn och helsades med fägnad af Palnatoke.

»Din färd synes mig god», sade han; »hvad jag velat, har fullbordats: din styrka har blifvit stor och trösterik, och än större varder den framdeles, liksom den hittills oaflåtligen vuxit. Nu är det sannolikast, att konung Harald hädanefter blott i kort tid kommer att styra riket, och derför är det mitt råd, att du icke hejdar dig, förrän du hafver det allt i ditt våld. För dig skall nu hela Danmark ligga fritt till härjning — dock icke Fyn. Här skall du hafva din fristad. Nu vilja vi låta denna ofred nå sitt slut! Du är behandlad såsom en viking, jagad från magten, och konung Harald gifver dig sin hjelp, blott för det han vet, hvad det är, du verkligen eger del uti! Öfverväg, huru mycket en slik handräckning gäller emot det, du har rätt att besitta; han vill blott med sina gåfvor göra sig fri från dig. Härja derför hans rike i sommar och tillred dem, som det ej lyster att ställa sig vid din sida, allt hvad ondt du förmår. Jag skall gifva dig lika många skepp som dem, du redan har; och skall mitt rike varda eder alla en trygg hemort.»

»Sjelf drager jag», fortsatte han, »denna sommar till Bretland att der träffa min frände Stemne jarl; femton skepp tager jag med mig. Men du, Sven, skall fara fram så, som jag rådt dig till. Jag skall låta hålla utkik på din flotta i sommar, och vid hösten skall jag komma till dig med mycket folk. Hjelp skall jag bringa dig, enär mig anar, att en här skall resas upp mot dig: man skall icke vilja hafva denna ofred längre. Tänk aldrig på att fly, om än en stor härsmagt föres emot dig; håll kampen uppe, fastän fienden kommit något mera manstark!»

***

Sven följde det råd, honom gifvits, och härjade ånyo dag och natt i sin faders rike. Han drog under sommaren vida kring i Danmark och for dess värre fram, som hans härskara nu var större.

Alla, som det kunde, flydde undan för denna örlig. De funno sig svårt misshandlade och hastade till konung Harald, förtalde honom sina olyckor och bådo honom taga det beslut, som döge.

Då konungen såg af de förnyade härjningarna, att hans rike vardt användt till här-land, blef han mägta vred, samlade kämpar i mängd och drog sjelf åstad med de kamplystne. Hans mening var att möta Sven och dräpa honom och allt hans följe, om så kunde ske. För länge tyckte han sig hafva suttit lugn vid allt det oskick, som han icke skulle hafva tålt af någon annan.

Han hade med sig femtio storskepp.

När det led med sommaren, träffades han och Sven. Det var vid Bornholm sent en afton. De förmådde visserligen

att skönja hvarandra, men dagen var dock så långt framskriden, att det icke var ljust nog till kamp.

I morgonbräckningen rustade de sig begge; de lade hvar sina skepp tillsamman.

Strax drabbade de ihop.

Det var dagen före allhelgonamessan.

De slogos ända till qvällen, och manfallet i bådas flockar var stort. Tio af Haralds skepp och tolf af Svens vordo rödde, och sår buro beggederas kämpar.

Sven förde sina skepp in i en hafsbugt, och der utanför lade Harald sina, hopkedjade stam vid stam.

Dermed stängde han Sven inne i bugten, så att denne ej kunde komma dädan, om han än gjorde ett försök. Konungen ärnade om morgonen falla öfver honom och slå ned hvarje man i hans följe och honom sjelf med, ty han hade en vida större styrka ikring sig.

Ill. Jenny Nyströmgravyr J. C.

Samma afton landade Palnatoke vid ön. Han kom med tjugofyra skepp.

Dem lade han in under näset på andra sidan viken. Bredvid dem lät han slå upp tälten.

Derefter gick han ensam upp i land. I handen hade han en båge och på axeln ett pilkoger; han var omgjordad med svärd och hade en gyllene hjelm på hufvudet.

Det hände sig, att konung Harald nu var uppe på ön med ett följe af elfva man. I skogen hade de gjort upp en eld åt sig, och de värmde sig vid den. Alle tolf sutto på en fallen trästam. Det var mörk natt.

Palnatoke gick in i skogen. Der blef han stående en stund midt emot männen, som sutto vid elden.

Konungen höll på att värma sitt bröst. Under honom voro kläder bredda, och han stödde sig på knäna och armbågarne, djupt nedhukad och med ryggen vänd emot det håll, der Palnatoke stod.

Denne hörde tydligt männens samtal. Han tog nogsamt sigte på konungen, lade en pil på bågsträngen och sköt den af. Bakifrån susade den rakt in i konungen och gaf honom banesåret.

Han föll strax död till marken. Så snart man sett, hvad der timat, drog Fjolne ut pilen och gömde den, sådan den var. Den var lätt igenkänlig, ty den var guldomvirad.

»Stort olycksskott var detta!» utropade Fjolne. Sedan sade han till de andra:

»Rådligast synes det mig, att vi alle hafva det samma att förtälja om konung Haralds bane; ty med nöd kunna vi, tyckes det mig, säga annat än att han skjutits i strid och deraf fått sin död. Säga vi detta, skola vi, som varit här tillstädes, befrias från det tyngsta tadlet. Jag håller före, att detta ej bör omtalas så, som det tillgått.»

Alle instämde, och de gjorde härom ett fast aftal med hvarandra. Sedan förtalde de allt så, som de kommit öfverens om.

De togo Haralds lik och buro det ned till skeppen.

Palnatoke hade hört deras rådplägning. Han vände om till sina skepp, kallade till sig tolf man och sade sig vilja draga hän att träffa sin fosterson Sven. De gingo tvärs öfver näset.

Sedan rådslogo Sven och Palnatoke i natten om, hvad utväg de nu skulle söka. Palnatoke berättade, att han sport, detkonungshären ärnade göra ett öfverfall, så snart morgonen blifvit så ljus, att man kunde se att slåss.

»Jag skall fullborda *det*, hvars framgång jag lofvat dig», sade han. »Ett och det samma skall gå öfver oss begge, och Gud skall unna dig magten — snart skall du styra ett konungavälde!»

Ingen af deras män hade ännu kunskap om, att Harald Gormsson fallit. Endast Palnatoke visste det, och han sade det ej för någon.

»Min fostrare», bad Sven, »leta nu upp ett godt råd, som hjelper oss!»

»Länge skall jag icke töfva dermed», svarade han; »alle skola vi gå med eder ut på skeppen, och vi skola styra dem fram emot kedjorna. Vi binda ankare fast vid deras bord, som föras främst, och vi skola hafva lyktor tända i hvarje framstam, ty det är ännu kolmörk natt. Derpå ro vi som häftigast emot deras flotta. Det är mig förhatligt, att de hålla oss vanmägtige härinne i bugten.»

Detta råd följdes. De rodde strax om natten så skarpt emot konungsflottan, att de skepp, de stötte på, drefvos undan och gingo i qvaf. Det var tre snäckor, och hvarje man, som ej var simkunnig der om bord, gick till botten.

Sven och Palnatoke ströko sedan med alla sina skepp in i öppningen och ut förbi näset, tills de nådde Palnatokes flotta.

Så fort det dagats så mycket, att man med knapp nöd kunde se att strida, angrepo Palnatoke och Sven med hela sin styrka konungens här.

Då först vardt tidningen om hans fall förkunnad.

Det var allhelgonadagen.

Palnatoke tog från sitt skepp till orda och talade så:

»I, som följt konung Harald, hafven nu att välja mellan tveggehanda. Antingen skolen I hålla ut en strid emot mig och Sven, eller ock skolen I alle gå honom tillhanda och tillsvärjahonom både rike och undersåtar: I skolen taga honom till konung öfver eder — ty till sådan är han boren!»

Kämparne höllo rådplägning, och alle enades om att kora Sven till konung, enär de ej ville slåss med Palnatoke.

De kungjorde, hvad beslut de tagit, svuro Sven trohet och gåfvo ed på att stärka hans välde.

***

Palnatoke och Sven drogo sedan begge tillsamman rundt om i Danmark. Hvar helst de kommo, lät Palnatoke kalla folket tillhopa, och innan de lyktat sin färd, var Sven tagen till konung öfver allt danaherskarens välde.

5.

Sven och Palnatoke.

Man fann det nu skäligt, att konung Sven lät arföl drickas efter sin fader, ty den tiden ålåg det både den mägtige och den ringe att efter död fader göra ett sådant gille, innan den tredje julen gått in.

Fjolne kom till konung Sven och erbjöd sig att inträda i hans tjenst, såsom han varit i hans faders. Konungen samtyckte.

Fjolne hade icke åldrats i ondsinthet, fastän han eljes nått hög ålder.

Han sade till konungen:

»I skolen få vetskap om något, som I ären skyldig att känna: man har fördolt sanningen om konung Haralds död. Palnatoke har tett sig illistigt emot eder. Han understödde eder, blott på det han sjelf måtte nå eder fader med sitt svek — han är nemligen dennes sanne baneman! Det kan jag med vitnen styrka. Ej kunnen I vara konung, om I icke hämnens er fader. Betrakten den här pilen: den gaf honom en neslig död. Män finnas, de der kunna vitna, att jag säger sant.»

Konungen vardt högeligen vred. Sedan enades de om, att Palnatoke skulle bjudas till ett gästabud.

Sven ämnade nu heller icke dröja längre med sin faders graföl, ty på det skulle han dräpa Palnatoke.

Han sände några män till honom med helsning, att han skulle komma och dricka Haralds arföl tillsamman med alle de fynbor, han ville taga med sig.

När sändebuden fört fram sitt ärende, svarade han dem, att han ej kunde gästa det gillet, enär han sport den nyheten, att hans frände jarl Stemne dött i Bretland: han vore nödd att draga dit, ty han egde allt riket efter honom.

Männen vände åter till konungen och sade honom svaret. Gästabudet vardt om intet, ty kungen ville, att Palnatoke skulle vid det vara tillstädes.

Innan denne for hemifrån, bjöd han sin son Åke stanna qvar i landet och egna det sin bästa omvårdnad, medan han sjelf var borta. Det gjorde också Åke.

Palnatoke drog med några skepp till Bretland och tog emot hela det rike, hans svärfader Stemne rådt öfver.

Vid sommartiden skickade konung Sven åter budskap till honom, att han skulle komma till gästabudet med så stort följe, det honom lyste Palnatoke bjöd kungen tack för inbjudningen.

»Dock är det så», sade han, »att en krankhet tynger mig, hvadan jag icke tror mig duglig till färden. Dertill kommer, att jag har så mycket att här i riket ombestyra, att jag ock för den skull ej kan resa.»

Sändemännen gåfvo sig hem och sade konungen, hvad han svarat.

Men så snart de dragit bort, gick all sjukdomen från Palnatoke.

Konung Sven lät åter inställa grafölet. När nästa sommar var ute, kunde han icke längre skjuta upp det.

Fjolne gaf sig då i samtal med honom.

»Herre», sade han, »nu kunnen I förnimma, att jag talat sant om det slut, eder faders lif fick — för den skull vill Palnatoke ickekomma inför eder! Ej hållen I uppe eder värdighet, om I intet gästabud gören efter en sådan höfding som konung Harald. Sänden derför åter bud till Palnatoke, och drabbe honom eder vrede, om han icke kommer!»

För tredje gången infunno sig sändemän hos Palnatoke för att bjuda honom gästa kung Harald.

De framförde inbjudningen och dertill den helsning, att konungen skulle låta sin vrede falla öfver honom, om han stannade hemma. Då Palnatoke hört detta, svarade han:

»Om så är, att konungen kastar sin vrede på mig, skall jag långt hellre resa till arfölet, när jag för godt finner.»

Han bad dem fara tillbaka med det budskapet:

»Till gillet kommer jag!»

De vände åter och läto Harald veta, att Palnatoke kunde väntas.

Konungens män tillrustade nu grafölet så, att allt komme der att varda mägta ansenligt, både kosten och gästernas mängd.

Den dagen, gillesfolket samlades, syntes Palnatoke icke till. Dagen gick, och det vardt afton.

Då satte man sig till bords, och konung Sven lät högsätet å den oansenligare långbänken stå tomt och derinvid rum finnas för hundra man, åt dörren till. Han väntade nemligen, att Palnatoke och hans följesmän likväl skulle komma och der taga plats.

Men då deras ankomst syntes varda något sen, togo gästerna för sig af maten och drycken.

Detta gille hölls i en kungsgård nära hafvet.

***

När Palnatoke gjorde sig redo att draga från Bretland tillsamman med Björn den bretske, yttrade hans husfru Alof till honom:

»Mig anar, att vi ej mera skola se hvarandra.»

Han genmälte, att detta dock ej skulle förhindra hans färd.

»Tid är för konung Sven», sade han, »att få veta hvad sant är om hans faders fall, fast jag dock skulle hafva önskat, att han egt en annan rådgifvare än Fjolne.»

Palnatoke hade med sig ur landet trenne skepp och tre hundra man, hälften daner och hälften britter.

Vid qvällstid lade han med sin skara i land nära gården, der konung Svens gästabud nyss börjats.

Vädret var godt, och det var vindstilla.

Sina skepp förtöjde de, der vattnet tycktes dem djupast. De vände framstammarne från land och gjorde skeppen roddfärdiga, liksom om de tänkte sig blott få ett kort uppehåll der; de läto alla årorna hvila mellan årtullarne, så att de måtte som fortast kunna fatta dem, om så tarfvades.

Derpå tågade Palnatoke med allt sitt folk upp till kungsgården. Derinne satt man vid dryckesborden.

Med hela följet kom han in i hallen, trädde fram till konungen och helsade honom.

Denne tog emot hans helsning och visade honom och männen hän till deras platser. De slogo sig ned på den andra långbänken.

Här sutto de nu och drucko och voro mycket glade.

Fjolne steg fram till konungen och talade tyst till honom en stund.

Kungen skiftade färg och vardt röd som blod.

Hans fackelsven hette Arnold. Han stod framför hans bord.

Fjolne lade en bågpil i piltens hand och bjöd honom bära den från man till man i salen, till dess någon derinne kändes vid den som sin. Arnold lydde.

Han gick ifrån högsätet inåt hallen och bragte hvarje man pilen, men ingen visste sig vara dess egare. Då han kom till Palnatoke, sporde han, om denne kände pilen.

»Hvarför skulle jag icke igenkänna mitt eget vapen», svarade han, »ty jag eger det. Gif mig det fort!»

Det vardt tyst en stund i salen.

»Du, Palnatoke!» utbrast konung Sven, »hvarest var det, du sista gången skildes från den pilen?»

»Ofta har jag fogat mig efter dig», genmälte Palnatoke; »är du derför hågad att erhålla mitt svar hellre inför en ansenlig skara män än inför få, och tyckes dig detta vara en större heder, så skall jag äfven nu göra dig till viljes. Sista gången, jag skildes från denna pil, låg den på bågsträngen — det var, innan jag sköt den in i din faders bak, och den tog hans lif!»

Då ropade konung Sven:

»Stån upp med fart, alle män! Gripen Palnatoke och hans följe, dräpen dem alle, ty nu är det ute med vår vänskap!»

Det vardt just icke lugnt derinne i hallen.

Palnatoke drog sitt svärd och sprang på Fjolne, högg honom i hufvudet och klöf det helt ned i hals och skuldror.

»Oftare skall du ej missfirma mig inför konungen», sade han.

Han vände sig till Sven:

»Icke är det dig förunnadt att taga hämd på mig. Med din fader hade jag i lång tid fördragsamhet, och dig har jag gjort, hvad godt jag kunnat!»

Så vänligt voro alla gästerna stämde emot honom, att ingen ville lyfta sitt svärd.

Han kom med hela sin flock ut ur hallen; blott en af Björn bretskes män blef qvar.

Derute mönstrade de sitt folk. Björn sade, att en man saknades.

»Mindre förlust var väl icke att vänta», svarade Palnatoke, »skyndom ned till skeppen!»

»Ej skulle du så der ränna din väg», återtog Björn, »om du varit i mitt ställe, och mannen varit din. Jag ärnar icke löpa min kos.»

Han vände om och gick in i hallen. Der voro konungens kämpar sysselsatte med att kasta britten öfver sina hufvud, och de hade redan nästan slitit honom sönder.

Björn nådde mannen, grep tag i honom, kastade honom upp på sin rygg och sprang ut med honom. Det bar af ned till skeppen.

Detta gjorde han mest för egen äras skull; han hade nemligen tyckt sig kunna förstå, att den mannen, såsom sant var, redan gifvit upp anden.

Sedan gingo Palnatoke och alle hans följeslagar om bord.

De fattade årorna och rodde bort i natten, och konungen kunde icke hindra deras affärd.

Han lät arfölet drickas efter fadern. När det lyktats, drog en hvar gäst hem till sitt efter undfången ärebevisning.

6.

Jomsvikingarne.

Då Palnatoke kom hem till Bretland, var hans husfru Ålof död. Han tyckte sig hafva gjort en stor förlust.

Sedan fann han ingen trefnad i Bretland.

Han satte Björn bretske att vårda rikét, och när våren kom, lemnade han det med tjugo skepp.

Han ville ligga i härnad.

Om sommaren härjade han i Skottland och Irland och vann sig rikedom och ros.

Denna sysselsättning hade han i tre somrar, och han var den segersällaste, hvart han kom. Gods och ära flödade till honom.

Nu hade han i sin ego tio storskepp och i allt sextio skepp. Han ärnade härja i Venden.

Vid denna tid herskade öfver landet den konung, som hette Burislef.

Palnatokes rykte nådde honom. Hans härnad gaf honom dystra tankar, ty det förtaldes, att Palnatoke städse vann seger, der han stred, och var den ypperste af alla, som voro i viking; och ginge det tungt att slåss mot honom.

Konung Burislef sände några män till honom med det budskap, att han bjöde honom till sig på ett tre dagars gästabud, och atthan åstundade frid med honom. Den helsningen bragtes ock, att konungen ville gifva honom till skänks det fylke, som hette Jom, på det han der måtte taga sitt uppehåll; och förärade han honom detta rike mest af önskan att se honom tillsamman med sig sjelf värja landet, när ofrid var å färde.

Till allt detta samtyckte Palnatoke och hans män. Han drog med dem alle till gästabudet.

Der slöto konung Burislef och Palnatoke vänskap med hvarandra.

Palnatoke lät med hast resa en stor borg, som sedan vardt kallad Jomsborg.

En del af den stod ute i sjön. I dess inre lät han bygga en så vid hamn, att trehundra långskepp kunde alla ligga innelyckta der. Med mycken konstmässighet var allt i hamnen förfärdigadt; utåt hafvet voro liksom portar gjorda, och uppe öfver inloppet hvälfde sig ett väldigt stenhvalf; för portarne voro starka jernstängsel satta, de der innantill voro lästa med jerntaggar. Ofvan stenhvalfvet var ett ansenligt kastell bygdt. I det funnos många valslungor.

När borgen blifvit färdig, stiftade Palnatoke lagar i samråd med de klarsyntaste männen der i Jomsborg, på det att hans härskaras kraft skulle varda än större.

***

I borgen skulle som följesman ingen tagas upp, hvars ålder ginge öfver femtio år, eller som ännu ej hunnit aderton. Emellan de åldrarne skulle alla derinne vara.

Ingen finge i Jomsborg vistas, som sprunge undan för annan man, lika vapenduglig och lika rustad som han sjelf, ej heller den, som ensam ryggade för två mans angrepp.

Hvarje man, som trädt in i förbundet, hade att hämnas en hvar af de andre såsom sin fader eller broder.Ingen skulle der väcka tvedrägt mellan andre.

Ej heller finge någon der fara med falska rykten eller osannfärdigt sladder. Spordes tidender dit, skulle man först mäla Palnatoke dem; han hade sedan att kungöra dem för alla.

Den, som funnes saker till brott mot dessa nu sagda bud, vore vräkbar. Han skulle drifvas ur förbundet, vare sig han vore en mera eller mindre ansenlig man.

Alle de, som vore eller ville vara i Jomsborg, skulle lefva i god sämja inbördes, såsom om de vore samborne bröder.

Ingen finge bryta annans fred — äfven om i borgen tagits mot en man, hvilken dräpt dens fader eller broder, som redan vore derinne; komme sådant i dagen, efter det tillträde gifvits honom, skulle Palnatoke om allt döma.

Inom Jomsborgs murar finge ingen enda man hafva qvinna.

Och ingen man vore det tillstadt att vara borta ifrån borgen längre än en natt, så vida Palnatoke icke gifvit lof dertill.

Allt hvad i härnad vunnes skulle bäras till hufvudbaneret för att kring det skiftas, både större och mindre ting.

Icke skulle den man få stanna i Jomsborg, som förde klenmodigt tal eller räddes för något, om han än kommit i vådligt trångmål.

Bland männen skulle intet tima, som ej till fullo kungjordes för Palnatoke.

Frändskap eller andra band finge intet gälla, om sådan man äskade inträde, som vore yngre än hvad denna lag bjöde eller på något vis oskicklig att hålla det, som i den stode.

Blefve det med visshet utrönt, att någon icke lydde dessa bud, skulle han jagas bort, vare sig han vore en mera eller mindre ansenlig man.

***

I god fred sutto kämparne i Jomsborg och höllo sina lagar väl.Hvarje sommar drogo de ut och härjade vida kring i landen samt vunno sig ärorikt rykte.

De höllos för de väldigaste härmän, och man ansåg, att deras vederlikar icke funnes i den tiden. De voro frejdade öfver höfvan och kallades *jomsvikingarne.*

7.

Strut-Haralds söner mottagas i Jomsborg.

Om Konung Sven har man att förtälja, att han på allt vis skickade sig vänlig emot Palnatokes son Åke och lät denna icke umgälla det groll, som varit mellan honom och fadern.

Konungen höll sitt fostbrödalag med Åke högt i ära.

Åke var af sin fader satt till herre öfver Fyn, såsom förut omtalats. Han var en mycket vänsäll man, en mägtig och stor höfding.

Nu nämnes i sagan en man vid namn Vesete.

Han rådde öfver Bornholms fylke. Tre barn egde han. Den ene af hans söner var Bue och kallades den digre; den andre hette Sigurd med tillnamnet hvite eller kåpa, och dottern hette Torgunna. Hon var enka sedan några år.

Om den qvinnans hand bad konung Sven å sin fosterbroder Åkes vägnar, och enär denne var en vacker och vänsäll man, sågo Vesete och hans söner i detta gifte ett godt stöd.*Ill. Jenny NyströmGravyr J. C.*Hon vardt Åkes fästeqvinna. Sedan gjordes ett dråpligt bröllop, och gästernas skara var talrik; konung Sven var der äfven och med honom månge andra gäfve män.

Samlifvet mellan Åke och Torgunna var godt, och länge hade de ej varit tillsamman, innan de fingo en son.

Han kallades Vagn.

Tidigt vardt han stor till växten och stark. Han fostrades upp hemma hos sin fader. Så snart hans skaplynne lät sig något förspörja, visade han sig olik alla andre, svår som han var att handskas med. Han slog och dängde till allt. Så hårdnackad var han, att man trodde sig näppeligen kunna komma till rätta med honom.

Vänligast var han mot Bue ibland alla sina fränder. Han lydde helst hvad denne talade för honom. Bue var ock väl stämd emot Vagn.

De andre frändernas ord aktade denne alls icke på, så snart han sjelf hade en annan mening. Han vardt till växten resligare än alla andre män och till utseendet fagrare. Han vardt den ypperste i alla idrotter.

Hans morbroder Bue var en ordkarg man, gifmild och storslagen i lynnet. Han var så stark, att man knappast kände måttet af hans styrka, ty krafter tröto honom aldrig, hvad han än tog tag i. Hans anletsdrag voro icke väna, men han var väl vuxen och väldigare byggd än andra. Derför kallades han den digre. Det är sagdt, att Bue var vid denna tid den handfastaste mannen i hela Danmark.

Hans broder Sigurd kåpa var fagerhyad och höfvisk och hade en krigares gestalt. Han var tystlåten och storsint.

***

Öfver Seland herskade vid denna tid jarlen Harald, som kallades Strut-Harald. Sitt tillnamn fick han deraf, att han egde en hatt, hvarpå satt en topp af guld, så stor, att den vägde tiomark. Med sin husfru Ingegerd hade han tre barn, som alla komma före i denna saga.

Sönerna voro Sigvalde och Torkel höge; dottern hette Tova.

Sigvalde hade en ful näsa, var blek och krum i ansigtet; men hans ögon voro sköna, och hans växt var god. Han var klok, förslägen och stark.

Brodern Torkel var en sällsamt högrest, senfull och vettig man.

Båda bröderna voro stora härmän, städse segersälle.

Tvenne skepp gjorde de segelfärdiga. De aktade att lemna landet och fara till Jomsborg för att pröfva på, om de toges emot der. De sporde sin fader Strut-Harald, hur rådligt detta syntes honom. Han menade, det vore rådligt nog att fara åstad och träffa så frejdstore män.

»Och skall det så varda utrönt», tillade han, »hvad män I sjelfve blifven eller ären.»

De bådo honom om penningunderstöd och lifsmedel till färden. Han gaf dem till svar, att antingen finge de fara på sådant sätt, att de sjelfve skaffade sig hvad de behöfde, eller också alls icke fara.

De drogo ändock sina färde, fastän fadern med intet ville hjälpa dem.

De seglade, tills de hunno Bornholm.

Nu menade de sig behöfva något till egendom och till vägkost, och de beslöto sig för att der göra landgång.

De plundrade en af Vesetes gårdar, den rikaste, han egde. Allt gods, der fans, rånade de och buro ned till sina skepp. Sedan styrde de till hafs. Intet är förtaldt om deras färd, förrän de kommo till Jomsborg.

De lade sina skepp utanför borgporten.

Då jarl Palnatoke vardt dem varse, gick han med stort följe upp i kastellet, som höjde sig ofvan inloppet. Derifrån plägade han tala till dem, som närmat sig borgen.

Han sporde, hvem styresmannen vore för detta folk. Skeppenoch all rustningen såg han vara i mycket vårdadt skick, och deraf tyckte han sig förstå, att han hade för sig utmärkte män.

En man stod i röd kortrock uppe i lyftingen. Det var Sigvalde. Han helsade jarl Palnatoke. Sedan sade han:

»Höfdingarne här äro tvenne bröder, söner af Strut-Harald. Jag heter Sigvalde; min broder är Torkel. Mitt ärende hit är, att jag önskar gifva mig i edert lag tillsamman med honom och dem af våre män, I finnen brukbare.»

»Godt rykte», genmälte Palnatoke, »går om eder, bröder — det stämmer ock väl samman med eder ätt.»

Palnatoke öfverlade med sine män, om de borde taga mot de komne eller icke.

Alle enades om, att han skulle afgöra det så, som honom lyste, och komme hans beslut att blifva deras. Derpå sade Palnatoke till Sigvalde:

»Viljen I stanna här i Jomsborg, så hafven I först att höra våra lagar.»

Han sade fram lagarne.

Bröderne förklarade, att de ville underkasta sig dem.

Borgen vardt upplyckt, och de rodde med sitt folk in i den.

Sedan mönstrade man manskapet för att få utrönt, om alle voro duglige till jomsvikingar. Det befans, att den ena hälften syntes användbar; den andra sändes tillbaka.

Derefter blefvo Sigvalde och brodern Torkel jemte ett halft hundrade man upptagne i jomsvikingarnes förbund.

8.

Vesetes söner komma till Jomsborg.

Nu vänder sig sagan till Vesete, hvars gård vardt plundrad. Han drog till konung Sven och förtalde, hvad honom timat, sedan han likväl först derhemma lagt band på sina söners lust till en våldsam hämdfärd.

Konungen rådde honom att till en början hålla sig lugn.

Jag skall, sade han, »sända bud till jarl Strut-Harald och se till, om han vill å sönernas vägnar gifva sådana böter, att du hålles skadeslös. Jag önskar, att du härmed låter dig nöja.»

Vesete vände hem.

Konungen sände någre män efter jarl Harald. När han hade honom inför sig, förtalde han, huru sönerna farit fram mot Vesete, samt äskade, att han för dem gåfve gods i böter; och skulle då frid råda.

Strut-Harald genmälte:

Ännu har jag icke i min ego de penningar, jag skall gälda som böter, för det unge män skaffa sig får och nöt till föda.»»Far då hem», utbrast konungen, »nu har jag sagt dig min önskan. Men vakta dig sjelf och ditt gods för Vesete och hans söner!»

Jarl Harald svarade, att för dem räddes han icke. Derefter for han hem.

Då Vesete och hans söner fått spörja detta samtal, utrustade de med stor omsorg trenne skepp och två hundra man. De styrde till Seland, plundrade tre gårdar, de rikaste, jarl Harald der egde, och vände åter hem.

När jarlen sport rånet, sände han några män hän till konung Sven med bön, att han måtte åstadkomma en förlikning. Gerna ville han nu göra allt, hvad konungen bjöde.

»Blott sina egna goda råd skall jarlen numer följa», förklarade konungen, »alldenstund han tillförene icke velat lyssna till mina. Med detta vill jag ej befatta mig.»

Sändebuden kommo åter och sade jarlen konung Svens svar.

»Så skola vi då begagna oss af våra egna råd», utbrast jarl Harald, »om blott kungen under tiden vill hålla sig i ro.»

Med tio skepp seglade han till Bornholm. Der sköflade han trenne af Vesetes gårdar, som ej voro ringare än de, hvilka lagts öde för honom. Han vände åter hem, och färden tycktes hafva lyckats öfver måttan väl.

Så snart ryktet härom nått Vesete, for han till konungen, som mottog honom vänligt.

»Mellan mig och jarl Harald», sade han, »har förhållandet blifvit sådant, att strid lätt kan bryta ut mellan landets egne män, om du icke ingriper. Hända kan, att ställningen framdeles kommer att synas dig mera vansklig än nu.»

»Snart skall jag fara till Isöreting», svarade konungen; »dit skall jag bjuda jarl Harald att komma, och der skolen I förlikas.»

Så led det till tingstid.

Med ett synnerligt stort följe gaf sig konung Sven till tinget, ty han ville ensam afgöra allt mellan parterna. Han hade medsig femtio skepp. Jarl Harald, som ej hade lång väg att fara, kom med tjugo. Vesete infann sig med blott fem skepp. Hans söner syntes icke till.

Han slog upp sina tält nära stranden af det sund, som stryker förbi tingsstället. Jarl Harald hade tältat något längre upp i land. Emellan dem lägrade konungen sig.

Hän emot aftonen såg man tio skepp styra ifrån jarl Haralds hem fram emot tingsplatsen. De lades för ankar, och anförarne gingo med sitt manskap i land.

De skredo upp till tinget. Det var Vesetes söner.

Bue digre var präktigt klädd, ty han bar Harald jarls högtidskläder, de der voro smyckade med tjugo marker gull. På hufvudet hade han jarlens hatt med tio marker gull i toppen.

Han hade ock tagit tvenne kistor ifrån jarlen; i hvarje af dem lågo tusen marker gull.

I fylkad flock drogo Bue och brodern Sigurd fullrustade fram på tinget.

Bue tog till orda:

»Om du, jarl Harald, känner något till dessa klenoder, som du här ser skina på oss, så är det mitt råd, att du utan feghet söker få dem tillbaka — i fall du djerfves, och någon käckhet finnes i dig! Länge har du blåst upp dig emot oss fränder; nu är jag redo att slåss med dig, om du eger något mansmod.»

Konung Sven hörde Bues ord och fann, att han ej hölle uppe sin värdighet, ifall det tillätes att blifva strid.

Han trädde fram emellan dem. Nu kunde de ej drabba tillsamman.

Till sist fingo båda parterna nöja sig med att låta konungen skipa dom.

Dock framstälde Bue det förlikningsvilkoret, att han aldrig skulle lemna ifrån sig jarlens gullkistor. Och har man sagt, att han verkligen tyckes hafva genomdrifvit detta.

Konungen sade fram fredsförslaget.»Du, Bue digre», förklarade han, »skall återgifva jarlen hans högtidskläder, men båda gullkistorna skall du hafva. I skolen ock gengälda hopom de tre gårdar, som utplundrats, emot det, att han gifter sin dotter Tora med Sigurd kåpa. Gårdarne skola medfölja henne såsom hemgift!»

Begge parter samtyckte villigt till denna förlikning. Vesete öfverlemnade derefter åt sonen Sigurd tredjedelen af all sin egendom, och denne gladde sig mycket åt sitt gifte.

Från tinget for man strax till bröllopet hos jarl Harald; dit bjöds konung Sven af båda parterna.

Bröllopet vardt drucket med mycken prakt.

***

Vesete drog hem till Bornholm, och frid rådde nu. Endast kort tid hade hans söner varit hemma, då Bue fick lust att fara till Jomsborg och der öka sin ära.

Brodern Sigurd kåpa ville följa honom, fastän han nyss ingått giftet.

Med två skepp och hundra man bröto de upp från hemmet. De ärnade skicka sig på alldeles samma vis, som Strut-Haralds söner gjort före dem.

De kommo till Jomsborg och lade sina skepp under sten-hvalfvet ofvan hamninloppet.

Borgens höfdingar gingo med stort följe upp i kastellet. Sigvalde kände igen de komne.

Bue framförde sitt ärende: han ville sluta sig till Palnatokes här, ifall denne ville taga mot honom och hans broder. Sigvalde sporde:

»Huru hafven I och min fader Strut-Harald gjort upp edra mål, innan I drogen hemifrån?»

»Lång är berättelsen om det, som mellan oss timat», svarade Bue, »annat kan jag icke nu förtälja än att vi äro förlikte efter konungens dom.»Palnatoke vände sig till sine män:

»Viljen I göra ett rön, huruvida desse män tala sant eller ej? Sjelf vore jag mycket hugad att taga emot dem, ty månge deras likar finnes det icke ibland oss.»

Männen svarade:

»Vår vilje är, att du tager dem upp i vårt förbund, ifall det täckes dig. Men yppa sig sedan mål, som dem angå och vi nu icke känna, så skola dessa liksom allt annat ställas under din domvärjo.»

Borgen öppnades, och Bue och Sigurd lade sina skepp in i hamnen.

Derefter mönstrades deras folk. Åttio man höllo profvet, men fyrtio fingo vända om till Danmark.

Jomsvikingarne sutto nu i sin borg, vida berömde. Men hvarje sommar voro de i viking, och åter utförde de många lysande bedrifter.

9.

Vagn varder jomsviking.

Nu rör sig berättelsen om Akes son Vagn. Han vistades ömsevis hos sin fader och hos sin morfader Vesete.

Af så våldsamt lynne var han, att han vid nio års ålder redan dräpt tre män. Han dvaldes dock hemma, tills han nått tolf år.

Dit hade det nu kommit, att man knappast trodde sig få magt med hans obändiga sinne. Han var en sådan våldsverkare, att han ingenting ville skona; och hans fränder visste sig ingen utväg ur denna vansklighet.

Då tog man det beslutet, att hans fader Åke skulle skänka honom ett halft hundrade man och ett långskepp. Morbrodern Vesete gaf honom lika mycket.

Ingen af de män, han fatt till följe, var äldre än tjugo år, och ingen yngre än aderton. Vagn allenast var tolf år gammal.

Han förklarade, att han sjelf skulle skaffa sig vägkost och vapen, och drog sina färde med detta förhoppningsfulla manskap.

Lifsmedlen måste de strax skaffa sig, men Vagn fattades det icke utvägar, så ung han var.

Han följde Danmarks kuster och gjorde strandhugg utan skonsamhet. Både vapen och härkläder röfvade han och höllicke upp, förrän han fått nog af beggedera — då först seglade han bort från Danmark.

Han förde sina skepp till Jomsborg.

Bittida en morgon, strax vid soluppgången, kom han dit. Han stannade med skeppen nedanför stenhvalfvet.

Med många män kring sig trädde borgens höfdingar Palnatoke, Bue och Sigvalde fram och sporde, hvilka de komne vore.

Vagn frågade tillbaka, om Palnatoke funnes deruppe i kastellet.

Denne svarade, att just den mannen kommit att tala med honom, som bure det namnet.

»Men hvem är du, som skickar dig så storståtligt ?» tilllade han.

»Det skall jag icke dölja för dig», var svaret; »jag heter Vagn, och jag är Åkes son från Fyn, hit kommen, för det jag önskar inträda i eder trupp. Jag befans icke lätt att umgås med derhemma, och mina fränder menade, att jäg näppeligen skulle saknas, om jag droge bort.»

»Tror du dig blifva fogligare här, frände», återtog Palnatoke, »då man der hemma med knapp nöd mägtat tygla dig?»

»Man har ej sagt mig sant om dig, frände», sade Vagn, »ifall du ej är karl att så tämja mitt sinne, att jag kan intaga en god kamrats plats bland raske män. Nog skall du visa oss någon heder, eftersom vi kommit hit till er.»

Palnatoke yttrade till sine män:

»Synes det eder rådligt, att de tagas mot?»

»Fastän han aktar mig högst bland sine fränder», yttrade Bue, »tyckes mig dock rådligast, att han aldrig kommer hit in i borgen.»

»Vagn frände», sade Palnatoke; »mine män vilja mota dig — dina egne fränder lika ifrigt som de andre.»

»Det väntade jag mig icke af dig, Bue frände», utropade Vagn.

»Dock är jag saker till den meningen», svarade Bue.»Hvad säga Strut-Haralds söner?» sporde Vagn. Sigvalde genmälte:

»Vårt rena allvar skall du höra. Vi önska, att du aldrig måtte komma att stå i vår flock.»

»Hur gammal är du, frände?» frågade Palnatoke.

»Ej vill jag ljuga för dig», svarade Vagn; »jag är tolf år gammal.»

»Då har du icke våra lagar på din sida», sade Palnatoke, »ty du har på långt när icke den ålder inne, vi fastställt. Detta omöjliggör din härvaro.»

»Icke vill jag yrka på, att du bryter dina lagar», återtog Vagn, »men minst må de kallas brutna, om jag är jemgod med dem, som hunnit sina aderton vintrar eller flere.»

»Håll icke på denna begäran, frände», sade Palnatoke; »jag skall hellre sända dig till Björn i Bretland; och för vår skyldskaps skull skall jag gifva dig hälften af det rike, jag der eger.»

»Det är godt bjudet, men jag vill icke taga emot det», svarade Vagn.

»Hvad har du då i sinnet?» frågade Palnatoke.

»Det skall jag nu yppa», genmälte han; »jag bjuder Sigvalde, Strut-Haralds son, att komma med två skepp och hundra man ut ur borgen. Låtom oss så se till, hvem af oss först viker i strid eller går af med seger, och skall detta varda aftalet mellan oss, att I tagen emot mig och mine män, om Sigvaldes skara ryggar — i annat fall draga vi våra färde! Min utmaning ställer jag icke till honom med tamare ord än de här: jarlssonen Sigvalde må slåss med oss, om han är en oförsagd karl och har mera mannamod än en hona!»

»Hör du, Sigvalde, hvad Vagn säger», utbrast Palnatoke; »icke väljer han sina utmaningsord, och jag tänker, att I kommen att sättas på fullgodt prof. Enär han äskat ut dig så eftertryckligt, vill jag ej afråda dig från att lägga mot honom och vålla honom hvad men du förmår. Dock vill jag icke, att I dräpenVagn, min frände, om än han icke må synas eder så god att nappas med.»

***

Sigvalde och hans män klädde sig i rustningar och rodde med två skepp emot Vagn.

De drabbade strax hårdt tillhopa.

Vagn och hans kämpar läto ett så stridt stenregn falla, att de andre ej förmådde annat än skydda sig, och gaf detta dem tillräckligt att göra; de lågo långskepps. Så snart motkämparnes stenar tröto, behöfde de icke länge vänta på deras huggvapen. Det blef en huggstrid, och man slogs oförskräckt med svärden.

Omsider vardt det så, att Sigvalde lät sina skepp glida undan in emot land. Han ville der skaffa sig sten; men Vagn satte genast efter honom.

De möttes uppe i land, och Sigvalde nödgades vika.

Här stod ett vida skarpare slag än ute på sjön, och folket stupade i Sigvaldes fylking.

Palnatoke och de andre jomsvikingarne stodo uppe i kastellet och följde striden. Han tyckte sig nu se, hur den skulle ändas.

Han ropade till Sigvalde, att man skulle sluta slaget.

»Denna kamp skall det icke lyckas eder att härda ut», sade han; »mitt råd är, att vi taga emot Vagn och hans följe, änskönt han är yngre än hvad våra lagar bjuda. Efter min mening är det godt hopp om, att den mannen varder en ypperlig kämpe.»

Man gjorde, som Palnatoke bjöd; slaget slöts.

Borgporten uppläts, och Vagn och hans stallbröder togos in i förbundet.

Trettio af Sigvaldes män hade fallit men blott få af Vagns. Månge voro sårade.

Nu var Vagn i Jomsborg; och det är berättadt, att han der var en saktmodig man, och att ingen fans der så godsint

som han.*Ill. Jenny Nyström*Liksom de andre jomsvikingarne var han hvarje sommar ute i härnad, och Palnatoke satte honom till höfding öfver en stor skara. Fast han var ung till åren, var ingen i all ledung käckare eller dristigare än han. Bättre stridsmän gåfvos icke än han och hans stallbröder. Vagn var den oförvägnaste kämpe.

Alle jomsvikingar utförde fortfarande hvarje sommar många och ansenliga bragder, om an dessa icke här äro hvar för sig omtalade, och segrar vunno de öfver alla folk. Derför ville också ingen hafva ofrid med dem, om han kunde slippa; hellre gaf man sig med alla sina egodelar i deras våld. Hvart de kommo, drogo de fram så öfverdådigt, dem lyste, och deras rykte spred sig öfver verldens hela norra hälft. De höllos för mer än alla andre härmän.

Hvarje vinter voro de hemma i Jomsborg.

10.

Palnatokes död.

Nu hade Vagn i fyra somrar varit tillsamman med jomsvikingarne.

Kort tid efter det de återkommit hem den fjerde hösten, kände Palnatoke sig sjuk. Vagn var då femton år gammal.

När sjukdomen angripit Palnatoke, inbjödo jomsvikingarne konung Burislef till borgen.

Palnatoke sade till honom:

»Mig anar, herre, att jag icke skall få flere sjukdomar än denne; det synes sannolikt för min ålders skull. Min mening är, att en man må i mitt ställe koras till höfding här i Jomsborg och ombestyra de ärenden, jag hittills stått före.»

»Hvem tyckes dig bäst fallen till styresman?» sporde konungen.

»Månge äro här utmärkte i tapperhet», svarade Palnatoke, »och store kämpar, men jag tror dock, att dem brister något af det, som funnits hos mig — om än sjelfros kan synas eder skymta fram af mina ord! Bue och Vagn äro i krafter och idrottsfärdighet för mer än alla de andre och på allt vis ypperligt utrustade, men de hafva dock icke tillfyllest det skaplynne, jag tror böra tillkomma den, som här skall vara förstyre. Bue är ordkarg ochnågot sträfsint, och Vagn är äfven fåordig; men ingen är klokare än Sigvalde. Han har ock det bästa höfdingsskicket. Honom finner jag både för vettets och rådklokhetens skull mest duglig, att döma i de mål, som här kunna komma före.»

Konung Burislef svarade:

»Tidt hafva dina råd varit oss goda, och skall äfven detta, du nu gifvit, följas. Det torde gagna oss alle mest. När vi dertill nödgas befara, att vi icke länge få lyssna till råd af dig, äro vi dess mer skyldige att följa detta ditt sista. I dig hafva vi haft vårt fastaste stöd, och främmande folk ha efter din hitkomst mindre oroat vårt rike.»

Sigvalde var ej ovillig att varda Palnatokes efterträdare, och han åtog sig höfdingskapet efter dennes råd och konung Burislefs och alle jomsvikingars.

Palnatoke gaf sonsonen Vagn sitt rike i Bretland: tillsamman med Björn bretske skulle han ega och herska öfver det. Han bad jomsvikingarrie på allt sätt vårda sig om Vagn, och han sade dervid många fagra ord. Sålunda yppade han, att han höll sin frände mycket kär, och att det var honom värderikt, om Vagn bemöttes väl.

Ej länge derefter dog han, och alle kämparne funno förlusten stor, ty näppeligen gälde någon för hans jemlike i

den tiden.

11.

Sigvaldes svek mof konung Sven.

Efter Palnatokes död tog Sigvalde mot styrelsen i borgen. Desse män voro de förnämste höfdingarne der: Vagn Åkesson, Bue digre, Torkel höge och Sigurd kåpa.

När Sigvalde en kort tid styrt Jomsborg, brötos i någon mån de forna bruken, sådana de varit under Palnatokes dagar.

Qvinnor stannade qvar i borgen två eller tre nätter efter hvarandra. Männen blefvo borta längre tid än lagen tillstadde. Stundom timade slagsmål derinne och äfven enstaka dråp.

Sigvalde for en dag ifrån borgen. Han drog till konung Burislef.

Denne hade tre döttrar, som omnämnas i denna saga. Astrid hette den äldsta; hon var både klok och skön. Den andra var Gunnhild och den yngsta Gera; henne fick konung Olof Tryggvesson.

Då Sigvalde kommit till konungen, bjöd han denne välja mellan tveggehanda: antingen skulle han, Sigvalde, öfvergifva borgen och ej längre hålla den besatt, eller ock skulle konungen skänka honom sin dotter Astrid. Burislef svarade:»Jag hade tänkt att låta henne äkta en förnämare man än du, Sigvalde. Dock är mig din vistelse i borgen nödvändig, och skola vi nu alla tre tillsamman öfverlägga om, hvad oss synes gagneligast.»

Han sökte upp sin dotter Astrid och sporde henne, huru ett gifte med Sigvalde täcktes henne.

»Jag* vill», sade han, »att vi med klokskap klara detta mål — dock så, att icke Sigvalde drager sin kos ifrån Jomsborg, ty jag behöfver honom väl som värn för mitt rike.»

»Det förhåller sig så, fader», svarade Astrid, »att jag aldrig skulle kunna känna en lust att hafva Sigvalde — och dock skolen I icke visa honom bort med ens. För detta giftes vinnande skall han fullgöra något, som ej är så ringa just: han skall göra Venden fritt från pålagor, så att man aldrig mera här gäldar danakonungen skatt. Ett annat vilkor är, att han bringar hit konung Sven af Danmark — och det med ej större följe än att I kunnen hafva honom fullt i edert våldl Detta skall han först ha fullbordat, innan han kommer i samma bädd som jag.»

Konung Burislef meddelade Sigvalde dotterns svar, och han vardt mållös dervid. Han skönjde, att hvad hon äskade ej läte sig så lätt ske. Om en stund sade han:

»Det är ett såra hårdt prof, herre — huru skall jag få detta gjordt?»

»Ej känner jag rätt din klokskap och listighet, om du ej hittar på något råd!» svarade konungen.

Enär Sigvalde var begärlig efter giftet med Astrid, sade han sig till sist skola utföra, hvad hon fordrat. Han slöt med konungen ett oryggligt aftal, att allt skulle vara verkstäldt, innan den tredje julen gått in. Blefve detta icke fallet, vore deras aftal häfdt.

***

Samma vår drog Sigvalde ur landet med tre skepp och tre hundra man. Han seglade raka vägen till Seland.Då han landat, träffade han någre män, af hvilke han fick höra, att konung Sven befann sig med sexhundra man på ett gästabud uppe i land ej långt från stället, dit han kommit.

När han alltså tyckte sig hafva vunnit visshet om, hvar konungen vore att råka, lade han sina skepp vid ett näs, i hvars närhet inga andra farkoster funnos. Det låg heller icke långt från gården, som konungen med sine män

gästade.

Sigvalde lät skeppen vända framstammarne ut mot hafvet, och det ena bands vid bakstammen till det andra. Så höllos de alla tillsamman, och årorna lågo redo emellan årtullarne.

Han bjöd tjugo tillförlitlige män draga hän till konungen och säga, att Sigvalde ville råka honom.

»I skolen», tillade han, »bringa konung Sven från mig den helsningen, att han äfventyrar allt sitt rike och lifvet dertill, om han icke kommer. I hafven att meddela, det jag är mycket krank — nära min bane!»

Sändemännen träffade konungen och framförde sitt ärende.

Han bröt upp och drog strax ned till stranden med allt det folk, som med honom gästade gården.

Sigvalde höll sig då på det skepp, som låg längst ifrån land. Han var i sin säng och befann sig mycket illa.

När han såg folkskaran komma, sade han så lågt, att blott de män, som stodo honom närmast, kunde höra honom:

»Då trettio man kommit ut på skeppet, som ligger närmast land, skolen I draga upp bryggan och ropa: icke skall man tynga ned skeppen under oss eller trampa under fötterna sjuke män! Jag väntar, att konungen skrider före de andre. När han så med tjugo man nått det mellersta skeppet, skolen I draga dess brygga in, och då han är med tio följeslagar här ombord på mitt eget, må sista bryggan ryckas undan. Sedan skall jag nog hitta mig ett råd.»

Detta talade han med matt stämma, dock så, att hvarje ord kunde urskiljas.Konung Sven hade nu hunnit fram med sitt folk.

Han sporde, om Sigvalde låge magtlös, och det svarades, att hans krafter sjunkit mycket.

Konungen steg ut på det närmaste skeppet och gick sedan upp på det andra.

Sigvaldes folk gjorde i allo, hvad han bjudit dem.

När kungen till sist stod med sina tio män på hans eget skepp, frågade han, om Sigvalde ännu hade sitt mål i behåll; det genmältes, att han jemt upp kunde tala; krafterna vore nästan uttömda.

Sven gick bort i lyftingen, der Sigvalde låg. Han böjde sig ned och sporde, om hans ord kunde höras, och hvad tidender Sigvalde hade att förkunna, eftersom deras möte vore af sådan vigt.

»Luta eder ned till mig, herre», hviskade Sigvalde, »så kunnen I bättre förnimma, hvad jag säger, ty jag är så lågmält.»

Då konungen hukade sig ned emot Sigvalde, grep denne honom med begge händerna om midjan och höll honom orubbligt fast. Ej var han då så alldeles utan krafter.

Sedan ropade han så högt, att det hördes ut öfver alla skeppen:

»Dragen upp hvart enda ankare, gripen årorna och ron ifrån land så raskt, I förmån!»

Man gjorde så, och vinden var forlig.

Men de sexhundra konungsmännen stodo qvar uppe på land och sågo sin furstes bortfärd, ovisse om, hvad slikt underligt hade att betyda.

Konungen tog till orda:

»Hvad är det, Sigvalde? Vill du svika mig, eller hvad bär du i sinnet?

»Herre, icke aktar jag att svika eder», svarade han; »I skolen blott följa mig till Jomsborg, och jag skall visa eder all den heder, mig är möjlig. I varden välkommen hos oss; och när I sitten vid det gille, vi ärna reda till åt eder, fån I veta, hvarför dettaallt timat. Alla skola vi i underdånighet tjena eder och, såsom det höfves, gifva eder på allt sätt den största hyllest.»

Konungen förklarade sig skola hålla till godo med allt detta — sådan hans ställning nu var.

De seglade österut mot Venden, tills de nådde Jomsborg.

Sigvalde uppvaktade på allt vis konungen, såsom tillbörligt var, och jomsvikingarne tillrustade för honom ett gästabud.

Der sade Sigvalde honom, hvad orsak han haft att föra honom bort från hans land: å hans vägnar hade han friat till konung Burislefs dotter, en mägta fager, klok och i hvarje hänseende förträfflig mö.

»Detta har jag blott gjort af vänskap för eder, herre», sade han, »jag ville ej, att I gingen miste om ett så ypperligt gifte.»

Konung Sven sporde, hvad hon hette, mön, som han tillärnat honom.

»Qvinnan, som jag för eder giljat till», svarade han, »heter Gunnhild. Den andra af konungens döttrar heter Astrid; henne har jag fäst mig. Dock är Gunnhild i allt mycket för mer än systern. Nu skolen I, herre konung, sitta i ro här vid gästabudet i Jomsborg, medan jag drager till konung Burislef och för igenom både er och min sak. Raskt skolen I få vetskap om utgången, och skall den i allo varda för eder god!»

Sedan for Sigvalde till konung Burislef.

Han sade honom, att han nu kommit dit för att äkta dottern Astrid.

»Jag har fullgjort, hvad öfverenskommet var», förklarade han; »konung Sven dväljes i Jomsborg — i vårt våld!»

Då Burislef hörde, att danakonungen var fången, vardt han mycket glad och ville strax fara åstad till Jomsborg.

Men Sigvalde bad, att det måtte tillåtas honom sjelf att i allt döma emellan de båda konungarne.Burislef genmälte, att Sigvalde vid deras aftal lofvat att bringa konung Sven i *hans* händer — blott om detta och intet annat ville han höra en dom.

Då Sigvalde fått detta svar, förklarade han sig missnöjd med konungens oginhet.

»Allra helst som jag skall blifva eder svärson», utlät han sig.

Han sade vidare, att han ämnade låta kung Sven fara åter till sitt land, ifall Burislef afsloge hans nyss gjorda anhållan, samt att han ej mindre hade danakonungens väl för ögonen: han ville handla hedersamt mot ett så manstarkt folks mägtige furste, ty tillfogades honom någon nesa, skulle sådant draga mycket efter sig. Konung Sven hade dertill tillitsfullt lagt sin sak i hans händer.

»Och åligger det oss att hägna den så, att han varder tillfreds», utbrast han och tillade, att han verkstält, hvad lofvadt och aftaladt var, när danernas herre nu funnes i hans våld borta i Jomsborg. Han bad konung Burislef och hans dotter handla klokt.

Desse togo det beslut tillsamman, att Sigvalde skulle ensam få afgöra allt.

»Min mening är», sade han, »att stor vördnad må visas konung Sven af Danmark, ty intet annat varder oss till båtnad; i hvarje fall kommer han dock att känna sig missbelåten med den smälek, han måst lida — fast han icke är en så djupsinnig man! Nu har jag hittat utvägen: gifven honom, herre, med all ståt eder dotter Gunnhild till äkta och gören hans förd hit ärofull! Till gengäld skall han efterskänka eder alla utskylder och skatter, så att I aldrig mera kommen att lemna sådana ifrån edert rike. Jag skall medla emellan er båda och föra detta mål till ett lyckosamt slut.»

Konungen gaf sitt samtycke till, att Sigvalde afgjorde allt mellan honom och konung Sven.

Sedan vände Sigvalde med sitt följe åter till Jomsborg.

Sven sporde honom, hur saken gestaltat sig.

»Allt beror nu på eder allenast, herre», svarade han.

»Huruledes då?» frågade kungen.»På så vis», återtog Sigvalde, »att om I befrien Vendens konung från skatterna, gifter han sin dotter med eder. En större heder är det för eder begge, om han, er svärfader, ej är skattskyldig under

annan furste, ty de kungar aktas alltid ringare, som gälda skatt.»

Konungen stod tyst.

»Viljen I icke detta», fortsatte Sigvalde, »så hafven I att göra ett annat val. Jag skall då lemna eder i konung Burislefs händer.»

När Sven besinnade, att han var i Sigvaldes våld, fann han det bättre att foga sig än att tåla tvång af venderkonungen, ty denne var en heden man.

Bud sändes efter konung Burislef. Han kom till Jomsborg, och konungarne blefvo ense om, att den dom skulle stå fast, som Sigvalde afgåfve i målet mellan dem.

I begge furstarnes närvaro föreskref han förlikningen: konung Sven skulle få Gunnhild, Burislefs dotter, mot det, att han eftergaf Vendens skatter. Han skulle ock gifva Burislef sin syster Tyra till brud. Konung Harald Gormsson hade skänkt denna sin dotter stora jordagods i Jutland — dem skulle Gunnhild hafva såsom brudgåfva; men den egendom, som *hon* fått af sin fader Burislef i Venden, skulle varda Tyras!

Så fort denna dom sagts fram, vardt bröllopssammankomst beramad, och skulle båda bröllopen stå samtidigt.

När tiden var inne, foro jomsvikingarne till gästabudet, och konung Sven följde med.

Det var ett i allo mägta ståtligt gille, så att man sagt, att ett ypperligare aldrig hållits i Venden.

Det berättas, att första qvällen, man satt till bröllops, hade brudarna sin plats å högbänken. De sutto i så sida hufvuddukar, att man knappast kunde skönja deras anleten.

Men nästa morgon hade de hufvuden obetäckta och voro då mycket muntra.

Konung Sven betraktade nu nogsamt deras ansigtsdrag, tyhan hade ej sett någon af dem förrän vid denna högtid. Han kände blott af Sigvaldes utsago deras fagring och höfviskhet.

Konungen fann icke systrarna så, som denne skildrat dem, ty qvinnan, som han, den räfven, nu egde, syntes honom vara på allt vis den bästa. Dock var han så storsinnad, att han lät intet märkas utan vände allt, som han kunde, på denna färd till glädje och heder för sig.

När gästabudet lyktats, seglade han bort med sin husfru Gunnhild. Han hade trettio skepp, lastade med mycket gods, många kostbarheter och vackert manskap.

Han kom åter till sitt rike Danmark, och allt hans folk välkomnade honom gladt.

12.

Vid Strut-Haralds Graföl.

Jomsvikingarne foro hem till Jomsborg.

Der skedde numera mången afvikelse från lagarne, sådana de hållits under jarl Palnatokes tid.

Vikingarne aktgåfvo på detta, men de voro dock alle ännu någon tid i sämja tillsamman, utan att något märkligt timade.

Då spordes från Danmark den tidningen, att Sigvaldes och Torkel höges fader Strut-Harald var död. Deras broder Hemming var ännu ung till åren, och konung Sven fann sig derför förpligtigad att rusta till arfölet efter jarlen, så vida dennes båda andre söner ej komme hem.

Tillsamman med sina visaste män Öfvervägde nu Sven, på hvad sätt han skulle skaffa sig upprättelse af Sigvalde.

Han sände bud till bröderna i Jomsborg, att de måtte komma till grafölet; der skulle de alle träffas, göra gillet tillhopa och så sörja för anordningen, att det blefve allra som hedersammast.

Jomsvikingarne rådplägade sinsemellan, och månge menade, att konung Sven Söm-Åsason nu ämnade hämnas den sidvördnad, som visats honom, och de misstänkte, att hans vänskap till Sigvaldeej vore så djup efter allt det, som timat mellan dem. Det syntes dem föga rådligt att fara till gilles, så vida de icke toge med sig så stor härskara, att Sven ej kunde hafva någon magt öfver dem.

Bröderna Sigvalde och Torkel sände Sven den helsningen tillbaka, att de vore att vänta vid faderns arföl. De bådo honom i allo tillreda gästabudet samt taga af deras egendom, hvad han funne för godt.

Konung Sven lät gillet göras präktigt; han bjöd dit gäster i stor mängd och bland dem månge, som förstodo sig på mångt och mycket: dessa bryggde en stark och rusande dryck.

När tiden var inne att färdas till grafölet, bröto jomsvikingarne upp med allt sitt yppersta manskap.

Man är icke ense om, med huru stor flotta de denna gång dragit ut ur Jomsborg. Månge mena, att de haft med sig hälften af borgens hela besättning på halftannat hundra skepp, men somlige säga, att de seglat med sextio långskepp, alla öfvermåttan stora; så säger Sämund den vise. Manskapet var väl utvaldt, blott sådant, som syntes dem mest dugande i strid.

Jomsvikingame styrde rakt på Seland.

Konung Sven var redan kommen till gillet; allt var färdigt, och gäster voro samlade i ansenlig myckenhet.

Det var vid vinterns början.

Sven bjöd jomsvikingarnes höfdingar plats i den hall, hvari han sjelf satt. Här stod gillet ståtligast både för de utsökt frejdade mäns skull, som här voro tillstädes, och för de lysande anordningarnes.

Sigvalde satt på fotsteget framför högsätet, såsom bruket bjöd, när arföl hölls.

Der skulle han sitta, tills den första minnesbägaren vardt drucken.

Man har berättat, att jomsvikingame drucko under gillets första afton våldsamt, och drycken verkade starkt på dem. Dem bragtes ock blott sådan, som var mest rusande.När konung Sven förnam, att de voro på väg att blifva dödsdruckne, ty de pratade mycket och voro muntra och drogo sig icke för att säga, hvad de eljes skulle hafva hållit inne med, då tog han till orda:

»Mägta stor är gästernas mängd härinne, och månge äro vidt berömde män. Jag ville nu bedja eder företaga något, som kunde varda oss alle till skämtan och glädje.»

»Detta är väl taladt, konung», sade Sigvalde; »slikt kunde också väntas af eder. Men oss synes bäst, att I begynnen, ty vi hafve alle att med huldskap följa eder, höge herre!»

»Jag vet», svarade Sven, »det hafva skett, att män högtidligen afgifvit löften, sig sjelfve till gamman och ros. Mig lyster att fresta den leken, ty jag håller före, att I, jomsvikingar, som ären så store män, i all frejd större än andre kämpar å verldens hela norra hälft, skolen för visso i slik skämtan komma fram med mycket, som är mägta märkligt; och skall det visa sig, att I i detta som i allt annat stån vida öfver andre män. Troligt är, att man länge skall hafva edra löften i minne och prisa dem. Dock vill jag icke vägra att sjelf begynna denna gamman.»

Konung Sven fortsatte:

»Det löftet gör jag, att innan trenne vintrar äro lidne, skall jag hafva fört min här vesterut till England och äfven bort derifrån; och skall då konung Adalråd antingen vara fallen eller jagad ur landet och hans välde vara i mina händer. Nu eger du att tala, Sigvalde!»

»Det skall jag ock, herre», sade han.

Man bar till honom ett väldigt dryckeshorn. Han stod upp, tog emot det och talade:

»Jag gör det löftet, att jag, förrän den tredje vintern gått, skall draga till Norge och der fara jarl Håkan härjande till mötes. Ej skall jag vända om, innan jag dräpt jarlen eller drifvit honom dädan; eller ock skall jag sjelf till sist blifva liggande qvar der »

Han drack ut hornet.»Nu går det bra», sade konung Sven; »det löftet var vackert gifvet.»

Han ledde Sigvalde upp i högsätet.

Sedan sade han sig vänta, att denne som manligast skulle utföra hvad han nu lofvat; dertill borde han ju ock löna norrmännen för mycken fiendskap.

Konung Sven tog åter till orda:

»Nu är ordningen din, Torkel höge! Hvad löfte gifver du? Nödigt är, att du låter det blifva dråpligt.»

»Jag lofvar», svarade Torkel, »att följa min broder Sigvalde. Slåss han på sjön med jarl Håkan, så skall jag ej fly, innan jag sett bakstammen på hans skepp, eller årorna äro i färd med att flytta det undan; men håller han slag på land, skall jag icke flykta, så länge han sjelf är i fylkingen, och jag ännu kan skönja hans banér framför mig.»

»De der voro stolta ord», utbrast konungen, »och nog skall du göra, som du sagt, så ädel och käck som du är! Nu tale du, Bue digre! Alle veta vi, att du månde låta något karlavulet höras, ty du är i sanning befunnen vara den förträffligaste kämpe.»

Bue sade:

»Mitt löfte lyder: till Norge skall jag segla med Sigvalde och följa honom på denna färd, så långt som min mandom räcker, och icke skall jag rygga för jarl Håkan, förr än de, som stå upprätte af våre män, äro färre än de fallne — nej, stanna skall jag i alla fall, så länge Sigvalde håller stånd.»

»Det gick, som jag förmodade», sade konungen; »ditt löfte vardt manhaftigt. Det stämmer samman med allt ditt skick i öfrigt. Sigurd kåpa! Nu vilja vi lyssna till, hvad du har att säga.»

»Fort är mitt löfte gifvet», sade Sigurd; »jag skall vara min broder Bue digre följaktig, så länge han drager anden, och ej fly, förrän lifvet lemnat honom, om ödet så vill.»

»Af dig väntade jag mig», inföll konungen, »att du skulle vilja det samma som din broder Bue. Vagn Åkesson! Mycketlyster det oss att höra dina löftesord, ty I fränder hafven genom flera ättled varit utmärkte kämpar, och äfven du är en baddare i oförskräckthet och annan mandom.»

Vagn svarade:

»Jag lofvar att segla till Norge med min frände Bue den digre och vara på denna härfärd vid hans sida utan att vika, så länge han går fram och är i lifve. Till detta mitt löfte lägger jag ett nytt: jag skall, innan den tredje julen brutit in, hafva hvilat i bädden hos Ingeborg, Torkel leras dotter österut i Viken, och hafva dräpt honom sjelf.»

Björn bretske var äfven med bland jomsvikingarne. Han var Vagn Åkessons synnerlige stallbroder, ty de styrde begge Bretland tillsamman efter Palnatokes död.

Konung Sven sporde:

»Hvad löfte gör du, Björn bretske?»

»Jag följer», svarade han, »min fosterson Vagn Åkesson så, som jag har förstånd och mod till.»

Dessa löften afgåfvo Jomsvikingarne mest af rusighet och hänförelse.

De drucko häftigt, och all den kraftigaste drycken bragtes dem.

Sedan gingo männen att sofva.

Sigvalde lade sig hos sin husfru Astrid och somnade, så snart han kommit i sängen.

Då han sofvit en stund, väckte Astrid honom och frågade, om han droge sig till minnes det löfte, han gjort om

aftonen.

Han sade sig icke minnas något som helst löfte.

»På det sättet kan du icke slippa ifrån det, efter hvad jag förmår att se», fortsatte hon; »nu tarfvas dig både vett och råd.»

Hon sade honom, hvad han lofvat.

»Hvad hjelpmedel gifvas nu?» sporde han; »du är alltid så rådig.»

»Ej vet jag det nu», svarade hon, »men något råd vill jagdock ge. När I i morgon satt eder vid dryckesborden, kommer konung Sven att spörja eder, om I hafven edra löften i minne. Du skall då genmäla: drucken man är *annan* man; drycken var mig för stark; hade jag ej varit rusig, så hade jag icke gått ifrån mitt vett! Sedan skall du fråga konungen, hvad han vill bistå dig med, på det du måtte kunna göra denna fard, och du skall låtsa, som om du trodde, att all din räddning nu funnes hos honom allenast, ty han inbillar sig, att han med detta har hämnats på dig och fått seger öfver dig. Fråga honom vidare, huru många skepp han vill hugna dig med till tåget. Upptager han ditt spörsmål vänligt men likväl icke ger något besked om, huru många skepp han vill afstå, då skall du ställa dig enträgen och bedja, att han strax måtte säga dig, hvad han kan gifva. Säg, att du behöfver mycket folk, ty Håkan jarl skall möta dig med stora härmassor. Du måste, Sigvalde, *strax* låta honom gifva dig visshet om, hvad hjelp han vill lemna dig, ty jag tror, att han minst drager sig för att lofva dig en sådan, så länge han ännu icke vet, *om* färden kommer att företagas. Är denna väl en gång fullt besluten, så varder enligt min mening konung Svens bistånd ringa, ty han månde icke vilja hålla någon af eder, dig eller jarl Håkan, undan från dödshugget. Helst såge han, att I begge gåfven hvarandra döden.»

Allt gick så, som Astrid gissat.

När man följande dagen börjat dricka i hallen, frågade konung Sven, om jomsvikingarne hölle i minnet sina löften, dem de låtit höras om natten, och Sigvalde svarade honom med alla de ord, Astrid lagt honom på läppen; han sporde, hvad hjelp konungen ville gifva honom.

Till sist vardt det så, att konungen lofvade honom tjugo skepp till resan.

»Den handräckningen är god att få af en och annan mägtig bonde, men icke är den kunglig», sade Sigvalde.

Konungen inföll något vresigt: »Hvad begär du då?»»Det kan jag fort säga», svarade han, »sextio skepp, alla präktigt utrustade med män och vapen.»

»Alla desse skepp», återtog konungen, »skola vara utstyrda enligt din åstundan, så snart I viljen gifva eder i väg.»

»Detta är vackert och manligt bjudet, såsom man också af eder kunde vänta», sade Sigvalde; »sätten nu äfven edert löfte i verket lika ädelt, som I hafven lofvat det! Så snart detta gille ändats, skall jag låta hemta alla skeppen, på det färden icke måtte försinkas.»

Konung Sven teg. Han satt en stund tvekande. Sedan sade han:

»Det skall ske, som du önskar, Sigvalde. Dock går allt detta något hurtigare än jag tänkt mig.»

»Större utsigt är, att denna vår föresats varder spord till Norge, ifall man sölar med färden», menade Sigvalde.

Han sade sig hafva bättre förväntan om seger, derest intet rykte om hären ginge före densamma.

Det berättas, att Tova, Strut-Haralds dotter, yttrade till sin husbonde Sigurd kåpa:

»Nu månde du draga med på detta tåg, såsom du beslutat. Jag beder dig väl fullgöra, hvad du lofvat, och varda din broder Bue en god följesman — må du lemna ett fagert beröm efter dig! Mitt löfte gifver jag dig, att ingen man skall hvila i min säng, så länge jag hör dig vara i lifve.»

Sedan vände hon sig till Bue:

»Här äro två män, som jag vill gifva dig med på resan. Den ene heter Håvard och kallas den huggande; den andre

heter Åslak holmskalle. Desse kämpar skänker jag dig, enär jag håller af dig, och ärligt vill jag tillstå, att jag gerna hade velat varit gift med dig — hellre än med honom, jag nu eger!»

Bue tog emot männen och bad henne hafva tack för dem.

Desse begge män hade af Tovas bröder tagits till fånga under ett härnadståg i österled. Hon fick dem till tjenareoch skosvenner. De voro präktiga karlar, kampdugtige och okuflige.

Bue gaf Holmskalle strax åt sin frände Vagn, men Håvard tog han till sig.

Jomsvikingarne sutto vid gästabudet den tid ut, de från början bestämt.

Sedan bröto de upp.

De drogo bort för att med danakonungens bistånd rusta sig till härnadståget emot Norges rike.

13.

Jomsvikingarne härja i Norge.

När jomsvikingarne gjort allt det redo, som de ämnade taga med sig, foro de från Danmark med, såsom man sagt, ett hundra storskepp, men somlige mena, att de haft sjuttio till.

Skeppen voro lastade med utsökta dyrbarheter, förträfflige kämpar och allsköns vapen, sköldar och goda härkläder.

De förnämste höfdingarne voro: Sigvalde, Bue den digre och Vagn Åkesson.

Så gåfvo de sig till hafs.

De fingo god vind och kommo till Viken i Norge.

Det var sent på dagen.

Oförvarandes kommo de för alla, ty intet hade sports om deras färd, förrän de nu voro framme.

De styrde upp till staden Tunsberg. Der landade de vid midnatt.

När de kommit in i köpstaden, plundrade de den helt och hållet. Med eld och vapen föllo de våldsamt öfver invånarne, togo all egendom, de kunde lägga hand på, och dråpo folket. Månge, som endast sårades, fingo snart sitt banehugg.Enär staden mest var byggd af trä, brann den raskt. Vikingarne hejdade sig icke, förrän den låg i aska.

Så noggrant dråpo de, att icke ett menniskobarn kom ur den staden lefvande.

Derefter vände de om till sina skepp och seglade norrut längs kusten.

Om deras härnad är intet förtaldt, förrän de alle på en gång nådde Jädern. Skeppen fingo de alla godt i hamn.

Detta var om julnatten.

Landstigningen skedde hastigt. Hären fördelades i stora flockar, de der hvar för sig skulle härja i bygden. Den var stor och folkrik.

Den mest ansedde mannen der hette Germund. Han var Håkan jarls länderman, ung till åren och mycket aktad af jarlen; han var högste styresman på Jädern och skötte sin syssla å jarlens vägnar.

Jomsvikingarne sköflade strax i den närmaste bygden hvar enda gård, som var i deras väg; och innevånarne vaknade ej vid en god dröm, när härbergena lågade, och en väpnad här kom rusande öfver dem.

Germund vaknade vid denna ofrid liksom de andra, hvilka sofvo med honom i huset.

Tillsamman med någre män flydde han upp på ett loft, der han trodde sig kunna göra det långvarigaste motståndet.

Så snart vikingarne vordo varse hans flykt, trängde månge fram till loftet och höggo med kraft och fart upp det. Germund såg, att de icke här kunde värja sig.

Han hoppade ifrån loftet och kom stående ned på gatan.

Vagn Åkesson stod der i närheten. Han högg till honom, och hugget tog af handen ofvan handleden. Den föll i gatan, men Germund kom undan och lopp till skogs.

En stor gullring hade följt med handen. Vagn tog den upp och gömde den.Då Germund nått in i skogen, stannade han på en plats, hvarifrån han kunde urskilja männens röster, ty det syntes honom fåvitskt att icke kunna berätta, hvilke denna härs höfdingar voro — helst som han sjelf fått sig ett sådant märke.

Af de ord och rop, han hörde, vardt han viss om, att det var jomsvikingarne, som kommit dit. Han fick äfven veta, hvem som gifvit honom hugget.

Jomsvikingarne höllo vakt, på det ingen måtte slippa ut ur bygden. En och annan, som sökte smyga sig bort, vardt strax nedhuggen eller motad tillbaka in i elden. Den gafs af det ena huset åt det andra.

Omsider hade vikingarne bränt ned hela bygden med allt det folk, der bott.

Ingen slapp undan utom denne ende, nyss nämnde Germund.

Han strök in i skogar och snår, och det säges, att han i tre dygn ströfvat ute i ödemarker, innan han nådde en bygd.

Här gaf han sig strax i samtal med folket och togs mycket gästvänligt mot, så snart man fått veta, hvem han var.

Han drog vidare, tills han fick spörja, hvar jarl Håkan och sonen Erik voro på gästning.

De uppehöllo sig på gården Skugge.

Mannen, som höll gästabudet, hette Erling. Han var jarlens länderman.

Det var sent på dagen, då Germund hann fram till Skugge.

Han gick strax in i dryckeshallen, trädde hän till jarlen, som satt vid bordet, och helsade honom.

Han tog väl emot helsningen och sporde efter tidender.

»Stora tidender har jag att förkunna», svarade Germund.

»Goda skola de vara, och godt skola de bringa», sade jarlen.

»Nog kommer jag med tidender, men de äro onda och dertill sanna», återtog Germund. »Jag skall mäla eder ett stridsbud: en stor här har fallit in i landet; den drager fram med gruflig ofrid och våldsverkan och gör edert rike den argaste skada —det är daner, som kommit! Jag tror dem hafva i sinnet att så färdas fram, till dess de träffat eder.»

Jarlen utropade i vrede:

»Detta budskap är en nedrig lögn! För länge sedan skulle allt Norges rike hafva legat öde, om danerna här härjat hvarje gång, I förtalt det. Ej skall man höra upp med att ljuga krigsrykten här i landet, förrän någon blifvit hängd för dem! Det skall också ske.»

Erik vände sig till sin fader.

»Tala icke så, herre», sade han, »ty denne sagesman far icke med osanning — han är ingen lögnare.»

»Känner du honom», sporde jarlen, »eftersom du så här tager dig af hans sak och värnar honom?»

»Jag håller före», svarade sonen, »att det är Germund, som kommit hit, eder länderman söderut från Jädern. Ofta har han tagit vänligare emot oss, än vi nu taga mot honom.»

»Icke kände jag igen honom», sade jarlen. »Må han åter komma hit fram och tala!»

Germund trädde ånyo hän till jarlen.

»Hvem är du?» sporde denne.

Germund sade sitt namn.

»Jag vet», fortsatte jarlen, »att du säger sant. Men hvem för an denna stora här?»

»Sigvalde heter den ene höfdingen», svarade han; »de andre äro Bue den digre och Vagn Åkesson. Jag bär äfven ett märke såsom bevis på, att jag icke ljuger.»

Han visade upp sin stympade arm.

»Det anar mig», fortsatte han, »att innan få veckor förlidit, skolen I och många andre medgifva, att hvad jag sagt är sanning.»

Han sade sig kunna besanna sina ord med ännu flera sår, som han hade.»Hårdt och ömkansvärdt har man handskats med dig», utbrast jarlen; »känner du något till, hvem som gifvit dig detta sår och huggit din hand af?»

»Jag slöt mig till, hvem mannen var», svarade han, »af de ord, man sade, när han tog upp ringen, som följde med handen. Rikare vardt du nu, Vagn Åkesson, ropade man. Deraf tyckte jag mig kunna veta, att det varit han, som huggit till mig. Jag fick ock utrönt, att desse härmän kallades jomsvikingar.»

Ill. Jenny NyströmGravyr J. C.

»Nog blifva vi snart riktigt kloke på dessa tidender», utbrast jarlen. »Sant att säga, skulle jag sist hafva korat desse män och denna här till mine motståndare, om jag fått göra ett val bland alla dem, jag i verlden känner. Nu torde här tarfvas både visa råd och käckhet.»

Han lät dryckesborden skyndsamt tagas bort och gick till det härberge, han skulle sofva i.Så led natten.

Nästa morgon sände jarlen någre män norrut till Lade att der bringa sonen Sven detta budskap om örlig samt bjuda honom se till, att folket som snabbast samlade sig ifrån hela Trondhjem; han skulle ock med män och vapen utrusta hvarje skepp, han kunde erhålla.

Jarl Håkan grubblade tillsamman med sina klokaste rådgifvare mycket öfver, hvad beslut man nu hade att fatta.

Hans första råd var, att vårdkasar skulle tändas, budkaflar sändas ut och folkhopar gifva sig i väg åt alla håll. Han bjöd en hvar att draga åstad, som vågade värja sig och sitt gods.

Sjelf bröt han genast upp från gästabudet med det manskap, han vunnit.

Han tågade in i Römsdalen. Sedan samlade han folk både i Nord- och Södermöre. Ländermannen Erling sände han söderut till Rogaland att der draga ihop härflockar. Han affardade bud till alla de vänner, han hade i landet, att de skulle sluta sig till honom. Jemväl lät han bud gå till de män, han låg i osämja med; han bad dem komma till sig och helsade dem, att han nu ville förlikas med hvar och en, som blott gjorde honom följe, hade han ock förbrutit sig aldrig så svårt; han förläte den man allt, som blott räckte honom en hjelp.

Hans son Erik for norrut igenom Nömdalen och öfverallt omkring på öarna längs kusten.

Då han var i Hamarsundet, hände sig, att sex skepp kommo honom till mötes.

Den man, som förde an folket, hette Torkel och benämndes midlång. Han var en väldig viking, svår att handskas med. Med jarlen låg han i skarp delo, ty han hade föröfvat många illgerningar och gjort riket mycken skada både med dråp och rån. Ofta hade Håkan sändt manskap mot honom för att få honom ur lifve, men alltid hade han kommit undan.

Då Erik stött på honom i sundet, tog han så till orda:»Vill du, Torkel, draga med ditt folk till min fader och i strid gifva honom din hjelp, så skall han förlika sig med dig. *Gerna* torde han det göra!»

»Villig är jag att på så vis köpa mig frid», svarade Torkel midlång, »ifall du, Erik, går i god för, att detta också blifver verklighet, när jag råkar fader din.»

»Det gör jag», sade Erik.

Torkel slog strax följe med Erik och skaffade sig dermed frid hos jarlen.

Med Erik seglade han fram till det ställe, Håkan bestämt till mötesplats för sig och sönerna.

Här träffade de alle tillsamman, jarl Håkan, Erik och Sven.

Det var vid den ö i Södermöre, som heter Had.

Hit samlades hela hären, och månge ländermän voro i jarlens följe.

Håkan och hans söner hade tillsamman tre hundra skepp, men många af dem voro icke synnerligen stora.

De lade dem alla in i den vik, som kallas Hjörungavåg. Sedan höllo de rådplägning.

Här låg nu hela flottan.

***

Om joms vikingarne har man att förtälja, att de fortsatte sin färd norrut längs kusten.

De foro icke fridsamt fram. De rånade och dräpte. Hela härad och byar brände de ned till kallt kol, och ideligen gjorde de strandhugg.

Långt upp i norr ströko de på sådant vis längs landet; och intet motstånd funno de, ty när de, som bodde fjerran från bygderna, fingo spörja deras framfart, samlade de sig i stora flockar, och alla, som voro unga och stridbare, drogo bort till Håkan jarl; medan de innebyggare, som härnaden nådde, flydde hän tillödemarker och skogar, somlige upp på fjellen, andre ut till skären.

Sålunda räddade sig alle, som det kunde, undan vikingarne och bidade landshären.

Omsider vordo alla bygderna utmed hafvet lagda öde — ifrån Jädern i söder och norrut helt till Stad.

Jomsvikingarne hade nemligen nu hunnit till Ulfvasundet och voro framme vid Stad.

Ännu hade de ej fatt någon säker nys om jarl Håkan, lika litet som han om dem.

De seglade förbi Stad sex sjömil norrut. Der var vanskligt att komma fram; hvarken funnos hamnar uppe vid kusten eller öar att landa vid.

De nådde till sist hamnen vid Häröarna. Dit lupo de in med hela flottan.

Nu ville de skaffa sig några lifsmedel, och Vagn Åkesson for på ett långskepp bort till ön Had.

Han visste ej, att jarlen låg med sitt folk i viken ej långt derifrån.

Han lade till vid ön och steg i land med sine män i akt att der göra ett strandhugg, ifall det vore möjligt. De träffade en man, som dref sex kor och tolf getter framför sig. Vagn sade till sine följeslagar:

»Tagen getterna och korna, slagten dem och forslen dem ut på vårt skepp!»

»Hvem är han, som befaller öfver det här folket?» frågade bonden.

»Han heter Vagn Åkesson», svarade männen.

»I så fall tyckes mig», återtog bonden, »som om tillfälle till en större slagt skulle finnas för eder — och det ej så långt härifrån. Icke sköten I eder på rätt härmansvis i ett främmadt land, hvilket I fjerranfrån sökt, hur oöfverträfflige I än ären och lystne efter att på denna härfärd öka eder ära — I tagen kidoch kalfvar, getter och

nöt, svin och får; men ros vunnen I, om I läten boskapen vara och i stället togen tag i björnen, som nu nästan sitter fast i snaran, blott I gripen till!»

Vagn sporde mannen efter hans namn. Han sade sig heta Ulf.

»Om hvilken björn ordar du», frågade sedan Vagn, »som det vore oss en sådan lycka att fånga?»

»Om den samme», genmälte han, »som inom kort skall sluka eder alla, ifall I icke nu fån honom fatt.»

»Säg oss de goda och sanna tidender, vi behöfva veta», bad Vagn; »vi skola löna dig väl. Om du känner något till jarl Håkans förehafvanden, och du säger oss sanningen, så skall du fa behålla både dina getter och kor.»

Ulf svarade:

»Vare sig I viljen löna mig väl eller icke alls, skall jag likväl säga eder, hvar Håkan jarl i går låg med ett enda skepp — han låg här innanför ön Had i Hjörungavågen. I kunnen nog strax få honom dräpt, ifall I viljen; han bidar der ännu på sine män. Underligt finner jag det, att han utan en större styrka gifver sig så der oförsigtigt åstad. Troligast är, att han nu är sin död nära. Han har för visso icke sport till eder; eljes låge han icke så.»

»Du skall ha friköpt all din boskap och dig sjelf med», sade Vagn, »om det är sant, hvad du säger. Följ oss nu ombord på skeppet och lotsa oss fram till jarlen!»

»Sådant höfves mig icke», genmälte bonden, »då vill jag hellre slåss med jarlen, ty det anstår mig bättre. Dock skall jag säga eder vägen, så att I sjelfve kunnen hitta till Hjörungavåg.»

»Visst skall du fara med oss», förklarade Vagn, »vare sig det behagar dig eller icke.»

Ulf steg ombord med Vagn och de andre. Det var tidigt på dagen. De styrde strax hän till Häröarna och sade Sigvalde och alla jomsvikingarne dessa tidender.Genast gjorde man sig fullt stridsfärdig, som om man skulle draga till den hårdaste kamp; man ville finna sig beredd på, att allt ej aflupe så lätt, som Ulf låtit förstå.

Så snart flottan var segelklar, blåstes det till anfall för hela hären, och skeppen ströko in längs ön Had.

Det var svag östanvind. En rök af brinnande mossa dref emot dem; snart kom en ny och så en tredje, som icke var den mattaste. Sigvalde utbrast:

»Denna rök månde visa, att en härsmakt kan väntas ligga i närheten. Måhända Håkan jarl ej har ett så fåtaligt följe, som man sagt oss.»

Främst seglade Bue digre, dernäst Vagn och sist Sigvalde, en hvar med sitt folk.

Så nådde de Hjörungavåg vid öns norra ända.

Nu misstänkte bonden Ulf, att skeppen, som lågo der, skulle synas vikingarne något flera än hvad han omförmält.

Så fort skeppen började visa sig för dem, som styrde främst, sprang han öfverbord och dök i djupet. Han ärnade simma till land, ty han ville ej bida lönen för sina upplysningar; men Vagn, som såg hans hopp, fick lust att gifva honom den; och han slungade sitt spjut efter honom. Det for i Ulfs midja, så att han strax lät lifvet.

Så skildes han och Vagn.

Jomsvikingarne rodde in i Hjörungavåg.

Med ens sågo de hela viken besatt af skepp. Här träffade de omsider jarl Håkan, som de letat efter; han låg här ej med ett skepp, ej med två — svarare voro de öfver trehundra: snäckor, långskepp och handelsskepp, ja, hvarje flytande högbordad skuta, som han mägtat anskaffa. Och alla skeppen voro lastade med folk, vapen och sten.

Jemte jarlen voro sönerne Erik, Sven, Sigurd och Erling härens främste män; en hvar af dem styrde sitt skepp.Inför deras åsyn lade nu jomsvikingarne plötsligt hela sin flotta i slagordning.

Bugten af Hjörungavåg vetter åt öster och dess mynning åt vester. Ute i viken höja sig trenne stenar, den ene

något större än de båda andre. De kallas Hjörungarne, och har viken fatt af dem sitt namn. Midt inne i den ligger ett skär, från hvilket det åt alla håll är lika långt till land, både inefter bugten och utmed de begge stränderna. Norr om Hjörungavåg ligger ön Primsignd, söder om den ön Hörund; innanför denna breder sig Hörundsfjärden.

Jomsvikingarne ordnade sig sålunda till striden: Sigvalde lade sitt skepp i midten af fylkingen; närmast honom höll sig på styrbordssida hans broder Torkel höge; Bue digre och brodern Sigurd befunno sig i fylkingens norra arm, Vagn Åkesson och hans fosterfader Björn bretske i dess södra.

Emot dem alla gjorde nu jarlen och hans söner sin flotta slagfärdig. Det faststäldes, att tre skeppshöfdingar skulle strida emot en hvar af desse kämpar; ty så mycket manstarkare voro norrmännen enligt denna sagas mening. Dock säger biskop Bjarne i den dråpa, han diktat om jomsvikingarne, att fem af jarlens män stodo emot en dansk man, och flere äro de, som instämma med honom.

Man bestämde, emot hvilkendera af joms vikingarnes höfdingar en hvar skeppsförare skulle upptaga striden.

Sjelf skulle jarl Håkan segla fritt omkring. Han hade att stärka och stödja alla fylkingarna.

Det är förtaldt, att fyra isländske män varit med jarlen.

Den ene bland dem var Sköldmö-Ejnar, hans skald.

Numera stod han ej så högt i heder hos Håkan som tillförene.

En gång talade han om, att han ämnade löpa ifrån jarl Håkans flock och till Sigvaldes och qvad så detta:

»Ljöd min sång om jarlen: Hjelten landet hägnarÄn, när andre slumra — Ångrar nu jag dråpan. Goda gullet spara Gode kungar icke: Skald, der jag har sjungit, Skattats mer än pengar!»

»Jag skall till sist ändock draga till Sigvalde», utbrast han och sprang från Håkans skepp upp på bryggan. Han låtsade, som om han ville vandra vidare. Så rask var han dock ej i gången, ty han ville se, huru jarlen tedde sig.

Uppe på bryggan qvad han denna visa:

»Finnom jarl, som gerna Gifver ulfvar föda: Sköldens sken från Sigvalds Skepp låt mäktigt flamma! Skall den skätteödarn Skald ej från sig kasta, När jag fursten finner — Fort till skeppen hastom!»

Nu fick jarlen se, att Sköldmö-Ejnar stod i beredskap att rymma undan. Han kallade på honom och bad honom komma hän till sig.

Ejnar vände om.

Sedan hemtade Håkan två skålar, dem han egde. De voro gjorda af luttradt silfver och helt och hållet förgylda. Med dem följde tvenne vigter, den ena af gull, den andra af silfver; på båda var en mansbild inskuren. De kallades lotter.

Sådana egde man ofta i forntiden, och i dem dolde sig en hemlig kraft.

Jarlen brukade dem vid hvarje tillfälle, då något vigtigt var å förde. Han plägade då lägga dem i skålarne, sedan han bestämt, hvad hvar och en skulle betyda. Kom den lotten upp,han önskade, välte sig den andre om och låg aldrig lugn i skålen; deraf vardt en stark klang.

Dessa klenoder gaf jarlen Ejnar samt bad honom vara glad.

Han stannade qvar och sprang icke bort mera.

Af detta fick Ejnar ett tillnamn. Han kallades skålglam.

De öfriga isländingarne voro Vigfus Viga-Glumsson, Tord vensterhand och Torlef skuma, son af Torkel rike från Myrarne vesterut i Dyrafjärden.

Det berättas, att Torlef skuma drog till skogs och högg sig en väldig klubba af en knotig trästam. Sedan gick han hän, der kockarne redde till maten, svedde klubban lätt och härdade så knottrorna.

Han vandrade ned till skeppen och mötte jarl Erik, i hvars följe var Ejnar skålglam. När jarlen såg denna ansenliga klubba, som Torlef hade i handen, sporde han:

»Hvad vill du med den der digre knölpåken, du bär på?»

Torlef svarade således:

»I handen jag har, För hufvun gjord, Store benbrytarn, Sigvaldes ofärd, Vikingars ve, Värnet för Håkan. Skall ekeklubban, Om jag lefver, Icke varda Vänlig mot daner!»

Derpå gick jarl Erik med sine isländingar ombord på sitt skepp och rodde ut till flottan.

14.

Slaget i hjörungavåg.

Fylkingarne stötte samman, och en hetsig strid började. Ingen behöfde någon maning att gå fram.

Det var före soluppgången.

Först slogs man med stenar. Månge sköto med låsbågar och handbågar. Somlige slungade spjut och klufna stockar, och snart stupade folk på norrmännens skepp.

Då jarlarne Håkan och Sven drabbat ihop med Sigvalde, hölls det å båda sidor godt stånd. Ingen lät sitt skepp vika.

Kampen mellan jarl Erik och Vagn var äfven jemn.

Men Bue och brodern Sigurd trängde fram med kraft, och Bue högg dryga hugg, så att det tycktes dem, som stredo emot honom, bäst att hålla sig på afstånd. De läto skeppen sacka, och Bue gjorde ett stort veck i jarlafylkingen.

Nu vardt der ett starkt ropande, och lurarne ljödo våldsamt.

Detta uppmärksammade jarl Erik. Han seglade ditåt på eget skepp, och brodern Sven följde honom på sitt; de styrde emot Bue.

Det vardt en rasande träffning, och för modlös man var det ledt att vara der inombords på skeppen. Jarlarne fingo fylkingen rät igen, men det var också allt.

Under tiden kämpade Håkan allena med Sigvalde.Då hördes ett högljudt skri från Vagns kämpar. Erik rodde tillbaka.

Vagn hade våldsamt sprängt dennes flotta. Han hade brutit sig igenom den och rifvit upp hela fylkingsarmen.

Då Erik vardt varse detta, lade han sitt skepp Jernbarden långskepps emot Vagn, och de slogos ånyo.

Det är en allmän mening, att hetsigare slag ej hållits.

Med ens sprungo Vagn och Åslak holmskalle upp på Jernbarden och fram på dess däck. De följde hvar sin sida, och huggande trängde de fram, så att allt vek för dem.

Åslak var stark och skallig. Ingen hjelm hade han på hufvudet; med naken hjessa bröt han sig väg i vimlet. Fastän huggen föllo på hans skalle, vardt der icke mera bett än om man klappat den med ett hvalfiskben.

Vädret var godt, och solen sken varm. Månge togo sina kläder af och buro endast rustningarna.

Åslak och Vagn fälde män i mängd, och jarl Erik eggade ifrigt sitt folk. Då tog Vigfus Viga-Glumsson från

Jernbardens däck upp ett stort städ, mot hvilket han nyss nitat fast sitt lossnade svärdshjalte, och dref det i Åslaks hufvud, så att dess spets sjönk ned deri. Han föll strax och var död.

Vagn gick längs andra skeppsbordet och drap i ursinne norrmän. Torlef skuma sprang fram och slog till honom med ekklubban. Slaget kom i hjelmen, och var så väldigt, att den remnade. Vagn vacklade tillbaka, men i det samma stack han svärdet i Torlef, tog ett språng öfver bord och stod på sitt eget skepp samt kämpade med käckhet.

Jarlen lät Jernbarden glida undan, ty Vagn och Holmskalle hade nästan rodt det skeppet ända fram till masten.

Håkan jarl hade under tiden lagt i land med hela sin här.

Nu vardt hvila i kampen, och jarlen och hans söner träffades åter alle.

»Jag tror mig se», sade Håkan, »att striden börjat taga enför oss vansklig vändning. Alltid har jag tänkt mig en kamp med desse män mägta mödosam — nu har jag fått visshet derom. Icke skall det gå oss väl, om vi ej fatta ett godt beslut. Sjelf stiger jag i land, men I skolen här vid skeppen akta under tiden på, om de lägga fram till anfall.»

Jarlen trädde med någre män upp på ön Primsignd.

Han gick in i en skog. Här lade han sig ned på knä och gjorde bön, vänd emot norr. Han anropade sin skyddsgudinna Torgerd Hördabrud, men hon ville ej lyssna till bönorden. Hon var vred. Mångahanda ting bjöd han henne såsom offer, men hon ville icke taga emot dem. Allt hopp syntes honom ute.

Så långt gick det, att han lofvade henne menniskooffer, men ännu vardt hon ogunstig.

Omsider bjöd han henne sin egen son Erling, sju år gammal och en mycket förhoppningsfull sven.

Honom ville hon hafva. Jarlen sände efter pilten och lemnade honom i trälen Skafte karks händer. Denne tog honom bort med sig och gjorde honom skada.

Sedan drog Harald åter till skeppen. På nytt eggade han sine män.

»Nu vet jag för visst», utropade han, »att seger varder oss förunnad. Gån nu än bättre fram, ty jag har bönfallit de båda systrarna Torgerd och Irpa om segern!»

Han steg ombord på sitt skepp. Ånyo gjorde de sig stridsfärdige. De rodde fram till anfall, och åter tog den mest förbittrade kamp vid.

Då började vädret tjockna i norr. En dunkel och dyster sky drog upp ur hafvet. Hastigt höjde den sig hel öfver viken.

Det var vid tretiden om eftermiddagen.

Snart täckte skyn himmelen, och en stark hagelby följde. Det syntes folket, som om både blixtar och åskskrällar blandade sig deri.

Alla joms vikingarne måste kämpa emot vinden.Detta oväder drog fram med så stora under, att somlige män ej förmådde mera än hålla sig upprätte. Och de, som förut tagit kläderna af sig för hettans skull, började nu att frysa; dock skötte de kampen tadelfritt.

Då jomsvikingarne slungade stenar och vapen eller kastade sina spjut, dref vädret det alltsamman tillbaka emot dem, och dermed följde ock ovännernas vapenskurar.

Bues följesven Håvard huggande var den förste, som såg Hördabrud på jarl Håkans flotta. Sedan skönjdes hon af många andre, äfven af dem, som ej mägtade se spökelser.

Då vädret saktat sig litet, sågo de, huru en pil flög ut från hvarje finger på trollet och tog, hvar enda en, fäste i någon man.

Detta förtaldes Sigvalde.

»Ej tyckes mig, att vi slåss med menniskor allenast i dag», utbrast han. »Dock är det nödigt, att en hvar visar den mandom, han förmår!

Då hagelbyn något mildrade sig, anropade jarlen för andra gången Torgerd och påminde henne om, huru stort offer han gifvit.

För andra gången bröt ovädret löst men nu vida större och stridigare.

Så snart skurarne begynte, såg Håvard huggande två qvinnor stå på Håkan jarls skepp. De hade samma åtbörder begge.

Sigvalde ropade:

»Bort vill jag fly — följe mig alla mine män! Icke gjorde vi löfte att slåss emot trollen. Nu är det värre än nyss, ty vi hafva tvenne trollqvinnor emot oss.»

Han löste sina skepp från flottan och ropade till Bue och Vagn, att äfven de skulle flykta undan.

Vagn bad honom draga ensam sina färde som den fegaste niding.

Under denna oro sprang vikingen Torkel midlång ifrån sitt skepp upp på Bues och högg till honom — detta gjorde han i en enda handvändning.Han högg af honom läppen och hela hakan, så att tänderna röko ur hufvudet. Och Bue sade:

»Värre skall det nu tyckas den danska mön på Bornholm att kyssa oss.»

Han högg emot Torkel, och som däcket var halt af blod, föll denne upp emot sköldbommen, när han ville afvärja hugget. Det råkade honom i midjan och skar honom mot skeppsbordet sönder i två delar.

Strax derefter tog Bue den digre sina båda gullkistor, en i hvar hand, och ropade högt:

»Öfver bord, alle Bues män!»

Han sprang i hafvet med kistorna.

Nu drog Sigvalde sig ur flottfylkingen, och Vagn qvad denna visa:

»Sigvalde har under huggen Hållit i dag oss alle, Nu med fart den fege Flyktar hem till Danmark. Fort till fagra husfruns Famn han hinna längtar. Ned i sjön från skeppsbord Sjönk den tappre Bue.»

Sigvalde hade blifvit kall under ovädret. Han sprang hän till årorna för att ro sig varm, och en annan man satte sig vid styret.

Vagn slungade sitt spjut. Det tog i den, som styrde, och nitade honom fast vid skeppsbordet, ty Vagn trodde, att den mannen var Sigvalde.

Torkel höge drog sig ur striden, så snart brodern Sigvalde rott undan. Det gjorde ock Sigurd kåpa, när hans broder Bue sprungit öfver bord.

Båda menade sig nu hafva uppfylt löftena, de gjort.

Med tjugofyra skepp vände de hem till Danmark.Om Vagn och hans kämpar har man att förtälja, att de ånyo värjde sig käckt. De män, som ännu voro vapenföre, gingo alle upp på hans eget långskepp. Jarl Erik och många andre höfdingar anföllo det, öch striden vardt åter mägta het.

Men det gick så, som ordstäfvet säger: intet förmår man mot öfvermagt.

Så grundlig manspillan blef det på Vagns långskepp, att icke flere än åttio man der stodo lefvande qvar. De värnade ännu lyftingen.

Då föll natten så mörk på, att man icke såg att kämpa mer.

Jarl Håkan lät rycka bort alla årorna från de rödda skeppen.

Sedan rodde han med sine män till land, ty för nattmörkrets skull kunde de ej syna skeppen och se, hos huru månge af männen hopp om lif funnes qvar.

I land spände de tälten öfver sig — dem tycktes, att de nu kunde rosa sig af vunnen seger!

Jarlen lät taga haglet och väga det. Hvarje hagelkorn vägde ett öre, och jarlen fann de båda trollsystrarnas magt ansenlig.

Derefter förbundos männens sår, och nästan ingen fans, som ej hade sådana.

Jarlen sjelf och hans frände Gudbrand den hvite af Dalarne höllo vakt om natten.

Gudbrand var en klok och mägtig man. Näst sine söner älskade jarlen honom mest.

Vagn Åkesson och Björn bretske öfverlade med hvarandra, hvad utväg de nu skulle söka. Vagn menade, att de antingen skulle stanna der på skeppet, tills det dagades, och värja sig, så länge de det förmådde —

»eller ock», sade han, »fara in till land och göra Håkans här allt hvad ondt vi kunna.»

De funno på det rådet att taga masten och årorna och med dem fortskaffa sig vidare.Tillsamman voro de åttio man, som sökte att på träna leta sig i mörkret in till land.

De kommo hän till ett skär och trodde, att de nått fastlandet.

Mycket utmattade vore de, och tio män dogo der af köld och sår. Af de sjuttio, som ännu lefde, voro månge magtlöse af sårnaderna och ännu mera af nattkylan.

De förmådde icke den gången färdas längre.

***

Så fort Bue hoppat i hafvet, och Sigvalde och de andre flyktat, hade hagelskurar, ljungeldar och tordön stannat af, och luften hade blifvit lugn och skyfri men mycket kall.

Vagn och hans följeslagar blefvo qvar på skäret, tills dagen kom, och det vardt ljust.

15.

Efter slaget.

Under natten hörde jarlens män, hur en bågsträng klang.

En pil kom susande från det skepp, Bue egt. Den for in under armen på jarl Håkans frände, Gudbrand den hvite af Dalarne, och han föll strax liflös ned. Jarlen och många andre funno förlusten mycket stor, då de sågo en så dugande man som Gudbrand död.

De bonade om hans lik, såsom tidens sed var.

Erik gick om natten ut ur sitt tält. Då vardt han varse en man, som stod vid dörren. Han sporde, hvem det vore.

»Hvi är du så blek som en död man?» frågade han.

Det var isländingen Torlef skuma.

»Se kan jag, att du är din bane nära», fortfor Erik. »Hvad fattas dig?»

»Jag är ej så säker på, om icke Vagn Åkessons svärdsklinga rörde litet vid mig i går», svarade han, »när jag gaf honom klubbslaget.»

»Ute på Island har fader din haft klen lycka såsom din skyddsande, om du nu skall dö — en så karsk kämpe!»Derefter segnade Torlef ned och dog strax.

Många andre af jarl Hakans män gåfvo den natten upp andan för sina sårs skull.

Så snart dagen bräckt, drogo jarlen och hans folk ut att undersöka skeppen. De kommo till det, som varit Bues; mannen, som skjutit af pilen, tycktes dem väl värd allt ondt.

De funno der blott en enda man lefvande. Det var Håvard huggande, han, som varit Bues följesven. Han var svårt stympad: båda benen voro afhuggna ofvan knäna.

Sven Håkansson och Torkel lera gingo hän till honom. Han sporde:

»Kom någon sändning här från skeppet bort till er å land i natt?»

»Visst kom det en», svarades; »kom den kanske från dig?»

»Ej vill jag dölja», sade han, »att det var jag, som sände eder pilen. Stod någon i vägen för den, eller fick någon skada af den?»

Man sade, att den, som pilen tog i, fick bane.

»Hvem tog den i?» frågade han.

»Gudbrand den hvite af Dalarne», svarade man.

»Ja, ja», sade Håvard, »så fick icke *det* ske, som jag helst önskat, ty skottet hade jag tillärnat jarlen. Dock är jag tillfreds med, att *någon* föll för det, som I ogerna velat mista!»

»Intet är här att betänka sig på», sade Torkel lera; »dräpen fort denne man!»

Torkel högg till honom, och många andre sprungo fram och sargade honom, tills lifvet flydde.

Derefter foro de åter i land och förtalde Håkan, hvem de fält. De sade sig hafva förstått af hans ord, att manhaftighet icke fattats honom.

Nu fingo de se, huru ute på skäret en mängd män sutto tillsamman.Håkan bjöd sitt folk fara ut till dem och bringa honom hvarenda en; han sade sig vilja sjelf råda öfver deras lif.

Jarlens män gingo ombord på ett skepp och rodde ut till skäret. De fleste af dem, som sutto här, voro så medtagne af sår och köld, att de ej mägtade värja sig. Ingen gjorde heller motvärn.

De togo Vagn och alle hans följeslagar till fånga och förde dem hän till jarlen. Han lät leda dem alle upp i land. Deras händer snoddes fast på ryggen, och de blefvo alle skoningslöst hopbundne vid ett rep.

Skafte kark och andre trälar höllo tag i repet och vaktade dem.

Derefter gingo jarlen och hans följe bort för att njuta sin måltid. De ärnade senare på dagen i godt mak hugga ned dessa fjettrade jomsvikingar.

Innan de satte sig ned att dricka och äta, vordo vikingarnes skepp med all laddningen förda till land. Godset blef buret samman för att delas, och jarlen och hans kämpar skiftade sinsemellan både det och vapnen.

De tyckte sig hafva vunnit ett vackert byte och dertill en stor seger; några jomsvikingar hade de fångat, månge hade de dräpt, och alla de andre hade gifvit sig på flykten.

Då de blifvit mätte, gingo de ut ur tälten. De vandrade bort till vikingarne, der de sutto fängslade vid repet.

Torkel lera vardt utsedd att gifva dem alla banehugget.

Först gaf man sig i samtal med dem. Man ville veta, om de verkligen voro så katige män, som ryktet sagt; men jomsvikingarne gåfvo dem intet svar, så vidt man känner.

Några af dem, som voro svårt sårade, löstes från repet, och trälarne snodde upp deras hår på käppar.

Sedan leddes trenne fram för att halshuggas.

Torkel lera högg hufvudet af dem alle. Derpå vände han sig mot sina stallbröder.»Har jag under detta skiftat utseende något?» frågade han; »ty det säges, att sådant plägar hända de fleste, medan de äro sysselsatte med att slå lifvet af tre män efter hvarandra.»

Håkan jarl svarade:

»Medan du högg, skönjde vi ingen skiftning i dina drag; dock syntes oss ditt utseende redan ändradt dessförinnan.»

Derefter framfördes den fjerde svårt sargade mannen; och en käpp virades i hans hår.

Torkel sporde, huru det syntes honom att dö.

»Det synes mig godt; mig går det, som det gått fader min — äfven jag skall dö», svarade han.

Torkel högg ned honom, och slöt han så sitt lif.

Den femte mannen befriades derpå från repet. Torkel frågade honom, huru det kändes att dö.

»Ej hade jag vår jomsvikingalag i godt minne», genmälte han, »ifall jag talade något rädslans ord, eller jag darrade för min död, ty hvarje menniska skall en gång lemna lifvet.»

Torkel högg af hans hufvud.

Nu bjöd jarlen, att han skulle tillspörja en hvar, innan han dråpes, hvad intryck döden gjorde på honom. Man menade, att det icke sagts för mycket om deras manhaftighet, ifall de nu icke grufvade sig, och det syntes alle en stor gamman att få höra deras utsagor, vare sig dessa uppenbarade någon dödsfruktan eller ej.

Den sjette mannen leddes fram, och en käpp snoddes i hans hår.

»Hur finner du döden?» sporde Torkel.

»Godt synes det mig att dö med ära», svarade han, »men du skall lefva med skam.»

Denne mans ord behagade icke Torkel. Han lät honom ej länge vänta på banehugget, ty sjelf ville han ej invänta flere ord af honom.Den sjunde vikingen lösgjordes ur repet. Torkel gaf honom samma fråga som nyss de andre.

»Jag tycker mycket om döden», genmälte han; »och kommer den mig nu mägta lägligt. Jag vill nemligen, att du hugger hufvudet af mig, så fort du formår, ty vi jomsvikingar hafva talat med hvarandra om, huruvida en man vet något till sig, när hufvudet mycket hastigt slagits af honom. Här håller jag en täljknif. Den skall jag räcka emot dig, om jag eger något medvetande; i annat fall skall den glida mig ur handen. Men sätt fart i hugget, så att det, vi ordat om, för den skull må kunna utrönas. Haf nu till bevis det, som jag sagt!»

Torkel högg så flinkt till mannen, att hufvudet rök af bålen. Det är berättadt, att knifven strax föll ur hans hand, såsom väntas kunde.

Sedan fick den åttonde jomsvikingen framträda, och Torkel stälde till honom sin vanliga fråga.

»Härlig finner jag min död», sade han.

När hans hår svepts om käppen, utbrast han:

»Gumse, gumse!»

»Hvi kommer dig detta på tungan?» sporde Torkel.

»Derför att här icke finnas af det slaget för många åt alla de får, I jarlsmän i går ropaden på, när I känden såren svida.» Texten har här en ordlek, som är grundad på ljudlikheten mellan stammen *á* (= *au*, såsom den nu höres) i ordet *ar*, får, och utropsordet *á,* ännu i danskan bevaradt som *au*.

Då trädde Erik fram och sade:

»Vill du hafva nåd, gode kämpe?»

»Råder *du* för sådan, eller hvem bjuder den?» frågade mannen.

»Den bjuder, som har magt till det — Erik, son af jarl Håkan», svarade denne.

»Då vill jag taga emot nåd», sade han.Erik tog till sig denne jomsviking och förklarade, att han för visso vore en präktig man.

Den nionde mannen vardt löst. Torkel sporde:

»Hvad förnimmer du nu sannfärdigtvis, när du skall lemna ifvet?»

»Godt kännes det att dö», sade han; »men jag vill, att du medgifver, att jag icke slagtas som ett får. Jag skall sitta lugn, om du blott hugger mig rakt i ansigtet. Lägg då nogsamt märke till, om jag blinkar något, ty vi jomsvikingar hafva ofta sagt, att vi ej skulle rycka till för slikt.»

Torkel samtyckte. Han stälde sig framför honom.

Lugn satt han för hugget, som tog honom i ansigtet.

Man såg honom icke blinka; alls ingen skiftning i dragen lät han ses, utom då döden for honom i ögonen; såsom det ofta sker, när en man gifver upp anden.

Den tionde vikingen lösgjordes. På Torkels fråga gaf han det svaret, att döden tycktes honom ljuf. Han tillade:

»En pil jag mig gjorde åt jarlen i våras — *det* var mig gladt som detta är nu.» Och han log till.

»Hugg nu, hugg strax», sade han.

Jarl Erik frågade honom:

»Äskar du nåd, dråplige kämpe?»

»Ja, herre», svarade han.

Äfven den mannen tog Erik upp i sitt följe.

Den elfte fången togs ifrån repet.

Sedan han sagt sig med glädje möta sin död, tillade han:

»Jag önskar, att du gifver mig rådrum att göra mitt tarf. Denne viking var vän i anletet och reslig till växten.Om en stund stod han åter framför Torkel lera och yttrade:

»Som sant kan det dock sägas, att månget går på annat vis än man tänkt sig. Jag hade väntat mig komma i bädd hos Tora Skagesdotter, jarl Håkans husfru.»

Jarlen utropade:

»Dräp fort denne man! Han har länge haft ondt i sinnet.»

Torkel högg hufvudet af honom.

Derpå framfördes den tolfte. Han var en fulländadt fager man, ung att se. Han hade ett stort hår, gult som silke, och lockarne föllo ned på hans axlar.

Torkel gjorde honom sin vanliga fråga, och han sade sig vara vid godt mod.

»Min mest frejdade tid», fortfor han, »har jag lefvat, och jag håller ej lifvet kärt, när sådane män som dessa här nyss lemnat det. Dock vill jag, att du gör mig den tjensten att ej låta trälar leda mig till döden, utan en man, som ej är sämre karl än du — en slik är väl ej vansklig att här finna! Må han hålla fast om mitt hår och rycka hufvudet från bålen, så att håret icke arder blodigt, ty jag har länge varit aktsam om det. Hugg hufvudet af mig så raskt, du kan!»

En af jarlens hirdmän fick i uppdrag att föra denne unge man till döden, och man menade sig ej behöfva sno någon käpp i hans hår.

Hirdmannen fattade tag i det, vecklade det om sina händer och höll honom så under hugget.

Torkel svängde svärdet hårdt i akt att gifva ynglingen bane, men då denne hörde hugget hvina, kastade han sig åt sidan och drog mannen, som höll i håret, in under svärdet, så att det tog hans båda armar af vid armbågsvecken.

Den unge mannen sprang upp, riste på hufvudet och brast ut i ett löje:

»Hvem hade händerna i mitt hår? I hållen länge på, när I huggen!»Då tog Håkan jarl till orda:

»Detta var ett stort missöde; gripen genast denne man och dräpen honom! Han har vållat oss skada nog. Nu vill jag, att alla, som ännu äro i lifve, må som hastigast dödas, ty desse kämpar äro så hårdsinte och så svåre att handskas med, att vi ingalunda förmå taga oss till vara för dem. För mycket har icke ryktet haft att säga om deras mandom och oförsagdhet.»

Erik jarl inföll:

»Jag skulle, fader, först vilja veta, hvilke männen äro, innan de dräpas. Hvad heter du, unge man?»

»Jag heter Sven», svarade han.

»Hvems son är du, eller af hvad ätt är du?»

»Bue digre hette min fader», sade han; »han var son af Vesete på Bornholm. Jag är dansk till ätten.»

»Troligast är», genmälte Erik, »att man icke ljugit för dig om ditt fäderne. Vill du hafva nåd»?

»Hvem annan skulle hellre vilja ha den!» utbrast han.

»Hur gammal man är du?» sporde jarlen.

»Detta blir mitt adertonde år», sade han, »ifall jag öfverlefver det helt och hållet.»

»Du skall visst lefva längre, om jag får råda», förklarade Erik.

Han gaf honom nåd och lät honom taga plats i sina egne mäns trupp.

Då sade Torkel lera:

»Skola alla desse män hafva frid, som dräpt våra vänner och fränder inför ögonen på oss? Dermed göra vi nu ingen nytta.»

»Har du icke», svarade Erik, »förrän nu vetat, att jag eger mera magt än du?»»Ej vet jag, hvad du tänker på, Erik», inföll jarl Håkan, »när du låter denne man slippa undan, som vållat oss sådan skam och vi fått så stor skada af. Men ej vill jag slåss med dig om honom. Den här gången kommer du att råda.»

Han bjöd Torkel lera att hastigt hugga ned de andre.

»Det skall icke ske», förklarade Erik, »förrän jag först talat med dem, ty jag viil veta, hvilke de äro, som ännu lefva.»

I samma stund togs den trettonde mannen från repet. Detta hade vecklat sig om hans fot, så att han dock var något, fjettrad.

Han var ung och ståtlig till växten, mycket fager och käck att se.

»Hur synes det dig att dö?» sporde Torkel honom.

»Godt skulle det tyckas mig», svarade han, »om jag blott haft mitt löfte fullgjordt.»

»Hvad är ditt namn?» frågade Erik.

»Mitt namn är Vagn», återtog han, »och jag är son af Åke Palnatokesson på Fyn.»

»Hvad löfte har du gifvit, Vagn?» sporde Erik.

»Det löftet gaf jag», svarade han, »att om jag komme till Norge, skulle jag hvila när Ingeborg, dottern af Torkel lera, och det utan hans och alla hennes andre fränders vilja och råd, men Torkel sjelf skulle jag dräpa. Mycket misshagar det mig, ifall jag skall dö, innan jag fått detta uträttadt.»

»Jag skall ombestyra, att du aldrig det får», utbrast Torkel och sprang i våldsam fart in på honom. Han högg till med begge händer.

Vagn for undan i repet och snafvade framstupa vid Torkels fötter, ty det var blodigt och halt ikring honom. Torkel högg fram öfver honom, och hugget tog i linan, bet den sönder, och Vagn vardt lös.Torkel snublade, då han högg miste, och föll; svärdet hven ur hans hand.

Men Vagn låg ej länge, efter det han vardt fri. Han for raskt upp och grep vapnet. Han lyfte det upp, svängde det med mycken styrka och högg Torkel lera tvärs öfver axlarna. Han skar honom itu, och svärdet tog fäste i marken. *Ill. Jenny Nyström Gravyr J. C.*Så lät Torkel lera sitt lif.

»Nu har jag uppfylt det ena af mina löften», sade Vagn, »och har dermed hämnats någre af mine män. *Nu* tyckes det mig strax bättre att dö än nyss.»

»Låt ej denne man länge leka lös», sade Håkan jarl, »tagen och dräpen honom, ty stor manspillan har han vållat oss.»

»Icke skall han här på stället dräpas före mig», inföll Erik. »Jag vill taga honom i mitt värn. Så härlig höfding skall man icke döda.»

»Med den saken behöfver alltså icke jag befatta mig, när du ändock ensam vill råda, frände», sade jarl Håkan.

»Vagn är en ståtlig man, och näppeligen gifves det hans like», fortfor Erik, »Torkel hade att vänta just det, som nu vederfarits honom. Spådom är den vises gissning — du såg ju sjelf i dag, hur dödsstämning hvilade öfver hans drag.»

Han tog äfven Vagn upp i sitt följe, och denne var dermed utom all fara.

»Erik», sade Vagn, »jag vill ej få lifvet till skänks af dig, om du ej gifver alle dem af mine män nåd, som ännu lefva. I annat fall skola jag och de fara en och samma färd.»

»Jag vill först tala något med dem», sade Erik; »dock afslår jag icke det, du begär.»

Han gick hän till Björn bretske och sporde honom om hans namn.

»Jag heter Björn», sade han.

»Är du den Björn, som med sådan hurtighet hemtade din man ut ur kung Svens hall?»

»Icke vet jag, om jag gjorde det med hurtighet», genmälte han, »men bort kom jag med honom.»

»Hvad förmådde dig till denna färd, du gamle man — skalligoch hvit som en fiskmåsunge?» fortsatte Erik. »Som sannast kan man säga, att allt strå vill sticka oss norrmän. Vill du nu hafva nåd af mig, fastän det icke är dig så ärofullt att lefva? Du synes mig icke vara något byte att fälla, en så gammal gubbe.»

»Jag vill taga emot lifvet», svarade han, »ifall min fosterson Vagn får behålla sitt.»

»Det får han», sade Erik, »om jag kan råda. Det *skall* jag också!»

Erik gick bort till sin fader och förklarade, att han ville, det alla ännu lefvande jomsvikingar skulle få nåd.

Håkan jarl svarade, att så skulle ske, som sonen ville.

Lifvet skänktes Vagn och alle hans män, och frid gjordes mellan jarl Håkan och jomsvikingarne; försäkran om trygghet till lif och lem gafs dem.

Jarlen bestämde, att Björn bretske skulle taga sig bostad på den gård, som Hallsten käringbane egt.

Det är sagdt, att sex af jarl Håkans ländermän fallit i denna strid; två vordo dräpte, när den lyktats: Gudbrand den hvite och Torkel lera.

Vagn drog med Erik jarlsson österut till Viken och stannade der tillsamman med honom en tid.

Samma afton, han landat, gick han i bädd hos Ingeborg, Torkel leras dotter.

Han blef i Viken vintern öfver. När det vårades, gjorde han sina skepp segelklara. Det berättas, att Erik skänkt honom tre välrustade långskepp, och skildes de omsider såsom goda vänner.

Vagn gick till hafs och seglade ned till Danmark, hem till sina gårdar på Fyn. Dem förestod han länge sedan.

Han förde Ingeborg med sig från Viken, och hon vardt sedermera hans husfru.I de flesta hänseenden var han en ypperlig höfding. Han var en förträfflig, för högsinthet frejdad man. Mera än andra var han i allo storslagen, och månge stormän stamma ifrån honom.

Han herskade öfver Fyn, så länge han lefde, och hans jemnlike i dåd och idrotter har aldrig i allt Danmarks rike blifvit född.

Björn bretske for om våren hem till Bretland. Dess höfding var han till sin död. Han ansågs som en frejdstor och mägta kampduglig man.

Intet är förtaldt om Sven Buessons öden, sedan han kommit åter till Danmark.

Om Sigvalde berättas det, att han efter sin flykt ur striden icke lade till någonstädes, förrän han nådde Danmark.

Han drog till sitt fädernegods på Seland, der Astrid, hans husfru, var förstyre.

Så snart hon sport sin husbondes ankomst, rustade hon till ett gästabud för honom.

Der hade man till skämtan att förtälja om striderna i Hjörungavåg; en hvar sade, hvad han hört och sett.

Husfrun Astrid var glad öfver mannens hemkomst. Hon redde till ett bad och bad honom löga sig.

»Och vet jag», sade hon, »att det efter en så lång färd som från Norge och hit nu är tid för dig att feja de sår, du fått i kampen.»

Sigvalde gick i bad, och Astrid betjenade honom sjelf. Hon gned honom.

Medan han satt i badet, sade hon:

»Några af jomsvikingarne hafva allt haft flera rispor på buken än du, och tyckes mig den här bälgen mest lämplig att gömma hvetemjöl i.»

»Hända kan det ännu under mitt lif», svarade han, »att duicke får skäl att rosa norrmännens seger. Tänk efter, om du då skall bli bättre tillfreds!»

Mera är icke förtaldt om deras samtal.

Sigvalde satt någon tid som herre öfver Seland. Han var en stor höfding och en klok man, som aldrig rätt ansågs vara sådan han syntes.

Om honom finnas berättelser rundt om i sagorna.

Hans son hette Gyrd och var en väldig viking.

Sigurd kåpa for äfven hem till Danmark och tog emot sitt arf efter fadern Vesete på Bornholm. Han herskade der i lång tid och gälde for en tapper man.

Månge män stamma från honom och husfrun Tova. Deras samlif var godt.

Hans broder Torkel höge var både en klok och en manhaftig kämpe. Det kom ofta i dagen.

Håkan jarl var icke aktsam om sig. Han började både af öfvermod och snikenhet att varda hård emot folket. Han lät starkt förtryck tynga både mägtige och svage; och månge kallade honom Håkan den onde.

Han rådde öfver Norge blott en vinter, efter det han kämpat mot jomsvikingarne i Hjörungavåg.

Hans lif fick det slut, att trälen Kark skar halsen af honom.

Ejnar skåleglam drog till Island. Hans lif lyktades i Borgarfjärden, der han drunknade.

De öar, till hvilka hans vigtskålar drefvo, kallades sedan Skålöarna.

Tord vensterhand var den, som först bragte dem på land. Han hade mist sin högra hand i striden. Efter sin faders död bodde han i Alvidra på Island, och en stor ätt leder anorna från honom.Vigfus Viga-Glumsson gaf sig ock till Island. Han var den förste, som der förtalde alla dessa tidender.

Här lyktas jomsvikingarnes saga.

Bevare Gud i evighet honom, som skref och berättade den, och alla dem, som lyssnat till den.

Amen.

Ill. Jenny NyströmGravyr J. C.

HERVARS OCH HEDREKS SAGA

Hervars och Hedreks saga *Ill. Jenny NyströmGravyr J. C.*

1.

Bersärken Arngrims anor.

Här börjar sagan om konung Hedrek den vise.

Det förtäljes, att i forntiden kallades Finnmarkens norra del Jotunhem. Landet söderut, det som ligger emellan Jotunhem och Hålågaland, benämndes Ymesland.

Vida kring i Jotunhem bodde resar; någre voro blott halfresar. I denna tid försiggick en mägtig sammanblandning af folken, ty resarne togo sig qvinnor från Ymesland.Konungen i Jotunhem hette Gudmund. Han var en ifrig gudadyrkare. Grund hette hans gård och häradet, hvari den låg, Glasesvall. Han var vis och mägtig. Med sine män lefde han i många mansåldrar, och hedningarnes tro är, att Odödlighetens åker ligger i hans rike: från en hvar, som dit kommer, vika krankhet och ålderdom, och han kan icke dö.

Efter Gudmunds död gaf folket honom sin dyrkan och kallade honom sin gud.

Hövund hette hans son, en vettig och framsynt man. Han dömde i alla de mål, som kommo före i de tillgränsande landen. Vrång dom fälde han aldrig, och ingen dristade sig att bryta emot hans domar.

Härgrim hette en rese och bergsbo; från Ymesland röfvade han Åma Ymesdotter. Hon vardt hans hustru. Deras son var Härgrim halftroll. Han bortförde från Jotunhem Agn alfaspränge och äktade henne sedan.

Deras son var Grim. Hon var Starkad Ålekämpes trolofvade. Åtta armar hade denne. Han var på färd norrut kring Elivågor, när hon vardt bortröfvad.

Då han åter kommit hem, drap han Härgrim halftroll i en holmgång. Agn borrade ett svärd igenom sig, ty hon ville icke varda Starkads maka.

Han tog derefter ur Alfhem konung Alfs dotter Alfhild, men Tor drap honom sedan, och Alfhild for tillbaks till sina fränder.

Agns son Grim dvaldes hos henne, till dess han drog ut på vikingatåg och vardt en väldig härman.

Han äktade Starkad Ålekämpes dotter Böggerd.

På den ö vid Hålågaland, som heter Bolm, tog han sig bostad, och vardt kallad Ögrim Bolm. Hans son med Böggerd var bersärken Arngrim, som sedan bodde på Bolm och var en mägta fräjdad man.

2.

Arngrims söner.

En konung hette Segerlame. Det är förtaldt, att han var Odens son. Hans son hette Svaverlame.

Denne tog riket i arf efter sin fader. Han var den störste härman.

Då konungen en dag red ut på jagt, vardt han skild från sitt följe och blef i solnedgången varse en väldig sten och bredvid den tvenne dvärgar. Med sitt runsirade kortsvärd vigde han dem qvar der utanför stenen; och de bådo honom bestämma, hvad lösen de skulle lemna för sitt lif.

»Hvad heten I?» sporde konungen.

Den ene kallade sig Dvalen, den andre Dulen. Konungen sade:

»Enär I ären de konstförfarnaste af alla dvärgar, skolen I smida mig ett svärd, så ypperligt I förmån. Fästet och hjaltena skola vara af gull. Det skall bita jern, som vore det kläde, och rost skall icke häfta sig vid det. I örlig och envigen skall det gifva seger åt en hvar, som bär det.»

De samtyckte till konung Svaverlames begäran, och han red hem.På utsatt dag red kungen åter till stenen. Begge dvärgarne stodo utanför den. De räckte honom svärdet, som var mycket skönt.

Sedan Dvalen stält sig i stenens dörr, sade han:

»Ditt svärd, Saverlame, varder en mans bane hvarje gång det blifvit svängdt. Med det skola trenne nidingsdåd fullbordas. Det skall ock gifva dig sjelf döden.»

Då lät konungen svärdet hvina emot dvärgarne. De lupo in i stenen; och hugget kom i den, så att svärdets båda eggar skyldes; ty dörren hade redan lyckts igen.

Konungen kallade svärdet *Tyrving.* Han bar det allt jemt sedan i örlig och envigen, och städse hade han seger.

Han hade en dotter, som hette Öfura. Hon var en mycket vacker och klok qvinna.

Arngrim bersärk härjade vid denna tid Bjarmaland i österled. Han anföll Svaverlames rike och höll ett slag med honom. De kommo i handgemäng med hvarandra. När konungen högg till Arngrim, satte denne skölden för sig, och svärdet klöf undan dess spets och tog fäste i jorden. Då högg han kungens arm af, och Tyrving föll till marken. Han grep svärdet och fälde med det först Svaverlame och sedan många andre män.

Han tog ett ansenligt byte der i landet och förde bort med sig Öfura, konungens dotter. Han bragte henne hem till sin gård på Bolm.

Med henne hade han tolf söner. Den äldste var Angantyr, de öfrige voro Hervard, Hjorvard, Säming och Rane, Brame, Barre, Remne, Tind och Bue samt de två Haddingarne. Dessa begge utförde tillsamman blott *en* mans arbete, ty de voro de yngste och dertill tvillingar, men Angantyr gjorde två mans gerning. Han var ock hufvudet högre än andre män. Alla bröderne voro bersärkar och för mer än andra kämpar i styrka och mod.

När de foro i härnad, voro på deras skepp aldrig flere män än de sjelfve. De härjade landen vida kring, voro

ständigt segersälle och blefvo fräjdade framför alla andre.*Ill. Jenny NyströmGravyr J. C.*Angantyr förde städse med sig Tyrving, och de andre hade ock mycket berömda holmgångssvärd.

Då de voro ensamme med sine män, och de märkte bersärksgången komma öfver sig, var det deras vana att strax gå i land och der brottas med skogar och stora stenar, ty det hade händt dem, att de dräpt sina egne män och rödt sina skepp.

Mycket vardt förtaldt om deras bragder, och deras rykte vardt stort.

3.

Angatyr och hjalmar den hugstore.

En julafton gjorde Angantyr på Bolm ett löfte vid bragebägaren, såsom plägseden bjöd; han lofvade, att han skulle ega Ingeborg, dottern af konung Yngve i Upsala, den vänaste och visaste bland alla dansktalande mör, eller ock skulle han finna sin bane och aldrig hafva en annan husfru.

Intet är förtaldt om andra löften den qvällen.

Sådan var svärdet Tyrvings natur, att hvarje gång det drogs ur sin slida, lyste det som en solstråle, om än mörkret fallit på, och alltid skulle det åter stickas in, bestänkt af varmt menniskoblod. Den lefde icke till morgondagen, som fatt blöda för det. Tyrving är mycket omtalad i alla fornsagor.

Nästa sommar drogo Angantyr och hans bröder till Upsala i Svea rike. De trädde in i konungens hall, och Angantyr sade honom det heliga löfte, han gjort, och tillade, att han ville hafva hans dotter.

Alla, som voro derinne, lyssnade till hans ord.

Han bad konungen säga, hvad utgång deras ärende skulle få.I samma stund steg Hjalmar den hugstore fram öfver bordet. Han talade till konungen:

»Minnens, herre, huru stor ära jag åt eder vunnit, allt sedan jag hit kom till ert rike, och i mången lifsfara hafver jag varit för eder skull. För all min tjenst beder jag, att I måtten med mig förmäla eder dotter. Dessutom synes jag mera värd att få en bön hörsammad än desse bersärkar, som vålla en hvar ondt.»

Konungen satt i tankar. Svåra vanskligt tycktes det honom att finna det svar, som förde med sig minst ofärd. Omsider genmälte han:

»Min vilje är, att Ingeborg sjelf korar sig den till man, hon sjelf vill hafva.»

Hon sade:

»Önsken I att gifta bort mig, så vill jag allenast hafva den man, om hvilken jag redan vet allsköns godt, men icke en sådan, som jag blott känner af rykten, de der alla äro onda.»

»Ej vill jag», utbrast Angantyr, »munhuggas med dig, ty jag ser, att du älskar Hjalmar; men du, Hjalmar — möt mig i holmgång söderut på Samsö, och vare du hvarje mans niding, om du icke är der att träffa vid midsommartid i år!»

Hjalmar svarade, att han icke skulle uppskjuta striden.

Arngrimssönerne foro hem till sin fader och förtalde honom det, som timat. Han sade sig ej förrän nu hafva varit bekymrad för dem.

»Ty ingenstädes», tillade han, »vet jag Hjalmars like finnas i mandom och käckhet, och han har i sitt följe den

kämpe, som står honom närmast i styrka och mod.»

Dermed lyktade de sitt samtal.

Bröderna stannade hemma vintern öfver, men om våren rustade de sig till bortfärd. De drogo först till jarlen Bjartmar, som herskade öfver Aldejoborg. Hos honom togo de sig ett gästabud.Om qvällen äskade Angantyr, att jarlen skulle gifta sin dotter Tova med honom; och detta gick liksom allt annat enligt brödernas vilja. Bröllopet hölls. Sedan gjorde de sig redo till affärd.

Natten, innan de drogo åstad, hade Angantyr en dröm. Han förtalde jarl Bjartmar den.

»Jag tyckte mig», sade han, »vara med mina bröder på Samsö. Der funno vi månge fåglar, och vi dräpte alla, som vi sågo. Sedan syntes det mig, som om vi kommo på en annan väg åter till ön. Då flögo två örnar emot oss. Jag gick mot den ene, och vi hade en hård fejd tillsamman. Omsider satte vi oss ned alldeles utmattade. Men den andre örnen var i strid med mine elfva bröder och öfvervann dem alla.»

Jarlen menade, att den drömmen ej tarfvade tydning.

»Mägtige mäns fall vardt dig der visadt», sade han, »och tror jag, att detta rör er bröder nära.»

De svarade, att slikt ej ängslade dem.

»Alla komma, när döden kallar», sade jarlen, och deras samtal slöts.

När bröderna kommit hem, gjorde de sig redo till holmgången. Deras fader ledsagade dem till skeppet. Han gaf Angantyr svärdet Tyrving.

»Jag menar», sade han, »att I nu tarfven goda vapen, ty I skolen kämpa med de käckaste hjeltar.»

Han bad dem väl fara. Sedan skildes de.

Då bröderna nått fram till Samsö, sågo de tvenne skepp ligga i den hamn, som heter Munarvåg. Begge skeppen kallades Ask, och på hvarje funnos hundra man, de raskaste kämpar. Bröderna slöto sig strax till, att dessa skepp egdes af Hjalmar och Udd den vidtbereste, som äfven bar namnet Pil Udd.

De drogo sina svärd och beto i sköldränderna: bersärksgången kom öfver dem. De gingo sex tillsamman ut på hvarje skepp.Der voro så tappre män ombord, att alle grepo de sina vapen, och ingen enda lemnade sin plats eller lät ett rädslans ord höras.

Bersärkarne trängde sig fram längs det ena skeppsbordet och tillbaks längs det andra samt dräpte dervid hvarenda man. Sedan drogo de vrålande upp i land.

»Nu går vår fader Arngrim i barndom», yttrade Hjorvard, »ty han sade oss, att Hjalmar och Udd voro de hurtigaste kämpar, men icke såg jag någon der på skeppen te sig särskildt tapper.»

»Låtom oss ej», genmälte Angantyr, »ömka oss öfver, att vi der ej träffat på våre jemlikar. Hända kan, att Hjalmar och Udd ännu icke äro döde.»

Hjalmar och Udd hade gått upp på ön för att efterse, om bersärkarne anländt. När de på återvägen till sina skepp kommit ut ur en skog, sågo de bersärkarne stiga ned ifrån dem med blodiga vapen och svärden dragna. Bersärksgången hade gått öfver; de vordo då, liksom efter en sjukdom, kraftlösare än eljes.

Derom qvad Udd sedan:

»Mig fruktan *en* gång öfverföll; det var, när de skriande skredo från skeppen, med tjut de upp på ön stego — ärelöse alla tolf!»

»Ser du», sade Hjalmar, »att alle våra män fallit; nu synes mig troligast, att vi allesamman skola i afton gästa Oden i Valhall.»

Man säger, att dessa varit de enda ord af räddhåga, som Hjalmar i sitt lif uttalat.»Jag beqvämar mig icke till att gästa Oden i qväll», svarade Udd; »innan det varder afton, skola alla desse vara döde, men vi begge lefva.»

Bersärkarne gingo nu emot dem med dragna svärd. De voro öfversköljde af blod; och en af dem var hufvudet högre än de andre.

Hjalmar och Udd sågo, att Angantyr hade Tyrving i handen, ty det lyste från svärdet som från en solstråle.

»Vill du hellre», sporde Hjalmar, »kämpa emot Angantyr allena än mot hans elfva bröder?»

»Med honom vill jag sjelf slåss», svarade Udd, »ty stora varda de hugg, han gifver med Tyrving, och min skjorta tror jag vara ett bättre värn än din brynja.»

»Hvar kommo vi *så* till kamp samman», utbrast Hjalmar, »att du gick fram före mig? Du vill kämpa med Angantyr, ty det tyckes dig vara en bättre bragd; men jag är denna holmgångs ledare, och jag lofvade konungsdottern hemma i Svitjod något helt annat än det, att jag skulle låta dig eller hvem helst eljes gå till enviget i mitt ställe. Sjelf skall jag strida med Angantyr.»

Och han drog svärdet. Han trädde fram emot bersärken, och de önskade hvarandra till Valhall. Sedan sprungo de hvarandra in på lifvet, och de läto det vara kort emellan de väldiga huggen.

Udd ropade till de andre bersärkarne:

»En skall mot en ärligt strida, om mod ej fattas, om feg man ej är!»

Då gick Hjorvard fram, och han och Udd fäktade hetsigt. Udds silkesskjorta var så pålitlig, att vapen icke togo fäste i den, och så godt var hans svärd, att det bet brynjor som kläde; många hugg gaf han icke Hjorvard, innan denne segnade död ned.Hervard trädde derpå fram, och han gick samma väg. Sedan kom Rane och så den ene efter den andre; men med sådan käckhet anföll Udd dem, att de till sist lågo der fallne, alle elfva.

Om Hjalmar och Angantyrs tvekamp har man att förtälja, det Hjalmar fick sexton sår och Angantyr döden.

Udd gick hän till Hjalmar, der han låg. Han qvad: »Hur har du det, Hjalmar? Hy du skiftat. Många sår jag ser dig pina. Din hjelm är huggen ej hel din brynja! Snart skall lifvet lemna dig.»

»Sår har jag sexton och söndrig brynja. För blicken det svartnar, ej ser jag att gå. Angantyrs svärd, i etter härdadt, rörde hvasst vid mitt hjerta.

»Gårdarne fem till fullo jag egde; jag likväl ej lycklig var. Förutan lif ligga jag skall af svärdet sargad på Samsö här.

»Med smycken om hals nu huskarlar dricka hos min fader i hallen mjöd.*Ill. Jenny NyströmGravyr J. C.*Mjödet der gifver mången ve, här mig såren svårt plåga.

»Jag ifrån den ljusa mön gick derute på Agnefit. Hvad hon mig sade sannas nu: aldrig jag skulle äter vända.

»Ringen, den röda, ryck från min arm, räck den åt unga Ingeborg. I hennes sinne tar sorgen bo, när icke jag kommer till Upsala.

»Från qvinnors väna visor bort gled jag på skeppet, glad i hug. Fort gick färden, med flocken jag drog för sista gång från såta vänner.

»Österifrån flyger en korp; en örn den följer från furan höga — det är den siste, som jag mättar, den mitt blod dricka skall.»Sedan dog Hjalmar.

Udd förtalde dessa tidender hemma i Svitjod, och konungsdottern förmådde icke lefva efter Hjalmar. Hon gaf sig sjelf döden.

Angantyr och hans bröder blefvo tillsamman med alla sina vapen lagda i hög på Samsö.

4.

Hervar.

Nu har man att berätta, det jarl Bjartmars dotter Tova, Angantyrs maka, födde ett möbarn, och tycktes det de fleste rådligast, att det barnet blefve utsatt, ty de trodde det ej få qvinnos inne, ifall det komme att likna sina fädernefränder.

Jarlen lät dock vattenösa mön och uppföda henne. Han kallade henne *Hervar,* och sade, att Arngrims söners ätt dock ej helt vore utdöd, om hon finge lefva.

Då hon växte upp, vardt hon fager. Hon vande sig vid att handtera kast- och skjutvapen, sköld och svärd. Stark och stor var hon, och så snart hon något förmådde, gjorde hon oftare ondt än godt; när detta förmenades henne, lopp hon ut i skogarne och drap män för att få sig byte. Då jarl Bjartmar sporde det, lät han gripa henne och föra henne hem. Så stannade hon hemma någon tid.

En dag trädde hon inför jarlen och sade:

»Jag vill bort härifrån, ty jag trifves här icke!»

Kort derefter försvann hon allena, väpnad och klädd i karlkläder. Hon gaf sig i följe med några vikingar. Bland dem*Ill. Jenny NyströmGravyr J. C.*dvaldes hon en tid och kallade sig Hervard. När något senare deras höfding dog, tog Hervard befälet öfver dem.

En gång, när de kommit till Samsö, gick hon i land, men ingen af hennes män ville följa henne, ty de sade, att ingen kunde uthärda att der vara ute vid nattetid. Hervard förklarade, att man kunde vänta sig stora skatter i grafhögame.

Hon trädde upp på ön kort före solens nedgång.

Skeppen lågo qvar i Munarvåg.

Hon träffade en boskapsherde och sporde honom om tidender.

»Icke känner du till denna ö», svarade han; »följ hem med mig, ty här är icke nyttigt för någon att vara ute, sedan solen gått ned; sjelf vill jag fort hem.»

»Säg mig», återtog Hervard, »hvar är det Hjörvärds högar ligga?»

»Du är stadd på en farlig väg», sade han, »då det lyster dig att om natten utransaka, hvad ej mången vågar midt på dagen. Brinnande eld sväfvar öfver platsen, så snart solen sjunkit.»

Hervard förklarade, att hon förvisso dock skulle besöka högarne.

Herden fortsatte:

»Jag ser, att du är en oförsagd man, fast fåvitsk. Mitt halssmycke skall jag gifva dig, blott du följer med mig hem.»

»Gåfve du mig ock allt, hvad du egde», svarade Hervard, »så kunde du dock icke hejda mig.»

När solen sjunkit, vardt det väldiga dån ute på ön, och högarnes eldar lågade upp.

Herden blef förfärad och tog till fötter. Han lopp till skogs och såg sig icke om en enda gång.

Hervard såg eldarne, och högarnes innevånare såg hon stå utanför dem.

Framåt gick hon utan att rädas. Hon trådde flammorna, som vore de rök, till dess hon nådde bersärkarnes hög*Ill. Jenny NyströmGravyr J. C.*Då qvad hon:

»Vakna, Angantyr! Dig väcker Hervar, enda dottern af dig och Tova. Gif mig ur högen herrliga svärdet, som dvärgar smidde åt Svaverlame.

»Hervard och Rane, Hjorvard, Angantyr! Jag ropar till er under trädets rötter, väpnad med hjelm och hvasst svärd, sköld och rustning och rodnande spjut.

»Jag menar, till mörk mull I blifvit, stridige söner af starke Arngrim — om ingen af eder, Öfuras söner, med mig skall tala vid Munarvåg.

»Hervard och Rane, Hjörvard, Angantyr! Må sådan hug I hafva alle, som om I multnaden i myrors hög — om ej svärdet I lemnen, som smiddes af Dvalen. Kostliga vapen ej vålnader gömme!»Då svarade Angantyr:

»Hvi hör jag dig ropa, Hervar, min dotter? Du färdas våldsam mot fara nu! Yrande är du förutan vett på villande väg — du väcker de döde!

»Ej fader begrof mig, ej fränder andra. De kämpar, som qvar efter kampen blefvo — de tvenne togo Tyrving om hand. Dock vardt dess egare *en* omsider.»

Hon qvad:

»Mig sanning säg! *Så* säkert Oden dig hägne i högen, som hos dig du icke Tyrving har! Trög du är, när din arfvinge ber en enda bön.»

Då öppnade sig högarne, och det var, som om de alla stode i ljus låga. Och Angantyr qvad:

»Upp Helsporten sprungit — högarne öppnas. Rundt om stränderna stråla lågor.Hiskligt derute är allt att se. Kan du — till skeppen dig skynda, mö!» Hon sade: »*Så* brännen I ej bål om natten, att jag för edra eldar rädes. Ungmöns hjerta icke skälfver, fast spöke hon ser stånda i dörr.»

Då qvad Angantyr:

»Jag säger dig, Hervar, hvad hända skall, orden du höre, höfdingsdotter! Den Tyrving skall, om tro du mig mägtar, qvinna, all din ätt förgöra.

»En son du föder, som sedan månde Tyrving bära med tro på sin kraft. Honom skall man Hedrek kalla, under himlens hvalf väldigast boren.»

Hon qvad:

»Jag då förtrollar er, döde män,så att I skolen alle hvila i kumlen ruttne bland rörliga spöken — om icke ur högen du, Angantyr, räcker mig Hjalmars bane, som brynjor skär.»

Han sade: »Mig du ej synes menniskor lik, der, mö, du kring högar i midnatt vankar; gjordad med svärd, i hjelm och brynja, med spjut du står framför salens dörr.»

Hon qvad: »Mig jag tyckte nog man till slikt, förr'n salarne edra att söka jag gick. Brynjohatarn ur högen mig gif, ej duger att dölja dvergarnes smide!»

Angantyr qvad:

»Under skullrorna gömmer jag Hjalmars bane. Helt omfladdrad af flammor är den.Ej känner på jorden jag en mö, som töres det svärdet taga i hand.» Hon sade:

»Jag väl skulle vårda det hvassa svärdet, med hand det fatta — finge jag det! Icke jag fruktar eld, som lågar: den slocknar, så snart jag ser på den.» Han qvad:

»Fåvitsk du är, fastän hugfull — i eld du med öppna ögon dig störtar! Förr jag dig skänker skinande klingan. Unga mön jag den mägtar ej neka!»

Hon qvad:

»Väl du gjorde, vikingaättling, när du mig skänkte skinande klingan. Högre mig gåfvan, herskare, fröjdar, än om jag hade hela Norge.»Han qvad: »Ve dina ord, ovisa qvinna! Icke du vet, hvad dig fägnar: Det svärdet Tyrving, om tro du mig mägtar, skall, Hervar, din ätt helt förgöra.»

Hon sade:

»Gånga jag skall till gungande skeppen; vid muntert mod mön nu är. Fursteättling! Mig föga bryr, hvad sönerne mina sedan drabbar.»

Han qvad:

»Du skall den ega och älska länge — Hjalmars bane. Den göm blott i skidan; vid eggarna rör ej, etterbesprängda; värre än gift, den gifver döden!

»Farväl, o dotter! Dig jag gåfve nu tolf mans kraft — om tro du mig kunde -och styrka och mod och det myckna goda, som Arngrims söner sig efterlemnat.»

Hon qvad:

»Bort jag längtar — bon I der alle sälle i hög! Jag vill hädan fort. Mellan verldarna jag mig vistas tyckt, när eldarne rasat rundt omkring mig.»

Sedan gick hon ned till skeppen, men då det dagades, såg hon, att de voro borta. Vikingarne hade skrämts af skrällarne och flammorna på ön.

Hon drog derför bort på ett annat skepp, men intet är förtaldt om hennes färd, förrän hon kom till konung Gudmund på Glasesvallarne. Der var hon om vintern och kallade sig ännu Hervard.

En dag, då Gudmund spelade schack och var på god väg att blifva matt, sporde han, om någon kunde gifva honom ett råd. Hervard trädde till, och länge hade hon ej stått honom bi, innan hans utsigter ljusnade. Tyrving hade hon låtit ligga qvar på sin plats, medan hon sysslade med spelet. En man tog svärdet och drog det. Detta såg Hervard. Hon ryckte Tyrving till sig och stötte ned mannen. Sedan gick hon ut ur hallen, och kämparne ville löpa efter henne. Men Gudmund sade:

»Varen lugne! Ej är en hämd på den mannen af sådan vigt, som I menen, ty I veten icke, hvem han är. Denna *qvinnas* lif skall blifva eder dyrköpt, innan I fån det.»Derefter var Hervard en lång tid i härnad, och alltjemt var hon segerrik. När hon ledsnat på vikingslifvet, drog hon hem till sin morfader jarl Bjartmar. Sedan skickade hon sig som andra jungfrur. Hon vande sig vid brodering och andra qvinnosysslor.

Detta sporde Hövund, konung Gudmunds son. Han gaf sig strax åstad, giljade till Hervar, fick henne och vände med henne åter hem.

5.

Konung hedrek.

Hövund var en mägta vis man och så rättrådig i sina domar, att han aldrig fälde vrång dom, vare sig parterna voro inländske eller utländske män; och man vardt enig om att efter honom kalla i hvarje rike den man *hövund* som der hade att döma i mäns mål.

Med Hervar hade han två söner. Den ene hette Angantyr, den andre *Hedrek*. Båda voro de starka och reslige män, förslagna och väne.

Angantyr var till skaplynnet lik sin fader; han ville hvar man väl.

Hövund och allt folket älskade honom högt. Men huru mycket godt han än gjorde, så gjorde Hedrek dock än mera ondt.

Hervar höll mycket af Hedrek.

Hövund tillrustade en gång ett gästabud och bjöd till sig alle stormännen i sitt rike utom Hedrek. Detta grämde denne och han sade sig nog skola göra de andre något ondt.

Han trädde in i gillessalen; brodern Angantyr stod upp emot honom samt bad honom taga plats när sig.

Hedrek var icke munter. Länge satt han qvar om qvällen, sedan Angantyr gått. Han vände sig då till dem, som sutto

bredvid honom, och lade sina ord så, att de till sist råkade i ordskifte med hvarandra. När Angantyr åter kom in i hallen, bjöd han dem vara tyste. Sedan gick han ut för andra gången, och Hedrek påminte dem genast om deras kif; det vardt så, att den ene slog med näfven till den andre. Åter infann sig Angantyr och höll dem förlikte, tills morgonen bräckte. När han då för tredje gången aflägsnat sig, sporde Hedrek mannen, som fått slagen, hvarför han icke tordes taga hämd, och han tillade, att det ej passade en sådan ynkrygg till karl att dricka vin. Omsider verkade hans tal så, att mannen sprang upp och drap sin stallbroder.

Hedrek log deråt, och menade, att gillet vore ännu ansenligare, när den röda saften runne öfver dukarne.

Då trädde Angantyr in, och han yttrade sin harm öfver detta dåd. Men när fadern Hövund fick veta det, bjöd han Hedrek fly ur landet, så vida han icke der ville lida döden.

Hedrek lemnade då gillessalen, och brodern följde honom ut. Derute kom modern Hervar till dem. Hon räckte Hedrek svärdet Tyrving.

»Icke vet jag», sade denne, »*när* jag kommer att skicka mig så olika mot fader och moder min, som de nu skicka sig emot mig. Min fader jagar mig ur landet, men moder min gifver mig Tyrving, som jag skattar högre än ett mägtigt rike; och skall jag för visst göra ett och annat, som kan gå *honom* djupast till sinnes.»

Och han drog svärdet; det strålade starkt, och det gnistrade. Han fnös häftigt till och var nära att gå bersärksgång.

Alldenstund brodern Angantyr nu var ensam i hans följe, och svärdet Tyrving måste varda en mans bane, hvarje gång det blifvit blottadt, så gaf Hedrek brodern dödshugget; och vardt han så den förste, som gjorde ett nidingsdåd med svärdet. Detta berättades för Hövund, men Hedrek stack sig genast undan i skogen.*Ill. Jenny NyströmGravyr J. C.*Hövund lät tillreda ett graföl efter sin son, som var död till sorg för alla.

Hedrek var djupt bedröfvad öfver sitt dåd. Han vistades länge ute i skogarne och sköt der fåglar och andra djur till föda åt sig. Men när han öfvertänkt sin ställning, tycktes det honom föga prisvärdt, ifall han ej läte någon veta sitt öde; dertill föll det honom i hågen, att han ännu kunde varda en man, fräjdad af stora bragder, såsom hans ättmän varit före honom.

Han vände åter hem, träffade sin moder och bad henne äska af fadern, att han måtte till afsked gifva sin son lyckobringande råd.

Hon gick till Hövund och bad honom gifva sonen råd, som honom gagnade.

Hövund svarade, att många ville han ej skänka denne, och de, som gåfves, komme ändock icke att båta honom

stort. Han tillade, att han ej heller gåfve råden, för det *han* bedt om dem.

»Detta är», sade han, »mitt första råd: aldrig skall han stå den man bi, som dräpt sin rätte herre; mitt andra är, att han icke skall låta den få frid, som fält sin stallbroder; för det tredje må hans husfru ej hafva ideligt umgänge med egna fränder; för det fjerde må han icke dväljas sent om natten ute hos sin frilla; för det femte skall han icke rida sin bäste häst, när han har hastverk; för det sjette fostre han icke upp en mägtigare mans barn; för det sjunde skall han städse visa sig glad mot nykommen gäst, och det åttonde rådet är, att han aldrig lägger Tyrving ned vid sina fötter. Men intet af dessa råd kommer han att anlita.»

Hervar sade sonen de lyckosamma råden.

»Med argt sinne», utbrast han, »äro de helt visst gifna, och icke ärnar jag rätta mig efter dem.»

Vid afskedet gaf Hervar honom en mark gull och bad honom jemt hafva i tankarne, huru hvasst hans svärd vore, huru ansenlig ära följt hvarje dess egare, hvilken riklig hjelp den manfunne i dess skarpa eggar, som förde det i envigen och i örlig, och huru en skön seger ständigt vore dess ledsagare.

Sedan skildes de.

Han for sin väg, och långt hade han icke farit, då han mötte någre män. De förde en fjettrad fånge med sig.

Hedrek sporde, på hvad vis denne förbrutit sig. De svarade, att han svikit sin egen herre.

»Viljen I lemna mig honom för penningar?» frågade Hedrek.

De jakade, och Hedrek köpte honom fri för en half mark gull. Sedan erbjöd mannen honom sin tjenst.

»Mig, som är dig okänd, skall du icke varda trogen», sade Hedrek, *då du svikit din herre, som du haft att löna för mycket godt.»

Kort derefter mötte han några andre, som äfven kommo med en bunden man emellan sig. Han sporde, hvad ondt denne gjort, och de genmälte, att han mördat en sin stallbroder. Honom löste Hedrek med den andra halfva marken gull. Mannen bad att få komma i hans tjenst, men han nekade.

***

Derefter fortsatte Hedrek sin färd, till dess han kom till Red-gotaland. Han begaf sig strax till den konung, här herskade, och som hette Harald. Han var en gammal man. Gunstigt tog han mot honom, och han stannade en tid vid hans hof.

Före denna tid hade tvenne jarlar gjort infall i konungens rike och lagt det under sig; och enär han var kommen högt till ålders, gäldade han dem alltjemt skatt hvarje år.

Hedrek vann konungens vänskap, och till sist vardt han befälhafvare öfver hans härsmagt. Han drog ut på vikingståg och blef snart såsom segersäll vida fräjdad.

Nu öfverföll han de jarlar, som slagit under sig Haralds land. Det vardt en häftig strid emellan dem.Hedrek förde Tyrving i slaget, och nu som förr mägtade intet motstå hans hugg, ty det svärdet bet stål som kläde.

Omsider drap han båda jarlarne, och allt deras folk gaf sig på flykten. Sedan drog han igenom riket och lade det åter under Harald. Några män tog han med sig hem som gislan.

Konung Harald kom sjelf honom till mötes med mycken prakt; och Hedreks rykte växte stort af detta.

Sin dotter Helga förmälde konungen sedan med honom, och han gaf honom hälften af sitt rike.

Hedrik värnade landet för dem begge, och således gick det någon tid.

På sin ålderdom fick kungen en son. Hedrek hade en annan, som hette Angantyr.

Snart vardt det ett svårt missväxtår i Redgotaland, hvilket nu kallas Jutland. Det såg ut, som om landet komme att ligga öde.

Man inhemtade ett orakelsvar, och det lydde, att intet godt år skulle komma i Redgotaland, förrän den pilt offrats, som der vore den förnämste.

Hedrek förklarade konung Haralds son vara den ansenligaste svennen, men konungen påstod, att Hedreks vore det.

Denna tvist kunde ingen annan än Hövund slita, ty alla hans domar voro pålitliga.

Hedrek for till sin fader, och han vardt vänligt mottagen. Han bad honom döma i det mål, som nu kommit före.

Hövund sade, att Hedreks son vore den förnämste pilten i det landet.

»Hvad tilldömer du då mig för min förlust?» sporde Hedrek.

»Du skall som gengäld betinga dig hvar annan man af konung Haralds här», svarade Hövund; »sedan behöfver man icke mera gifva dig några råd, då du, en man med sådant sinne, har en sådan här.»

Hedrek vände hem. Han sammankallade ett ting, och på det kungjorde han sin faders utslag.»Min son dömde han att offras», sade Hedrek, »men mig tillerkände han, såsom en ersättning, hvarannan man af konung Haralds följe. Jag vill, att I tillsvärjen mig edert bifall.»

Detta gjorde de.

Och bönderne bådo nu, att han måtte lemna fram sin son och dermed förbättra året för dem.

Men sedan hirden blifvit delad mellan konungen och Hedrek, äskade denne ny trohetsed af sine män, och de svuro honom, att de både inom- och utomlands skulle följa honom till hvad dåd han än ville föra dem. Han talade derpå:

»Mig synes, som finge Oden god ersättning för en enda sven, om han i stället för denne finge konung Harald, hans son och all hans här.»

Nu bjöd han sitt folk att lyfta fanmärket och angripa konungen, fälla honom och hela hans följe.

Konung Hedrek stötte sjelf ned sin svärfader och sin svåger; och detta gäller för det andra nidingsdådet, som enligt dvergarnes utsago skulle göras med Tyrving.

Hedrek förklarade, att alle dem, som fallit, skänkte han i sonens ställe åt Oden. Derefter lät han bestänka offeraltarena med kungens och sonen Halfdans blod. Hans husfru Helga tog lifvet af sig i disarsalen.

Nu var Hedrek korad till konung öfver riket.

***

Det hände sig en sommar, att konung Hedrek drog med sin här söderut till Hunaland. Der kämpade han med konungen Humle och fick seger; hans dotter Sifka tog han och förde bort med sig. Nästa sommar sände han henne åter hem, och var hon då hafvande. Kort derefter födde hon ett svenbarn, som vardt kalladt Lad. Han var den vänaste pilt, och morfadern konung Humle uppfostrade honom.Konung Hedrek drog åter i härnad och kom till Saxland. Han hade med sig en manstark här.

Saxarnes konung sände honom till mötes någre män, och man vardt ense om att hålla fred med hvarandra. Kungen lät bjuda honom hem till ett gästabud, och han kom äfven.

Der giljade han till konungsdottern Oluf, och han fick henne ock, tillsamman med land och mycken rikedom. Sedan gaf han sig åter hem till sitt rike.

Drottningen bad ofta, att hon måtte få gästa sin fader, och Hedrek gaf efter för hennes böner. Hennes stjufson Angantyr for med henne.

En gång, då Hedrek kom från ett vikingståg, ankrade han vid Saxland på ett undangömdt ställe. Om natten steg han med en följesman upp i land. Han gick hän till byggningen, hvari hans drottning sof. Alla vakterna slumrade.

I bädden bredvid sin gemål såg han en fager man. Han skar en lock af dennes hår, tog sonen Angantyr bort med sig och gick åter ombord på skeppen.

Nästa morgon seglade han in i kungshamnen, och allt folket gick ut emot honom.

Han fägnades med ett gästabud. När man druckit en stund, trädde drottning Oluf in i hallen, heisade kung Hedrek huldt och lade båda armarna om hans hals. Han mottog hennes helsning kallt.

Strax derefter lät han kalla menigheten samman och sporde, hvad man visste om hans son. Drottningen förklarade, att han dött brådöd. Hedrek bad henne följa sig till piltens graf, men hon genmälte, att det blott skulle öka hans sorg. Derom brydde han sig icke, sade han. Grafven undersöktes, och i den låg en hund, svept i ett kläde. Hedrek yttrade blott, att hans son ej förändrats till sin fördel. Derpå lät han föra pilten fram på tinget, och han förtalde der sin drottnings beteende.

Saxlands konung lät den man framledas, som legat i bädden. Det var en träl.Hedrek förklarade sig skild från sin gemål och drog sedan hem till sitt rike.

Snart var han ånyo ute på härnadståg. I Finland tog han sig som byte en qvinna, hvilken ock hette Sifka. Hon var den skönaste qvinna, som af män skådats.

***

En sommar sände han till konung Rollög österut i Holmgård ett bud med helsning, att han ville fostra upp ett barn åt honom. På denna tid var Rollög den mägtigaste kungen, och Hedrek ville göra motsatsen af *allt,* hvad fadern rådt honom till.

Sändemännen kommo till Holmgård och framförde sitt ärende; konungen hade nemligen en ung son, som hette Herlög.

»Huru kan han vänta», var Rollögs svar, »att jag skulle vilja sända min son att fostras upp af honom — han som svikit konung Harald, sin svärfader, och andra sine fränder och vänner?»

»Vägra icke så raskt», sade hans drottning, »ty tager du icke emot detta anbud, låter ofriden icke vänta på sig, och jag håller före, att det går dig som de flesta andre — en strid med honom varder tung. Dertill eger han ett svärd, som intet mägtar att motstå; den har städse seger, som för det.»

Konungen beslöt sig för att sända Hedrek sonen. Denne tog emot honom huldt och fostrade upp honom med mycken kärlek.

Af sin fader hade Hedrek emellertid fått ett nytt råd: sina hemligheter skulle han icke yppa för sin frilla.

Hvarje sommar var han ute i härnad; alltid for han i österled. Han hade der ett fredligt tillhåll hos konung Rollög.

En gång inbjöd denne honom till ett gästabud. Han rådförde sig först med sina vänner, om han skulle taga emot bjudningen. De fleste afrådde honom och bådo honom minnas faderns gagnande råd, men han genmälte:

»Hvart enda af min faders råd ärnar jag kränka.»Och han sände konungen en helsning, att han visst skulle komma till gillet.

Han delade sitt folk i trenne skaror; den ena lät han vakta skeppen, den andra drog åstad med honom sjelf, och den tredje bjöd han gå upp i land och dölja sig i en skog nära den gård, i hvilken gästabudet skulle hållas; der skulle den gifva akt på, om han tarfvade hjelp.

Han kom till gillet.

När konungarne den andra dagen intagit sina platser, sporde Hedrek, hvar hans fosterson vore. Man letade efter honom men fann honom icke.

Hedrek satt mycket sorgsen. Han gick tidigt till sängs. Då Sifka kommit till honom, sporde hon, hvi han vore så nedstämd.

»Farligt är att omtala det», sade han, »ty kommer det i dagen, så står mitt lif på spel.»

Hon genmälte, att hon visst skulle hålla allt hemligt.

»Säg mig det för vår kärleks skull», bad hon.

Han svarade:

»Jag red i går ut i skogen för gammans skull. Der såg jag en vildgalt; jag stötte till den med spjutet, men det bet icke; dess skaft brast sönder. Då sprang jag af hästen och drog Tyrving; svärdet bet, som väntas kunde, och jag falde galten; men då jag såg mig om, fans det ingen annan man när mig än konungens son, och sådan är svärdets natur, att det måste bestänkas med varmt menniskoblod, innan det stickes i slidan. Derfor drap jag pilten. Spörjer kung Rollög detta, så varder det min bane, ty jag hafver med mig endast en ringa här.»

Då Sifka nästa morgon kom inför drottningen, sporde denna, hvi Hedrek vore så dyster. Hon svarade, att hon icke tordes förtälja det. Omsider omstämde drottningen henne, så att hon berättade allt, hvad Hedrek anförtrott henne.

»Stora tidender!» sade drottningen blott och gick, mycket svårmodig, hän och förtalde konungen allt.»Dock», tillade hon, »har Hedrek icke gjort detta af egen vilje.»

»Nu hafva dina råd», sade Rollög, »ledt till det, jag anat.»

Han gick ut ur hallen. Han bjöd männen att väpna sig.

Hedrek trodde sig veta, att Sifka röjt hvad han sagt henne» och han befalte sitt folk att lönligen ikläda sig rustningarne.

»Gån sedan flockvis ut härifrån», sade han, »och gifven akt på hvad som tilldrager sig.»

En stund senare kom Rollög hän till Hedrek och bad honom om ett samtal i enrum.

När de kommit in i en örtagård, störtade sig några män på Hedrek, grepo honom och lade länkar om hans fötter. De bundo honom hårdt, och i synnerhet var det tvenne män, som drogo banden till med kraft. Han igenkände i dem de begge, han en gång frälsat undan döden.

Konungen bjöd, att man skulle leda honom hän i skogen och der hänga honom.

Han ledsagades af två hundra man. När de hunnit in i skogen, kommo Hedreks väpnade män löpande efter dem med fanor och lurar, som de läto ljuda, så snart de fått sigte på dem. Detta hörde kamraterna» som skylde sig inne bland träden, och de rusade fram. När männen, som följde Hedrek, sågo desse, flydde de alla. Några förmådde rädda lifvet; de flesta dråpos dock.

Gotarne togo sin konung och löste honom ur fjettrarne.

Derpå begaf han sig ned till sina skepp; och han hade med sig konungens son, ty denne hade han låtit vara hos den flock, som dolts i skogen.

Konung Rollög drog nu samman en mägta stor här. Men Hedrek härjade öfverallt, der han drog fram i hans rike.

»Illa hafva dina råd bekommit mig», sade Rollög till sin drottning; »jag har sport, att vår son lefver hos Hedrek; och såretad som han nu är, skall han, en slik illgerningsman, icke draga sig för att dräpa svennen, liksom han tillförene fält sin egen skuldlöse broder.»

»Allt för lättrogna hafva vi varit», sade drottningen. »Du såg, hur vänsäll han var: ingen ville rätt tjettra honom utom de två ondskefulle männen. Vår son är i goda händer, och detta har blott varit en list af Hedrek; han ville med den pröfva oss, men illa hafven I velat löna honom för piltens uppfostran. Sänden derfor någre män hän till honom; låten dem bjuda honom förlikning och dertill så mycket af edert rike, som I begge varden öfverens om. Bjuden honom ock eder dotter, på det vi måtte få vår son åter — hellre än att du skiljes osams från honom. Änskönt han är herre öfver ett ansenligt rike, så har han dock icke en så fager husfru som vår dotter.»

»Icke hade jag ärnat tillbjuda någon min dotter», genmälte konungen, »men enär du är en klok qvinna, skall ditt råd följas.»

Någre män sändes till konung Hedrek för att söka få förlikning å bane.

På faststäld dag möttes konungarne, och förlikning slöts dermed, att Hedrek fick Hergerd, dottern af Rollög, och med henne följde som hemgift Vendland, som gränsar upp till Redgotaland. Konungarne skildes enige, och Hedrek for hem till sitt rike med sin drottning.

En gång skulle konungen följa Sifka hem. Han red sin rappaste häst. Sent om aftonen kom han till en å. Der störtade hästen, men han sprang af. Nu skulle han bära Sifka öfver ån, och hon satte sig upp på hans skuldror. Han kastade henne då ned, så att hennes ena ben bröts af. Slutet vardt, att hon dref död nedåt ån.

***Ill. Jenny NyströmGravyr J. C.Sedan höll konung Hedrek sig stilla i sitt rike. Han vardt en mycket vis man.

Hervar hette hans dotter med Hergerd. I England uppfostrades hon hos en man vid namn Ormar. Hon var den vänaste af alla mör, reslig och stark som karlar, samt Öfvade sig i att bruka pil och båge.

6.

Gestumblindes gåtor. Hedreks död.

Gestumblinde hette en mägtig man i Redgotaland. Han hade fallit i onåd hos konung Hedrek.

Denne hade vid sitt hof sju män, hvilka egde att döma i alla mål, som i riket kommo före.

Han dyrkade guden Frö. Åt honom lofvade han att offra den störste galt, han kunde erhålla.

Den galten ansågs så helig, att öfver dess borst skulle ederna svärjas i alla stora mål; och den skulle gifvas guden såsom ett försoningsoffer.

På julaftonen hade man att föra försoningsgalten inför konungen i hallen. Den qvällen plägade männen lägga händerna öfver dess borst och gifva heliga löften.

Med sin ena hand på galtens hufvud och den andra på dess borst framsade konung Hedrek det löftet, att en hvar, som gåfve sig i hans våld, skulle, huru svårt han än förbrutit sig, få sin dom gifven af hans vise män; full lejd skulle han ock få, ifall han kunde komma fram med gåtor, sådana, att Hedrek ej förmådde lösa dem.När man sedan pröfvade på att framlägga gåtor för honom, kunde man ej nämna någon, som han icke tydde.

Han sände då bud till Gestumblinde, att denne på utsatt dag skulle komma till honom, eller ock kunde han vänta sig ett besök af hans folk.

Ingendera helsningen syntes Gestumblinde god, ty han visste sig skola ligga under i ett ordskifte med konungen, och af de vise männens dom väntade han sig ingen hugnad, enär hans förseelser voro skäligen många; och han var äfven viss om, att det skulle kosta honom lifvet, ifall konungens män hemsökte honom.

Han gaf Oden offer, anropade honom om hjelp och lofvade stora gåfvor.

En afton kom en främling till Gestumblindes gård. Han kallade sig ock Gestumblinde. De begge liknade hvarandra så, att man ej kunde skilja dem åt. De bytte kläder, och husbonden drog sig undan och gömde sig. Alla höllo sedan den nykomne för den verklige Gestumblinde.

Denne man begaf sig till konungen. Efter det han helsat, såg Hedrek tigande på honom.

»Hit har jag kommit, herre», sade Gestumblinde, »för att förlika mig med eder.»

»Lyster det dig att höra de vises dom?» sporde konungen.

»Gifves det icke flera försoningssätt?» återtog han.

»Du kan fa säga mig några gåtor», återtog Hedrek; »förstår jag dem icke, så är du fri.»

»Till sådant är jag föga duglig», sade han; »men det andra är icke heller godt att välja.»

»Vill du då helst dömas?» frågade konungen.

»Nej», förklarade han; »jag vill låta dig höra några gåtor.»

»Rätt så», utbrast kungen; »men mycket står här nu på spel. Besegrar du mig, så skall du få min dotter till äkta, och eger man då ej att förmena dig det brudköpet. Dock ser dumig icke ut att vara synnerligen vis, och ännu har det aldrig händt, att jag icke gissat de gåtor, man för mig framlagt.»

Sedan sattes en stol hän till Gestumblinde; och man gladde sig åt att få höra visa ord.

Gestumblinde sade:

»Det, i går jag hade, jag hafva ville. Finn det, kung, om du kan! Det styrkan förlamar, det stäcker talet, det talet att lifvas tvingar. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Må honom räckas ädelt mjöd: det förlamar mången mans vett; somlige varda språksamme af det; på andre bringar det tungan till ro.»

Gestumblinde sade:

»Jag lemnade hemmet, jag hemifrån gick; på vägen jag vägar såg: väg var under, och väg var öfver, rundt om mig vägar voro. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!Du for öfver en bro; ån strök sin väg under den; fåglar flögo öfver ditt hufvud och på begge sidor om dig — det var deras vägar; du såg en lax i ån; der gick hans väg.»

Gestumblinde sporde:

»Hvilken var drycken, jag drack igår: ej vin det var eller vatten, ej mjöd och icke annan föda; otörstig jag drog dock dädan. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Den gången lade du dig i skuggan och kylde dina läppar med dagg. Men är du den Gestumblinde, jag trott dig vara, så är du klokare än jag hittills hållit före; väl har jag sport ovist tal af dig, men orden te sig nu förståndiga, allt som gåtorna lida.»

»Väntas kan», sade Gestumblinde, »att de snart tryta mig; dock önskar jag ännu, att I måtten lyssna:

»hvem är den stojande å stigar hårda, dem ofta förr han farit: han kysser tungt, har tvenne munnar, och blott på gull han gångar. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Det är gullsmedens hammare, som gullet varder slaget med.» Gestumblinde sporde:

»Hvem är den store, som stryker öfver jord? Han sväljer vatten och ved, storm han fruktar, men folk icke, med solen han städse strider? Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Det är tjockan; för den ser man icke sjön, men den svinner, när vinden kommer, och menniskorna förmå intet emot den; den förgör solens sken. Fintligt kommer du dock fram med slika gåtor och vanskliga ting — hvem du än är.»

Gestumblinde sporde:

»Den store, som mycket styr — hvem är han? Han vänder sig halft mot Hel; han folk räddar, när han rifver i jorden, sänkt af en säker vän. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!Det är ankaret med digert och starkt tåg. Det har i sitt våld månget skepp; i jorden griper det med sin egen klo: den vänder sig mot Hel; det frälsar mången. Mycket förundrar jag mig öfver din talfärdighet och din klokhet.»

»Gåtor fattas mig snart», sade Gestumblinde; »men en hvar är lysten efter lifvet.

Hvem fäster på höga fjellen sitt bo? Hvem faller i djupa dalar ned? Hvem tiger aldrig? Hvem lefver andlös? Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Korpen bygger städse på höga fjäll, daggen faller städse i djupa dalar, fisken lefver utan andedrägt, och den tjutande forsen tiger aldrig.»

»Nu varder det allt mera vanskligt för mig», sade Gestum blinde; »jag vet ej, hvad för utväg jag nu har.

Hvad var för under derute jag såg framför furstesalen? Sitt hufvud det vänder mot Hels boning, det fötterna sträcker mot solen. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Det är löken; den har hufvudet gömdt i jorden men håller bladen upp i luften.»

Gestumblinde sporde:

»Hvad var för under derute jag såg framför furstesalen? De utan ande sig ängsligt rörde — begge de smidde ett svärd. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Du såg smedjans bälgar; de hafva vind men ingen ande.» Gestumblinde sporde:

»Hvad var för under derute jag såg framför furstesalen? Flygande, slogo stenen de hvita, de mörka i jorden sig gömde. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!Nu försämras dina gåtor. Det är hagel och regn, ty haglet piskar stenlagda vägar, men regndropparne sjunka i sanden och söka sig ned i jorden.»

Gestumblinde sporde: »Hvad var för under derute jag såg framför furstesalen? En galt såg jag svart i smutsen vada; ej borst sig på ryggen reste. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Det var en tordyfvel. Från allsköns ting tager du nu dina gåtoämnen, alldenstund du, en slik storman, nedlåter dig att spörja om ett kräk som tordyfveln.»

»Bäst är», genmälte Gestumblinde, »en frest för hvad ondt är: mången vill sigta för högt och tager derför miste. Jag ser mig nödd att leta efter alla utvägar.

Hvad var för under derute jag såg framför furstesalen? Det har tio tungor, tjugo ögon, fyrtio fötter, det fram sig vältrar. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Der såg du en sugga, och i den voro nio grisar.»

Konungen lät slagta suggan, och nio grisar funnos i henne, såsom Gestumblinde sagt.

»Ej vet jag nu», utbrast konungen, »om icke en visare man här talar — jag vet icke, hvem du ärl»

Gestumblinde svarade:

»Jag är sådan, du kan se mig. Och gerna ville jag nu få mitt lif tillskänks och varda fri från denna täflan.»

»Gåtor skall du säga fram», återtog konungen, »till dess du icke kan flera, eller jag icke förmår att gissa dem.»

Gestumblinde sporde:

»Hvad var för under derute jag såg framför furstesalen? Det flyger högt, högt det klingar, hårda klor det har. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Det var en pil», sade konungen.

Gestumblinde sporde:

»Hvad var för under derute jag såg framför furstesalen? Det har åtta fötteroch fyra ögon, högre än buken det knäna bär. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

»Det är nu både så», sade konungen, »att du bär en sid hatt, och att du under den blickar ned framför dig och ser mera än andre, ty du gifver akt på hvart jordens vidunder — det var en spindel, du såg!»

Gestumblinde sporde:

»Hvad var för under derute jag såg framför furstesalen? Det lyser öfver både land och folk, två vargar städs om det strida. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Du såg solen. Den lyser öfver alla land, den skiner öfver alla menniskor; men Skalle och Hate heta två vargar — den ene far före, den andre efter solen.»

Gestumblinde sporde: »Hvad var för under derute jag såg framför furstesalen? Mer hårdt än horn, än hinna mer hvitt, än korp mer svart, än skaft mer rakt? Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Du såg en svart flinta; solstrålen sken på den, der den låg på ett hus. Men kan du icke säga fram en gåta utan att städse hafva samma början — du som synes mig en så vettig man?»

Gestumblinde svarade:

»Två trälinnor, ljuslockiga mör, öl till kammarn i kar buro, som händer ej danat, ej hammare klappat — en

krumhalsad ute vid ön dem gjort. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Ejderfåglar värpa ägg — karen, som tjenstflickorna buro ölet i, voro äggskal, ej hamrade eller af händer formade.» Gestumblinde sade:

»*Den* varder nödd att se sig om efter bistånd, som har ett litet kortsvärd och mycket ringa vett; än mer vill jag spötja:

hvad qvinnor finnas på fjellens spetsar? Qvinna med qvinna der aflar, mö der föder med mö en son, men ingen ett vif får vara.Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Det är tvenne angelikor, som stå tillsamman, och en ung stängel spirar upp emellan dem.»

Gestumblinde sporde:

»Hvilka mör, vapenlösa, draga till strid om sin drott? De rödbruna huldt honom värna emot de mordlystna hvita. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Du menar brädspelet; utan vapen slås brickorna om kungen; de rödbruna följa honom.»

Gestumblinde sporde: »Hvilka muntra mör sväfva lekfulla öfver landen? Skölden hvit de om vintern bära, om sommaren är den svart. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Du talar om ripor.» Gestumblinde sporde:

»Hvilka mör vagga sig sorgsna sin fader att tidender föra. med hvita slöjor kring vällande hår? De skola i vinden vaka. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Det är böljorna, som kallas Öges mör.» Gestumblinde sade:

»Hvilka mör i mängd gånga sin fader att tidender föra? Mången man de men vålla, men icke de vif få vara. Tänk gå gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Du talar liksom förut om böljorna.»Gestumblinde sporde:

»Hvilka brudar gå i brusande skjortor och fara längs fjärdarne hän? Hvitslöjade hafva de hårda bäddar. Föga i lugn de leka. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Ater har du Öges mör i tankarne. Dina gåtor varda allt mattare, och torde du nu vilja underkasta dig de vises dom.»

»Dertill är jag icke hågad», svarade Gestumblinde, »fastän jag väntar, att jag snart måste det.

Jordinbyggaren jag såg färdas — ett lik på ett lik satt, en blind till hafvet på en blind red, och dock var hästen död. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Du kom till en å. Utmed den dref en isflake, på hvilken låg en död häst och på den en död orm: här, der dessa tre voro tillsamman, bar en blind på en annan blind.»Gestumblinde sporde:

»Hvad är för djur, som hjordar fäller? Af jern det är omgifvet. Horn har det åtta men hufvud intet. Det springer, när springa det skall. Tänk på gåtan, Den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Det är den tärning i brädspelet, som kallas björn; den rullar, så snart den kastas.»

Gestumblinde sporde:

»Hvilket är djuret, som värnar män? Med blodig rygg det bergar dem, ger lifvet åt månge och möter spjuten. Kämpen lugn sig lutar emot det. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Det är skölden. Månge skyddar den, och ofta bär den blodig rygg.»Gestumblinde sade:

»Ifrigt värpte en vuxen näsgås. Bamkär hon botimmer burit samman. Af skäror hon hägnades, som halm bitit, men ofvan af stenrös, som stönat vid dryck. Tänk på gåtan, den tyd, Kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

En and låg på ägg emellan ett oxhufvuds käkar. Dessa kallar du skäror, som bitit halm, stenröset är hufvudskålen och botimret är nästet.»

Gestumblinde sade: »Fyra gå, fyra hänga. Två vägen visa, två välja mot hundar. En sig bakefter alltid släpar, mycket ofta den oren är. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde.Det der är en ko. Hon har fyra fötter och fyra spenar, två ögon och två horn, och svansen släpar hon efter sig.»

Gestumblinde sporde:

»Hvem är, som ensam på den askgrå sofver? Af sten blott aflad han är; den girige fick ej fader och moder — han der till sin död sig när. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Det är dold eld på härden. Den har slagits till lif med flinta.»

Gestumblinde sporde:

»Hvilke svenner tror du till tings rida? Sexton de äro tillsamman; sitt folk de sända till främmande land andras boningar att bebo. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Du talar om schackspelet.»Gestumblinde sade:

»I sommar jag såg vid solnedgång hirdmän, som voro på vakt ej muntre: tigande, alle öl de drucko, men ölkaret stod skriande till. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Du såg en sugga med grisar. Då dessa diade henne, grymtade hon, men de tego. Icke vet jag, hvilken man du är — du som så händigt gör slika ting af ringa ämnen!»

Konung Hedrek bjöd med sänkt röst, att man skulle stänga hallens dörrar.

Gestumblinde sade:

»Mör jag såg mullen lika; berg de till bäddar hade, svarta de voro i solig dag — men vänast, när skummast det var. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Du såg falnade glöder på härden.»Gestumblinde sporde:

»Hvilka tvenne ha tio fötter, ögon trenne och en enda svans? Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

»Mycket frestar du nu», svarade Hedrek, »då du till mig ställer fram spörsmål om de ting, som fordom varit: Oden red en gång hästen Slepne; han hade åtta fötter och Oden två; tillsamman hade de tre ögon: Slepne två och Oden ett.»

Gestumblinde sade:

»Är du mer klok än kungar andre, till sist mig, Hedrek, säg: Hvad sade Oden i Balders öra, förr'n till bål han vardt buren?»

Konungen svarade:

»Under och ilska, all ömklighet tror jag det varit, som hviskats; de ord, du sade, du ensam dem vet, onda och usla troll!»

Konungen drog Tyrving och högg till Gestumblinde, men denne förvandlade sig till en falk och flög ut igenom salsgluggen. Svärdet tog i stjertfjädrarna, och derför har allt sedan dess falkens stjert varit tvärhuggen, såsom hedne män tro.Oden vardt gramse på kungen för det hugg, han gifvit; och vardt han dräpt i den natten.

***

Det berättas nemligen, att han egde några trälar, som han tagit i vesterviking. De voro nio tillsamman. Högättade voro de, och de fördrogo sin träldom illa.

Då Hedrek vid nattetid låg i sitt sofrum med helt få män hos sig, skaffade trälarne sig vapen och gingo bort till hans herberge. De dråpo först vakterna; sedan bröto de sig in, togo Tyrving och höggo med den ned kungen och de andre, som voro derinne.

Svärdet och allt gods, der fans, förde de bort med sig, och ingen visste till en början, hvilka det varit, som gjort detta dåd, eller hvarthän man skulle vända sig för att få hämd.

Detta anses såsom det tredje nidingsdåd, som enligt dvärgarnes spådom utförts med Tyrving. Således var den förtrollning ute, som hvilat öfver svärdet.

Angantyr, Hedreks son, lät kalla folket samman till ett ting. Der vardt han korad till konung öfver alla de riken, hans fader ärft.

På detta ting svor han ock en ed, att han icke skulle taga plats i faderns högsäte, förrän han hämnats honom.

Kort efter det tinget lyktats, smög Angantyr sig bort allena.

Han drog vida omkring för att leta upp dråparena.

En qväll gick han ned till sjön längs en å, som heter Grafan.

Han fick se tre män i en fiskarbåt. Den ene såg han draga upp en fisk och hörde honom ropa till en af de andre, att denne måtte räcka honom agnknifven, med hvilken han ville skära fiskens hufvud af; men mannen fick till svar, att den icke kunde undvaras.»Tag då svärdet vid roderbrädan», sade han, »och räck mig det!»

Den andre tog svärdet, drog det och högg hufvudet af fisken. Sedan qvad han en visa:

»Gäddan i Grafån gälda fick, att Hedrek draps under Harvadafjellen.»

Angantyr kände strax igen Tyrving. Han gick in i en skog och dvaldes der, tills det vardt mörkt.

Fiskarena rodde till lands. De gingo bort till sitt tält och lade sig att sofva. Hänemot midnatt infann sig Angantyr, slog tältet ned och drap dem alla nio.

Han tog svärdet Tyrving. Detta gaf vitnesbörd om, att han hämnats sin fader. Derpå vände han hem.

Han lät reda till ett ståtligt gästabud på den gård i Danparstad, som heter Århem. Här tog han arfvet efter sin fader.

7.

Angantyr och Lad.

Konung Hedreks son Lad fostrades upp hos sin morfader, konung Humle. Han var en mycket skön och käck man

I den tiden var det ett gammalt talesätt, att man föddes med vapen och hästar. Ett sådant uttryck vardt användt om de vapen, som smiddes samma stund, man kom till verlden, så ock om de djur, hästar eller oxar, som då föddes. Detta allt tillegnade man furstlige män för att hedra dem, såsom det här förtäljes om Hedreks son Lad:

I Hunaland Lad vardt boren med dart och svärd och sid brynja, med hjelm, af ringar rikligt smyckad, med vältämjd häst i heliga nejden.

Lad sporde sin faders död och dertill, att brodern Angantyr tagits till konung öfver det rike, deras fader egt.Han vardt med konung Humle ense om, att han skulle fara till sin broder Angantyr och af honom kräfva ut arfvet — dock först med vänliga ord. Det berättas här så:

Hedreks arfving red österifrån. Han kom till den gård, der goter bo, han kom till Århem sitt arf att kräfva. Här drack Angantyr Hedreks graföl.

Lad nådde Århem med en stor här. Det heter: En man såg han stånda vid salen höga sent om qvällen och sade då: »Gå in, sven, i salen höga, bed Angantyr byta med brodern ord!»

Svennen gick in; han trädde fram till konungens bord, helsade höfviskt och sade:

»Hit har kommit Hedreks arfving, broder din, den dådlystne. Å hästens ryggreslig i sadeln, den mägtige fursten vill med dig tala.»

Då konungen hörde detta, kastade han knifven, steg upp från bordet och klädde sig i brynja. Han tog en hvit sköld iena handen och Tyrving i den andra. Det vardt ett väldigt larm i hallen. Det säges:

Den ädelborne man bullrande följde, en hvar ville lyssna till Lads ord, höra hvad Angantyr hade att mäla.

Angantyr sade:

»Var välkommen! Följ med oss in till dryckeslaget! Mjöd skola vi dricka efter vår fader; först dricka vi för vår sämja, sedan för allas vår ära i all den glans, som står oss till buds.»

»Hit hafva vi kommit», genmälte Lad, »i annan afsigt än att fylla vår buk.» Och han qvad:

»Jag vill hälften hafva af hvad Hedrek egde: redskap och vapen och rika skatter, kor och kalfvar och qvarnar, som susa, träl och trälinna och trälborna barn, den herrliga skog, som heter Mörkved, den kostbara grafven, der kungar hvila, och hyllningsstenen, som står vid Dampstad — hälften af borgar, dem Hedrek egde, af folk och land och lysande ringar.»

Angantyr qvad:

»Brista skall, broder, den blänkande skölden,de kalla spjuten klingande mötas och mången sven segna i gräset, förrn hälften jag ger åt Humles ättling, eller Tyrving jag slår i tvenne stycken!»

Och han fortfor:

»Dig fägna jag skall med fagra ringar och skatters mängd, som mest dig täckas — med tolfhundrade män, tolfhundrade hästar, tolfhundrade svenner, som svänga sköldar.

Till skänks hvar man jag mycket gifver, som aldrig tillförne, han egt så herrligt. Hvar man jag gifver en mö att famna, på hvar mö jag spänner ett smycke om hals.

»Der till häst du sitter, med sölf jag dig skyler; när upprätt du går, med gull jag dig täcker; rundt omkring dig må ringar glimma; jag dig en tredje- del ger af Godtjod.»

Konung Hedreks fosterfader Gissur Grytingalide stod der bredvid Angantyr. Han var nu mycket gammal. När han hörde,hvad konungen bjöd sin broder, syntes det honom ett alltför godt anbud. Han sade:

»Mot skall det tagas af trälqvinnosonen, trälinnobarnet af kungabörd. På högen som herde horbarnet satt, när ädle fursten mot arfvet tog.»

Lad vardt högeligen vred öfver, att han kallades trälqvinnoson och frillobarn, som han ock finge heta, ifall han mottoge broderns anbud.

Strax vände han om med alla sine män. Han kom tillbaks till sin morfader kung Humle i Hunaland och förtalde honom, att brodern icke unnat honom hälften af arfvet. Allt deras samtal sporde kung Humle, och han vardt mycket harmsen öfver, att hans dotters son skulle kallas en trälinnas. Han qvad:

»I vinter vi sitta i säll ro, vid gamman vi dricka drycken den ädla, hunner vi lära hugga med svärd, som dristigt de sedan till dåd bära.»

Och åter qvad han:

»Vi skola dig samla stridsmän, Lad! Väcka vi skola väldig kampmed tolfårssvenner och tvåårsfålar. Så skall hunnernas här församlas.»

Denna vinter sutto kung Humle och Lad i lugn hemma. Men när våren kom, drogo de samman en så stor här, att landet vardt helt blottadt på vapenfört manskap.

Åstad drogo alle män, som voro öfver tolf år och kunde på ett härnadståg sköta hästar och vapen; och alle hästar togos med, tvåårige och äldre.

Så manstark var deras här, att den måste täljas i tusental, och smärre skaror än på tusen man gafs det icke i fylkingarne. En höfding vardt satt öfver hvarje tusende, och ett banér var öfver hvarje fylking; i denna funnos

fem tusenden, i hvarje tusende tretton hundraden och i hvaije hundrade fyra gånger fyrtio kämpar. Tillsamman voro fylkingarne tre och trettio.

Då alla samlat sig, redo de igenom skogen Mörkved, som skiljer Hunaland från Redgotaland.

Så snart de kommit ut ur skogen, sågo de framför sig jemna marker och stora bygder. Härute på slätten stod en fager borg.

Öfver den rådde Angantyrs och Lads syster Hervar tillsamman med sin fosterfader Ormar. De voro satta att värna landet emot hunnernas här, och de hade i borgen mycket folk.

En morgon vid soluppgången stod Hervar i vakttornet ofvan borgporten. Söderut såg hon hän emot skogen stora damskyar, drifna upp af hästtramp; då och då skylde de solen. Igenom töcknet såg hon det glimma från fagra, gullsmyckade sköldar, förgylda hjelmar och hvita brynjor — det var henne, som såge hon blott gull. Hon såg» att detta var hunnernas här, och att deras styrka var stor.

Med hast gick hon ned, kallade till sig sin lursven och bjöd honom blåsa folket tillsamman.*Ill. Jenny NyströmGravyr J. C.*Sedan sade hon:

»Tagen edra vapen och gören eder redo till strid! Du, Ormar, rid emot hunnerna och bjud dem kamp utanför södra borgporten!»

Ormar qvad:

»Sköldutrustad, rida jag skall att strid få i gång mot goters här.»

Han red ut ur borgen emot hunnerna. Med hög röst ropade han till dem och bjöd dem närma sig.

»Utanför borgporten söderut å slätten bjuder jag eder strid», sade han; »den, som hinner först fram, bide den andre!»

Ormar vände tillbaka till borgen. Med all sin här var Hervar nu stridsfärdig. Tillsamman med Ormar red hon i spetsen för den ut emot hunnerna; och den häftigaste kamp tog vid.

Men enär hunnernas skaror talde vida flere kämpar, vardt det i Hervars här störst manspillan.

Omsider föll hon sjelf, och folket stupade i mängd omkring henne.

Då Ormar såg henne falla, tog han till flykt, och alle, som det kunde, följde honom. Han red dag och natt, så raskt han förmådde; han styrde sin färd till konung Angantyr i Århem.

Hunnerna begynte nu att bränna och härja vida omkring i landet.

Då Ormar kom inför Angantyr, qvad han:

»Sunnan jag kommit att säga detta: all Mörkvedsheden är härjad och svedd, öfver Godtjod svämmar svenners blod.»Och han fortfor:

»Jag såg den höga Hedreks dotter, syster din, segna till jord. Hunnerna hafva henne fält och månge andra af edre kämpar.

Till stridens gamman hon gladare gick än till giljarn att jaord skänka eller till bänk i brudegång.»

När konung Angantyr hörde detta, skiftade hans anletsdrag uttryck. Han satt tyst. Omsider sade han:

»Obroderligt for man med dig, herrliga systet!»

Sedan betraktade han sin hird; han såg ikring sig allenast en ringa styrka. Han qvad:

»Månge vi voro, när mjöd vi drucko; nu färre vi äro, när flere tarfvas. Ingen jag ser här stå i följet, som dristar mot hunnernas härsmagt rida, mot fiendeflock föra sin sköld — fast han min bön får och mitt gull!»

Gissur den gamle svarade:»Ej jag ett öre af dig kräfver, ingen klart klingande gullskärf — rustad med sköld, rider

jag dock hunners fylkingar fejd att bjuda.»

Konung Hedrek hade gifvit den lagen, att, komme en fiendehär i landet, och landets konung bestämde en plats för kampen, skulle vikingarne icke härja, förrän man frestat en sådan.

Gissur klädde sig i rustning och goda vapen. Han sprang upp på sin häst, som vore han ännu ung. Han sporde konungen:

»Hvarthän skall jag stämma hunner till fejd?»

Konung Angantyr qvad:

»Stäm dem till Dylgja på Dunheden, till foten af Jösur- fjellen dem stäm, der goter ofta gladdes åt kamp och fräjdade fingo fager seger!»

Gissur red bort. Han höll ej inne sin häst, förrän han hunnit fram till hunnernas här. Dock red han dem blott så nära, att hans ord kunde höras af dem.

Med hög stämma ropade han:

»Förskräckt är er drott, död honom bidar! Vår fana är öfver er — Oden er hatar!»Han tillade:

»Vi stride vid Dylgja på Dunheden, vid foten af Jösur- fjell må vi mötas! Blifven I dödens i drabbning hvarje! Oden, den höge, jag har anropat: han låte mitt spjut nu susa öfver er!»

Då Lad hört Gissurs ord, sade han:

»Gripen Gissur Grytingalide, Angantyrs man, från Århem kommen!»

Men kung Humle qvad:

»Icke vi månde mörda sändebud, som ensamme äro ute på färd!»

Gissur ropade:

»Hornbågar edra icke mig fälla!»

Han gaf sin häst sporrarne och red tillbaks till konung Angantyr.

Han trädde inför honom och helsade höfviskt. Konungen sporde, om han funnit hunnerna. Han genmälte:

»Jag har talat med dem och stämt dem till strid på Dunheden och i Dylgjadalen.»Angantyr frågade, huru stor här hunnerna hade, och Gissur sade honom det.

Sedan sände han ut män åt alla håll och stämde till sig alla, som ville gifva hjelp och kunde föra vapen.

Derefter drog han med sitt folk hän till Dunheden. Mycket stor var hären, han hade med sig. Snart kommo hunnerna honom till mötes. De voro vida manstarkare.

Nästa dag började kampen. Härarne slogos hela den dagen; om qvällen drogo de till sina läger.

Så stredo de i åtta dagar, och ännu voro alla höfdingarne i lifve. De dödas antal kände ingen.

Från alla orter dref folk till Angantyr, och så kom det sig, att han till sist ej hade färre folk än i förstone.

Nu vardt striden ännu hetsigare.

Hunnerna gingo allt eldigare fram, ty de sågo, att de endast kunde vinna lifvet, ifall de finge seger — vanskligt blefve det att få nåd af goter.

Desse värnade sin frihet och sin fosterjord, höllo derför säkert stånd och eggade upp hvarandra.

Då det led emot aftonen, gjorde de ett så våldsamt anfall, att hunnernas fylkingar krökte sig för det.

När Angantyr vardt detta varse, trädde han ut ur sköldborgen och stälde sig främst i fylkingen. Han hade Tyrving i hand, och slog han till marken både hästar och män.

Då refs hunnernas kungafylking upp, och de begge bröderna Lad och Angantyr skiftade hugg med hvarandra.

Lad och konung Humle föllo, och hunnerna gåfvo sig på flykt. Men goterna höggo dem ned, och en sådan massa fälde de, att åarna stannade och flöto ur sina bäddar, och dalarne vordo fulle af folk och hästar.

Angantyr gick sedan att syna de fallne. Han fann Lad, sin broder, och han qvad:»Jag bjöd dig, broder, obrutna ringar, skinande skatter, dem sjelf du åtrått. Nu har du till lön för hårda kampen hvarken land eller lysande ringar!»

Och åter qvad han:

»Oss ödet förbannat: din baneman är jag. Det hålles i minne — hård är nornors dom.»

Länge var Angantyr konung i Redgotaland. Han var mägtig och frikostig och en väldig härman. Konungaätter stamma ifrån honom.

Hervars och Hedreks saga *Ill. Jenny NyströmGravyr J. C.*

1.

Bersärken Arngrims anor.

Här börjar sagan om konung Hedrek den vise.

Det förtäljes, att i forntiden kallades Finnmarkens norra del Jotunhem. Landet söderut, det som ligger emellan Jotunhem och Hålågaland, benämndes Ymesland.

Vida kring i Jotunhem bodde resar; någre voro blott halfresar. I denna tid försiggick en mägtig sammanblandning af folken, ty resarne togo sig qvinnor från Ymesland.Konungen i Jotunhem hette Gudmund. Han var en ifrig gudadyrkare. Grund hette hans gård och häradet, hvari den låg, Glasesvall. Han var vis och mägtig. Med sine män lefde han i många mansåldrar, och hedningarnes tro är, att Odödlighetens åker ligger i hans rike: från en hvar, som dit kommer, vika krankhet och ålderdom, och han kan icke dö.

Efter Gudmunds död gaf folket honom sin dyrkan och kallade honom sin gud.

Hövund hette hans son, en vettig och framsynt man. Han dömde i alla de mål, som kommo före i de tillgränsande landen. Vrång dom fälde han aldrig, och ingen dristade sig att bryta emot hans domar.

Härgrim hette en rese och bergsbo; från Ymesland röfvade han Åma Ymesdotter. Hon vardt hans hustru. Deras son var Härgrim halftroll. Han bortförde från Jotunhem Agn alfasprände och äktade henne sedan.

Deras son var Grim. Hon var Starkad Ålekämpes trolofvade. Åtta armar hade denne. Han var på färd norrut kring Elivågor, när hon vardt bortröfvad.

Då han åter kommit hem, drap han Härgrim halftroll i en holmgång. Agn borrade ett svärd igenom sig, ty hon ville icke varda Starkads maka.

Han tog derefter ur Alfhem konung Alfs dotter Alfhild, men Tor drap honom sedan, och Alfhild for tillbaks till sina fränder.

Agns son Grim dvaldes hos henne, till dess han drog ut på vikingatåg och vardt en väldig härman.

Han äktade Starkad Ålekämpes dotter Böggerd.

På den ö vid Hålågaland, som heter Bolm, tog han sig bostad, och vardt kallad Ögrim Bolm. Hans son med Böggerd var bersärken Arngrim, som sedan bodde på Bolm och var en mägta fräjdad man.

2.

Arngrims söner.

En konung hette Segerlame. Det är förtaldt, att han var Odens son. Hans son hette Svaverlame.

Denne tog riket i arf efter sin fader. Han var den störste härman.

Då konungen en dag red ut på jagt, vardt han skild från sitt följe och blef i solnedgången varse en väldig sten och bredvid den tvenne dvärgar. Med sitt runsirade kortsvärd vigde han dem qvar der utanför stenen; och de bådo honom bestämma, hvad lösen de skulle lemna för sitt lif.

»Hvad heten I?» sporde konungen.

Den ene kallade sig Dvalen, den andre Dulen. Konungen sade:

»Enär I ären de konstförfarnaste af alla dvärgar, skolen I smida mig ett svärd, så ypperligt I förmån. Fästet och hjaltena skola vara af gull. Det skall bita jern, som vore det kläde, och rost skall icke häfta sig vid det. I örlig och envigen skall det gifva seger åt en hvar, som bär det.»

De samtyckte till konung Svaverlames begäran, och han red hem.På utsatt dag red kungen åter till stenen. Begge dvärgarne stodo utanför den. De räckte honom svärdet, som var mycket skönt.

Sedan Dvalen stält sig i stenens dörr, sade han:

»Ditt svärd, Saverlame, varder en mans bane hvarje gång det blifvit svängdt. Med det skola trenne nidingsdåd fullbordas. Det skall ock gifva dig sjelf döden.»

Då lät konungen svärdet hvina emot dvärgarne. De lupo in i stenen; och hugget kom i den, så att svärdets båda eggar skyldes; ty dörren hade redan lyckts igen.

Konungen kallade svärdet *Tyrving.* Han bar det allt jemt sedan i örlig och envigen, och städse hade han seger.

Han hade en dotter, som hette Öfura. Hon var en mycket vacker och klok qvinna.

Arngrim bersärk härjade vid denna tid Bjarmaland i österled. Han anföll Svaverlames rike och höll ett slag med honom. De kommo i handgemäng med hvarandra. När konungen högg till Arngrim, satte denne skölden för sig, och svärdet klöf undan dess spets och tog fäste i jorden. Då högg han kungens arm af, och Tyrving föll till marken. Han grep svärdet och fälde med det först Svaverlame och sedan många andre män.

Han tog ett ansenligt byte der i landet och förde bort med sig Öfura, konungens dotter. Han bragte henne hem till sin gård på Bolm.

Med henne hade han tolf söner. Den äldste var Angantyr, de öfrige voro Hervard, Hjorvard, Säming och Rane, Brame, Barre, Remne, Tind och Bue samt de två Haddingarne. Dessa begge utförde tillsamman blott *en* mans arbete, ty de voro de yngste och dertill tvillingar, men Angantyr gjorde två mans gerning. Han var ock hufvudet högre än andre män. Alla bröderne voro bersärkar och för mer än andra kämpar i styrka och mod.

När de foro i härnad, voro på deras skepp aldrig flere män än de sjelfve. De härjade landen vida kring, voro ständigt segersälle och blefvo fräjdade framför alla andre.*Ill. Jenny NyströmGravyr J. C.*Angantyr förde städse med sig Tyrving, och de andre hade ock mycket berömda holmgångssvärd.

Då de voro ensamme med sine män, och de märkte bersärksgången komma öfver sig, var det deras vana att strax gå i land och der brottas med skogar och stora stenar, ty det hade händt dem, att de dräpt sina egne män och rödt sina skepp.

Mycket vardt förtaldt om deras bragder, och deras rykte vardt stort.

3.

Angatyr och hjalmar den hugstore.

En julafton gjorde Angantyr på Bolm ett löfte vid bragebägaren, såsom plägseden bjöd; han lofvade, att han skulle ega Ingeborg, dottern af konung Yngve i Upsala, den vänaste och visaste bland alla dansktalande mör, eller ock skulle han finna sin bane och aldrig hafva en annan husfru.

Intet är förtaldt om andra löften den qvällen.

Sådan var svärdet Tyrvings natur, att hvarje gång det drogs ur sin slida, lyste det som en solstråle, om än mörkret fallit på, och alltid skulle det åter stickas in, bestänkt af varmt menniskoblod. Den lefde icke till morgondagen, som fatt blöda för det. Tyrving är mycket omtalad i alla fornsagor.

Nästa sommar drogo Angantyr och hans bröder till Upsala i Svea rike. De trädde in i konungens hall, och Angantyr sade honom det heliga löfte, han gjort, och tillade, att han ville hafva hans dotter.

Alla, som voro derinne, lyssnade till hans ord.

Han bad konungen säga, hvad utgång deras ärende skulle få.I samma stund steg Hjalmar den hugstore fram öfver bordet. Han talade till konungen:

»Minnens, herre, huru stor ära jag åt eder vunnit, allt sedan jag hit kom till ert rike, och i mången lifsfara hafver jag varit för eder skull. För all min tjenst beder jag, att I måtten med mig förmäla eder dotter. Dessutom synes jag mera värd att få en bön hörsammad än desse bersärkar, som vålla en hvar ondt.»

Konungen satt i tankar. Svåra vanskligt tycktes det honom att finna det svar, som förde med sig minst ofärd. Omsider genmälte han:

»Min vilje är, att Ingeborg sjelf korar sig den till man, hon sjelf vill hafva.»

Hon sade:

»Önsken I att gifta bort mig, så vill jag allenast hafva den man, om hvilken jag redan vet allsköns godt, men icke en sådan, som jag blott känner af rykten, de der alla äro onda.»

»Ej vill jag», utbrast Angantyr, »munhuggas med dig, ty jag ser, att du älskar Hjalmar; men du, Hjalmar — möt mig i holmgång söderut på Samsö, och vare du hvarje mans niding, om du icke är der att träffa vid midsommartid i år!»

Hjalmar svarade, att han icke skulle uppskjuta striden.

Arngrimssönerne foro hem till sin fader och förtalde honom det, som timat. Han sade sig ej förrän nu hafva varit bekymrad för dem.

»Ty ingenstädes», tillade han, »vet jag Hjalmars like finnas i mandom och käckhet, och han har i sitt följe den kämpe, som står honom närmast i styrka och mod.»

Dermed lyktade de sitt samtal.

Bröderna stannade hemma vintern öfver, men om våren rustade de sig till bortfärd. De drogo först till jarlen Bjartmar, som herskade öfver Aldejoborg. Hos honom togo de sig ett gästabud.Om qvällen äskade Angantyr, att jarlen skulle gifta sin dotter Tova med honom; och detta gick liksom allt annat enligt brödernas vilja. Bröllopet hölls. Sedan gjorde de sig redo till affärd.

Natten, innan de drogo åstad, hade Angantyr en dröm. Han förtalde jarl Bjartmar den.

»Jag tyckte mig», sade han, »vara med mina bröder på Samsö. Der funno vi månge fåglar, och vi dräpte alla, som vi sågo. Sedan syntes det mig, som om vi kommo på en annan väg åter till ön. Då flögo två örnar emot oss. Jag gick mot den ene, och vi hade en hård fejd tillsamman. Omsider satte vi oss ned alldeles utmattade. Men den andre örnen var i strid med mine elfva bröder och öfvervann dem alla.»

Jarlen menade, att den drömmen ej tarfvade tydning.

»Mägtige mäns fall vardt dig der visadt», sade han, »och tror jag, att detta rör er bröder nära.»

De svarade, att slikt ej ängslade dem.

»Alla komma, när döden kallar», sade jarlen, och deras samtal slöts.

När bröderna kommit hem, gjorde de sig redo till holmgången. Deras fader ledsagade dem till skeppet. Han gaf Angantyr svärdet Tyrving.

»Jag menar», sade han, »att I nu tarfven goda vapen, ty I skolen kämpa med de käckaste hjeltar.»

Han bad dem väl fara. Sedan skildes de.

Då bröderna nått fram till Samsö, sågo de tvenne skepp ligga i den hamn, som heter Munarvåg. Begge skeppen kallades Ask, och på hvarje funnos hundra man, de raskaste kämpar. Bröderna slöto sig strax till, att dessa skepp egdes af Hjalmar och Udd den vidtbereste, som äfven bar namnet Pil Udd.

De drogo sina svärd och beto i sköldränderna: bersärksgången kom öfver dem. De gingo sex tillsamman ut på hvarje skepp.Der voro så tappre män ombord, att alle grepo de sina vapen, och ingen enda lemnade sin plats eller lät ett rädslans ord höras.

Bersärkarne trängde sig fram längs det ena skeppsbordet och tillbaks längs det andra samt dräpte dervid hvarenda man. Sedan drogo de vrålande upp i land.

»Nu går vår fader Arngrim i barndom», yttrade Hjorvard, »ty han sade oss, att Hjalmar och Udd voro de hurtigaste kämpar, men icke såg jag någon der på skeppen te sig särskildt tapper.»

»Låtom oss ej», genmälte Angantyr, »ömka oss öfver, att vi der ej träffat på våre jemlikar. Hända kan, att Hjalmar och Udd ännu icke äro döde.»

Hjalmar och Udd hade gått upp på ön för att efterse, om bersärkarne anländt. När de på återvägen till sina skepp kommit ut ur en skog, sågo de bersärkarne stiga ned ifrån dem med blodiga vapen och svärden dragna. Bersärksgången hade gått öfver; de vordo då, liksom efter en sjukdom, kraftlösare än eljes.

Derom qvad Udd sedan:

»Mig fruktan *en* gång öfverföll; det var, när de skriande skredo från skeppen, med tjut de upp på ön stego — ärelöse alla tolf!»

»Ser du», sade Hjalmar, »att alle våra män fallit; nu synes mig troligast, att vi allesamman skola i afton gästa Oden i Valhall.»

Man säger, att dessa varit de enda ord af räddhåga, som Hjalmar i sitt lif uttalat.»Jag beqvämar mig icke till att gästa Oden i qväll», svarade Udd; »innan det varder afton, skola alla desse vara döde, men vi begge lefva.»

Bersärkarne gingo nu emot dem med dragna svärd. De voro öfversköljde af blod; och en af dem var hufvudet högre än de andre.

Hjalmar och Udd sågo, att Angantyr hade Tyrving i handen, ty det lyste från svärdet som från en solstråle.

»Vill du hellre», sporde Hjalmar, »kämpa emot Angantyr allena än mot hans elfva bröder?»

»Med honom vill jag sjelf slåss», svarade Udd, »ty stora varda de hugg, han gifver med Tyrving, och min skjorta

tror jag vara ett bättre värn än din brynja.»

»Hvar kommo vi *så* till kamp samman», utbrast Hjalmar, »att du gick fram före mig? Du vill kämpa med Angantyr, ty det tyckes dig vara en bättre bragd; men jag är denna holmgångs ledare, och jag lofvade konungsdottern hemma i Svitjod något helt annat än det, att jag skulle låta dig eller hvem helst eljes gå till enviget i mitt ställe. Sjelf skall jag strida med Angantyr.»

Och han drog svärdet. Han trädde fram emot bersärken, och de önskade hvarandra till Valhall. Sedan sprungo de hvarandra in på lifvet, och de läto det vara kort emellan de väldiga huggen.

Udd ropade till de andre bersärkarne:

»En skall mot en ärligt strida, om mod ej fattas, om feg man ej är!»

Då gick Hjorvard fram, och han och Udd fäktade hetsigt. Udds silkesskjorta var så pålitlig, att vapen icke togo fäste i den, och så godt var hans svärd, att det bet brynjor som kläde; många hugg gaf han icke Hjorvard, innan denne segnade död ned.Hervard trädde derpå fram, och han gick samma väg. Sedan kom Rane och så den ene efter den andre; men med sådan käckhet anföll Udd dem, att de till sist lågo der fallne, alle elfva.

Om Hjalmar och Angantyrs tvekamp har man att förtälja, det Hjalmar fick sexton sår och Angantyr döden.

Udd gick hän till Hjalmar, der han låg. Han qvad: »Hur har du det, Hjalmar? Hy du skiftat. Många sår jag ser dig pina. Din hjelm är huggen ej hel din brynja! Snart skall lifvet lemna dig.»

»Sår har jag sexton och söndrig brynja. För blicken det svartnar, ej ser jag att gå. Angantyrs svärd, i etter härdadt, rörde hvasst vid mitt hjerta.

»Gårdarne fem till fullo jag egde; jag likväl ej lycklig var. Förutan lif ligga jag skall af svärdet sargad på Samsö här.

»Med smycken om hals nu huskarlar dricka hos min fader i hallen mjöd.*Ill. Jenny NyströmGravyr J. C.*Mjödet der gifver mången ve, här mig såren svårt plåga.

»Jag ifrån den ljusa mön gick derute på Agnefit. Hvad hon mig sade sannas nu: aldrig jag skulle äter vända.

»Ringen, den röda, ryck från min arm, räck den åt unga Ingeborg. I hennes sinne tar sorgen bo, när icke jag kommer till Upsala.

»Från qvinnors väna visor bort gled jag på skeppet, glad i hug. Fort gick färden, med flocken jag drog för sista gång från såta vänner.

»Österifrån flyger en korp; en örn den följer från furan höga — det är den siste, som jag mättar, den mitt blod dricka skall.»Sedan dog Hjalmar.

Udd förtalde dessa tidender hemma i Svitjod, och konungsdottern förmådde icke lefva efter Hjalmar. Hon gaf sig sjelf döden.

Angantyr och hans bröder blefvo tillsamman med alla sina vapen lagda i hög på Samsö.

4.

Hervar.

Nu har man att berätta, det jarl Bjartmars dotter Tova, Angantyrs maka, födde ett möbarn, och tycktes det de fleste rådligast, att det barnet blefve utsatt, ty de trodde det ej få qvinnos inne, ifall det komme att likna sina

fädernefränder.

Jarlen lät dock vattenösa mön och uppföda henne. Han kallade henne *Hervar,* och sade, att Arngrims söners ätt dock ej helt vore utdöd, om hon finge lefva.

Då hon växte upp, vardt hon fager. Hon vande sig vid att handtera kast- och skjutvapen, sköld och svärd. Stark och stor var hon, och så snart hon något förmådde, gjorde hon oftare ondt än godt; när detta förmenades henne, lopp hon ut i skogarne och drap män för att få sig byte. Då jarl Bjartmar sporde det, lät han gripa henne och föra henne hem. Så stannade hon hemma någon tid.

En dag trädde hon inför jarlen och sade:

»Jag vill bort härifrån, ty jag trifves här icke!»

Kort derefter försvann hon allena, väpnad och klädd i karlkläder. Hon gaf sig i följe med några vikingar. Bland dem*Ill. Jenny NyströmGravyr J. C.*dvaldes hon en tid och kallade sig Hervard. När något senare deras höfding dog, tog Hervard befälet öfver dem.

En gång, när de kommit till Samsö, gick hon i land, men ingen af hennes män ville följa henne, ty de sade, att ingen kunde uthärda att der vara ute vid nattetid. Hervard förklarade, att man kunde vänta sig stora skatter i grafhögame.

Hon trädde upp på ön kort före solens nedgång.

Skeppen lågo qvar i Munarvåg.

Hon träffade en boskapsherde och sporde honom om tidender.

»Icke känner du till denna ö», svarade han; »följ hem med mig, ty här är icke nyttigt för någon att vara ute, sedan solen gått ned; sjelf vill jag fort hem.»

»Säg mig», återtog Hervard, »hvar är det Hjörvärds högar ligga?»

»Du är stadd på en farlig väg», sade han, »då det lyster dig att om natten utransaka, hvad ej mången vågar midt på dagen. Brinnande eld sväfvar öfver platsen, så snart solen sjunkit.»

Hervard förklarade, att hon förvisso dock skulle besöka högarne.

Herden fortsatte:

»Jag ser, att du är en oförsagd man, fast fåvitsk. Mitt halssmycke skall jag gifva dig, blott du följer med mig hem.»

»Gåfve du mig ock allt, hvad du egde», svarade Hervard, »så kunde du dock icke hejda mig.»

När solen sjunkit, vardt det väldiga dån ute på ön, och högarnes eldar lågade upp.

Herden blef förfärad och tog till fötter. Han lopp till skogs och såg sig icke om en enda gång.

Hervard såg eldarne, och högarnes innevånare såg hon stå utanför dem.

Framåt gick hon utan att rädas. Hon trådde flammorna, som vore de rök, till dess hon nådde bersärkarnes hög*Ill. Jenny NyströmGravyr J. C.*Då qvad hon:

»Vakna, Angantyr! Dig väcker Hervar, enda dottern af dig och Tova. Gif mig ur högen herrliga svärdet, som dvärgar smidde åt Svaverlame.

»Hervard och Rane, Hjorvard, Angantyr! Jag ropar till er under trädets rötter, väpnad med hjelm och hvasst svärd, sköld och rustning och rodnande spjut.

»Jag menar, till mörk mull I blifvit, stridige söner af starke Arngrim — om ingen af eder, Öfuras söner, med mig skall tala vid Munarvåg.

»Hervard och Rane, Hjörvard, Angantyr! Må sådan hug I hafva alle, som om I multnaden i myrors hög — om ej svärdet I lemnen, som smiddes af Dvalen. Kostliga vapen ej vålnader gömme!»Då svarade Angantyr:

»Hvi hör jag dig ropa, Hervar, min dotter? Du färdas våldsam mot fara nu! Yrande är du förutan vett på villande väg — du väcker de döde!

»Ej fader begrof mig, ej fränder andra. De kämpar, som qvar efter kampen blefvo — de tvenne togo Tyrving om hand. Dock vardt dess egare *en* omsider.»

Hon qvad:

»Mig sanning säg! *Så* säkert Oden dig hägne i högen, som hos dig du icke Tyrving har! Trög du är, när din arfvinge ber en enda bön.»

Då öppnade sig högarne, och det var, som om de alla stode i ljus låga. Och Angantyr qvad:

»Upp Helsporten sprungit — högarne öppnas. Rundt om stränderna stråla lågor.Hiskligt derute är allt att se. Kan du — till skeppen dig skynda, mö!» Hon sade: »*Så* brännen I ej bål om natten, att jag för edra eldar rädes. Ungmöns hjerta icke skälfver, fast spöke hon ser stånda i dörr.»

Då qvad Angantyr:

»Jag säger dig, Hervar, hvad hända skall, orden du höre, höfdingsdotter! Den Tyrving skall, om tro du mig mägtar, qvinna, all din ätt förgöra.

»En son du föder, som sedan månde Tyrving bära med tro på sin kraft. Honom skall man Hedrek kalla, under himlens hvalf väldigast boren.»

Hon qvad:

»Jag då förtrollar er, döde män,så att I skolen alle hvila i kumlen ruttne bland rörliga spöken — om icke ur högen du, Angantyr, räcker mig Hjalmars bane, som brynjor skär.»

Han sade: »Mig du ej synes menniskor lik, der, mö, du kring högar i midnatt vankar; gjordad med svärd, i hjelm och brynja, med spjut du står framför salens dörr.»

Hon qvad: »Mig jag tyckte nog man till slikt, förr'n salarne edra att söka jag gick. Brynjohatarn ur högen mig gif, ej duger att dölja dvergarnes smide!»

Angantyr qvad:

»Under skullrorna gömmer jag Hjalmars bane. Helt omfladdrad af flammor är den.Ej känner på jorden jag en mö, som töres det svärdet taga i hand.» Hon sade:

»Jag väl skulle vårda det hvassa svärdet, med hand det fatta — finge jag det! Icke jag fruktar eld, som lågar: den slocknar, så snart jag ser på den.» Han qvad:

»Fåvitsk du är, fastän hugfull — i eld du med öppna ögon dig störtar! Förr jag dig skänker skinande klingan. Unga mön jag den mägtar ej neka!»

Hon qvad:

»Väl du gjorde, vikingaättling, när du mig skänkte skinande klingan. Högre mig gåfvan, herskare, fröjdar, än om jag hade hela Norge.»Han qvad: »Ve dina ord, ovisa qvinna! Icke du vet, hvad dig fägnar: Det svärdet Tyrving, om tro du mig mägtar, skall, Hervar, din ätt helt förgöra.»

Hon sade:

»Gånga jag skall till gungande skeppen; vid muntert mod mön nu är. Fursteättling! Mig föga bryr, hvad sönerne mina sedan drabbar.»

Han qvad:

»Du skall den ega och älska länge — Hjalmars bane. Den göm blott i skidan; vid eggarna rör ej, etterbesprängda; värre än gift, den gifver döden!

»Farväl, o dotter! Dig jag gåfve nu tolf mans kraft — om tro du mig kunde -och styrka och mod och det myckna goda, som Arngrims söner sig efterlemnat.»

Hon qvad:

»Bort jag längtar — bon I der alle sälle i hög! Jag vill hädan fort. Mellan verldarna jag mig vistas tyckt, när eldarne rasat rundt omkring mig.»

Sedan gick hon ned till skeppen, men då det dagades, såg hon, att de voro borta. Vikingarne hade skrämts af skrällarne och flammorna på ön.

Hon drog derför bort på ett annat skepp, men intet är förtaldt om hennes färd, förrän hon kom till konung Gudmund på Glasesvallarne. Der var hon om vintern och kallade sig ännu Hervard.

En dag, då Gudmund spelade schack och var på god väg att blifva matt, sporde han, om någon kunde gifva honom ett råd. Hervard trädde till, och länge hade hon ej stått honom bi, innan hans utsigter ljusnade. Tyrving hade hon låtit ligga qvar på sin plats, medan hon sysslade med spelet. En man tog svärdet och drog det. Detta såg Hervard. Hon ryckte Tyrving till sig och stötte ned mannen. Sedan gick hon ut ur hallen, och kämparne ville löpa efter henne. Men Gudmund sade:

»Varen lugne! Ej är en hämd på den mannen af sådan vigt, som I menen, ty I veten icke, hvem han är. Denna *qvinnas* lif skall blifva eder dyrköpt, innan I fån det.»Derefter var Hervard en lång tid i härnad, och alltjemt var hon segerrik. När hon ledsnat på vikingslifvet, drog hon hem till sin morfader jarl Bjartmar. Sedan skickade hon sig som andra jungfrur. Hon vande sig vid brodering och andra qvinnosysslor.

Detta sporde Hövund, konung Gudmunds son. Han gaf sig strax åstad, giljade till Hervar, fick henne och vände med henne åter hem.

5.

Konung hedrek.

Hövund var en mägta vis man och så rättrådig i sina domar, att han aldrig fälde vrång dom, vare sig parterna voro inländske eller utländske män; och man vardt enig om att efter honom kalla i hvarje rike den man *hövund* som der hade att döma i mäns mål.

Med Hervar hade han två söner. Den ene hette Angantyr, den andre *Hedrek*. Båda voro de starka och reslige män, förslagna och väne.

Angantyr var till skaplynnet lik sin fader; han ville hvar man väl. Hövund och allt folket älskade honom högt. Men huru mycket godt han än gjorde, så gjorde Hedrek dock än mera ondt.

Hervar höll mycket af Hedrek.

Hövund tillrustade en gång ett gästabud och bjöd till sig alle stormännen i sitt rike utom Hedrek. Detta grämde denne och han sade sig nog skola göra de andre något ondt.

Han trädde in i gillessalen; brodern Angantyr stod upp emot honom samt bad honom taga plats när sig.

Hedrek var icke munter. Länge satt han qvar om qvällen, sedan Angantyr gått. Han vände sig då till dem, som sutto

bredvid honom, och lade sina ord så, att de till sist råkade i ordskifte med hvarandra. När Angantyr åter kom in i hallen, bjöd han dem vara tyste. Sedan gick han ut för andra gången, och Hedrek påminte dem genast om deras kif; det vardt så, att den ene slog med näfven till den andre. Åter infann sig Angantyr och höll dem förlikte, tills morgonen bräckte. När han då för tredje gången aflägsnat sig, sporde Hedrek mannen, som fått slagen, hvarför han icke tordes taga hämd, och han tillade, att det ej passade en sådan ynkrygg till karl att dricka vin. Omsider verkade hans tal så, att mannen sprang upp och drap sin stallbroder.

Hedrek log deråt, och menade, att gillet vore ännu ansenligare, när den röda saften runne öfver dukarne.

Då trädde Angantyr in, och han yttrade sin harm öfver detta dåd. Men när fadern Hövund fick veta det, bjöd han Hedrek fly ur landet, så vida han icke der ville lida döden.

Hedrek lemnade då gillessalen, och brodern följde honom ut. Derute kom modern Hervar till dem. Hon räckte Hedrek svärdet Tyrving.

»Icke vet jag», sade denne, »*när* jag kommer att skicka mig så olika mot fader och moder min, som de nu skicka sig emot mig. Min fader jagar mig ur landet, men moder min gifver mig Tyrving, som jag skattar högre än ett mägtigt rike; och skall jag för visst göra ett och annat, som kan gå *honom* djupast till sinnes.»

Och han drog svärdet; det strålade starkt, och det gnistrade. Han fnös häftigt till och var nära att gå bersärksgång.

Alldenstund brodern Angantyr nu var ensam i hans följe, och svärdet Tyrving måste varda en mans bane, hvarje gång det blifvit blottadt, så gaf Hedrek brodern dödshugget; och vardt han så den förste, som gjorde ett nidingsdåd med svärdet. Detta berättades för Hövund, men Hedrek stack sig genast undan i skogen.*Ill. Jenny NyströmGravyr J. C.*Hövund lät tillreda ett graföl efter sin son, som var död till sorg för alla.

Hedrek var djupt bedröfvad öfver sitt dåd. Han vistades länge ute i skogarne och sköt der fåglar och andra djur till föda åt sig. Men när han öfvertänkt sin ställning, tycktes det honom föga prisvärdt, ifall han ej läte någon veta sitt öde; dertill föll det honom i hågen, att han ännu kunde varda en man, fräjdad af stora bragder, såsom hans ättmän varit före honom.

Han vände åter hem, träffade sin moder och bad henne äska af fadern, att han måtte till afsked gifva sin son lyckobringande råd.

Hon gick till Hövund och bad honom gifva sonen råd, som honom gagnade.

Hövund svarade, att många ville han ej skänka denne, och de, som gåfves, komme ändock icke att båta honom stort. Han tillade, att han ej heller gåfve råden, för det *han* bedt om dem.

»Detta är», sade han, »mitt första råd: aldrig skall han stå den man bi, som dräpt sin rätte herre; mitt andra är, att han icke skall låta den få frid, som fält sin stallbroder; för det tredje må hans husfru ej hafva ideligt umgänge med egna fränder; för det fjerde må han icke dväljas sent om natten ute hos sin frilla; för det femte skall han icke rida

sin bäste häst, när han har hastverk; för det sjette fostre han icke upp en mägtigare mans barn; för det sjunde skall han städse visa sig glad mot nykommen gäst, och det åttonde rådet är, att han aldrig lägger Tyrving ned vid sina fötter. Men intet af dessa råd kommer han att anlita.»

Hervar sade sonen de lyckosamma råden.

»Med argt sinne», utbrast han, »äro de helt visst gifna, och icke ärnar jag rätta mig efter dem.»

Vid afskedet gaf Hervar honom en mark gull och bad honom jemt hafva i tankarne, huru hvasst hans svärd vore, huru ansenlig ära följt hvarje dess egare, hvilken riklig hjelp den manfunne i dess skarpa eggar, som förde det i envigen och i örlig, och huru en skön seger ständigt vore dess ledsagare.

Sedan skildes de.

Han for sin väg, och långt hade han icke farit, då han mötte någre män. De förde en fjettrad fånge med sig.

Hedrek sporde, på hvad vis denne förbrutit sig. De svarade, att han svikit sin egen herre.

»Viljen I lemna mig honom för penningar?» frågade Hedrek.

De jakade, och Hedrek köpte honom fri för en half mark gull. Sedan erbjöd mannen honom sin tjenst.

»Mig, som är dig okänd, skall du icke varda trogen», sade Hedrek, *då du svikit din herre, som du haft att löna för mycket godt.»

Kort derefter mötte han några andre, som äfven kommo med en bunden man emellan sig. Han sporde, hvad ondt denne gjort, och de genmälte, att han mördat en sin stallbroder. Honom löste Hedrek med den andra halfva marken gull. Mannen bad att få komma i hans tjenst, men han nekade.

***

Derefter fortsatte Hedrek sin färd, till dess han kom till Red-gotaland. Han begaf sig strax till den konung, här herskade, och som hette Harald. Han var en gammal man. Gunstigt tog han mot honom, och han stannade en tid vid hans hof.

Före denna tid hade tvenne jarlar gjort infall i konungens rike och lagt det under sig; och enär han var kommen högt till ålders, gäldade han dem alltjemt skatt hvarje år.

Hedrek vann konungens vänskap, och till sist vardt han befälhafvare öfver hans härsmagt. Han drog ut på vikingståg och blef snart såsom segersäll vida fräjdad.

Nu öfverföll han de jarlar, som slagit under sig Haralds land. Det vardt en häftig strid emellan dem.Hedrek förde Tyrving i slaget, och nu som förr mägtade intet motstå hans hugg, ty det svärdet bet stål som kläde.

Omsider drap han båda jarlarne, och allt deras folk gaf sig på flykten. Sedan drog han igenom riket och lade det åter under Harald. Några män tog han med sig hem som gislan.

Konung Harald kom sjelf honom till mötes med mycken prakt; och Hedreks rykte växte stort af detta.

Sin dotter Helga förmälde konungen sedan med honom, och han gaf honom hälften af sitt rike.

Hedrik värnade landet för dem begge, och således gick det någon tid.

På sin ålderdom fick kungen en son. Hedrek hade en annan, som hette Angantyr.

Snart vardt det ett svårt missväxtår i Redgotaland, hvilket nu kallas Jutland. Det såg ut, som om landet komme att ligga öde.

Man inhemtade ett orakelsvar, och det lydde, att intet godt år skulle komma i Redgotaland, förrän den pilt offrats, som der vore den förnämste.

Hedrek förklarade konung Haralds son vara den ansenligaste svennen, men konungen påstod, att Hedreks vore det.

Denna tvist kunde ingen annan än Hövund slita, ty alla hans domar voro pålitliga.

Hedrek for till sin fader, och han vardt vänligt mottagen. Han bad honom döma i det mål, som nu kommit före.

Hövund sade, att Hedreks son vore den förnämste pilten i det landet.

»Hvad tilldömer du då mig för min förlust?» sporde Hedrek.

»Du skall som gengäld betinga dig hvar annan man af konung Haralds här», svarade Hövund; »sedan behöfver man icke mera gifva dig några råd, då du, en man med sådant sinne, har en sådan här.»

Hedrek vände hem. Han sammankallade ett ting, och på det kungjorde han sin faders utslag.»Min son dömde han att offras», sade Hedrek, »men mig tillerkände han, såsom en ersättning, hvarannan man af konung Haralds följe. Jag vill, att I tillsvärjen mig edert bifall.»

Detta gjorde de.

Och bönderne bådo nu, att han måtte lemna fram sin son och dermed förbättra året för dem.

Men sedan hirden blifvit delad mellan konungen och Hedrek, äskade denne ny trohetsed af sine män, och de svuro honom, att de både inom- och utomlands skulle följa honom till hvad dåd han än ville föra dem. Han talade derpå:

»Mig synes, som finge Oden god ersättning för en enda sven, om han i stället för denne finge konung Harald, hans son och all hans här.»

Nu bjöd han sitt folk att lyfta fanmärket och angripa konungen, fälla honom och hela hans följe.

Konung Hedrek stötte sjelf ned sin svärfader och sin svåger; och detta gäller för det andra nidingsdådet, som enligt dvergarnes utsago skulle göras med Tyrving.

Hedrek förklarade, att alle dem, som fallit, skänkte han i sonens ställe åt Oden. Derefter lät han bestänka offeraltarena med kungens och sonen Halfdans blod. Hans husfru Helga tog lifvet af sig i disarsalen.

Nu var Hedrek korad till konung öfver riket.

***

Det hände sig en sommar, att konung Hedrek drog med sin här söderut till Hunaland. Der kämpade han med konungen Humle och fick seger; hans dotter Sifka tog han och förde bort med sig. Nästa sommar sände han henne åter hem, och var hon då hafvande. Kort derefter födde hon ett svenbarn, som vardt kalladt Lad. Han var den vänaste pilt, och morfadern konung Humle uppfostrade honom.Konung Hedrek drog åter i härnad och kom till Saxland. Han hade med sig en manstark här.

Saxarnes konung sände honom till mötes någre män, och man vardt ense om att hålla fred med hvarandra. Kungen lät bjuda honom hem till ett gästabud, och han kom äfven.

Der giljade han till konungsdottern Oluf, och han fick henne ock, tillsamman med land och mycken rikedom. Sedan gaf han sig åter hem till sitt rike.

Drottningen bad ofta, att hon måtte få gästa sin fader, och Hedrek gaf efter för hennes böner. Hennes stjufson Angantyr for med henne.

En gång, då Hedrek kom från ett vikingståg, ankrade han vid Saxland på ett undangömdt ställe. Om natten steg han med en följesman upp i land. Han gick hän till byggningen, hvari hans drottning sof. Alla vakterna slumrade.

I bädden bredvid sin gemål såg han en fager man. Han skar en lock af dennes hår, tog sonen Angantyr bort med sig och gick åter ombord på skeppen.

Nästa morgon seglade han in i kungshamnen, och allt folket gick ut emot honom.

Han fägnades med ett gästabud. När man druckit en stund, trädde drottning Oluf in i hallen, heisade kung Hedrek

huldt och lade båda armarna om hans hals. Han mottog hennes helsning kallt.

Strax derefter lät han kalla menigheten samman och sporde, hvad man visste om hans son. Drottningen förklarade, att han dött brådöd. Hedrek bad henne följa sig till piltens graf, men hon genmälte, att det blott skulle öka hans sorg. Derom brydde han sig icke, sade han. Grafven undersöktes, och i den låg en hund, svept i ett kläde. Hedrek yttrade blott, att hans son ej förändrats till sin fördel. Derpå lät han föra pilten fram på tinget, och han förtalde der sin drottnings beteende.

Saxlands konung lät den man framledas, som legat i bädden. Det var en träl.Hedrek förklarade sig skild från sin gemål och drog sedan hem till sitt rike.

Snart var han ånyo ute på härnadståg. I Finland tog han sig som byte en qvinna, hvilken ock hette Sifka. Hon var den skönaste qvinna, som af män skådats.

***

En sommar sände han till konung Rollög österut i Holmgård ett bud med helsning, att han ville fostra upp ett barn åt honom. På denna tid var Rollög den mägtigaste kungen, och Hedrek ville göra motsatsen af *allt,* hvad fadern rådt honom till.

Sändemännen kommo till Holmgård och framförde sitt ärende; konungen hade nemligen en ung son, som hette Herlög.

»Huru kan han vänta», var Rollögs svar, »att jag skulle vilja sända min son att fostras upp af honom — han som svikit konung Harald, sin svärfader, och andra sine fränder och vänner?»

»Vägra icke så raskt», sade hans drottning, »ty tager du icke emot detta anbud, låter ofriden icke vänta på sig, och jag håller före, att det går dig som de flesta andre — en strid med honom varder tung. Dertill eger han ett svärd, som intet mägtar att motstå; den har städse seger, som för det.»

Konungen beslöt sig för att sända Hedrek sonen. Denne tog emot honom huldt och fostrade upp honom med mycken kärlek.

Af sin fader hade Hedrek emellertid fått ett nytt råd: sina hemligheter skulle han icke yppa för sin frilla.

Hvarje sommar var han ute i härnad; alltid for han i österled. Han hade der ett fredligt tillhåll hos konung Rollög.

En gång inbjöd denne honom till ett gästabud. Han rådförde sig först med sina vänner, om han skulle taga emot bjudningen. De fleste afrådde honom och bådo honom minnas faderns gagnande råd, men han genmälte:

»Hvart enda af min faders råd ärnar jag kränka.»Och han sände konungen en helsning, att han visst skulle komma till gillet.

Han delade sitt folk i trenne skaror; den ena lät han vakta skeppen, den andra drog åstad med honom sjelf, och den tredje bjöd han gå upp i land och dölja sig i en skog nära den gård, i hvilken gästabudet skulle hållas; der skulle den gifva akt på, om han tarfvade hjelp.

Han kom till gillet.

När konungarne den andra dagen intagit sina platser, sporde Hedrek, hvar hans fosterson vore. Man letade efter honom men fann honom icke.

Hedrek satt mycket sorgsen. Han gick tidigt till sängs. Då Sifka kommit till honom, sporde hon, hvi han vore så nedstämd.

»Farligt är att omtala det», sade han, »ty kommer det i dagen, så står mitt lif på spel.»

Hon genmälte, att hon visst skulle hålla allt hemligt.

»Säg mig det för vår kärleks skull», bad hon.

Han svarade:

»Jag red i går ut i skogen för gammans skull. Der såg jag en vildgalt; jag stötte till den med spjutet, men det bet icke; dess skaft brast sönder. Då sprang jag af hästen och drog Tyrving; svärdet bet, som väntas kunde, och jag falde galten; men då jag såg mig om, fans det ingen annan man när mig än konungens son, och sådan är svärdets natur, att det måste bestänkas med varmt menniskoblod, innan det stickes i slidan. Derfor drap jag pilten. Spörjer kung Rollög detta, så varder det min bane, ty jag hafver med mig endast en ringa här.»

Då Sifka nästa morgon kom inför drottningen, sporde denna, hvi Hedrek vore så dyster. Hon svarade, att hon icke tordes förtälja det. Omsider omstämde drottningen henne, så att hon berättade allt, hvad Hedrek anförtrott henne.

»Stora tidender!» sade drottningen blott och gick, mycket svårmodig, hän och förtalde konungen allt.»Dock», tillade hon, »har Hedrek icke gjort detta af egen vilje.»

»Nu hafva dina råd», sade Rollög, »ledt till det, jag anat.»

Han gick ut ur hallen. Han bjöd männen att väpna sig.

Hedrek trodde sig veta, att Sifka röjt hvad han sagt henne» och han befalte sitt folk att lönligen ikläda sig rustningarne.

»Gån sedan flockvis ut härifrån», sade han, »och gifven akt på hvad som tilldrager sig.»

En stund senare kom Rollög hän till Hedrek och bad honom om ett samtal i enrum.

När de kommit in i en örtagård, störtade sig några män på Hedrek, grepo honom och lade länkar om hans fötter. De bundo honom hårdt, och i synnerhet var det tvenne män, som drogo banden till med kraft. Han igenkände i dem de begge, han en gång frälsat undan döden.

Konungen bjöd, att man skulle leda honom hän i skogen och der hänga honom.

Han ledsagades af två hundra man. När de hunnit in i skogen, kommo Hedreks väpnade män löpande efter dem med fanor och lurar, som de läto ljuda, så snart de fått sigte på dem. Detta hörde kamraterna» som skylde sig inne bland träden, och de rusade fram. När männen, som följde Hedrek, sågo desse, flydde de alla. Några förmådde rädda lifvet; de flesta dråpos dock.

Gotarne togo sin konung och löste honom ur fjettrarne.

Derpå begaf han sig ned till sina skepp; och han hade med sig konungens son, ty denne hade han låtit vara hos den flock, som dolts i skogen.

Konung Rollög drog nu samman en mägta stor här. Men Hedrek härjade öfverallt, der han drog fram i hans rike.

»Illa hafva dina råd bekommit mig», sade Rollög till sin drottning; »jag har sport, att vår son lefver hos Hedrek; och såretad som han nu är, skall han, en slik illgerningsman, icke draga sig för att dräpa svennen, liksom han tillförene fält sin egen skuldlöse broder.»

»Allt för lättrogna hafva vi varit», sade drottningen. »Du såg, hur vänsäll han var: ingen ville rätt tjettra honom utom de två ondskefulle männen. Vår son är i goda händer, och detta har blott varit en list af Hedrek; han ville med den pröfva oss, men illa hafven I velat löna honom för piltens uppfostran. Sänden derfor någre män hän till honom; låten dem bjuda honom förlikning och dertill så mycket af edert rike, som I begge varden öfverens om. Bjuden honom ock eder dotter, på det vi måtte få vår son åter — hellre än att du skiljes osams från honom. Änskönt han är herre öfver ett ansenligt rike, så har han dock icke en så fager husfru som vår dotter.»

»Icke hade jag ärnat tillbjuda någon min dotter», genmälte konungen, »men enär du är en klok qvinna, skall ditt råd följas.»

Någre män sändes till konung Hedrek för att söka få förlikning å bane.

På faststäld dag möttes konungarne, och förlikning slöts dermed, att Hedrek fick Hergerd, dottern af Rollög, och

med henne följde som hemgift Vendland, som gränsar upp till Redgotaland. Konungarne skildes enige, och Hedrek for hem till sitt rike med sin drottning.

En gång skulle konungen följa Sifka hem. Han red sin rappaste häst. Sent om aftonen kom han till en å. Der störtade hästen, men han sprang af. Nu skulle han bära Sifka öfver ån, och hon satte sig upp på hans skuldror. Han kastade henne då ned, så att hennes ena ben bröts af. Slutet vardt, att hon dref död nedåt ån.

***Ill. Jenny NyströmGravyr J. C.Sedan höll konung Hedrek sig stilla i sitt rike. Han vardt en mycket vis man.

Hervar hette hans dotter med Hergerd. I England uppfostrades hon hos en man vid namn Ormar. Hon var den vänaste af alla mör, reslig och stark som karlar, samt Öfvade sig i att bruka pil och båge.

6.

Gestumblindes gåtor. Hedreks död.

Gestumblinde hette en mägtig man i Redgotaland. Han hade fallit i onåd hos konung Hedrek.

Denne hade vid sitt hof sju män, hvilka egde att döma i alla mål, som i riket kommo före.

Han dyrkade guden Frö. Åt honom lofvade han att offra den störste galt, han kunde erhålla.

Den galten ansågs så helig, att öfver dess borst skulle ederna svärjas i alla stora mål; och den skulle gifvas guden såsom ett försoningsoffer.

På julaftonen hade man att föra försoningsgalten inför konungen i hallen. Den qvällen plägade männen lägga händerna öfver dess borst och gifva heliga löften.

Med sin ena hand på galtens hufvud och den andra på dess borst framsade konung Hedrek det löftet, att en hvar, som gåfve sig i hans våld, skulle, huru svårt han än förbrutit sig, få sin dom gifven af hans vise män; full lejd skulle han ock få, ifall han kunde komma fram med gåtor, sådana, att Hedrek ej förmådde lösa dem.När man sedan pröfvade på att framlägga gåtor för honom, kunde man ej nämna någon, som han icke tydde.

Han sände då bud till Gestumblinde, att denne på utsatt dag skulle komma till honom, eller ock kunde han vänta sig ett besök af hans folk.

Ingendera helsningen syntes Gestumblinde god, ty han visste sig skola ligga under i ett ordskifte med konungen, och af de vise männens dom väntade han sig ingen hugnad, enär hans förseelser voro skäligen många; och han var äfven viss om, att det skulle kosta honom lifvet, ifall konungens män hemsökte honom.

Han gaf Oden offer, anropade honom om hjelp och lofvade stora gåfvor.

En afton kom en främling till Gestumblindes gård. Han kallade sig ock Gestumblinde. De begge liknade hvarandra så, att man ej kunde skilja dem åt. De bytte kläder, och husbonden drog sig undan och gömde sig. Alla höllo sedan den nykomne för den verklige Gestumblinde.

Denne man begaf sig till konungen. Efter det han helsat, såg Hedrek tigande på honom.

»Hit har jag kommit, herre», sade Gestumblinde, »för att förlika mig med eder.»

»Lyster det dig att höra de vises dom?» sporde konungen.

»Gifves det icke flera försoningssätt?» återtog han.

»Du kan fa säga mig några gåtor», återtog Hedrek; »förstår jag dem icke, så är du fri.»

»Till sådant är jag föga duglig», sade han; »men det andra är icke heller godt att välja.»

»Vill du då helst dömas?» frågade konungen.

»Nej», förklarade han; »jag vill låta dig höra några gåtor.»

»Rätt så», utbrast kungen; »men mycket står här nu på spel. Besegrar du mig, så skall du få min dotter till äkta, och eger man då ej att förmena dig det brudköpet. Dock ser dumig icke ut att vara synnerligen vis, och ännu har det aldrig händt, att jag icke gissat de gåtor, man för mig framlagt.»

Sedan sattes en stol hän till Gestumblinde; och man gladde sig åt att få höra visa ord.

Gestumblinde sade:

»Det, i går jag hade, jag hafva ville. Finn det, kung, om du kan! Det styrkan förlamar, det stäcker talet, det talet att lifvas tvingar. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Må honom räckas ädelt mjöd: det förlamar mången mans vett; somlige varda språksamme af det; på andre bringar det tungan till ro.»

Gestumblinde sade:

»Jag lemnade hemmet, jag hemifrån gick; på vägen jag vägar såg: väg var under, och väg var öfver, rundt om mig vägar voro. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!Du for öfver en bro; ån strök sin väg under den; fåglar flögo öfver ditt hufvud och på begge sidor om dig — det var deras vägar; du såg en lax i ån; der gick hans väg.»

Gestumblinde sporde:

»Hvilken var drycken, jag drack igår: ej vin det var eller vatten, ej mjöd och icke annan föda; otörstig jag drog dock dädan. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Den gången lade du dig i skuggan och kylde dina läppar med dagg. Men är du den Gestumblinde, jag trott dig vara, så är du klokare än jag hittills hållit före; väl har jag sport ovist tal af dig, men orden te sig nu förståndiga, allt som gåtorna lida.»

»Väntas kan», sade Gestumblinde, »att de snart tryta mig; dock önskar jag ännu, att I måtten lyssna:

»hvem är den stojande å stigar hårda, dem ofta förr han farit: han kysser tungt, har tvenne munnar, och blott på gull han gångar. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Det är gullsmedens hammare, som gullet varder slaget med.» Gestumblinde sporde:

»Hvem är den store, som stryker öfver jord? Han sväljer vatten och ved, storm han fruktar, men folk icke, med solen han städse strider? Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Det är tjockan; för den ser man icke sjön, men den svinner, när vinden kommer, och menniskorna förmå intet emot den; den förgör solens sken. Fintligt kommer du dock fram med slika gåtor och vanskliga ting — hvem du än är.»

Gestumblinde sporde:

»Den store, som mycket styr — hvem är han? Han vänder sig halft mot Hel; han folk räddar, när han rifver i jorden, sänkt af en säker vän. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!Det är ankaret med digert och starkt tåg. Det har i sitt våld månget skepp; i jorden griper det med sin egen klo: den vänder sig mot Hel; det frälsar mången. Mycket förundrar jag mig öfver din talfärdighet och din klokhet.»

»Gåtor fattas mig snart», sade Gestumblinde; »men en hvar är lysten efter lifvet.

Hvem fäster på höga fjellen sitt bo? Hvem faller i djupa dalar ned? Hvem tiger aldrig? Hvem lefver andlös? Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Korpen bygger städse på höga fjäll, daggen faller städse i djupa dalar, fisken lefver utan andedrägt, och den tjutande forsen tiger aldrig.»

»Nu varder det allt mera vanskligt för mig», sade Gestum blinde; »jag vet ej, hvad för utväg jag nu har.

Hvad var för under derute jag såg framför furstesalen? Sitt hufvud det vänder mot Hels boning, det fötterna sträcker mot solen. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Det är löken; den har hufvudet gömdt i jorden men håller bladen upp i luften.»

Gestumblinde sporde:

»Hvad var för under derute jag såg framför furstesalen? De utan ande sig ängsligt rörde — begge de smidde ett svärd. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Du såg smedjans bälgar; de hafva vind men ingen ande.» Gestumblinde sporde:

»Hvad var för under derute jag såg framför furstesalen? Flygande, slogo stenen de hvita, de mörka i jorden sig gömde. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!Nu försämras dina gåtor. Det är hagel och regn, ty haglet piskar stenlagda vägar, men regndropparne sjunka i sanden och söka sig ned i jorden.»

Gestumblinde sporde: »Hvad var för under derute jag såg framför furstesalen? En galt såg jag svart i smutsen vada; ej borst sig på ryggen reste. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Det var en tordyfvel. Från allsköns ting tager du nu dina gåtoämnen, alldenstund du, en slik storman, nedlåter dig att spörja om ett kräk som tordyfveln.»

»Bäst är», genmälte Gestumblinde, »en frest för hvad ondt är: mången vill sigta för högt och tager derför miste. Jag ser mig nödd att leta efter alla utvägar.

Hvad var för under derute jag såg framför furstesalen? Det har tio tungor, tjugo ögon, fyrtio fötter, det fram sig

vältrar. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Der såg du en sugga, och i den voro nio grisar.»

Konungen lät slagta suggan, och nio grisar funnos i henne, såsom Gestumblinde sagt.

»Ej vet jag nu», utbrast konungen, »om icke en visare man här talar — jag vet icke, hvem du ärl»

Gestumblinde svarade:

»Jag är sådan, du kan se mig. Och gerna ville jag nu få mitt lif tillskänks och varda fri från denna täflan.»

»Gåtor skall du säga fram», återtog konungen, »till dess du icke kan flera, eller jag icke förmår att gissa dem.»

Gestumblinde sporde:

»Hvad var för under derute jag såg framför furstesalen? Det flyger högt, högt det klingar, hårda klor det har. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Det var en pil», sade konungen.

Gestumblinde sporde:

»Hvad var för under derute jag såg framför furstesalen? Det har åtta fötteroch fyra ögon, högre än buken det knäna bär. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

»Det är nu både så», sade konungen, »att du bär en sid hatt, och att du under den blickar ned framför dig och ser mera än andre, ty du gifver akt på hvart jordens vidunder — det var en spindel, du såg!»

Gestumblinde sporde:

»Hvad var för under derute jag såg framför furstesalen? Det lyser öfver både land och folk, två vargar städs om det strida. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Du såg solen. Den lyser öfver alla land, den skiner öfver alla menniskor; men Skalle och Hate heta två vargar — den ene far före, den andre efter solen.»

Gestumblinde sporde: »Hvad var för under derute jag såg framför furstesalen? Mer hårdt än horn, än hinna mer hvitt, än korp mer svart, än skaft mer rakt? Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Du såg en svart flinta; solstrålen sken på den, der den låg på ett hus. Men kan du icke säga fram en gåta utan att städse hafva samma början — du som synes mig en så vettig man?»

Gestumblinde svarade:

»Två trälinnor, ljuslockiga mör, öl till kammarn i kar buro, som händer ej danat, ej hammare klappat — en krumhalsad ute vid ön dem gjort. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Ejderfåglar värpa ägg — karen, som tjenstflickorna buro ölet i, voro äggskal, ej hamrade eller af händer formade.» Gestumblinde sade:

»*Den* varder nödd att se sig om efter bistånd, som har ett litet kortsvärd och mycket ringa vett; än mer vill jag spötja:

hvad qvinnor finnas på fjellens spetsar? Qvinna med qvinna der aflar, mö der föder med mö en son, men ingen ett vif får vara.Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Det är tvenne angelikor, som stå tillsamman, och en ung stängel spirar upp emellan dem.»

Gestumblinde sporde:

»Hvilka mör, vapenlösa, draga till strid om sin drott? De rödbruna huldt honom värna emot de mordlystna hvita. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Du menar brädspelet; utan vapen slås brickorna om kungen; de rödbruna följa honom.»

Gestumblinde sporde: »Hvilka muntra mör sväfva lekfulla öfver landen? Skölden hvit de om vintern bära, om sommaren är den svart. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Du talar om ripor.» Gestumblinde sporde:

»Hvilka mör vagga sig sorgsna sin fader att tidender föra. med hvita slöjor kring vällande hår? De skola i vinden vaka. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Det är böljorna, som kallas Öges mör.» Gestumblinde sade:

»Hvilka mör i mängd gånga sin fader att tidender föra? Mången man de men vålla, men icke de vif få vara. Tänk gå gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Du talar liksom förut om böljorna.»Gestumblinde sporde:

»Hvilka brudar gå i brusande skjortor och fara längs fjärdarne hän? Hvitslöjade hafva de hårda bäddar. Föga i lugn de leka. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Ater har du Öges mör i tankarne. Dina gåtor varda allt mattare, och torde du nu vilja underkasta dig de vises dom.»

»Dertill är jag icke hågad», svarade Gestumblinde, »fastän jag väntar, att jag snart måste det.

Jordinbyggaren jag såg färdas — ett lik på ett lik satt, en blind till hafvet på en blind red, och dock var hästen död. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Du kom till en å. Utmed den dref en isflake, på hvilken låg en död häst och på den en död orm: här, der dessa tre voro tillsamman, bar en blind på en annan blind.»Gestumblinde sporde:

»Hvad är för djur, som hjordar fäller? Af jern det är omgifvet. Horn har det åtta men hufvud intet. Det springer, när springa det skall. Tänk på gåtan, Den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Det är den tärning i brädspelet, som kallas björn; den rullar, så snart den kastas.»

Gestumblinde sporde:

»Hvilket är djuret, som värnar män? Med blodig rygg det bergar dem, ger lifvet åt månge och möter spjuten. Kämpen lugn sig lutar emot det. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Det är skölden. Månge skyddar den, och ofta bär den blodig rygg.»Gestumblinde sade:

»Ifrigt värpte en vuxen näsgås. Bamkär hon botimmer burit samman. Af skäror hon hägnades, som halm bitit, men ofvan af stenrös, som stönat vid dryck. Tänk på gåtan, den tyd, Kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

En and låg på ägg emellan ett oxhufvuds käkar. Dessa kallar du skäror, som bitit halm, stenröset är hufvudskålen och botimret är nästet.»

Gestumblinde sade: »Fyra gå, fyra hänga. Två vägen visa, två välja mot hundar. En sig bakefter alltid släpar, mycket ofta den oren är. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde.Det der är en ko. Hon har fyra fötter och fyra spenar, två ögon och två horn, och svansen släpar hon efter sig.»

Gestumblinde sporde:

»Hvem är, som ensam på den askgrå sofver? Af sten blott aflad han är; den girige fick ej fader och moder — han der till sin död sig när. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Det är dold eld på härden. Den har slagits till lif med flinta.»

Gestumblinde sporde:

»Hvilke svenner tror du till tings rida? Sexton de äro tillsamman; sitt folk de sända till främmande land andras boningar att bebo. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Du talar om schackspelet.»Gestumblinde sade:

»I sommar jag såg vid solnedgång hirdmän, som voro på vakt ej muntre: tigande, alle öl de drucko, men ölkaret stod skriande till. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Du såg en sugga med grisar. Då dessa diade henne, grymtade hon, men de tego. Icke vet jag, hvilken man du är — du som så händigt gör slika ting af ringa ämnen!»

Konung Hedrek bjöd med sänkt röst, att man skulle stänga hallens dörrar.

Gestumblinde sade:

»Mör jag såg mullen lika; berg de till bäddar hade, svarta de voro i solig dag — men vänast, när skummast det var. Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

Hedrek svarade:

»God den är, gåtan din — men gissad, Gestumblinde!

Du såg falnade glöder på härden.»Gestumblinde sporde:

»Hvilka tvenne ha tio fötter, ögon trenne och en enda svans? Tänk på gåtan, den tyd, kung Hedrek!»

»Mycket frestar du nu», svarade Hedrek, »då du till mig ställer fram spörsmål om de ting, som fordom varit: Oden red en gång hästen Slepne; han hade åtta fötter och Oden två; tillsamman hade de tre ögon: Slepne två och Oden ett.»

Gestumblinde sade:

»Är du mer klok än kungar andre, till sist mig, Hedrek, säg: Hvad sade Oden i Balders öra, förr'n till bål han vardt buren?»

Konungen svarade:

»Under och ilska, all ömklighet tror jag det varit, som hviskats; de ord, du sade, du ensam dem vet, onda och usla troll!»

Konungen drog Tyrving och högg till Gestumblinde, men denne förvandlade sig till en falk och flög ut igenom salsgluggen. Svärdet tog i stjertfjädrarna, och derför har allt sedan dess falkens stjert varit tvärhuggen, såsom hedne män tro.Oden vardt gramse på kungen för det hugg, han gifvit; och vardt han dräpt i den natten.

***

Det berättas nemligen, att han egde några trälar, som han tagit i vesterviking. De voro nio tillsamman. Högättade voro de, och de fördrogo sin träldom illa.

Då Hedrek vid nattetid låg i sitt sofrum med helt få män hos sig, skaffade trälarne sig vapen och gingo bort till hans herberge. De dråpo först vakterna; sedan bröto de sig in, togo Tyrving och höggo med den ned kungen och de andre, som voro derinne.

Svärdet och allt gods, der fans, förde de bort med sig, och ingen visste till en början, hvilka det varit, som gjort detta dåd, eller hvarthän man skulle vända sig för att få hämd.

Detta anses såsom det tredje nidingsdåd, som enligt dvärgarnes spådom utförts med Tyrving. Således var den förtrollning ute, som hvilat öfver svärdet.

Angantyr, Hedreks son, lät kalla folket samman till ett ting. Der vardt han korad till konung öfver alla de riken, hans fader ärft.

På detta ting svor han ock en ed, att han icke skulle taga plats i faderns högsäte, förrän han hämnats honom.

Kort efter det tinget lyktats, smög Angantyr sig bort allena.

Han drog vida omkring för att leta upp dråparena.

En qväll gick han ned till sjön längs en å, som heter Grafan.

Han fick se tre män i en fiskarbåt. Den ene såg han draga upp en fisk och hörde honom ropa till en af de andre, att denne måtte räcka honom agnknifven, med hvilken han ville skära fiskens hufvud af; men mannen fick till svar, att den icke kunde undvaras.»Tag då svärdet vid roderbrädan», sade han, »och räck mig det!»

Den andre tog svärdet, drog det och högg hufvudet af fisken. Sedan qvad han en visa:

»Gäddan i Grafån gälda fick, att Hedrek draps under Harvadafjellen.»

Angantyr kände strax igen Tyrving. Han gick in i en skog och dvaldes der, tills det vardt mörkt.

Fiskarena rodde till lands. De gingo bort till sitt tält och lade sig att sofva. Hänemot midnatt infann sig Angantyr, slog tältet ned och drap dem alla nio.

Han tog svärdet Tyrving. Detta gaf vitnesbörd om, att han hämnats sin fader. Derpå vände han hem.

Han lät reda till ett ståtligt gästabud på den gård i Danparstad, som heter Århem. Här tog han arfvet efter sin fader.

7.

Angantyr och Lad.

Konung Hedreks son Lad fostrades upp hos sin morfader, konung Humle. Han var en mycket skön och käck man

I den tiden var det ett gammalt talesätt, att man föddes med vapen och hästar. Ett sådant uttryck vardt användt om de vapen, som smiddes samma stund, man kom till verlden, så ock om de djur, hästar eller oxar, som då föddes. Detta allt tillegnade man furstlige män för att hedra dem, såsom det här förtäljes om Hedreks son Lad:

I Hunaland Lad vardt boren med dart och svärd och sid brynja, med hjelm, af ringar rikligt smyckad, med vältämjd häst i heliga nejden.

Lad sporde sin faders död och dertill, att brodern Angantyr tagits till konung öfver det rike, deras fader egt.Han vardt med konung Humle ense om, att han skulle fara till sin broder Angantyr och af honom kräfva ut arfvet — dock först med vänliga ord. Det berättas här så:

Hedreks arfving red österifrån. Han kom till den gård, der goter bo, han kom till Århem sitt arf att kräfva. Här drack Angantyr Hedreks grafoöl.

Lad nådde Århem med en stor här. Det heter: En man såg han stånda vid salen höga sent om qvällen och sade då: »Gå in, sven, i salen höga, bed Angantyr byta med brodern ord!»

Svennen gick in; han trädde fram till konungens bord, helsade höfviskt och sade:

»Hit har kommit Hedreks arfving, broder din, den dådlystne. Å hästens ryggreslig i sadeln, den mägtige fursten vill med dig tala.»

Då konungen hörde detta, kastade han knifven, steg upp från bordet och klädde sig i brynja. Han tog en hvit sköld iena handen och Tyrving i den andra. Det vardt ett väldigt larm i hallen. Det säges:

Den ädelborne man bullrande följde, en hvar ville lyssna till Lads ord, höra hvad Angantyr hade att mäla.

Angantyr sade:

»Var välkommen! Följ med oss in till dryckeslaget! Mjöd skola vi dricka efter vår fader; först dricka vi för vår sämja, sedan för allas vår ära i all den glans, som står oss till buds.»

»Hit hafva vi kommit», genmälte Lad, »i annan afsigt än att fylla vår buk.» Och han qvad:

»Jag vill hälften hafva af hvad Hedrek egde: redskap och vapen och rika skatter, kor och kalfvar och qvarnar, som susa, träl och trälinna och trälborna barn, den herrliga skog, som heter Mörkved, den kostbara grafven, der kungar hvila, och hyllningsstenen, som står vid Dampstad — hälften af borgar, dem Hedrek egde, af folk och land och lysande ringar.»

Angantyr qvad:

»Brista skall, broder, den blänkande skölden,de kalla spjuten klingande mötas och mången sven segna i gräset, förrn hälften jag ger åt Humles ättling, eller Tyrving jag slår i tvenne stycken!»

Och han fortfor:

»Dig fägna jag skall med fagra ringar och skatters mängd, som mest dig täckas — med tolfhundrade män, tolfhundrade hästar, tolfhundrade svenner, som svänga sköldar.

Till skänks hvar man jag mycket gifver, som aldrig tillförne, han egt så herrligt. Hvar man jag gifver en mö att famna, på hvar mö jag spänner ett smycke om hals.

»Der till häst du sitter, med sölf jag dig skyler; när upprätt du går, med gull jag dig täcker; rundt omkring dig må ringar glimma; jag dig en tredje- del ger af Godtjod.»

Konung Hedreks fosterfader Gissur Grytingalide stod der bredvid Angantyr. Han var nu mycket gammal. När han hörde,hvad konungen bjöd sin broder, syntes det honom ett alltför godt anbud. Han sade:

»Mot skall det tagas af trälqvinnosonen, trälinnobarnet af kungabörd. På högen som herde horbarnet satt, när ädle fursten mot arfvet tog.»

Lad vardt högeligen vred öfver, att han kallades trälqvinnoson och frillobarn, som han ock finge heta, ifall han mottoge broderns anbud.

Strax vände han om med alla sine män. Han kom tillbaks till sin morfader kung Humle i Hunaland och förtalde honom, att brodern icke unnat honom hälften af arfvet. Allt deras samtal sporde kung Humle, och han vardt mycket harmsen öfver, att hans dotters son skulle kallas en trälinnas. Han qvad:

»I vinter vi sitta i säll ro, vid gamman vi dricka drycken den ädla, hunner vi lära hugga med svärd, som dristigt de sedan till dåd bära.»

Och åter qvad han:

»Vi skola dig samla stridsmän, Lad! Väcka vi skola väldig kampmed tolfårssvenner och tvåårsfålar. Så skall hunnernas här församlas.»

Denna vinter sutto kung Humle och Lad i lugn hemma. Men när våren kom, drogo de samman en så stor här, att landet vardt helt blottadt på vapenfört manskap.

Åstad drogo alle män, som voro öfver tolf år och kunde på ett härnadståg sköta hästar och vapen; och alle hästar togos med, tvåårige och äldre.

Så manstark var deras här, att den måste täljas i tusental, och smärre skaror än på tusen man gafs det icke i fylkingarne. En höfding vardt satt öfver hvarje tusende, och ett banér var öfver hvarje fylking; i denna funnos fem tusenden, i hvarje tusende tretton hundraden och i hvaije hundrade fyra gånger fyrtio kämpar. Tillsamman voro fylkingarne tre och trettio.

Då alla samlat sig, redo de igenom skogen Mörkved, som skiljer Hunaland från Redgotaland.

Så snart de kommit ut ur skogen, sågo de framför sig jemna marker och stora bygder. Härute på slätten stod en fager borg.

Öfver den rådde Angantyrs och Lads syster Hervar tillsamman med sin fosterfader Ormar. De voro satta att

värna landet emot hunnernas här, och de hade i borgen mycket folk.

En morgon vid soluppgången stod Hervar i vakttornet ofvan borgporten. Söderut såg hon hän emot skogen stora damskyar, drifna upp af hästtramp; då och då skylde de solen. Igenom töcknet såg hon det glimma från fagra, gullsmyckade sköldar, förgylda hjelmar och hvita brynjor — det var henne, som såge hon blott gull. Hon såg» att detta var hunnernas här, och att deras styrka var stor.

Med hast gick hon ned, kallade till sig sin lursven och bjöd honom blåsa folket tillsamman.*Ill. Jenny NyströmGravyr J. C.*Sedan sade hon:

»Tagen edra vapen och gören eder redo till strid! Du, Ormar, rid emot hunnerna och bjud dem kamp utanför södra borgporten!»

Ormar qvad:

»Sköldutrustad, rida jag skall att strid få i gång mot goters här.»

Han red ut ur borgen emot hunnerna. Med hög röst ropade han till dem och bjöd dem närma sig.

»Utanför borgporten söderut å slätten bjuder jag eder strid», sade han; »den, som hinner först fram, bide den andre!»

Ormar vände tillbaka till borgen. Med all sin här var Hervar nu stridsfärdig. Tillsamman med Ormar red hon i spetsen för den ut emot hunnerna; och den häftigaste kamp tog vid.

Men enär hunnernas skaror talde vida flere kämpar, vardt det i Hervars här störst manspillan.

Omsider föll hon sjelf, och folket stupade i mängd omkring henne.

Då Ormar såg henne falla, tog han till flykt, och alle, som det kunde, följde honom. Han red dag och natt, så raskt han förmådde; han styrde sin färd till konung Angantyr i Århem.

Hunnerna begynte nu att bränna och härja vida omkring i landet.

Då Ormar kom inför Angantyr, qvad han:

»Sunnan jag kommit att säga detta: all Mörkvedsheden är härjad och svedd, öfver Godtjod svämmar svenners blod.»Och han fortfor:

»Jag såg den höga Hedreks dotter, syster din, segna till jord. Hunnerna hafva henne fält och månge andra af edre kämpar.

Till stridens gamman hon gladare gick än till giljarn att jaord skänka eller till bänk i brudegång.»

När konung Angantyr hörde detta, skiftade hans anletsdrag uttryck. Han satt tyst. Omsider sade han:

»Obroderligt for man med dig, herrliga systet!»

Sedan betraktade han sin hird; han såg ikring sig allenast en ringa styrka. Han qvad:

»Månge vi voro, när mjöd vi drucko; nu färre vi äro, när flere tarfvas. Ingen jag ser här stå i följet, som dristar mot hunnernas härsmagt rida, mot fiendeflock föra sin sköld — fast han min bön får och mitt gull!»

Gissur den gamle svarade:»Ej jag ett öre af dig kräfver, ingen klart klingande gullskärf — rustad med sköld, rider jag dock hunners fylkingar fejd att bjuda.»

Konung Hedrek hade gifvit den lagen, att, komme en fiendehär i landet, och landets konung bestämde en plats för kampen, skulle vikingarne icke härja, förrän man frestat en sådan.

Gissur klädde sig i rustning och goda vapen. Han sprang upp på sin häst, som vore han ännu ung. Han sporde konungen:

»Hvarthän skall jag stämma hunner till fejd?»

Konung Angantyr qvad:

»Stäm dem till Dylgja på Dunheden, till foten af Jösur- fjellen dem stäm, der goter ofta gladdes åt kamp och fräjdade fingo fager seger!»

Gissur red bort. Han höll ej inne sin häst, förrän han hunnit fram till hunnernas här. Dock red han dem blott så nära, att hans ord kunde höras af dem.

Med hög stämma ropade han:

»Förskräckt är er drott, död honom bidar! Vår fana är öfver er — Oden er hatar!»Han tillade:

»Vi stride vid Dylgja på Dunheden, vid foten af Jösur- fjell må vi mötas! Blifven I dödens i drabbning hvarje! Oden, den höge, jag har anropat: han låte mitt spjut nu susa öfver er!»

Då Lad hört Gissurs ord, sade han:

»Gripen Gissur Grytingalide, Angantyrs man, från Århem kommen!»

Men kung Humle qvad:

»Icke vi månde mörda sändebud, som ensamme äro ute på färd!»

Gissur ropade:

»Hornbågar edra icke mig fälla!»

Han gaf sin häst sporrarne och red tillbaks till konung Angantyr.

Han trädde inför honom och helsade höfviskt. Konungen sporde, om han funnit hunnerna. Han genmälte:

»Jag har talat med dem och stämt dem till strid på Dunheden och i Dylgjadalen.»Angantyr frågade, huru stor här hunnerna hade, och Gissur sade honom det.

Sedan sände han ut män åt alla håll och stämde till sig alla, som ville gifva hjelp och kunde föra vapen.

Derefter drog han med sitt folk hän till Dunheden. Mycket stor var hären, han hade med sig. Snart kommo hunnerna honom till mötes. De voro vida manstarkare.

Nästa dag började kampen. Härarne slogos hela den dagen; om qvällen drogo de till sina läger.

Så stredo de i åtta dagar, och ännu voro alla höfdingarne i lifve. De dödas antal kände ingen.

Från alla orter dref folk till Angantyr, och så kom det sig, att han till sist ej hade färre folk än i förstone.

Nu vardt striden ännu hetsigare.

Hunnerna gingo allt eldigare fram, ty de sågo, att de endast kunde vinna lifvet, ifall de finge seger — vanskligt blefve det att få nåd af goter.

Desse värnade sin frihet och sin fosterjord, höllo derför säkert stånd och eggade upp hvarandra.

Då det led emot aftonen, gjorde de ett så våldsamt anfall, att hunnernas fylkingar krökte sig för det.

När Angantyr vardt detta varse, trädde han ut ur sköldborgen och stälde sig främst i fylkingen. Han hade Tyrving i hand, och slog han till marken både hästar och män.

Då refs hunnernas kungafylking upp, och de begge bröderna Lad och Angantyr skiftade hugg med hvarandra.

Lad och konung Humle föllo, och hunnerna gåfvo sig på flykt. Men goterna höggo dem ned, och en sådan massa fälde de, att åarna stannade och flöto ur sina bäddar, och dalarne vordo fulle af folk och hästar.

Angantyr gick sedan att syna de fallne. Han fann Lad, sin broder, och han qvad:»Jag bjöd dig, broder, obrutna ringar, skinande skatter, dem sjelf du åtrått. Nu har du till lön för hårda kampen hvarken land eller lysande ringar!»

Och åter qvad han:

»Oss ödet förbannat: din baneman är jag. Det hålles i minne — hård är nornors dom.»

Länge var Angantyr konung i Redgotaland. Han var mägtig och frikostig och en väldig härman. Konungaätter stamma ifrån honom.

Anmärkningar.

Agnefit, »Agnes strand», der denne, enligt Ynglingasagan, vardt mördad af sin brud Skjalf, söder om Steksundet, vid Skarfvens utlopp i Mälaren.

Aldejoborg låg vid Östersjön och var en berömd stad i det gamla Gårdarike. Konung Jaroslav gaf denna stad med tillhörande jarlsdöme till prinsessan Ingegerd af Sverige i brudgåfva.

Bjarmaland och bjarmer äro i de nordiska sagorna ofta förekommande namn på landet och folket söder och sydost om Hvita hafvet och längs Dvina-floden.

Björn. Det isländska ordet *húnn*, som äfven betyder björnunge, är benämningen på den tingest, som omtalas i gåtan s. 168, och som måste hafva varit formad såsom en tärning, då det heter, att den har åtta horn (d. v. s. hörn) men intet hufvud. Det spel, som här åsyftas, torde hafva varit beslägtadt med »räf och gås» (»hund och hare»). De öfriga brickorna, med hvilka detta spel spelades, synas, liksom sjelfva brädet, äfven hafva varit använda i brädspelet, *hnefatafl*.

Bretland, »briternas land», i de nordiska fornskrifterna namnet på Wales.

Brädspel, s. 165. Isl. *hnefatafl*, betecknar ett slags brädspel, i hvilket den förnämsta brickan utgjordes af *hnefi*. Denna hufvudbricka framställes i gåtan såsom en kung och de andra brickorna (*töflur*, fem.) som hans sköldmör; dessa dela sig i två partier, af hvilka de hvita angripa sin egen herre, medan de rödbruna försvara honom. Denna framställning erbjöd sig så mycket naturligare, som *Hnefi* äfven är namn på en sjökonung. Hufvudbrickan torde ha varit större och på annat sätt formad (antagligen ofta såsom en menniskofigur) än de andra brickorna. I Fritjofs saga nämnes likaledes *hnefi* i *hnefatafl* såsom spelets kung, och dessutom betecknas der en rödbrun bricka såsom qvinna. Man har i jorden funnit spelbrickor, i synnerhet från den äldre jernåldern, hvilka haft tvenne olika färger, en hvit och en rödbrun, och bland brickorna harstundom funnits en, som på ett eller annat sätt varit utmärkt framför de andra.

Dansktalande. Benämningen dansk tunga för det nordiska språket i allmänhet under en del af forntiden förklaras sannolikt af den stora inflytelse, de danske öfverkonungarne från Harald hildetand till Knut den store utöfvade öfver hela norden, och det vidsträckta rykte, som det danska namnet derigenom vann.

Dvärgarne komma fram, när solen gått ned, ty de tåla icke dagsljuset. Detta är också uttryckt med den ene dvärgens namn *Dulen* (af dölja).

Fackelsvennerna (kertisveinn) voro ett slags hofbetjenter, som hade sitt namn deraf, att de skulle framför konungens bord hålla lika många facklor som det vid bordet fans förnäme män: jarlar, hertigar eller konungar.

Frö säges i Eddan vara ypperst bland åserna. Han råder öfver regn och solsken samt jordens gröda, och honom bör man anropa för god årsväxt och frid. De tre förnämsta gudarne, Oden, Tor och Frö, äro en ofta nämnd trilogi, och deras bilder stodo jemte hvarandra i Upsala gudatempel. Frös dyrkan var mycket utbredd, i synnerhet i Sverige. Hans bild fördes omkring på fälten för växtlighetens främjande. Man offrade honom lefvande djur, i synnerhet oxar och svin. Namnet Frö betyder egentligen herre, herskare.

Hate, Hradvitnes son, heter en af de ulfvar, som förfölja och hota att uppsluka solen. Den andres namn är Skalle,

hvilket äfven Hervararsagan omtalar. — I eddasången om Helge Hjörvardsson omnämnes en Hate såsom fader till jetteqvinnan Hrimgerd.

Heliga nejden, s. 175. När nejden kallas »helig», betecknas den antagligen dermed såsom det ställe, hvarest konungasätet tillsamman med det förnämsta templet funnits.

Hird, det gemensamma namnet för de män, med hvilka konungen i forntiden omgaf sig, för hans »handgångne män». De skulle alla stå till hans tjenst och kunde ej lemna honom utan hans orlof.

Hirdmän, »som voro på vakt ej muntra», s. 171; detta framhålles gentemot det vanliga förhållandet, att hirdmännen, då de om aftonen höllo vakt, språkade i gamman med hvarandra vid bägaren. De, om hvilka här är tal — grisarne — tiga deremot, medan de dricka d. v. s. dia modern.

Holmgång var en tvekamp, genom hvilken tvister äfven rättsligen afgjordes. Såsom sjelfva namnet antyder, försiggick den ursprungligen på små holmar såsom de lämpligaste platserna för sådana strider. Der tillgång på dylika holmar saknades, omgaf man med ett stängsel stridsplatserna, som dock behöllo sin gamla benämning. De stridande skulle — åtminstone i holmgångens mest utvecklade form — bruka endast svärd af en viss längd och vexlade hugg i ordning med hvarandra, hvarjemte de hade lof att begagna tre sköldar hvardera, hvilka dock ej höllos af kämparne sjelfva utan afderas sköldsvenner. När holmgången nyttjades såsom rättsmedel, skulle före stridens början då gällande holmgångslag framsägas af den utmanande; deremot hade den utmanade rätt att gifva första hugget och att ställa annan man i sitt ställe. Den, som först blef sårad, kunde friköpa sig från vidare kamp genom erläggande af en summa, *holmlösen*, som vanligen utgjorde tre mark silfver.

Holmgård, ett stort rike med en borg eller hufvudstad af samma namn, i den nordliga delen af Gårdarike. Namnet tillkommer närmast landet mellan Ladoga och Onega. Men från dessa trakter sträckte riket H. sig dels något mot söder, dels från Ladogasjön upp mot Hvita hafvet. De gamle nordborna stodo i liflig förbindelse med detta rike. Staden H. antages vanligen vara det bekanta, af Rjurik anlagda Novgorod.

Hunaland och **Hunafolk** omnämnas flerestädes i Eddan och de mytiska fornsagorna. Sigurd Fåfnesbane kallas i hjeltesångerna »den hunske konungen», »hunske hjelten». Der talas ock om hunska kämpar, tärnor, hästar o. s. v. Liksom i Hervararsagan berättas äfven i Vilkinasagan m. fl. sagor mycket om Hunaland, dess konungar och krigshärar. Då alla dessa fornskrifter äro mytiska, kan naturligtvis Hunalands läge icke geografiskt bestämmas. Det är ett fabelland, som med poetisk frihet flyttas omkring till olika trakter, allt efter som hjeltens bedrifter kräfva. Det skiljes från andra land genom gränsskogen *Myrkviðr*, d. v. s. den mörka skogen, men förlägges än långt i söder, än högt uppe i norden vid Bjarmaland; än gränsar det, såsom i Hervararsagan, till Redgotaland, än finner man det i olika delar af Tyskland, än på begge sidor af Bottniska viken ända ned till Gestrikland. Flere af dessa olika uppgifter kunna måhända ställas i något samband med de från historien kända hunnernas vandringar. En sägen förmäler, att Hunneberg i Vestergötland skall hafva sitt namn efter en hunahär, som en gång förskansat sig på detta berg. Dylika gissningar finnas äfven om andra liknande ortnamn.

Hyllningsstenen, s. 177. Med den torde förstås en hög sten i goternas hufvudstad, på hvilken konungen, som skulle hyllas, steg upp, på det han måtte kunna ses af allt folket. Det är naturligt, att i visan först nämnes grafven, som gömmer de forne kungarnes ben, och derpå den sten, hvartill den nya furstens värdighet är fäst. Att denne trädde upp på en sten för att hyllas, var i forntiden ett vidt utbredt skick. Så berätta svenska författare, att de nyvalda konungarne stego å Mora ting vid Upsala upp på en hög sten.

Hövund (isl. **höfundr**) kallas domaren antagligen såsom den, från hvilken afgörandet utgår. *Höfundr* har utgått af *hefja*, lyfta, främja.

Jettehem, (Jotunhem, Jötunhem) eller jetteverlden, kallades ursprungligen det område, som jettarne troddes bebo. Menniskornas verld tänktes upptaga midten af jordskifvan och vara omgifven afen stor bergmur, Midgård, med hvilket namn äfven det inneslutna området betecknas. Utanför Midgård var Jettehem, som i synnerhet åt öster och norr ansågs vara befolkadt af jettar och troll. Senare började man att tänka sig Jettehem beläget på de

stora slätterna omkring Hvita hafvet och i synnerhet vid trakten omkring Dvina.

Jomsborg anlades, såsom sagan berättar, på Harald blåtands tid (940—omkr. 990) af Palnatoke. Sedan jomsvikingarnes makt blifvit bruten i slaget i Hjörungavåg, förlorade visserligen Jomsborg det mesta af sin betydenhet men omtalas äfven senare såsom en oberoende fästning, till dess den blifvit intagen af Magnus den gode (1042—47). Under danskarnes senare tåg till Venden nämnes J. ofta och kallas *Julinum* hos Saxo grammaticus. Enligt Saxos beskrifning synes Jomsborg l. Julinum hafva legat på sydöstra sidan af ön Vollin i Pommern. I svenska historien är J. kändt derigenom, att det en gång blef intaget af Styrbjörn den starke.

»**Lad** vardt boren med dart och svärd» o. s. v., s. 175. Ursprungligen hafva strofens ord utan tvifvel fattats i bokstaflig bemärkelse, ty det, att en hjelte kommer fullväpnad till verlden, är något, som alldeles stämmer öfver ens med den mytisk-heroiska sagans hela anda. De prosaiska orden, som föregå strofen, röja derför en senare uppfattning. —

När Gissur låter frillosonen Lad höra, s. 179, att han satt på en hög, medan hans ädelborne broder tillträdde sitt arf, så är kärnan i hans smädelse den, att L. då var herde och vaktade boskap. Ty det heter ständigt i forndikterna, att herden sitter på en hög med boskapen ikring sig, och den ene kämpen utskämmer ofta den andre med förklaringen, att han är en herde, som vaktar fän; hvilket åter var en trälsyssla.

Lyftingen utgjordes af ett upphöjdt golf i fartygets akter.

Länderman. I Norge kallades ursprungligen den man herse, som rådde öfver ett härad. Hersen hade från början en sjelfständig ställning. Då han sedermera blef en konungens man, bar han vanligen namnet *länderman*, konungens länstagare. Snorre säger i sin Edda, att den man, som i Norge kallas herse eller länderman, benämnes i Saxland — Tyskland — grefve och i England baron. Som dennes pligt framhåller Snorre domarverksamheten inom häradet och värnet mot yttre fiender.

Näsgås, detta gåtans uttryck för and, s. 169, har naturligtvis sin grund i andens egendomliga breda näbb.

Schackspelet benämnes i texten »konung Itreks tafvel» (*tafl Ítreks konungs*). Itrek, som är namnet på den ena kungen i schackspelet, betyder troligtvis ursprungligen en »herrlig höfding» och synes hafva varit Odens namn. Den andra kungen i spelet kallas *Andaðr*, antagligen ett jettenamn. Dessa benämningar på schackspelets konungar tyckas visa, att man låtit schackbrickorna föreställa åsernas ochjettarnes skaror, hvilka föras emot hvarandra till kamp; detta vitnar om spelets uråldrighet i Norden.

Sommar och vinter. Forntiden delade året i tvenne »halfår», sommar och vinter. Den senares början inföll i sista hälften af oktober, den förras samma tid i april.

Steg fram öfver bordet, s. 120. När någon af dem, som sutto på de längs väggarne uppförda bänkarne, ville komma ut på golfvet, måste han stiga eller springa öfver bordet, som spärrade vägen för de sittande.

Svart flinta, s. 164, (isl. *hrafntinna*, egentligen: korpsvart flinta) betecknar här isländsk obsidian, en särdeles vacker stenart med utseende af svart, glänsande glas.

Tredjedelen af Godtjod erbjuder Angantyr sin halfbroder Lad, s. 178. Detta stämmer samman med flere gamla germanska lagars bestämmelser om oäkta söners inskränkta arfsrätt till fäderneförmögenheten, af hvilken, efter långobardernas lag, den äkta sonen fick $^{2}/_{3}$, de naturlige $^{1}/_{3}$.

Trolskt siradt kortsvärd (málasax) var ett vapen med inlagda, egendomliga ornament, hvilket man tillskref en magisk kraft gent emot allsköns trolltyg. Således förtäljes det i en forntidsskildring, huru den ene af två kristne män, som under ett oväder förirrat sig in i en för dem obekant klipphåla, lade i dess öppning ett dylikt vapen. På liknande sätt hindrar konungen i Hervararsagan dvärgarne, som ju ansågos delvis som fiendtliga väsen, från att komma in i stenen derigenom, att han kastar sitt *málasax* mellan dem och stenen. Denna magiska kraft, som tillades ett sådant svärd, förklara somlige deraf, att det haft Torshammarens och korsets form, men snarare torde

man dock tänka sig, att de inlagda figurerna varit magiska tecken.

Viken, kustbygden allt ifrån Göta elf rundt omkring Kristianiafjärden ända till udden Rygsbit.